

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ ЯМБОЛ

*Утвърдил: /п/
ДИМИТЪР ИВАНОВ
Областен управител на област Ямбол*

*Съгласувал: /п/
МИЛЕНА ЯНЪКОВА
Директор на РДСП - Ямбол*

**Областна стратегия за развитие на
социалните услуги
в Област Ямбол
2016 – 2020 г.**

Областна администрация Ямбол, май 2016 г.

Съдържание

РАЗДЕЛ I

ОБЛАСТЕН АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ 2015 Г.

1. Въведение.....	5
2. Методология.....	6
3. Описание на ситуацията в област Ямбол	8
3.1. Обща характеристика на областта.....	8
3.2. Население – демографска характеристика	8
3.3. Икономическо развитие на област Ямбол.....	25
3.4. Здравеопазване	45
3.5. Образование	64
3.6. Жилищна среда и инфраструктура.....	76
4. Анализ на групите в риск в област Ямбол.....	84
4.1. Фактори, които пораждат риск за различни групи от населението	84
4.2. Идентифицирани рискови групи	88
5. Състояние на мрежата от социални и интегрирани услуги в област Ямбол	93
5.1. Дейности по мониторинга и Обобщена оценка на изпълнението на областната стратегия (2011-2015).....	93
5.2. Обща характеристика на мрежата от социални услуги в област Ямбол.....	96
6. Анализ на човешките ресурси за предоставяне на услуги	121
7. Заключение и препоръки.....	122

РАЗДЕЛ II

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ 2016 – 2020 ГОДИНА

8. Визия.....	127
9. Ценности и принципи.....	127
10. Обхват на стратегията.....	128
11. Национални приоритети в развитието на социалните услуги	128
12. Документи на областно и общинско ниво	129
13. Приоритетни направления	130
14. Общи и специфични цели	131
15. Ключови индикатори	133
16. Интервенция - социални услуги и мерки	134
16.1. Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията.....	134
16.2. Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа	156

16.3. Приоритетно направление 3: Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги 161

16.4. Приоритетно направление 4: Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги 162

РАЗДЕЛ III

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

17. Управление и координация на изпълнението на стратегията 163

18. Система на мониторинг и оценка. Актуализиране на Областната стратегия за развитие на социалните услуги 168

19. Ресурси и източници на финансиране на социалните услуги в област Ямбол 172

20. Комуникационна програма 173

Използвани съкращения (абривиатури)

АЗ	Агенция по заетостта към МТСП
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДВХФУ	Дом за възрастни хора с физически увреждания
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДРСЗ	Дирекция “Регионална служба по заетостта”
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДСХ	Дом за стари хора
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания
ДЦДМУИ	Дневен център за деца и младежи с умствена изостаналост
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ЗЖ	Защитено жилище
ЗЖХУИ	Защитено жилище за хора с умствена изостаналост
КСУДС	Комплекс за социални услуги за деца и семейства
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МТСП	Министерството на труда и социалната политика
МФ	Министерството на финансите
НПО	Неправителствена организация
НП	Национална програма
ОЗД	Отдел “Закрила на детето”
ОП РЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИО	Регионален инспекторат по образование
РПУ	Районно полицейско управление
СИ	Специализирана институция
СУ	Социална услуга
ЦДГ	Целодневна детска градина
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦНСТДМУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция

РАЗДЕЛ I

ОБЛАСТЕН АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ 2015 ГОДИНА

1. Въведение

Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Ямбол (2016 – 2020 г.) е разработена като секторна политика в област Ямбол. Тя е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни в област Ямбол – областна администрация, общински администрации и съвети, териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане (АСП), местни структури на централната държавна власт, доставчици на социални услуги, местни граждански организации (НПО). Стратегията е разработена въз основа на действащото законодателство в социалната сфера. Съобразена е с националните стратегически документи, които имат отношение към социалното подпомагане на хората в неравностойно социално положение и към социалната интеграция на хората с увреждания, както и с националните приоритети в развитието на социалните услуги, насочени преди всичко към деинституционализацията на деца и възрастни и децентрализацията на услугите.

Социалните услуги са ключов фактор за ефективно социално включване и участие в живота на обществото на уязвимите групи. За планирането и постигане на ефективна и адекватна мрежа от социални и интегрирани услуги в област Ямбол има изградена система за координация и управление с екипи и структури, които да работят чрез партньорство между всички заинтересовани страни – участници в процеса на планиране. Това са Постоянна комисия по социална политика към Областен съвет за развитие и Звено за мониторинг и оценка.

Социалните услуги в България са децентрализирани, като управлението им е възложено на кметовете на общини. Те се предоставят съобразно желанието и личния избор на лицата, които се нуждаят от тях. С цел подобряване на координацията и интеграцията на социалните услуги и осигуряване на равен достъп до социални услуги на хората от уязвимите групи, през 2010 г. се въведе качествено нов подход в развитието и предоставянето им чрез планиране на общинско и областно ниво на базата на анализ на потребностите. По този начин се гарантира разкриването на социални услуги, които да отговорят на конкретните потребности на хората от целевите групи, не само на територията на общината, но и в областта.

Съгласно чл. 19, ал. 1 на Закона за социалното подпомагане /ЗСП/ областните управители **организируют разработването на стратегия за развитие на социалните услуги** на областно ниво съгласувано със съответните регионални дирекции за социално подпомагане и въз основа на анализ на потребностите от социални услуги във всяка община на територията на областта.

През 2010 г. за първи път беше осъществен процес на областно планиране и разработена Стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол за периода от началото на 2011 г. до края на 2015 г.

През месец юли 2015 г. започна процес на областно планиране на социалните услуги за следващия петгодишен период 2016 – 2020 г. Със заповед на областния управител беше сформирана **Областна работна група** за координация и разработване на Областна стратегия за развитие на социалните услуги 2016 – 2020 в област Ямбол, включваща експерти от Областна администрация Ямбол, представители на петте общини, Регионална дирекция за социално подпомагане, представители на дирекции „Социално подпомагане“, Регионална здравна инспекция, Регионален инспекторат по образованието, дирекции „Бюро по труда“, координаторите за област Ямбол по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище“, представители на неправителствени организации. Общински работни групи бях сформирани със заповед на кмета на съответната община за разработване на Анализа на ситуацията по общини.

2. Методология

Цели и обхват на анализа

В настоящия Областен Анализ на ситуацията в област Ямбол акцентът е поставен върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социално-икономическите проблеми, съществуващите политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в областта.

Анализът проследява социалните процеси през периода 2010 – 2015 г., за да се направи сравнение между тенденциите, които се наблюдават в момента с тенденциите и процесите, наблюдавани при областното планиране през 2010 г.

Цел на анализа е да се определят и оценят потребностите на рисковите групи, което е основа за планирането и е необходимо, за да може чрез планирането да се постигне съответствие на социалните услуги с реалните потребности на рисковите групи, за които са предназначени, и преодоляване на неравномерността в развитието на социалните услуги в отделните общини.

Областното планиране на социалните услуги съответства на националните приоритети в областта на социалната политика и на тенденциите и приоритетите в развитието на област Ямбол.

Целите на анализа са:

- Очертаване на общата социално-демографска и икономическа картина на населението в областта – проблеми, тенденции в развитието, изводи от прегледа на настоящата ситуация;
- Определяне на факторите, които пораждат риск за различни групи от населението – настояща ситуация и тенденции;
- Определяне отражението на рисковите фактори върху рисковите групи – определяне на индивидите и групите в риск, техните характеристики, брой и териториално разположение;
- Оценяване възможностите на наличните ресурси както за подкрепа на идентифицираните групи в риск чрез развитие на социалните услуги, мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на риска.

Темите, включени в анализа на ситуацията в област Ямбол обхващат обща характеристика на областта, демографски тенденции, широк кръг социално-икономически проблеми, състояние и тенденции в секторите здравеопазване и образование, общо състояние на сектора социални услуги в областта и в общините като осигурени ресурси (финансови, човешки, материално-техническа база и социална инфраструктура), достъп, капацитет и качество на наличните услуги.

В географско отношение обхватът на проучването покрива всички общини на територията на област Ямбол.

Обобщените резултати от проучването и изведените изводи и препоръки в аналитичния доклад ще осигурят:

- Обосновка за избора на приоритети и стратегически направления в Областната стратегия;
- Характеристика на отделните рискови групи и подгрупи, необходими за профила на услугите и мерките, включени в стратегията, които да съответстват на специфичните потребности на всяка група;
- Информация за приблизителния брой на индивидите и групите в риск, които да бъдат обхванати от социални услуги и/или от съпътстващи мерки за социално включване, както и разположението им в населените места на общините в областта.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са ключови за процеса на адекватно планиране на профила и капацитета на предвижданите социални услуги, както и за избора на тяхната форма - мобилни и/или стационарни, обслужващи едно или няколко населени места, както и за разработване на „смесени“ услуги за сходни рискови групи – комбиниране на две или повече услуги и др.

Методи за проучването и анализа на ситуацията в област Ямбол

От важно значение за анализирането на настоящата ситуация в област Ямбол е да се съберат **конкретни актуални данни** за населението, за уязвимите общности, за лицата в различни рискове, за настоящите и потенциални потребители на социалните услуги и др. Наличието на цифрови показатели осигурява определянето на рисковите групи, както и необходимостта от различни видове услуги.

Методите за събиране на количествени статистически данни в област Ямбол включва основно:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи, дългосрочни програми и планове за развитие на областта и общините;
- Събиране на статистически данни от съществуващи източници и бази данни, систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от общинските администрации и местно-базираните държавни институции.

Процесът на събиране на статистическа информация беше организиран от Областна администрация Ямбол, като с официални писма до широк кръг институции на областно ниво бяха запознати с процеса на разработване на Областната стратегия за развитие на социалните услуги. От своя страна общинските работни групи, сформирани със заповед на кмета на съответната община разработват анализа на ситуацията в съответната община, идентифицират потребностите от социални услуги, като провеждат дискусии за определяне на проблемите и оценка на потребностите и дефицитите на социални услуги във всяка община.

В процеса на проучване, събиране на информация и изготвяне на анализа се включиха представители на широк кръг заинтересовани страни на областно и общинско ниво, като са използвани и всички съществуващи източници на информация като:

- Общински планове за развитие на общините за периода 2014-2020 г.
- Общински програми за детето за 2015 г.
- Статистически бази - данни, документи, анализи, доклади от:
 - *Регионална дирекция за социално подпомагане; Дирекции „Социално подпомагане“ - Ямбол и Елхово*
 - *Дирекции „Бюро по труда“ – Ямбол и Елхово*
 - *Регионален център по здравеопазване, Регионален инспекторат по образованието; Отдел Статистически изследвания Ямбол към Териториално статистическо бюро Югоизток*
- Документи на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, Детска педагогическа стая, които текущо документират своя опит и практика и разполагат със статистика за специфични групи на деца в риск;
- Данни, документация на Служба „Социални дейности“ за действащите социални услуги в общините;
- Училища, болници, лични лекари и пр., които разполагат с информация за състоянието на свързаните сектори със социалните услуги;
- Съществуваща официална информация, цитирана в различни официални документи - статистика, стратегии, планове, анализи и пр.

3. Описание на ситуацията в област Ямбол

3.1.Обща характеристика на областта

Област Ямбол е разположена в Югоизточната част на Република България. Областта граничи на запад с област Хасково и област Стара Загора, на юг с Република Турция, на изток с област Бургас и на север с област Сливен. През територията на областта преминава една от най-големите реки в страната - Тунджа. Основната част от територията на област Ямбол е заета от Среднотунджанското поречие. Площта на територията на областта е 3 355 кв. км, като 77% от нея са земеделски земи, а от тях 81% са обработваеми. Горските територии заемат 15,9% от територията на областта, като са най-много в общините Болярово- 27,6% и Елхово- 19,6%.

В административно-териториален план областта се състои от пет общини –Ямбол, Елхово, Тунджа, Стралджа и Болярово. Общият брой на населените места в областта е 109, като от четири тях са градове - Ямбол, Елхово, Болярово и Стралджа, а останалите 105 са села разпределени по общини както следва:

- Община Болярово - 20 населени места, от които 1 град и 19 села.
- Община Елхово - 22 населени места, от които 1 град и 21 села.
- Община Стралджа - 22 населени места, от които 1 град и 21 села.
- Община Тунджа - 44 населени места- села.
- Община Ямбол - 1 населено място- град.

От общините с най-голяма територия е община Тунджа- 1218,9 кв. км, а най-малка е община Ямбол - 90,1 кв. км.

3.2. Население – демографска характеристика

3.2.1. Тенденции в броя на населението

Негативните тенденции в развитието на демографските процеси през последните десетилетия и настъпилите в резултат изменения в броя и структурите на населението оказват силно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителната и системата за социална защита.

Текущата демографска ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност.

Непрекъснатият темп на намаляване на населението в област Ямбол през последните години потвърждават неблагоприятния ход на демографските показатели у нас. В резултат, както на естественото си движение, така и от развитите се през последното десетилетие миграционни процеси, населението трайно влошава демографския си потенциал.

Демографските процеси се характеризират основно със застаряване на населението в областта, като се увеличава делът на възрастните хора в резултат на снижаване на раждаемостта и увеличаване продължителността на живота.

Население според преброяванията: В периода 2001 – 2014 г. населението на областта постепенно намалява като от 156 070 души през 2001 година, намалява до 131 447 души към 1 февруари 2011 г. В периода на двете преброявания (2001 – 2011 г.) населението на областта намалява с 24 623 души или с 15.8 %. Тази тенденция на намаляване на населението продължава и през следващите години.

Общият брой на населението в област Ямбол към 31.12.2014 г. е 125 724 души.

Среден брой население през 2014 г. – 126 450 души

В градовете живеят 70.31%, а в селата 29.69%.

Жителите на град Ямбол са **71 561** души, жителите на община Тунджа – 22 745. Най-малко са жителите на община Болярово – 3 845 души. От тях 30% живеят в гр. Болярово, а останалите 70% живеят в селата на общината. В община Стралджа – 12 280, като относителният дял на живеещите в града е 46%, а 54% в селата.

Жените представляват **50.9%** от населението, а мъжете **49.1%**. Делът на жените е по-висок от този на мъжете, като се запазва тенденцията за нарастване на съотношението жени/мъже след 60-годишна възраст.

Таб.1. Население в област Ямбол за периода 2012 - 2014 година¹

Години	Общо - брой	Мъже - брой	Отн. дял - %	Жени - брой	Отн. дял - %	В градо- вете - брой	Отн. дял - %	В селата - брой	Отн. дял - %
2012	128 650	63 185	49.10	65 465	50.90	89 982	69.94	38 668	30.06
2013	127 176	62 471	49.12	64 705	50.88	89 175	70.12	38 001	29.88
2014	125 724	61 727	49.09	63 997	50.90	88 398	70.31	37 326	29.69

Таб.2. Население в община Ямбол за периода 2012 - 2014 година

Години	Общо - брой	Мъже - брой	Отн. дял - %	Жени - брой	Отн. дял - %	В градо- вете - брой	Отн. дял - %	В селата - брой	Отн. дял - %
2012	72 778	35 466	48.73	37 312	51.27	72 778	100	-	-
2013	72 159	35 143	48.70	37 016	51.30	72 159	100	-	-
2014	71 561	34 803	48.63	36 758	51.36	71 561	100	-	-

Таб.3. Население в община Болярово за периода 2012 - 2014 година

Години	Общо - брой	Мъже - брой	Отн. дял - %	Жени - брой	Отн. дял - %	В градо- вете - брой	Отн. дял - %	В селата - брой	Отн. дял - %
2012	4008	1940	48.40	2068	51.60	1197	29.96	2798	70.01
2013	3938	1917	48.68	2021	51.32	1172	29.76	2766	70.24
2014	3845	1877	48.82	1968	51.18	1156	30.06	2689	69.93

Таб.4. Население в община Стралджа за периода 2012 - 2014 година

Години	Общо - брой	Мъже - брой	Отн. дял - %	Жени - брой	Отн. дял - %	В градо- вете - брой	Отн. дял - %	В селата - брой	Отн. дял - %
2012	12541	6244	49.79	6297	50.21	5706	45.50	6835	54.50
2013	12426	6210	49.98	6216	50.02	5720	46.03	6706	53.97
2014	12280	6146	50.04	6134	49.95	5703	46.44	6577	53.55

¹ Източник: Национален статистически институт

Таб.5. Население в община Елхово за периода 2012 - 2014 година²

Години	Общо - брой	Мъже - брой	Отн. дял - %	Жени - брой	Отн. дял - %	В градовете - брой	Отн. дял - %	В селата - брой	Отн. дял - %
2012	15780	7820	49.56	7960	50.44	10300	65.27	5480	34.73
2013	15523	7696	49.58	7827	50.42	10124	65.22	5399	34.78
2014	15293	7607	49.74	7686	50.26	9978	65.24	5315	34.75

Таб.6. Население в община Тунджа за периода 2012 - 2014 година

Години	Общо - брой	Мъже - брой	Отн. дял - %	Жени - брой	Отн. дял - %	В градовете - брой	Отн. дял - %	В селата - брой	Отн. дял - %
2012	23534	11706	49.74	11828	50.26	-	-	23534	100
2013	23130	11505	49.74	11625	50.26	-	-	23130	100
2014	22745	11294	49.65	11451	50.34	-	-	22745	100

3.2.2. Ниво на раждаемост, естествен прираст, смъртност

3.2.2.1 Раждаемост

Раждаемостта е процес, който едновременно е биологичен и социално обусловен. Върху него оказват влияние множество фактори: стопански, демографски, политически, физиологични и др. Коефициент на плодовитост – това са живородени деца на 1000 жени към средногодишния брой на жените от 15-49 г. По данни на НСИ жените на възраст от 15-49 години през 2014 г. за област Ямбол са 24191 като спрямо предходната година той намалява с 1.9%. Жените на възраст от 15 до 34 години са 12.2 хил. и в сравнение с 2013 г. техният брой намалява с 2.7%.

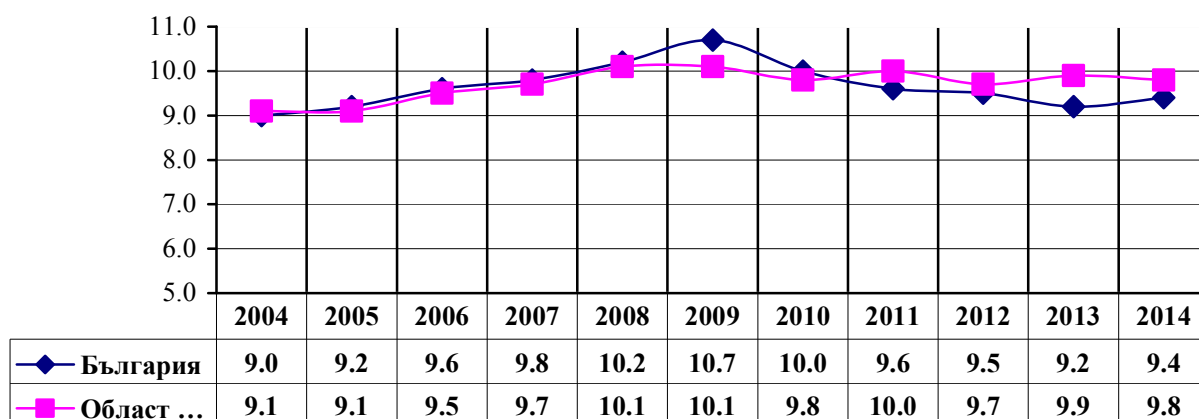
Тоталният коефициент на плодовитост (среден брой деца, които една жена ражда през целия си детероден период) за 2014 г. в област Ямбол е 1,98, а за страната е 1,52.

Ниската **раждаемост** е един от факторите за намаляване броя на населението. През 2014 г. показателят раждаемост е 9.8, а за 2013 г. той е **9.9**. За градовете стойността му за 2014 г. е 9.9, съответно е 10.5 за 2013 г. и е малко по-висока от тази за селата. Това съотношение се запазва приблизително на едно и също ниво през разглеждания тригодишен период.

Броят на ражданията през периода 2012 – 2014 г. за областта е съответно 1236 за 2014 г., 1271 за 2013 г., 1259 през 2012 г. (живородени). Както в градовете, така и в селата той се запазва приблизително на едно и също ниво през периода. Ражданията в селата са 3 пъти по-малко от тези в градовете.

За 2014 г. най-голям е броят на живородените деца в гр. Ямбол - 688, следван от община Тунджа – 211, община Стралджа -173, община Елхово -131 и община Болярово -33.

² Източник: Национален статистически институт

Фиг.1. Раждаемост за страната и в област Ямбол за периода 2004 - 2014 година³

Таб.7. Брой раждания и аборти в област Ямбол

Година	Брой		На 1000 жени от 15 до 49 години	
	Раждания	Аборти	Раждания	Аборти
2014	1246	586	51.51	24.22
2013	1283	623	52.04	25.27
2012	1266	671	50.00	26.51

В област Ямбол през 2014 г. броят на ражданията намалява. Общият брой на абортите, в сравнение с предходната година, е намалял и е намален делът на абортите на 1000 жени.

Това не е в състояние да компенсира намалението на населението, теоретично определеният минимум за осигуряване на просто възпроизводство на населението е 2,1 живородени деца от една жена, а тоталният коефициент на плодовитост за област Ямбол е: през 2014 г. е 1,98, 2013 г. е 1,97; а през 2012 г. е 1,89 деца. За страната за 2014 г. този показател е 1,52.

Средната възраст на майката при раждане на първо дете за 2014 г. за областта е около **24,2** години. Почти еднакви с тези за 2013 г. и 2012 г. За градовете тя е **24,7** години, а за селата е **22,7** години. От всички **1236** живородени деца в област Ямбол, **най –много са родени от майки на възраст от 25 – 29 г.** За периода 2012 г. - 2014 г. прави впечатление слабо изместване на ражданията към възрастите 35-39 г. и 40-44 г., за което допринася увеличеният брой жени, родили след инвитро процедура. Голям е делът на ражданията под **20 годишна** възраст на майката и тази тенденция се запазва през разглеждания тригодишен период. Ранната раждаемост при момичета ненавършили 18-годишна възраст продължава да бъде сериозен социален и медицински проблем. Тези раждания са предимно сред ромски жени. Броят на децата, родени от майки под 20 години е 243 през 2014 г. и в сравнение с 2013 г. броят им се увеличава с 2.5%. Увеличава се и броят на децата, родени от жени на възраст над 40 години, от 19 през 2013 г. на 20 - през 2014 година.

По общини с най-голямо увеличение в броя на децата, родени от майки под 20 години е община Тунджа - с 38.7%, а най-малко е увеличението в община Елхово - 3.7%. Броят на децата, родени от жени на възраст над 40 години също се увеличава като най-голямо е регистрираното увеличение в община Тунджа - 33.3%.

Тенденцията на увеличаване на абсолютния брой на **извънбрачните раждания** се увеличава през 2014 г. Високата извънбрачна раждаемост е резултат от значителното

³Източник: Национален статистически институт.

нарастване на броя на съжителствата сред младите хора без юридически брак. Най-висок е относителният дял на извънбрачните раждания в общините Стралджа (92.5%), Болярово (87.9%), следват Тунджа (73.0%) и Елхово (70.2%), а най-нисък е делът им в община Ямбол (58.7%).

Има тенденция към намаляване броя на абортите последните две години. През 2014 г. броя им - 586, при 623 през 2013 г. и 671 през 2012 г.

3.2.2.2 Смъртност

Динамиката на смъртността е повлияна от промените в условията за живот на населението, състоянието на възрастовата и половата му структура, екологичната обстановка и множество други фактори.

Таб.8. Обща смъртност по възрастови групи за 2014 г.

Възраст	Промили
0 – 1 г.	9,7 ‰ ⁴⁵
1 – 14 г.	0,2 на хиляда
15 – 19 г.	0,4 на хиляда
20 – 29 г.	0,8 на хиляда
30 – 39 г.	1,5 на хиляда
40 – 49 г.	3,7 на хиляда
50 – 59 г.	10,4 на хиляда
Над 60 г.	49,6 на хиляда

смъртност - градско население за 2014 г.: 12,7 на хил.

смъртност - селско население за 2014 г.: 28,9 на хил.

През 2014 г. в област Ямбол се увеличава нивото на общата смъртност. Броят на умрелите е 2.2 хил. души, а коефициентът на обща смъртност⁶ - 17.4‰ и спрямо предходната година се увеличава с 1.0 промилни пункта. През 2014 г. броят на починалите е 2203, т.е. увеличение в сравнение с 2013 г., когато е бил 2103; през 2012 г. броят на умрелите е 2266 души и е с 163 по-голям от този през 2013 г. Коефициентът на обща смъртност (брой умрели лица на 1000 души от средногодишния брой на населението за областта) през 2014 г. е **17,4** на хиляда т. е. по-висок от този за 2013 г. /16,4/, през 2012 г. е **17,5** на хил. Общата смъртност в област Ямбол за 2014 г. продължава да бъде по- висока от тази за страната (15,1 на хил. за България). Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване. Този процес се характеризира с промени във възрастовата структура и се свежда до намаление на относителните дялове на младите лица и увеличаване на дела на по-старите.

Данните по общини за 2014 г. са следните: община Ямбол - 907 умрели лица, следвана от община Тунджа - 628 умрели лица, община Елхово - 282, община Стралджа с 280 и Болярово - 106.

Смъртността сред мъжете за 2014 г. (**1179 души – 19,0 на хил.**) продължава да бъде по-висока в сравнение със смъртността при жените (**1024 души – 15,9 на хил.**). По- ранната смъртност при мъжете е по-висока във всички възрастови групи, но особено тревожна е тя в интервала между 40 и 59 години. В посочения интервал (40-59 г.) при мъжете в различните

⁴Източник: Национален статистически институт.

⁵ Коефициент на детска смъртност

⁶Брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

възрастови подгрупи, смъртността е от два до три пъти по-висока от тази при жените - при мъжете от групата 40 – 44 г. тя е 1,5 пъти по-висока, от групата 44 – 49 г.- два пъти, а от групата 50-59- е 3 пъти.

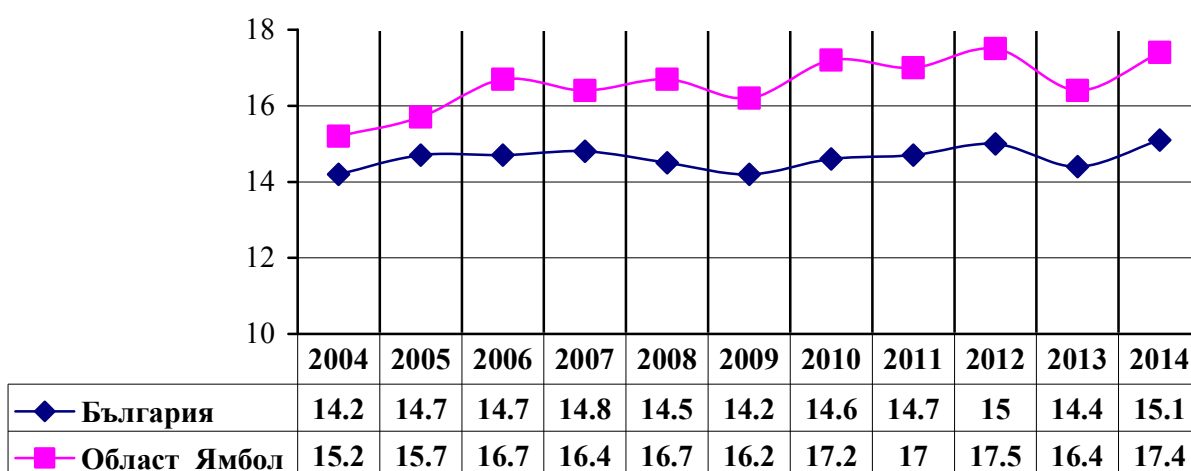
Застаряването на населението в областта през 2014 г. предопределя по-високото равнище на смъртността сред селското население, в сравнение с градското.

- Смъртност - градско население за 2013 г.: **12,2** на хил.
- Смъртност - селско население за 2013 г.: **26,5** на хил.
- Смъртност - градско население за 2014 г.: **12,7** на хил.
- Смъртност - селско население за 2014 г.: **28,6** на хил.

Различните равнища на смъртност определят и различната продължителност на предстоящия живот на населението между двата пола и между градското и селското население.

Един от основните проблеми, породени от застаряване на населението у нас, е нарастване на патологията, свързана с напредналата възраст.

Фиг.2. Коефициент на обща смъртност за страната и в област Ямбол за периода 2004 - 2014 година

Детска смъртност

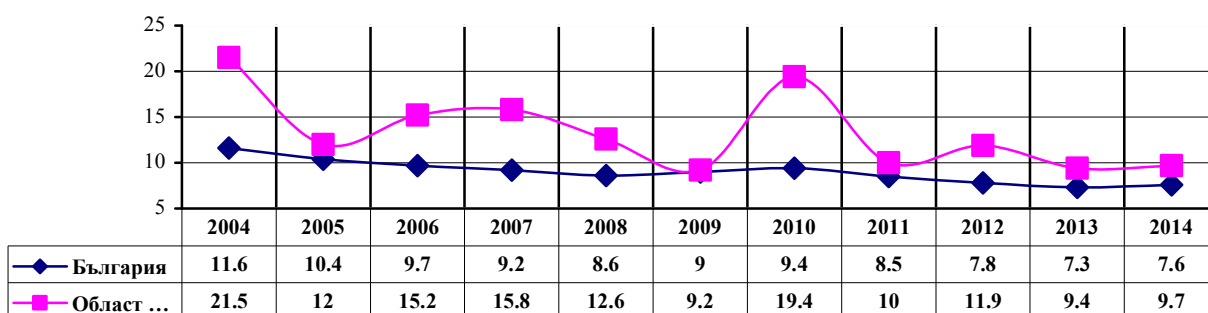
Коефициентът на детска смъртност през 2014 г. в област Ямбол е 9,7 и е увеличен в сравнение с 2013 г. – 9,4. През 2014 г. има 10 мъртвородени, 2013 г. – 12 мъртвородени. Коефициентът на детска смъртност е сравнително по-нисък в общините Ямбол (2.9‰) и Елхово (7.6‰). По-висока стойност спрямо средната на показателя за областта е регистрирана в общините Тунджа (23.7‰) и Стралджа (23.1‰).

Таб.9. Детска смъртност (умрели деца до 1 г. възраст) в област Ямбол за периода 2012 - 2014

Години	Общо		В градовете		В селата	
	Брой	Промили - ‰	Брой	Промили - ‰	Брой	Промили - ‰
2014	12	9,7	7	8,0	3	8,3
2013	12	9,4	10	10,6	2	6,1
2012	15	11,9	14	15,1	1	3,0

Най-чести причини за смъртност на децата до 1 година: някои състояния, възникващи през перинаталния период - 50,00%, вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации – 25,00%. Освен това се наблюдава ниска здравна култура, необразованост и неангажираност към бременността на голяма част от ромските майки.

Фиг.3. Детска смъртност за страната и в област Ямбол за периода 2004 - 2014 година

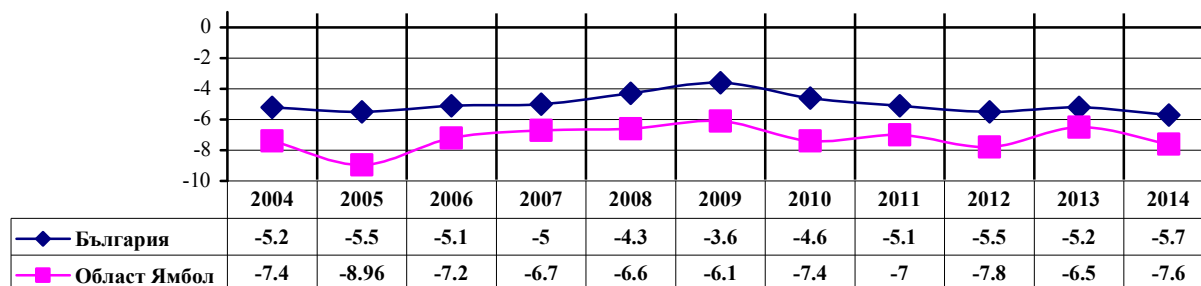

3.2.2.3 Естествен прираст

Разликата между ражданията и умираанията формира естествения прираст на населението. Ниското ниво на раждаемост и високата смъртност обуславят отрицателния естествен прираст на населението през последния десетгодишен период. Както общо за страната, така и за областта, е характерен отрицателен **естествен прираст, като през 2014 г. за област Ямбол той е минус -7,6 ‰** (в селата -19,0‰ , в градовете -2,8‰), при минус 5,7‰ за страната.

През 2013 г. коефициентът на естествен прираст е -6,5‰, като в селата, където живее предимно възрастно население той е значително по-нисък от този в градовете (съответно -17,9‰ и -1,7‰).

Фиг.4. Естествен прираст за страната и в област Ямбол за периода 2004 - 2014 година

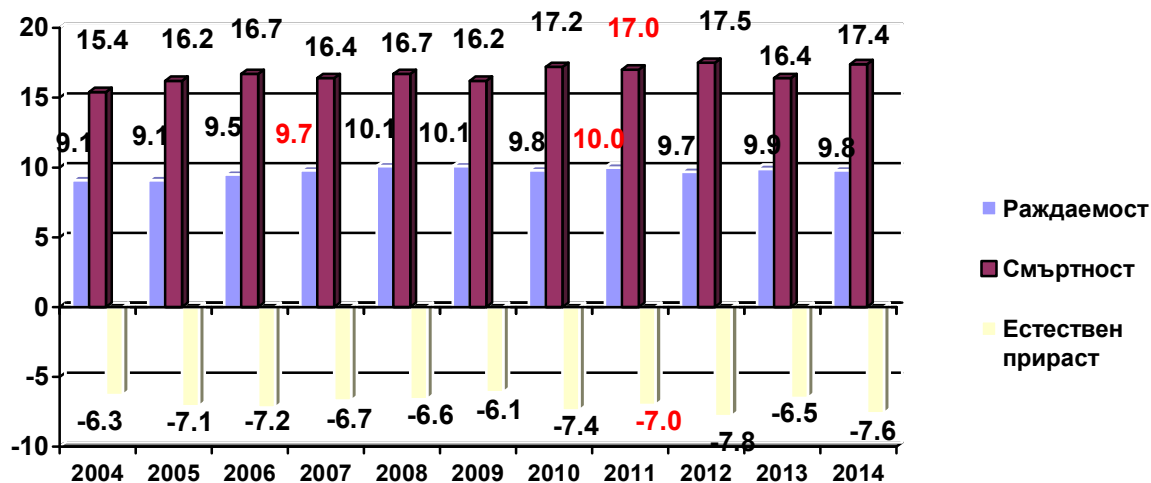
През 2014 г. абсолютният брой на естествения прираст за област Ямбол е **967 (-7,6 ‰)**, в градовете е -249 /-2,8‰/, а в селата -718 /-19,0‰/, като: за град Ямбол е минус 219; община Тунджа – минус 417 души; община Стралджа е минус 107 души, община Елхово е минус 151 души, община Болярово е минус 73 души. С най-лош показател от всички общини в областта е община Тунджа. Всички общини в областта също са с отрицателен естествен прираст, като община Ямбол е с естествен прираст (-3.0‰), община Стралджа (-8.7‰) и Елхово (-9.8‰). С най-голямо намаление на населението и висок отрицателен коефициент на естествен прираст са общините Болярово (-18.8‰) и Тунджа (-18.2‰).

През 2013 г. абсолютният брой на естествения прираст за област Ямбол е **минус 832 души**, като за селата е **минус 684**, а за градовете **минус 148**.

Таб.10. Естествен прираст по общини в област Ямбол за периода 2012 - 2014 година

Общини	2014 г.		2013 г.		2012 г.	
	Брой	Промили - ‰	Брой	Промили - ‰	Брой	Промили - ‰
Болярово	-73	-18,8	-74	-18,6	-54	-13.4
Елхово	-151	-9,8	-208	-13,3	-174	-10.9
Стралджа	-107	-8,7	-119	-9,5	-137	-10.9
Тунджа	-417	-18,2	-400	-17,1	-471	-19.8
Ямбол	-219	-3,0	-31	-0,4	-171	-2.3

Фиг.5. Раждаемост, смъртност и естествен прираст в област Ямбол

Средната продължителност на живота на населението за област Ямбол за периода 2012 - 2014 г. е 72,99 г., която е по-ниска от средната продължителност на живота на населението в България (74,7 г.). Жените живеят по-дълго от мъжете във всички области на страната, разликата между двата пола в област Ямбол е 7.4 години.

3.2.3 Възрастова структура на населението

Възрастовата структура на населението в област Ямбол е от регресивен тип: продължават да нарастват броят и дялът на възрастното население и да намаляват тези на младите генерации.

Лицата под 15-годишна възраст в областта са 18 164, или 14.4% от населението на областта. Населението във възрастовата група 15 – 64 години е 79236 (63%), а на 65 и повече години са 28351 души (22.6%).

Към 31.12.2014 г. децата до 15 години са 18.2 хил., или 14.4% от общия брой на населението в област Ямбол, като спрямо 2013 г. относителният им дял се запазва.

Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в община Стралджа - 18.2%, следват общините Ямбол - 15.1%, Елхово - 12.6%, Болярово - 12.5% и Тунджа - 12.1%.

През 2014 г. в област Ямбол лицата от 15 до 64 навършени години са 79.2 хил. души и спрямо 2013 г. относителният им дял намалява с 0.5 процентни пункта.

Относителният дял на населението от 15 до 64 навършени години е най-висок в община Ямбол - 67.6%, следват общините Елхово - 63.4%, Стралджа - 56.6% и Болярово - 55.7%. Най-нисък е дялът на посочената група в община Тунджа (53.0%).

В края на 2014 г. лицата на 65 и повече навършени години са 28.3 хил., или 22.5% от населението на областта, и в сравнение с 2013 г. дялът на населението в тази възрастова група нараствас 0.4 процентни пункта.

Дялът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в общините Тунджа (34.8%), Болярово (31.7%), Стралджа (25.3%) и Елхово (24.0%). Най-нисък е дялът на възрастовото население в община Ямбол (17.3).

Към 31.12.2014 г. общият коефициент на възрастова зависимост⁷ е 58.7%, т.е. на всеки 100 лица в „зависимите възрасти“ се падат 59 лица в активна възраст, като в сравнение с 2013 г. има нарастване с 1.2 процентни пункта.

Най-неблагоприятен е коефициентът на възрастова зависимост в община Тунджа (88.5%), следват общините Болярово (79.4%) и Стралджа (76.8%). Сравнително по-благоприятен е този коефициент в общините Ямбол (47.9%) и Елхово (57.6%).

⁷Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в «зависимите възрасти» (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в «независимите възрасти» (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти

Таб.11. Население по местоживеене, пол и възраст в област Ямбол към 31.12.2014 година

	Общо			В градовете			В селата		
Възраст	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Общо	125724	61727	63997	88398	43107	45291	37326	18620	18706
0	1228	630	598	880	454	426	348	176	172
1 - 4	4825	2445	2380	3628	1836	1792	1197	609	588
5 - 9	6184	3143	3041	4581	2295	2286	1603	848	755
10 - 14	5927	3044	2883	4387	2233	2154	1540	811	729
15 - 19	5673	2936	2737	4262	2199	2063	1411	737	674
20 - 24	5981	3165	2816	4419	2311	2108	1562	854	708
25 - 29	6961	3680	3281	5326	2789	2537	1635	891	744
30 - 34	7346	4020	3326	5681	3078	2603	1665	942	723
35 - 39	8242	4287	3955	6506	3325	3181	1736	962	774
40 - 44	8306	4280	4026	6480	3269	3211	1826	1011	815
45 - 49	8252	4202	4050	6351	3149	3202	1901	1053	848
50 - 54	9227	4640	4587	6898	3383	3515	2329	1257	1072
55 - 59	9341	4670	4671	6809	3310	3499	2532	1360	1172
60 - 64	9907	4812	5095	6810	3278	3532	3097	1534	1563
65 - 69	9014	4074	4940	5427	2424	3003	3587	1650	1937
70 - 74	6633	2829	3804	3533	1448	2085	3100	1381	1719
75 - 79	5937	2351	3586	3024	1129	1895	2913	1222	1691
80 - 84	4407	1687	2720	2176	772	1404	2231	915	1316
85 - 89	1894	682	1212	984	354	630	910	328	582
90 - 94	386	131	255	209	62	147	177	69	108
95 - 99	43	16	27	23	8	15	20	8	12
100+	10	3	7	4	1	3	6	2	4

Тенденцията на остаряване на населението води до промени в неговата основна възрастова структура – разпределението на населението под, във и над трудоспособна възраст.

Към 31.12.2014 г. 57.5% от населението в област Ямбол, или **72274 души**, са в **трудоспособна възраст**. 53.7% от тях са мъже, а останалите 46.3% - жени.

Населението под трудоспособна възраст е **19513 души** (15.5%), а над трудоспособна възраст са **33937 души** (27%).

Таб.12. Население под, във и надтрудоспособна възраст⁸ към 31.12.2014 г. по общини и местоживееене в област Ямбол

Общини	Общо			В т.ч. в градовете		
Възраст	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Област Ямбол	125724	61727	63997	88398	43107	45291
Под трудоспособна възраст	19513	9970	9543	14478	7332	7146
В трудоспособна възраст	72274	38797	33477	54696	28789	25907
Над трудоспособна възраст	33937	12960	20977	19224	6986	12238
Болярово	3845	1877	1968	1156	564	592
Под трудоспособна възраст	511	255	256	140	77	63
В трудоспособна възраст	1930	1073	857	730	385	345
Над трудоспособна възраст	1404	549	855	286	102	184
Елхово	15293	7607	7686	9978	4881	5097
Под трудоспособна възраст	2071	1060	1011	1291	641	650
В трудоспособна възраст	8854	4841	4013	6268	3336	2932
Над трудоспособна възраст	4368	1706	2662	2419	904	1515
Стралджа	12280	6146	6134	5703	2859	2844
Под трудоспособна възраст	2384	1211	1173	1481	759	722
В трудоспособна възраст	6293	3495	2798	3228	1723	1505
Над трудоспособна възраст	3603	1440	2163	994	377	617
Тунджа	22745	11294	11451	-	-	-
Под трудоспособна възраст	2981	1589	1392	-	-	-
В трудоспособна възраст	10727	6043	4684	-	-	-
Над трудоспособна възраст	9037	3662	5375	-	-	-
Ямбол	71561	34803	36758	71561	34803	36758
Под трудоспособна възраст	11566	5855	5711	11566	5855	5711
В трудоспособна възраст	44470	23345	21125	44470	23345	21125
Над трудоспособна възраст	15525	5603	9922	15525	5603	9922

⁸ За 2014 г. тези граници са до навършването на 60 години и 8 месеца за жените и 63 години и 8 месеца за мъжете.

3.2.4 Етнически състав на населението

Самоопределение по етнос

Най-многобройната етническа общност в област Ямбол е **българската**. Към нея са се самоопределили 106 884, или 86.9% от лицата, отговорили на доброволния въпрос. Най-висок е относителният ѝ дял в община Елхово (90.2%), а най-нисък - в община Стралджа (77.9%).

Ромският етнос е вторият по численост в областта. Към 1.02.2011 г. той наброява 10 433 души с относителен дял от 8.5%. В териториален аспект се отличават общините Стралджа (19.0%) и Болярово (14.3%), където делът на ромската етническа група е значително по-голям от този за областта.

Турската етническа група е третата по численост. Към 1.02.2011 г. 3 600, или 2.9% от всички лица, доброволно декларирали етническата си принадлежност, са се самоопределили като част от нея.

Към **други етнически групи** са се самоопределили 659 души, или 0.5%.

Лицата, които **не се самоопределят**, са 1 486, или 1.2% от отговорилите.

На доброволния въпрос за етническа принадлежност не са отговорили 8 385 лица, или 6.4% от населението в областта. С най-нисък дял на неотговорилите на въпроса за етническо самоопределение лица е община Стралджа - 0.9%. Най-висок е този дял в община Елхово - 8.1% от преброените лица.

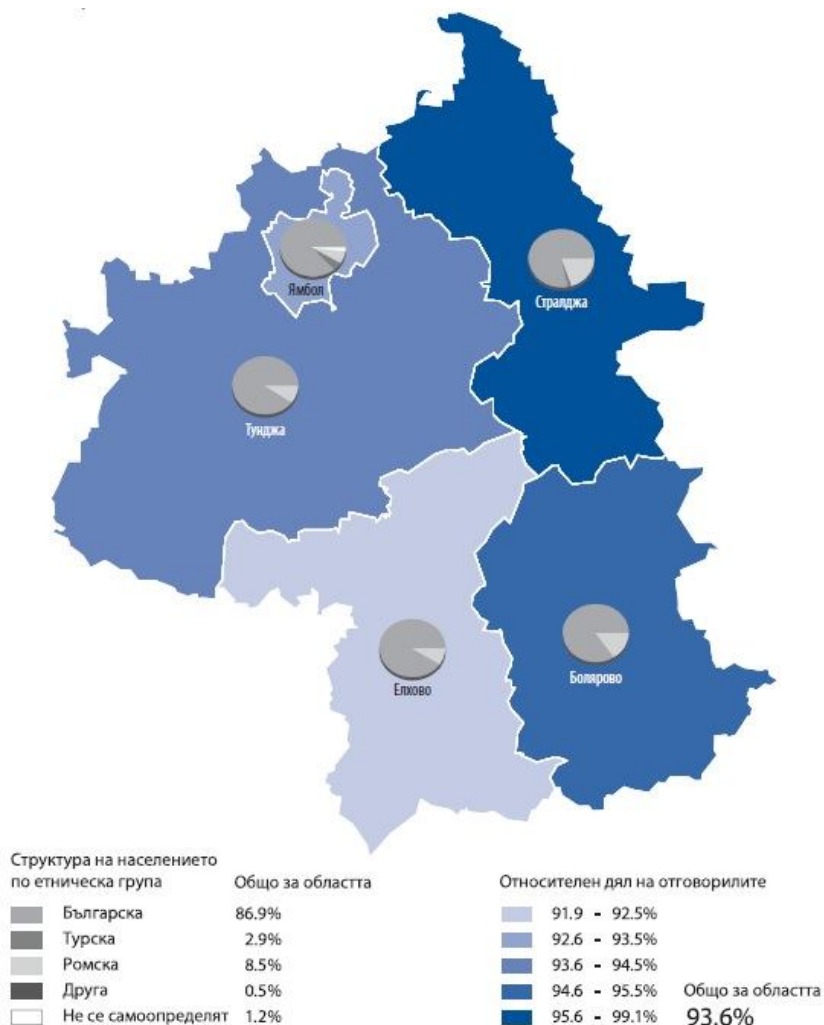
Таб.13. Население по етническа принадлежност и общини в област Ямбол към 01.02.2011 година (Преброяване 2011)⁹

(Брой)

Общини	Общо	В т.ч. отговорили	Етническа група				
			българска	турска	ромска	друга	не се самоопределят
Общо за областта	131447	123062	106884	3600	10433	659	1486
Болярово	4160	3957	3312	33	566	27	19
Елхово	16219	14899	13433	35	1211	111	109
Стралджа	12781	12662	9866	241	2403	68	84
Тунджа	24155	22800	20374	106	1990	157	173
Ямбол	74132	68744	59899	3185	4263	296	1101

⁹ По признака „етническа група“ са разпределени отговорилите на доброволния въпрос лица.

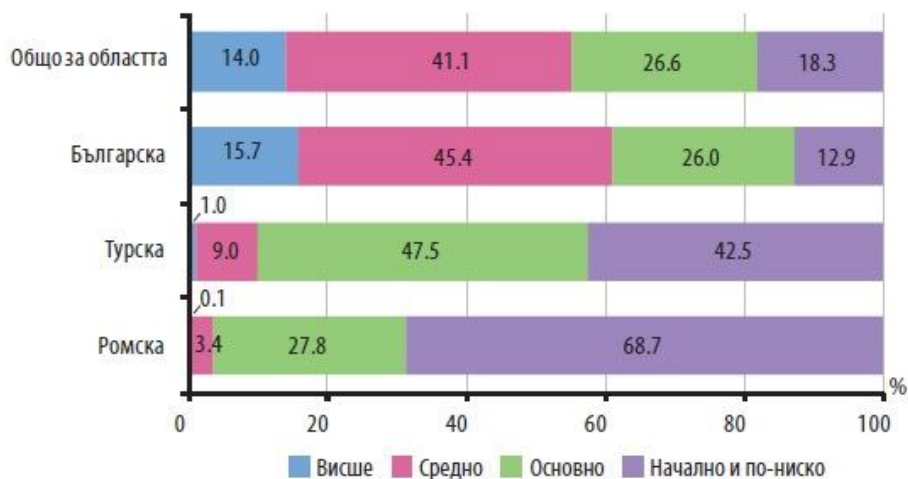
Фиг.6. Лица, отговорили на въпроса за етническа принадлежност по общини в област Ямбол към 01.02.2011 година (Преброяване 2011)

Етническо самоопределение по степен на завършено образование и икономическа активност

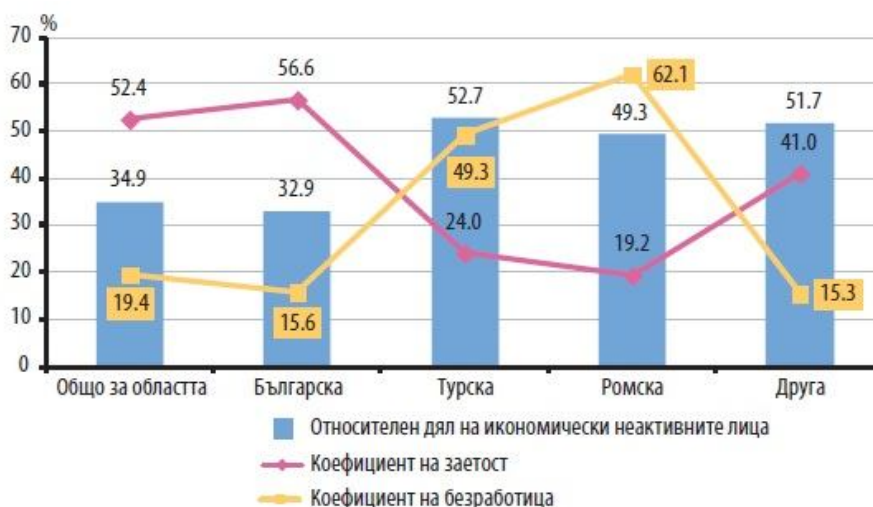
Наблюдават се съществени различия в образователната структура на населението в област Ямбол по етническа принадлежност. Докато при населението, самоопределило се към българската етническа група, 61.1% са с високо образование (15.7% с висше и 45.4% със средно), то при населението от турската етническа група с високо образование са 10.0% (1.0% с висше и 9.0% със средно). Още по-неблагоприятни са данните за образователната структура на ромската етническа група, при която едва 0.1% са със завършено висше образование, а един на всеки 7 души никога не е посещавал училище (14.5%).

Фиг.7. Структура на лицата на 7 и повече навършени години, отговорили на въпроса за етническа принадлежност, по степен на завършено образование в област Ямбол към 01.02.2011 година (Преброяване 2011)

Налице са и значителни различия по отношение на участието на пазара на труда на лицата от различните етнически групи. Най-висока е заетостта във възрастовата група от 15 до 64 навършени години при българската етническа група с коефициент на заетост 56.6%, а най-висока е безработицата при ромската етническа група - коефициентът на безработица е 62.1%. При турската етническа група относителният дял на икономически неактивното население е най-висок - 52.7%.

Фиг.8. Коефициент на заетост и безработица и относителен дял на икономически неактивните лица по етническа принадлежност в област Ямбол към 01.02.2011 година (Преброяване 2011)

Таб.14. Население на 7 и повече навършени години по етническа принадлежност, степен на завършено образование и общини¹⁰

(Брой)

Общини Етническа група	Общо	Степен на завършено образование				Никога непосе- щавали учили- ще	Дете
		висше	средно	основно	начално и незавър- шено начално		
Общо за областта	122868	17256	50554	32628	19699	2452	279
<i>В т.ч. отговорили</i>	115452	16362	47632	30767	18209	2232	250
Българска	102172	16069	46336	26590	12277	767	133
Турска	3146	31	284	1493	1101	215	22
Ромска	8313	10	280	2313	4420	1203	87
Друга	653	186	379	52	31	5	-
Не се самоопределят	1168	66	353	319	380	42	8
Болярово	3931	211	1163	1474	932	146	5
<i>В т.ч. отговорили</i>	3754	209	1135	1403	867	135	5
Българска	3219	203	1083	1213	617	100	3
Турска	30	-	6	15	4	5	-
Ромска	466	-	..	173	235	30	..
Друга	26	6	19	..	..	-	-
Не се самоопределят	13	-	..	..	..	-	..
Елхово	15327	1571	5983	5002	2578	169	24
<i>В т.ч. отговорили</i>	14157	1496	5662	4592	2249	140	18
Българска	12903	1453	5481	4048	1818	90	13
Турска	35	-	3	14	18	-	-
Ромска	1023	..	82	502	383	..	5
Друга	111	31	61	13	6	-	-
Не се самоопределят	85	..	35	15	24	..	..
Стралджа	11710	706	3413	3835	3219	476	42
<i>В т.ч. отговорили</i>	11606	683	3364	3853	3208	474	42
Българска	9404	669	3275	3336	1946	162	16
Турска	209	..	12	84	93	19	..

¹⁰ По признака „етническа група“ са разпределени отговорилите на доброволния въпрос лица.

Ромска	1869	-	31	396	1132	285	25
Друга	67	11	36	6	9	5	-
Не се самоопределят	57	..	10	13	28	3	..
Тунджа	22861	1225	7662	8650	4743	538	43
<i>В т.ч. отговорили</i>	<i>21660</i>	<i>1158</i>	<i>7274</i>	<i>8253</i>	<i>4420</i>	<i>516</i>	<i>39</i>
Българска	19682	1133	7099	7719	3464	243	24
Турска	84	-	6	29	41	8	-
Ромска	1608	..	48	444	854	247	..
Друга	155	22	113	13	7	-	-
Не се самоопределят	131	..	8	48	54	18	..
Ямбол	69039	13543	32333	13648	8227	1123	165
<i>В т.ч. отговорили</i>	<i>64275</i>	<i>12816</i>	<i>30197</i>	<i>12684</i>	<i>7465</i>	<i>967</i>	<i>146</i>
Българска	56964	12611	29398	10274	4432	172	77
Турска	2788	31	257	1351	945	183	21
Ромска	3347	7	93	798	1816	592	41
Друга	294	116	150	20	8	-	-
Не се самоопределят	882	51	299	241	264	20	7

“..” - Конфиденциални данни

“-” - Няма случай

3.2.5 Движение на населението, миграционни процеси

В област Ямбол за 2014 г. **механичният прираст** на населението в резултат на миграция (разликата между заселените и изселените) е минус 485 души, като заселените са 2139, а изселените съответно 2624 души. Коефициентът на механичен прираст е минус 3.8‰, съответно при мъжете е минус 3.2‰, а при жените - минус 4.4‰.

През 2014 г. най-голямо е намалението на населението в резултат на отрицателния механичен прираст на община Ямбол (-5.3‰), следват общините Болярово (-5.1‰), Елхово (-5.1‰) и Стралджа (-3.2‰). За разлика от останалите общини, единствено в община Тунджа е регистриран положителен механичен прираст с коефициент 1.4‰.

Таб.15. Механично движение на населението по общини и пол в област Ямбол през 2014 г.¹¹

(Брой)

Общини	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Ямбол	2139	1001	1138	2624	1200	1424	-485	-199	-286
Болярово	102	59	43	122	50	72	-20	9	-29
Елхово	273	128	145	352	150	202	-79	-22	-57
Стралджа	240	129	111	279	129	150	-39	0	-39
Тунджа	523	248	275	491	222	269	32	26	6
Ямбол	1001	437	564	1380	649	731	-379	-212	-167

¹¹ От 2007 година механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната

Изводи:

Анализът показва, че в демографското състояние на населението от област Ямбол неблагоприятните изменения имат траен характер:

- В област Ямбол продължава тенденцията към намаляване на населението, обусловена от ниската раждаемост, високата смъртност и миграцията. Основните демографски индикатори – раждаемост, смъртност и естествен прираст определят недоброто състояние на демографските процеси в областта.
- Налице е застаряване на населението в областта. Във възрастовата структура се увеличава относителният дял на лицата над 60-годишна възраст и намалява дялът на лицата до 17 години. Процесът на застаряване е по-изразен сред жените отколкото сред мъжете. Разликата се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и по-ниската средна продължителност на живота при тях.
- Процесът на застаряване на населението е и в пряка връзка с броя на икономически активното население и води до промени в неговата основна възрастова структура - разпределение на населението под, в и над трудоспособна възраст. Населението в надтрудоспособна възраст се е увеличило, а населението в трудоспособна възраст е намаляло.
- Динамиката на населението на областта показва, че то постепенно и неизменно намалява като тази тенденция е характерна за всички общини в областта. Някои от селата се обезлюдяват и се наблюдава сериозен спад в икономическата активност в селските райони.
- Естественият прираст на населението в областта е неизменно отрицателен. Това се дължи на неблагоприятното развитие на основните демографски процеси.

3.3. Икономическо развитие на област Ямбол

3.3.1. Икономика

Стойността на произведения брутен вътрешен продукт (БВП) по текущи цени за област Ямбол към 31.12.2013 г. възлиза на 892 млн. лв., което сформира 9 % от БВП на Югоизточен район.

По показател БВП на глава на населението на област Ямбол към 31.12.2013 г. е 6975 лв., като е значително по-нисък от този на ЮИР - 9321 лв. на човек. За периода от 2010 – 2013 г. той е нараснал с 1219 лв., съответстващи на 21% , в сравнение с края на 2010 г.

Таб.1. Брутен вътрешен продукт (по текущи цени и на глава от население) и Брутна добавена стойност по икономически сектори (А3) за страната, Югоизточен район и област Ямбол за периода 2010 - 2013 година

Район/област	БВП по текущи цени (млн.лв.)	БВП на глава от населението (лв.)	БДС (млн.лв.)	БДС по икономически сектори (млн.лв.)		
				Аграрен	Индуст рия	Услуги
2010						
БЪЛГАРИЯ	73 780	9793	63985	3166	17597	43 222
ЮГОИЗТОЧЕН	8824	7939	7653	443	3021	4189
Ямбол	808	5892	701	87	217	397
2011						
БЪЛГАРИЯ	80 100	10900	69966	3708	20 742	45516
ЮГОИЗТОЧЕН	9444	8779	8249	527	3370	4352
Ямбол	849	6489	741	103	255	383
2012						
БЪЛГАРИЯ	81544	11161	70375	3 742	20 794	45 839
ЮГОИЗТОЧЕН	9969	9313	8604	534	3 688	4 382
Ямбол	917	7086	791	111	291	390
2013						
БЪЛГАРИЯ	80 282	11 050	69 126	3 778	19 311	46 037
ЮГОИЗТОЧЕН	9 935	9 321	8 554	540	3 592	4 422
Ямбол	892	6975	768	113	274	381

Брутната добавена стойност (БДС) по текущи цени реализирана от стопанските субекти в областта през 2013 г. е 768 млн. лв. Делът на Брутната добавена стойност на област Ямбол представлява 1.1% от БДС за страната. Относителният дял на добавената стойност в индустриалния сектор през 2013 г. достига до 35.7 %, като се наблюдава намаление спрямо 2012 г. Относителните дялове на добавената стойност, реализирана от аграрния сектор и в сектора на услугите намаляват спрямо 2012 година съответно с 0.7 % и 0.3 % до нива 14.5 и 47.0%. Въпреки това, най-голям остава делът на сектор услуги с 49,6 %, следван от делът на сектор индустрия за област Ямбол.

Таб.2. Брутна добавена стойност в област Ямбол по икономически сектори през 2010-2013 година

Икономически сектори	2010	2011	2012	2013
За ЮИР – млн.лв				
Аграрен	443	527	534	540
Индустрия	3021	3370	3688	3592
Услуги	4189	4352	4382	4422
Брутна добавена стойност - общо	7653	8249	8604	8554
Структура %				
Аграрен	5,8	6,4	6,2	6,3
Индустрия	39,5	40,8	42,9	42,0
Услуги	54,7	52,8	50,9	51,7
Брутна добавена стойност - общо	100,0	100,0	100,0	100,0
За област Ямбол –млн. лв.				
Аграрен	87	103	111	113
Индустрия	217	255	291	274
Услуги	397	383	390	381
Брутна добавена стойност - общо	701	741	791	768
Структура - %				
Аграрен	12,4	13,9	14	14,7
Индустрия	31	34,4	36,7	35,7
Услуги	56,6	51,7	49,3	49,6
Брутна добавена стойност - общо	100,0	100,0	100,0	100,0

По данни на НСИ *преките чуждестранните инвестиции* (ПЧИ) в нефинансовите предприятия към 31.12.2014 г. възлизат на 58 091,3 хил.евро,, като се наблюдава увеличение на инвестициите спрямо 2013 г., които са в размер на 53 258,21 хил. евро.

Преките чуждестранни инвестиции през 2013 г. са с 19,7 % по-малко в сравнение с 2012 г. Най-голям е обемът на направените чуждестранни инвестиции в сектор „Промисленост“ – 31,9 млн. евро, което е 59,9% от общия обем на ПЧИ. Спрямо 2012 г. относителният му дял нараства с 3,7 % .

„Операции с недвижими имоти“ е икономически сектор, който се нарежда на второ място след промишлеността по вложени чуждестранни инвестиции към 31.12.2013 г. - 14,1% млн.евро, или 26,5% от общите инвестиции. Спрямо 2012 г. относителния му дял намалява с 3,3 %.

В сектор „Търговия, транспорт и хотелиерство“ са направени 10,6% от общите ПЧИ в областта. Спрямо 2012 г. относителният дял на ПЧИ в този сектор нараства с 0,8 %.

Таб.3. Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване за периода 2000 – 2014 г. (в хил. евро)

Район/област	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
БЪЛГАРИЯ	19 185 003	20 441 581	22 114 446	21 644 918	21 950 596	23 339 733	22313742,6
Югоизточен район	1 639 288	1 857 192	2 728 916	2 947 249	2 866 240	3 385 949	2057290,7
Ямбол	-----	36 099	64 191	68 228	66 344	53 258	58091

Състоянието на **нефинансовия сектор на икономиката** в област Ямбол се характеризира с превес на микро фирмите и малките предприятия над средните и големите предприятия. Съотношението на МСП спрямо големите предприятия и микро фирмите показва нарастващ потенциал за постигане на ускорен икономически ръст и нарастване на заетостта през последните години. Делът на микропредприятията в общия брой на предприятията в област Ямбол през 2013 г. възлиза на 92,6 %, на малките и средни предприятия – 7,3% и на големите предприятия - 0,1 % .

В област Ямбол през 2013 г. функционират 5 647 броя **предприятия от нефинансовия сектор**. В сравнение с 2012 г., броят им нараства с 0.5%, като най-голямо е увеличението в сектор „Административни и спомагателни дейности” - с 27.7%, сектор „Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване” - с 16.7%, и „Селско, горско и рибно стопанство” - с 8.3%.

Най-голям спад спрямо 2012 г. е регистриран в броя на стопанските субекти, осъществявали дейност в област Ямбол през 2013 г. в сектор *Култура, спорт и развлечения* със 17,6%, сектор *Добивна промишленост* с 12,5%, и сектор *Създаване и разпространение на информация* с 8,1%.

С най-висок относителен дял на предприятията за 2013 г. в област Ямбол е сектор „Търговия“ с 37,8%, следван от сектор „Селско стопанство“ с 11,5%, „Операции с недвижими имоти“ с 8,9% , „Преработваща промишленост“ с 8,7% и „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 7,6%.

Най-голям е броят на микропредприятията (с персонал до 9 заети) - 92.6% от общия брой, който нараства с 0.5% спрямо 2012 г. и достига 5 226 през 2013 година. Броят на малките предприятия (с 10 до 49 заети) през 2013 г. е 346. Делът им в общия брой на нефинансовите предприятия е 6.1%, като намалява с 0.1 процентни пункта. Броят на средните предприятия (с 50 до 249 заети) през 2013 г. е 69 и се увеличава с 4.5% спрямо 2012 г., а делът им в общия брой на нефинансовите предприятия остава непроменен - 1.2%. Големите предприятия (с персонал с над 250 заети) са 6 и делът им в общия брой също е непроменен - 0.1%.

През 2013 г. броят на нефинансовите предприятия, реализирали печалба е 3716 или 65,8%, със загуба – 992, или 17,6 % и с нулев резултат 939, или 16,6% от всички предприятия в областта.

Приходите от дейността на нефинансовите предприятия за 2013 г. в област Ямбол са **2 628 097 хил.лв.**

Реализираните **нетни приходи от продажби** за областта са на стойност 2 422.9 млн. лв., което е с 22.4 млн. лв. по-малко спрямо 2012 година. За 2013 г. най-голям е делът в сектор „Търговия“ - 1 186.3 млн. лв., или 49.0% от общите продажби. Сектор „Преработваща промишленост” реализира 519.1 млн. лв., или 21.4% от нетните приходи за областта. Сектор „Селско, горско и рибно стопанство” - 271.8 млн. лв., което представлява 11.2%.

През 2013 г. нефинансовите предприятия, извършващи стопанска дейност в област Ямбол, са произвели продукция в размер на 1362,1 млн.лева. Водещ сектор в икономиката на областта е преработваща промишленост с 513,7 млн.лв. от произведената продукция. Относителния дял на този сектор за 2013 г. е 37,7 % , което е с 4,8 % повече в сравнение с 2012 г. Следващ по относителен дял е сектор *Селско стопанство* с 19,7 %, като за 2013 г. е регистрирано увеличение с 0,4 % спрямо предходната година. В този икономически сектор е регистрирано увеличение с 0,4% спрямо 2012 г. Структуроопределящ сектор в област Ямбол е сектор *Строителство* с 14,3 %. През 2013 г. неговият относителен дял в произведената продукция нараства с 0,1% спрямо 2012 г.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи в област Ямбол за 2013 г. са 169 626 хил.лв., като спрямо 2012 г. – 389 305 хил.лв. се наблюдава значителен спад в икономическата активност на стопанските субекти. За 2013 г. най- голям размер ДМА са вложени в сектор „Селско, горско и рибно стопанство - 78.7 млн. лв., или 46,4% от общия обем на направените инвестиции през годината. Спрямо 2012 г. показателят бележи ръст от 33 %. На второ място е *промишленият* сектор с 32.2 млн. лв., или 19,0% от общия обем, като се отчита намаление от 50,2 % спрямо 2012 г. разходите за ДМА в сектора на *Търговия, ремонт на автомобили, транспорт и хотелиерство* са 29.4 млн. лв., или 17,3 %, като спрямо 2012 г. относителният му дял се увеличава с 8,1%.

Таб.4. Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи по икономически дейности (A10) в област Ямбол за периода 2010-2013 година

Хиляди лева

Икономически дейности (A10)	2010	2011	2012	2013
Общо	122351	212424	389305	169626
Селско, горско и рибно стопанство	33844	44148	52057	78662
Добивна, преработваща и друга промишленост; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	37799	119899	269216	..
Строителство	7746	7757	11161	10493
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	17060	25672	35706	29376
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	628	..	273	308
Финансови и застрахователни дейности	151	..	687	..
Операции с недвижими имоти	4258	4059	3436	1981
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	7461	4897	7826	7484
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална дейност	7477	3326	7829	6310
Други услуги	5927	1538	1114	1794

Придобитите дълготрайни материални активи в област Ямбол през 2013 г. възлизат на 170 923 хил.лв. Най-високи са разходите за придобиване на ДМА в селското стопанство – 80 887 хил. лв, в преработващата промишленост – 44004 хил.лв. в търговията и услугите – 20 045 хил.лв.

През 2013 г. е регистрирана промяна и в структурата на извършените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи по видове. Относителният дял на направените инвестиции за машини, производствено оборудване и апаратура намалява с 33,6% в сравнение 2012 г. Същевременно се наблюдава нарастване на относителния дял за закупуване на земя с 14,1% , за сгради, строителни съоръжения и конструкции – 10,3% и за транспортни средства – 5,5 %.

Фиг. 1. Структура на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи по видове в област Ямбол през 2012 и 2013 година

Заетите лица през 2013 г. във всички нефинансови предприятия в област Ямбол са 26 334. В микропредприятията заетите се 34,1% , малките предприятия - 25,4%, в средните предприятия - 23,4%, а в големите предприятия - 17,1% от всички заети. През 2013 г. броят на заетите в областта е намалял с 0,2 % спрямо 2012 г. като най-голямо намаление се наблюдава в големите предприятия – с 3,1%, а увеличение има само в броя на заетите лица в средните предприятия с 4,9%.

През 2013 г. наетите лица в област Ямбол са 30 294 души. В структурата на наетите лица по икономически дейности най-голям е броят на наетите в дейностите „Услуги“ – 15 258, следван от сектор „Индустрия“ - 12 557 и „Аграрен“ - 2 509.

Анализирайки структурата на икономиката на областта на основата на заетостта в отделните икономически сектори се наблюдава факта, че най-много работни места са създадени в сектора на услугите, следвани от индустрията и аграрния сектор.

Общо в област Ямбол през 2014 г. **са функционирали** 21 места за настаняване с над 10 легла – хотели, мотели, хижи и други места за краткосрочно настаняване. **Броят легла в** тях е 816 бр. По данни на НСИ през 2014 г. в областта са реализирани 94 441 нощувки. Спрямо 2013 г. нарастването е с 43604 нощувки, което определя по-ефективно натоварване на функциониращата туристическа база.

Таб.5. Дейност на средствата за подслон и местата за настаняване за страната, Югоизточен район и област Ямбол през 2014 г.

Статистически и райони Области	Средства за подслон и места за настаняване - брой	Легла - брой	Реализирани нощувки - брой		Пренощували лица - брой		Приходи от нощувки - левове	
			Общо	в т.ч. чужденци	Общо	в т.ч. чужденци	Общо	в т.ч. чужденци
Общо за страната	3 163	314 257	21 698 391	14 077 798	5 945 908	2 791 578	998 344 818	711 764 101
Югоизточен район	909	128 217	8 560 753	6 579 840	1 480 186	936 832	368 565 576	298 817 211
Ямбол	21	816	94 441	23 557	19 893	4 200	3 104 103	98 1997

3.3.2 Състояние на инфраструктурата, транспортни връзки

Пътна инфраструктура

В област Ямбол общата дължина от републиканската пътна мрежа е 636,497 км пътища, от които 628,097 км с настилка и 8,400 км без настилка, разпределени по класове, както следва:

- АМ „Тракия“ – 34,753 км;
- Пътни връзки – 5,584 км;
- I-ви клас – 96,460 км;
- II-ри клас – 88,600 км;
- III-ти клас – 411,100 км (402,700 км с настилка и 8,400 км без настилка)

През 2014 г. със средства по Публичната инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите“, съгласно ПМС № 19 от 07.02.2014 г., на територията на област Ямбол са реализирани следните обекти:

1. Превантивен ремонт на път III-5305 „Ямбол – Завой – Граница ОПУ – Сливен“ от км 0 + 000 до км 15+000 – с обща дължина на ремонтирания участък 10.720 км. С възстановяването на обекта значително е подобрен достъпът на жителите на селата Завой и Веселиново до областният център.

2. Превантивен ремонт на път II-76 „О.п Елхово – Гранитово – Княжево“ от км 0+000 до км 1+ 700 – с обща дължина на ремонтирания участък 1.7 км. Осъществен е превантивен ремонт на мост на р. Тунджа при 1+ 675 на път II – 76 „О.п Елхово – Гранитово – Княжево“.

Със средства по ОП „Регионално развитие“ са реализирани следните обекти:

1. ЛОТ 59 „Рехабилитация на път III-7602 Граница с ОПУ Хасково – Г. Манастир – Крумово – Инзово – Роза от км 8+600 до км 13+600 и от км 14+300 до км 23+915 с дължина 14.615 км“, община „Тунджа“, област Ямбол.

2. ЛОТ 60 „Рехабилитация на път III-7602 Граница с ОПУ Хасково – Г. Манастир – Крумово – Инзово – Роза, участък район Миладиновци – Роза от км 23+915 до км 39+800 с обща дължина 15.885 км“, община „Тунджа“, област Ямбол.

С рехабилитацията на пътните участъци е подобрен транспортния достъп между населените места Голям манастир, Крумово, Генерал Инзово, Роза, както и достъпът на жителите им до град Ямбол.

Общата дължина на рехабилитираната пътна инфраструктура от II и III клас на РПМ на територията на област Ямбол е 42.920 км, което представлява 8.6 % от второкласна и третокласна РПМ в област Ямбол.

Важна роля за осигуряване на транспортна свързаност и достъпност в област Ямбол имат път II -53 по направление „ Сливен –Ямбол –Средец” и път II – 79 „ Елхово – Болярово – Бургас”, както и път II- 76 „Любимец –Тополовград – Елхово.

На територията на област Ямбол се намира един ГКПП: **ГКПП Лесово – Хамзабейли, свързващ България и Турция**. Разположен на българско-турската граница, пунктът свързва Елхово с турския Лалаша. Благодарение на контролно-пропускателния пункт се облекчава натовареността на основната сухопътна връзка между двете държави – ГКПП "Капитан Андреево-Капъкуле" и се създават по-благоприятни условия за обслужване на пътниците и товарните автомобили. Главният път на юг от гр. Елхово за с. Гранитово – с. Лесово – Турция става част от стратегически важен транспортен коридор, чрез който на север през Ямбол и Старопланинските проходи – /Върбишки и Котленски / се поддържат икономическите връзки със Североизточния и Северния централен район и между Турция – България – Румъния по направление на първокласен път I-7.

Общата дължина на изградените и функциониращи **жп линии** на територията на областта към 31.12.2014 г. е 58 км. Гъстотата на изградената **железопътна мрежа** в област Ямбол - 33,4 км/1000 кв.км и е по-ниска от средната за страната (36,7 км/1000 кв.км) .

По данни на ДП „Национална компания Железопътна Инфраструктура“ за 2014 г. на територията на област Ямбол се реализират обекти по проект: „*Рехабилитация на железопътната инфраструктура по участъци на железопътната линия Пловдив – Бургас*“. По позиция 2 („*Рехабилитация на жп отсечките Стара Загора - Завой и Завой – Зимница*“) през 2014 г. са положени 55,6 км. нов железен път, или 46.4% от залегалите в проекта 120 км.

Водоснабдяване и канализация

Област Ямбол е на едно от първите места по **водоснабденост**, като към края на 2014 г. има 100% обхванато население при средно за ЮИР 99,9% (за страната броят на водоснабдените населени места е 4 517, което представлява 84,6% спрямо всички населени места - 100% от градовете и 81,32% от селата). Показателите за изграденост на канализация и пречиствателни станции за отпадъчни води и съответно обхванато население са - 70,3% и 3,6%, които са по-ниски от средните за ЮИР - 71,9% и 53,6%/ и за страната - 74,7% и 56,4%. **Делът на населението, свързано с обществено водоснабдяване** в област Ямбол е най-висок - 100% при среден показател за страната - 99,3%.

Значителен напредък е постигнала област Ямбол по показател „**дел на населението с режим на водоснабдяване**“, който съставлява 1,2% при среден показател за страната - 2,9%.

Водоснабдителната и канализационна системи на територията на област Ямбол са собственост на държавното дружество В и К ЕООД - Ямбол с изключение на канализационните системи с СПСОВ в с.Веселиново, с.Роза, с.Кукорево и с.Чарган.

Водопроводната мрежа е с дължина 2187 км, от които 689 външна мрежа и 1498 км вътрешна. Цялото количество питейна вода се осигурява от подпочвени води (225 водоизточника). На територията на област Ямбол има 191 бр. действащи помпени станции за водоснабдяване и 116 напорни резервоара в експлоатация с общ обем 47924куб.м.

Основните водоизточници са изградени в терасата на река Тунджа, карстовите райони около село Воден и Голямо Шарково.

Водопроводната мрежа на територията на областта е амортизирана и е необходимо да се вземат мерки за реконструкцията ѝ с оглед намаляване на загубите на този ценен за областта ресурс. Реално доставената вода до консуматорите през 2014 г. е 5134 хил.куб.м.

Констатиран са големи загуби при преноса на вода - 70% през 2014 г., което представлява един от най-високите показатели за ЮИР и за страната. Основните проблеми са свързани с остарели водопроводни мрежи /изградени в периода 1970-1986г./, предимно от

азбестоцементови тръби. Добитата питейна вода се препомпва предимно с български помпи /80%/, които са със нисък коефициент на полезно действие /КПД/ и преразход на енергия.

Голямо постижение е решаването на проблема с водоснабдяването на гр. Ямбол след реконструкция и разширение на водоснабдителната система и вътрешната водопроводна мрежа на града.

Таб.6. Обслуженост на населението от екологична инфраструктура за страната, Югоизточен район и област Ямбол към 31.12.2013 година

	Дял на населението обслужвано от водоснабдителна мрежа (%)	Дял на населението, обслужвано от канализационна мрежа (%)	Дял на обслужваното население от СПСОВ (%)		Действащи СПСОВ (бр.)
			общо	в т. ч. поне с вторично пречистване	
БЪЛГАРИЯ	99,3	74,7	56,4	54,5	90
ЮГОИЗТОЧЕН	99,9	71,9	53,6	53,6	22
Ямбол	100,0	70,3	3,6	3,6	4

Канализационната мрежа в област Ямбол е достигнала средно ниво на развитие, в сравнение с другите области в ЮИР. От канализационните услуги е обхванато 70,3% от населението на областта. Делът на населението, свързано с **обществена канализация** към 2014г. е 70,3%, като най-висок е делът на градовете, Ямбол - 67% и Елхово - 73%.

На територията на областта към 2014 г. са въведени в експлоатация и функционират 4 бр. СПСОВ: Канализационна система с.Кукорево, Канализационна система с.Веселиново, Канализационна система с.Роза и Канализационна система с.Чарган.

През 2015 г. предстои въвеждането на нова пречиствателна станция за отпадъчни води в с.Тенево и строителството на градска пречиствателна станция за отпадъчни води в гр. Ямбол.

Общата дължина на изградената канализационна мрежа в област Ямбол към 2014 г. е 218 км, като такава има в градовете Ямбол, Елхово и Болярово и частично изградена в още 6 населени места от областта /Кукорево, Веселиново, Роза, Чарган, Кабиле, и Стефан Караджово/.

Канализационната мрежа е изградена от бетонови тръби с диаметър от 200 мм до 2000 мм от кръгли, яйцевидни и устообразни профили, като 45 % от отпадъчните води се препомпват от 3 действащи канални помпени станции, разположени на територията на гр. Ямбол. Канализационната мрежа на град Ямбол е с изграденост 62% и към нея е включено 67% население, канализационната мрежа на гр. Елхово - 67% и към нея е включено 73% от населението, канализационната мрежа на гр. Болярово - 38% и към нея е включено 52% от населението.

Таб.7. Брой населени места без изградена канализационна мрежа във всяка от общините към 31.12.2013 година

Общини	Брой населени места	Брой населени места с извършвани услуги за отвеждане на отпадъчни води	Брой населени места без извършвани услуги за отвеждане на отпадъчни води
Ямбол	109	9	100
Болярово	20	2	18
Елхово	22	1	21
Стралджа	22	-	22
Тунджа	44	5	39
Ямбол	1	1	-

През 2014 г. се запазва тенденцията за заустяване на непречистени отпадъчни води в повърхностни водни обекти от селищни канализационни системи без пречиствателни станции за отпадъчни води /ПСОВ/. В много от населените места с под 2000 е.ж. канализационната мрежа не е изградена или изградена частично и отпадъчните води се отвеждат в попивни септични ями.

Екологично състояние

Към 31.12.2013 г. разходите за опазване на околната среда за област Ямбол възлизат на 16 294 хил.лв. Разходите за опазване на околната среда на човек от населението за 2013 г. в област Ямбол възлизат на 128 лв. при среден показател за ЮИР 416 лв., като с най-висок дял е област Бургас -771 лв., следвана от област Стара Загора – 263 лв. и за област Сливен - 103 лв.

Таб.8. Разходи за опазване и възстановяване на околната среда 2007-2013 г. за страната, Югоизточен район и област Ямбол за периода 2007-2013 година

Хиляди лева

Район, област	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
БЪЛГАРИЯ	1 197 422	1 700 329	1 280 563	1 273 777	1 438 165	1 693 583	2 098 906
Югоизточен район	246 696	272 228	321 296	236 407	387 276	311 649	442 147
Област Ямбол	7 367	5 799	8 773	8 301	7 746	10 351	16 294

3.3.3. Доходи, заетост и безработица

Индикатори за бедност и социално включване през 2014 г. в област Ямбол

Оценка на бедността

През 2014 г. в област Ямбол линията на бедност е 353 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 28.8% от населението на областта.

Таб. 9. Основни индикатори за бедност в област Ямбол

Година на провеждане на изследването	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Референтна година за дохода	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	219. 7	230. 1	248. 0	256. 0	254. 0	352. 9
Относителен дял на бедните - % от населението	22.2	21.1	24.4	16.9	15.3	28.8
Относителен дял на бедните преди получаване на социалните трансфери - % от населението	41.8	48.9	45.2	42.4	43.7	49.4
Относителен дял на бедните преди получаване на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	29.4	28.1	34.8	20.3	19.2	30.5
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	8.0	6.6	5.9	6.8 ¹²	5.9 ¹	6.9 ¹
Неравенство в разпределението на дохода /Коефициент на Джини/	36.5	33.3	31.3	35.5	29.9	35.5

Източник: НСИ

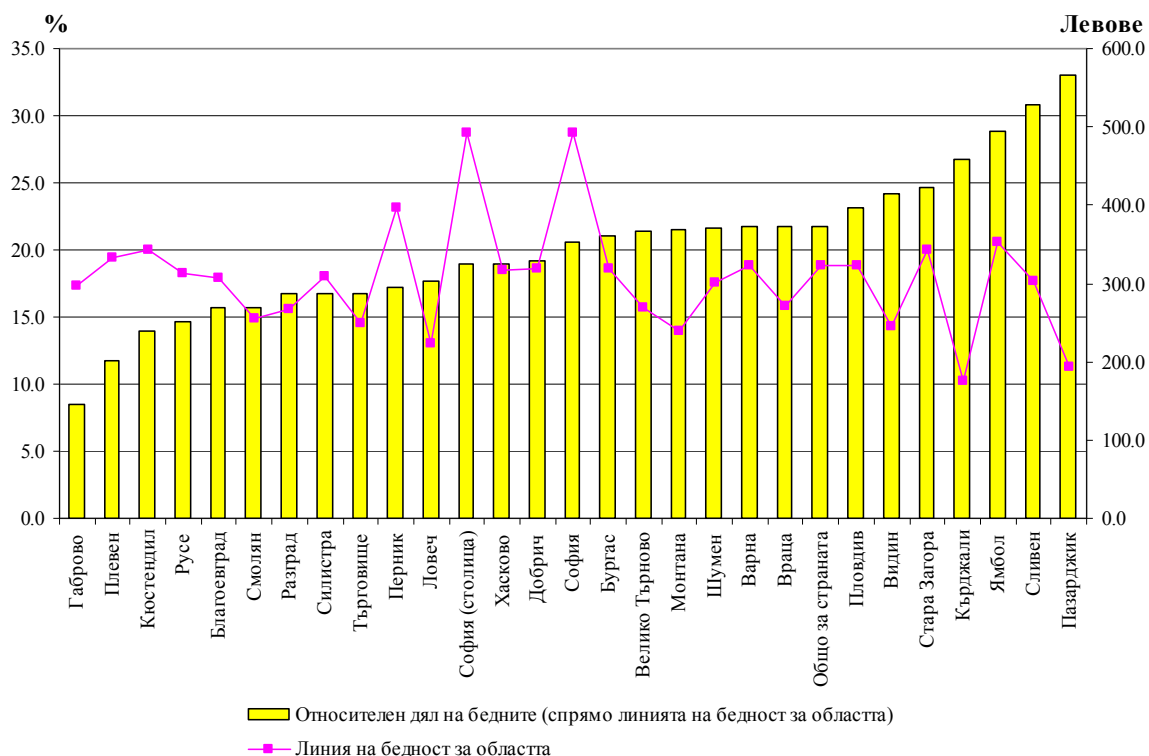
В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност за областта се увеличава с 38.9%, при увеличение 13.2% общо за страната, а относителният дял на бедното население в областта се увеличава с 13.5 процентни пункта. В областта относителният дял на бедност при мъжете е 27.7%, а при жените - 30.0%. Разликата в равнището на бедност между двата пола е 2.3 процентни пункта при 1.7 процентни пункта за страната (мъже - 20.9% и жени - 22.6%). В сравнение с 2013 г. в област Ямбол делът на бедност при жените се увеличава с 14.5 процентни пункта, а при мъжете - с 12.6.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2014 г. в област Ямбол показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери, равнището на бедност се повишава от 28.8% до 30.5%, или с 1.7 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 49.4%, или с 20.6 процентни пункта.

През 2014 г. най-висок размер на линия на бедност има област София (столица) - 493 лв., с равнище на бедност 18.9%, а с най-нисък размер на линията на бедност е област Кърджали - 175 лв., където равнището на бедност е 26.8%. През 2014 г. област Ямбол се

нарежда на 3-то място по размер на линия на бедност сред останалите области в страната - с 353 лв., докато през 2013 г. тя е била на 18-то - с 254 лева.

Фиг. 2. Разпределение на областите по равнище на бедност през 2014 година

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. През 2014 г. 20.8% от населението на област Ямбол живее в тежки материални лишения и намалява спрямо предходната година с 16.9 процентни пункта.

Таб.10. Население, живеещо с материални лишения, по пол за страната и в област Ямбол

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Общо за страната	41.9	45.7	43.6	44.1	43.0	33.1
Област Ямбол	55.7	74.6	58.8	62.8	37.7	20.8
Мъже	56.7	75.6	57.3	65.1	34.4	20.0
Жени	54.8	73.6	60.4	60.6	41.2	21.7

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

През 2014 г. в област Ямбол 5.3 хил. лица живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 7.5% от населението. Спрямо 2013 г. относителният им дял намалява със 7.3 процентни пункта.

Таб. 11. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 59 навършени години за страната и в област Ямбол

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Общо за страната						
Брой лица - хиляди	303.1	322.6	444.4	473.8	482.1	461.4
Процент от населението	6.7	7.3	10.1	11.2	11.6	11.2
Област Ямбол						
Брой лица - хиляди	8.9	7.0	5.9	7.5	10.6	5.3
Процент от населението	8.7	8.9	7.4	10.5	14.8	7.5

Комбиниран индикатор

Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че в област Ямбол през 2014 г. 47.8 хил. лица, или 37.6% се нуждаят от специални грижи за преодоляване на бедността, социалното неравенство и изключването от активна трудова дейност. Стойността на показателя намалява с 5.7 процентни пункта спрямо 2013 година.

Таб. 12. Население в риск от бедност или социално изключване

	2009	2010	2011	2012	2013	2013
Общо за страната						
Брой лица - хиляди	3511.2	3718.7	3693.2	3621.1	3493.4	2908.6
Процент от населението	46.2	49.2	49.1	49.3	48.0	40.1
Мъже						
Брой лица - хиляди	1624.1	1729.3	1732.8	1703.3	1648.5	1370.6
Процент от населението	44.1	47.3	47.7	47.6	46.5	38.8
Жени						
Брой лица - хиляди	1887.0	1989.5	1960.5	1917.7	1844.9	1538.1
Процент от населението	48.1	50.9	50.5	50.9	49.4	41.3
Област Ямбол						
Брой лица - хиляди	97.3	103.6	88.8	85.9	55.7	47.8
Процент от населението	56.9	74.8	62.3	66.0	43.3	37.6
Мъже						
Брой лица - хиляди	45.4	50.4	43.0	43.6	27.1	24.2
Процент от населението	57.7	75.6	60.4	68.6	40.9	37.5
Жени						
Брой лица - хиляди	51.8	53.2	45.8	42.3	28.6	23.6
Процент от населението	56.1	74.0	64.1	63.5	45.9	37.6

Заетост¹³

Наблюдението на структурата и динамиката на заетостта в региона сочи, че дисбалансът между търсенето и предлагането на работна сила, намалял през годините преди 2009 г. остава на значително високо ниво и през анализирания, въпреки, че темпът на намаляване на заетостта е по-нисък.

В резултат на продължаващото въздействие на последиците от икономическата криза броят на заетите лица в страната бележи намаление през 2013 г. спрямо 2012 г., като в същото време расте броят на работната сила.

В национален мащаб **работната сила** между 15 и 64 годишна възраст се е увеличила през 2012 г. с около 0.6%, което е резултат от чисто демографски процеси и е 3322.7 хиляди души. За района на Д"РСЗ" Бургас като цяло се отчита намаление с около 0.2%, като броят им е 325.1 хиляди души или 9.8 на сто от броя за страната. В областен мащаб, Бургаска област е с най-висок дял от работната сила - 58.2 на сто или 189.2 хиляди души, следва Сливенска област с 23.7 на сто (77.2 хиляди души) и с най-малък дял и брой е Ямболска област - 18.1 на сто.

Таб.13 Работна сила на населението на 15 - 64 навършени години през 2012 и 2013 година

РАБОТНА СИЛА ОТ НАСЕЛЕНИЕТО НА 15 - 64 НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ (хил. д.)									
Области	2012 год.			2013 год.			ПРОМЯНА:		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Р България	3 303.9	1 757.6	1 546.2	3 322.7	1 766.2	1 556.5	18.8	8.6	10.3
ДРСЗ Бургас	325.8	175.8	150.0	325.1	174.6	150.5	-0.7	-1.2	0.5
Бургас	183.3	97.9	85.4	189.2	101.7	87.5	5.9	3.8	2.1
Сливен	82.0	45.5	36.5	77.2	41.4	35.8	-4.8	-4.1	-0.7
Ямбол	60.5	32.4	28.1	58.7	31.5	27.2	-1.8	-0.9	-0.9

Работната сила в област Ямбол наброява през 2013 г. е 58.7 хиляди души – от които мъжете са 31.5 хиляди души, а жените – 27.2. Спрямо 2012 г. в Бургаска област се регистрира ръст на работната сила - с 3.2 на сто, а в Сливенска и Ямболска - намаление с 5.9 и 3.0 на сто, като двете области предопределят и общото за района намаление. В област Ямбол от 2012 г. до 2013 г. работната сила намалява с 1800 души.

Както и през предходни години в състава на работната сила доминират мъжете (за страната, за региона и за съставните области), за разлика от разпределението им в общия обем на населението, където жените са с доминиращ дял и което е резултат от преобладаващия им брой в горните възрастови групи, които в по-голямата си част са извън работната сила.

Коефициентът на икономическа активност за района на Д"РСЗ" Бургас е 67.0 на сто и за разлика от предходната година е по-нисък от този за страната (68.4). В областен мащаб, Ямболска област е с най-висок коефициент на икономическа активност - 71.7, следвана от Бургаска и Сливенска. Спрямо 2012 г. увеличение на този коефициент се регистрира само в Бургаска област. Коефициентите на икономическа активност при мъжете и жените са различни, по-високи при първите, посоката на промяна спрямо сравнителната година е еднаква с промените в обема на работната сила, но степента на нарастване или намаление е различна отново по чисто демографски причини - поради различния темп на нарастване/намаление на броя на населението и групата на работната сила.

¹³ Д"РСЗ" Бургас

Таб.14. Коефициенти на икономическа активност на населението на 15 - 64 навършени години през 2012 и 2013 година

КОЕФИЦИЕНТИ НА ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА 15 - 64 НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ (%)									
Области	2012 год.			2013 год.			ПРОМЯНА:		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Р България	67.1	71.0	63.2	68.4	72.2	64.5	1.3	1.2	1.3
ДРСЗ Бургас	67.3	71.8	62.7	67.0	70.8	63.0	-0.3	-1.0	0.3
Бургас	64.8	68.9	60.7	67.5	72.3	62.7	2.7	3.4	2.0
Сливен	64.5	70.6	58.2	61.7	65.3	58.0	-2.8	-5.3	-0.2
Ямбол	72.5	75.8	69.1	71.7	74.8	68.4	-0.8	-1.0	-0.7

Заетите лица между 15 и 64 навършени години през 2013 г. са 2889.4 хиляди души за страната, а в региона са 278.8 хиляди или 9.6 на сто от всички заети през тази година.

В област Ямбол заетите лица са - 49.1 х.д. или 17.6%. Спрямо 2012 г. за пореден път заетостта расте само в Бургаска област, а в региона като цяло и в Сливенска и Ямболска се регистрира спад. В национален план заетите лица също намаляват, като на фона на нарастването на броя на наличната работна сила, това е показателно за трудностите в икономиката на страната.

Таб.15. Заети лица на населението на 15 - 64 навършени години през 2012 и 2013 година

ЗАЕТИ ЛИЦА ОТ НАСЕЛЕНИЕТО НА 15 - 64 НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ (хил. д.)									
Области	2012 год.			2013 год.			ПРОМЯНА:		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Р България	2 894.9	1 517.2	1 377.7	2 889.4	1 518.0	1 371.5	-5.5	0.8	-6.2
ДРСЗ Бургас	279.1	149.8	129.4	278.8	150.0	128.7	-0.3	0.2	-0.7
Бургас	162.0	87.1	74.9	164.9	89.1	75.8	2.9	2.0	0.9
Сливен	65.9	36.0	29.9	64.8	34.8	29.9	-1.1	-1.2	0.0
Ямбол	51.2	26.7	24.6	49.1	26.1	23.0	-2.1	-0.6	-1.6

Коефициентът на заетост в региона през 2013 г. е 56.9 на сто и е по-нисък от този в национален мащаб (59.5 на сто). За област Ямбол коефициентът на заетост е 61.4 на сто. Спрямо 2012 г. в национален мащаб, както и за Ямболска област се отчита спад на коефициента на заетост. Както и при работната сила, мъжете са преобладаващата част от заетите лица и са с по-високи коефициенти на заетост.

КОЕФИЦИЕНТИ НА ЗАЕТОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА 15 - 64 НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ (%)									
Области	2012 год.			2013 год.			ПРОМЯНА:		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Р България	58.8	61.3	56.3	59.5	62.1	56.8	0.7	0.8	0.5
ДРСЗ Бургас	56.8	59.8	53.7	56.9	60.2	53.5	0.1	0.4	-0.2
Бургас	57.3	61.3	53.2	58.9	63.4	54.3	1.6	2.1	1.1
Сливен	51.8	55.9	47.5	51.8	55.0	48.5	0.0	-0.9	1.0
Ямбол	61.4	62.3	60.4	59.9	62.1	57.6	-1.5	-0.2	-2.8

Таб.16. Безработица – обща динамика, равнище¹⁴

Проследяването на динамиката на безработицата в област Ямбол за периода 2010 – 2014 г. показва продължаване на негативната тенденция на нарастване равнището на безработица. За първи път от 1991 година насам нивото на безработица през декември намалява. Равнището на безработица през декември 2014 година е 13,4 на сто и намалява с 3,2 процентни пункта спрямо декември 2013 г. През декември 2013 безработицата е била 16,6 процента.

Стойността на показателя равнище на безработицата традиционно е по-висока от показателя за страната. Равнището на безработицата през декември 2014 г. за страната е 10,7, а за област Ямбол е 13,4, т.е. с почти 3 пункта по-високо от равнището на безработица в страната.

До 2013 г. тенденцията за нарастване равнището на безработица е характерна и за петте общини от областта. През 2014 г. се наблюдава намаляване на стойността на показателя във всички общини.

Проблемът с високите нива на безработица е най-сериозен в община Стралджа, където средногодишното за 2014 г. равнище на безработицата възлиза на 35,8 %. В Стралджа е най-голям и ръстът на показателя през годините - за периода 2010 – 2014 г. равнището на безработица се е увеличило с 14,1 пункта.

В община Болярово средногодишната стойност на безработицата през 2014 г. също е тревожна – 25,8 %. В сравнение с 2010 г. показателят е с 10 пункта по-висок.

Таб.17. Равнище на безработица

Равнище на безработицата	Област Ямбол	Община Ямбол	Община Тунджа	Община Стралджа	Община Елхово	Община Болярово
Равнище на безработицата, към 31.12.2010 г.	10.77	8.06	10.43	22.55	15.15	16.65
Равнище на безработицата, към 31.12.2011 г.	14.1	10.1	18.0	31.2	19.3	19.8
Равнище на безработицата, към 31.12.2012 г.	15.4	11.4	19.7	32.0	21.2	18.5
Равнище на безработицата, към 31.12.2013 г.	16.6	10.5	24.7	40.1	23.5	27.1
Равнище на безработицата, към 31.12.2014 г.	13.4	8.6	19.6	32.5	18.0	22.0
Равнище на безработицата, към 30.09.2015 г.	11.69	7.06	16.25	31.35	16.61	22.80

В абсолютен план тенденцията е сходна – в периода 2010 – 2013 г. се наблюдава увеличаване на броя на безработните, както за областта, така и в общините, като средногодишната стойност на показателя е най-висока за 2013 г. През 2014 г. и към септември 2015 г. броят на безработните лица намалява.

Таб.18. Брой безработни лица

Брой безработни лица	Област Ямбол	Община Ямбол	Община Тунджа	Община Стралджа	Община Елхово	Община Болярово
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2010 г.	7640	3452	1177	1326	1380	305

¹⁴ ДБТ

Регистрирани безработни лица, към 31.12.2011 г.	7878	3651	1264	1352	1332	279
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2012 г.	8606	4109	1384	1385	1467	261
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2013 г.	9285	3804	1741	1737	1620	383
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2014 г.	7457	3118	1383	1405	1240	311
Регистрирани безработни лица, към 30.09.2015 г.	6518	2548	1144	1357	1147	322

Въпреки лятната сезонна заетост, както и положителното въздействие на провежданата активна политика на пазара на труда – програми, проекти и мерки за заетост съгласно Закона за насърчаване на заетостта и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси, проблемите в развитието на икономическия комплекс в региона, породени от влиянието на глобалната икономическа криза, продължават да формират и през 2014 г. тенденция предлагането на работна сила на регионалния трудов пазар да изпреварва значително търсенето.

Разликата от предходни години е по-малкият средногодишен брой регистрирани безработни лица, но се запазва несъответствието между потребностите на пазара на труда и характеристиките на свободната работна сила, което продължава да определя безработицата като структурна, със сравнително ясно оформени рискови групи, въпреки намалението на относителния дял на някои от тях.

Таб.19. Рискови групи безработни към 30.09.2015

Рискови групи безработни към 30.09.2015	Област Ямбол		Община Ямбол		Община Тунджа		Община Стралджа		Община Елхово		Община Болярово	
	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
Регистрирани безработни лица с основно и по-ниско образование	4048	62.10	1369	53.73	782	68.36	1091	80.40	615	53.62	191	59.32
Регистрирани безработни младежи до 29 години	1076	16.51	396	15.54	176	15.38	284	20.93	173	15.08	47	14.60
Регистрирани безработни лица на възраст над 50 години	2329	35.73	834	32.73	468	40.91	378	27.85	520	45.33	129	40.06
Регистрирани безработни лица с регистрация над 1 година	3420	52.47	1048	41.13	679	59.35	867	63.89	651	56.76	175	54.35
Регистрирани безработни без квалификация	4351	66.75	1520	59.65	811	70.89	1120	82.54	687	59.90	213	66.15

В структурата на безработните лица продължават да доминират ниско образованите, нискоквалифицираните и продължително безработните клиенти на ДБТ. Освен споменатите, рискови групи на пазара на труда са и безработните лица над 55 годишна възраст и безработните с намалена работоспособност.

Повече от половината от безработните в област Ямбол са с основно и по-ниско образование. Към края на септември 2015 г. техният брой е 4048 и те представляват 62.10 % от регистрираните безработни. Най-висок е дялът на тази група безработни в община Стралджа, където те са 80.40 %.

Много голям е и дялът на регистрираните **безработни лица без квалификация**. Към края на септември 2015 г. те представляват 66.75% от всички безработни в област Ямбол или 4351 души. И в петте общини дялът на тази група безработни традиционно е доста висок като към края на септември 2015 г. стойността за община Стралджа е 82.54%, в община Тунджа са 70.89 от регистрираните безработни, в община Болярово са 66.15%, в община Елхово – 59.90%, и в Ямбол са 59.65%.

Безработни жени

Както и през предходни години, през 2014 абсолютният брой и относителното тегло на безработните жени превишават тези на мъжете и проблемът “женска безработица” остава валиден за областта. Средногодишният им дял е 54,9%, а средногодишният брой на безработните жени в област Ямбол е 4516. Без специалност и професия са 66.5 на сто за 2013 година. 69.4 на сто от безработните жени в областта са с повече от две регистрации на пазара на труда.

Безработни младежи до 29 г.

Рисковата група на младите безработни до 29 г. в област Ямбол намалява с 3.6 процентни пункта, като през 2013 г. те са били- 23.5%, а през 2014 – 19.8%. В професионален план, както и при други рискови групи доминират лицата без професионални умения – 79.8 на сто. Продължително безработните от тази възрастова група (с престой на трудовата борса над 1 г.) са 42.6 на сто.

Безработни лица над 50 г.

На другия полюс на възрастовата структура на регистрираните безработни са тези на възраст над 50 г., които също могат да се определят като рискова група. Средногодишният брой на тази група през 2014 г. в област Ямбол е 2779 души. Към 30.09.2015 г. регистрираните в Дбт Ямбол безработни лица над 50 годишна възраст са 2329 и представляват 35.73 % от безработните лица. Най-висок е техният дял в община Елхово – 45.33% (520 души), а най-нисък в община Стралджа – 27,85% (378 души)

Безработни лица с трайни увреждания

Лицата с намалена трудоспособност, както и през предходните години се проявяват като относително стабилна като брой и относително тегло група безработни.

Таб.20.

СРЕДНОМЕСЕЧЕН БРОЙ НА БЕЗРАБОТНИТЕ ЛИЦА С НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ В Д“РСЗ“ БУРГАС ПО ОБЛАСТИ							СРЕДНОГОДИШНО					
Показатели	ОБЩО						В т.ч. без квалификация					
	2014 г.		2013 г.		ПРОМЯНА		2014 г.		2013 г.		ПРОМЯНА	
	брой	дял	брой	дял	на бр.	на дела	брой	дял	брой	дял	на бр.	на дела
Д“РСЗ“Б/С	1 102	2,86%	1 010	2,56%	92	0,31%	463	42,0%	435	43,1%	28	-1,0%
обл. Бургас	399	2,61%	367	2,32%	32	0,29%	156	39,1%	158	43,0%	-2	-3,9%

обл. Сливен	369	2,47%	325	2,19%	44	0,28%	175	47,5%	148	45,6%	27	1,8%
обл. Ямбол	334	4,06%	318	3,60%	15	0,46%	132	39,5%	129	40,6%	3	-1,1%

Продължителността на престоя на безработните лица на трудовия пазар пряко влияе на активността им при търсене на работа. Наблюдението сочи, че тя се определя освен от регионалните икономически условия, но и от индивидуалните характеристики на работната сила – пол, възраст, професия, образование.

Проблемът с продължително безработните лица над 1 година продължава да е сериозен. През 2014 г. средногодишният брой на дълготрайно безработните с регистрация над 1 година е 4079 души /49,61% от регистрираните безработни в област Ямбол/, като спрямо 2013 г. техният брой нараства с 322 човека. Делът им също отчита немалък ръст – със 7.13 пункта. Показателят за областта е с 11,8 пункта по-висок от средната стойност за страната за 2014 г. Дългосрочната безработица се обуславя в максимална степен от липсата на професия, специалност и квалификация, от ниското образование или отсъствието на образование, а така също и от възрастта.

Насърчителни мерки и Програми за заетост

Активната политика, провеждана на пазара на труда, обхваща реализацията на мерки за насърчаване на заетостта, програми за заетост и обучение (по ЗНЗ и ОП,РЧР), финансиране на включените в инициативи по ЗНЗ безработни и заети лица.

През 2014 г. изразходваните средства (съгласно ЗНЗ) за стимулиране на заетостта и преодоляване на безработицата в област Ямбол са общо 1 772 428 лв. Особено важен фактор на активната политика на трудовия пазар се явяват програмите и мерките за насърчаване на заетостта, които са насочени, както към клиентите на бюрата по труда в неравнопоставено положение (младежи, лица с трайно намалена работоспособност, сираци, продължително безработни и др.), така и към работодателите. Подходът на преориентиране на безработните от получаване на обезщетения и помощи към осигуряване на трудова заетост доказва своята ефективност и се прилага успешно. Общият брой на включените в програми и мерки за обучение и заетост през 2014 г. в област Ямбол е 1023.

Общият брой на безработните лица ново включени в **програми и проекти за заетост и обучение през 2014 година е 966**. Сравнението с 2013 г. показва ръст от 172 (включени през 2013 г. лица – 172).

Таб.21

Структура/ Териториални единици	Д*РСЗ* Бургас	област Ямбол	Д*БТ* Елхово	община Болярово	община Елхово	Д*БТ* Ямбол	община Стралджа	община Тунджа	община Ямбол
Икономически активни лица	322 324	55 779	8 318	1 412	6 906	47 461	4 328	7 040	36 093
Равнище на безработица	9,3%	11,7%	17,7%	22,8%	16,6%	10,6%	31,4%	16,3%	7,1%
Регистрирани безработни лица (общо):	29 984	6 518	1 469	322	1 147	5 049	1 357	1 144	2 548

в това число:

По пол:	Жени:	16 488	3 553	807	160	647	2 746	681	587	1 478
	Мъже:	13 496	2 965	662	162	500	2 303	676	557	1 070
По	До 24 г. възраст:	2 219	436	84	21	63	352	135	66	151
	До 29 г. възраст:	5 343	1 076	220	47	173	856	284	176	396

възраст:	Над 50 г. възраст:	10 451	2 329	649	129	520	1 680	378	468	834
По образова ние	С висше образование:	2 574	409	49	3	46	360	20	31	309
	Със средно образование:	9 282	2 061	614	128	486	1 447	246	331	870
	С основно образование:	5 134	877	273	46	227	604	196	179	229
	С начално и по-ниско обр.:	12 994	3 171	533	145	388	2 638	895	603	1 140
	Ниско образовани общо (основно+ нач. и по-ниско):	18 128	4 048	806	191	615	3 242	1 091	782	1 369
	От тях: до 24 г.:	1 583	327	45	9	36	282	125	51	106
	От тях: до 29 г.:	3 525	758	120	27	93	638	263	139	236
	От тях: над 50 г.:	5 866	1 187	320	60	260	867	233	255	379
По професия	С работническа професия:	5 327	1 405	466	103	363	939	182	250	507
	Специалисти:	4 494	762	103	6	97	659	55	83	521
	Без квалификация/ професия:	20 163	4 351	900	213	687	3 451	1 120	811	1 520
	От тях: до 24 г.:	1 793	359	59	17	42	300	127	58	115
	От тях: до 29 г.:	4 029	841	148	35	113	693	268	153	272
	От тях до 50 г.:	6 355	1 262	355	65	290	907	241	261	405
Други рискови групи	Продължително безработни (над 1 год.):	14 169	3 420	826	175	651	2 594	867	679	1 048
	От тях: до 24 г.:	806	176	27	6	21	149	78	29	42
	От тях: до: 29 г.:	2 019	454	86	24	62	368	164	92	112
	От тях: над 50 г.:	5 505	1 289	403	70	333	886	249	271	366
	От тях: ниско образовани:	11 324	2 632	516	113	403	2 116	753	527	836
	От тях: без квалификация:	11 642	2 683	536	117	419	2 147	762	539	846
	Периодично безработни (с над от 2 регистр. В ДБТ):	19 616	4 645	1 146	272	874	3 499	967	784	1 748
	От тях: до 24 г.:	328	69	16	6	10	53	22	9	22

От тях: до: 29 г.:	1 687	395	102	26	76	293	107	54	132
От тях: над 50 г.:	7 818	1 846	528	114	414	1 318	319	371	628
С трайни увреждания:	1 017	269	53	8	45	216	15	28	173
Самотни родители:	395	123	17	3	14	106	8	29	69
Майки с деца до 3 г. възраст:	700	131	17	1	16	114	8	12	94
От социални заведения:	7	1	0	0	0	1	0	0	1
Освободени от места за лишаване от свобода(МЛС):	74	27	4	1	3	23	6	6	11

Изводи:

- Наблюдава се тенденция стойностите на показателите заетост, равнище на безработица, работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение, да са по-неблагоприятни от средните стойности на тези показатели за страната. Стойностите на показателя коефициент на заетост в област Ямбол са по-ниски от средната стойност за страната. Нивото на безработица е по-високо от средната за страната стойност на показателя.
- Голям е делът на хората от областта, които се нуждаят от специални грижи за справяне с бедността, социалното разслоение и изключването от активна трудова дейност.
- В структурата на безработните лица от област Ямбол се наблюдава превес на лицата с ниско образование и без квалификация;
- Област Ямбол е сред областите в страната с висок дял регистрирани в ДБТ безработни младежи, продължително безработни лица, безработни без квалификация.
- Наблюдава се влошена качествена характеристика на работната сила, очакваща реализация на трудовия пазар;
- Продължава да е валидна тенденцията за неравновесие между търсенето и предлагането на работна сила на пазара на труда в област Ямбол.

3.4. Здравеопазване¹⁵

Демографските процеси, заболяемостта, физическото развитие, факторите на риска за здравето, както и други фактори, свързани с тях, формират здравното състояние на населението. То е тясно свързано с възрастовата му структура, етническа характеристика, социалния статус и здравната култура на населението.

През последните години на фона на трайна тенденция на влошаване на здравно-демографското състояние на населението в област Ямбол се наблюдават редица негативни явления в регионалната система за здравеопазване, свързани с дисбаланс на териториалното разпределение на лечебните структури и неравнопоставен достъп на населението до медицинска помощ.

3.4.1. Здравен статус на населението

Заболеваемост и болестност

Регистрирани заболявания, болестност /общо/:

391 948 регистрирани заболявания; болестност на хил души 3099,6

Новооткрити заболявания, заболяемост:

176 029 новооткрити заболявания; заболяемост на хил д. 1161,8

При децата до 17 години:

Регистрирани заболявания, болестност: 52 203 рег.заболявания;

Новооткрити заболявания, заболяемост: 37 349 новооткрити заболявания;

Структура на общата заболяемост и болестността по класове болести

Най-висока болестност:

- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 25,97%
- Болести на дихателната система /кл. X/ - 14,11%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 9,91%
- Болести на нервната система /кл. VI/ – 6,61%

Най-висока заболяемост:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 18,76%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 11,95%
- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 11,34%
- Болести на окото и придатъците му /кл. VII/ – 7,49%

При децата до 17 години

Най-висока болестност:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 45,24%
- Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини /кл. XIX/ – 6,86%
- Болести на кожата и подкожната тъкан /кл. XII/ – 6,55%
- Болести на храносмилателната система /кл. XI/ – 5,80%

Най-висока заболяемост:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 45,72%
- Болести на окото и придатъците му /кл. VII/ – 7,07%
- Болести на кожата и подкожната тъкан /кл. XII/ – 6,48%
- Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини /кл. XIX/ – 6,38%

¹⁵ Използвани са данни от Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Ямбол на РЗИ - Ямбол

Таб.1. Болестност и заболяемост сред населението в област Ямбол 2014 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	391948	3099.6		146912	1161.8	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	4586	36.3	1.17	2232	17.7	1.52
II	Новообразувания	9005	71.2	2.30	4321	34.2	2.94
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	2392	18.9	0.61	837	6.6	0.57
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	25031	198.0	6.39	5693	45.0	3.88
V	Психични и поведенчески разстройства	11000	87.0	2.81	3449	27.3	2.35
VI	Болести на нервната система	25899	204.8	6.61	9829	77.7	6.69
VII	Болести на окото и придатъците му	25536	201.9	6.52	11009	87.1	7.49
VIII	Болести на ухото и мастоидния изростък	11801	93.3	3.01	6269	49.6	4.27
IX	Болести на органите на кръвообращението	101798	805.0	25.97	16666	131.8	11.34
X	Болести на дихателната система	55313	437.4	14.11	27568	218.0	18.76
XI	Болести на храносмилателната система	19202	151.9	4.90	7663	60.6	5.22
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	12652	100.1	3.23	7953	62.9	5.41
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	19833	156.8	5.06	9912	78.4	6.75
XIV	Болести на пикочо-половата система	38839	307.1	9.91	17554	138.8	11.95
XV	Бременност, раждане и послеродов период	2918	23.1	0.74	1080	8.5	0.74
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	108	0.9	0.03	22	0.2	0.01
XVII	Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	1236	9.8	0.32	978	7.7	0.67
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	9131	72.2	2.33	4299	34.0	2.93
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	15668	123.9	4.00	9578	75.7	6.52

Таб.2. Болестност и заболяемост сред населението в област Ямбол 2013 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	373985	2923,7		146912	1148,5	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	3851	30,1	1,03	2232	17,4	1,52
II	Новообразувания	8750	68,4	2,34	4321	33,8	2,94
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	2247	17,6	0,60	837	6,5	0,57
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	25491	199,3	6,82	5693	44,5	3,88
V	Психични и поведенчески разстройства	12573	98,3	3,36	3449	27,0	2,35
VI	Болести на нервната система	24601	192,3	6,58	9829	76,8	6,69
VII	Болести на окото и придатъците му	26641	208,3	7,12	11009	86,1	7,49
VIII	Болести на ухото и мастоидния изростък	10109	79,0	2,70	6269	49,0	4,27
IX	Болести на органите на кръвообращението	100047	782,1	26,75	16666	130,3	11,34
X	Болести на дихателната система	49738	388,8	13,30	27568	215,5	18,76
XI	Болести на храносмилателната система	15366	120,1	4,11	7663	59,9	5,22
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	11946	93,4	3,19	7953	62,2	5,41
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	19589	153,1	5,24	9912	77,5	6,75
XIV	Болести на пикочо-половата система	37899	296,3	10,13	17554	137,2	11,95
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1557	12,2	0,42	1080	8,4	0,74
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	87	0,7	0,02	22	0,2	0,01
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	2176	17,0	0,58	978	7,6	0,67
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	7731	60,4	2,07	4299	33,6	2,93
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	13586	106,2	3,63	9578	74,9	6,52

Предоставените данни и произтичащите от тях проблеми изискват:

- да се въведе в системата на образованието здравно обучение, с оглед формиране от най-ранно възраст знания и навици за здравословен начин на живот
- да се подготви и реализира „Национална програма за промоция на здравето, профилактика и лечение на хроничните неинфекциозни заболявания при деца и подрастващи в Р България”
- да се въведе в системата на образованието т.н. „програмирано обучение” по физкултура, съобразено с възрастта, физическото развитие и здравното състояние на всеки един ученик
- да се създаде по-тясна връзка между медицинските специалисти в училищата и личните лекари на децата.

Хоспитализирана заболеваемост

Общ брой хоспитализации /изписани и умрели/: 24 019; 1899,5 на 10 хил.д.

Честота на хоспитализациите:

2012 г. – 18,11 %

2013 г. – 19,16 %

2014 г. – 18,99%

Анализ на структурата на заболеваемостта и най-чести причини за хоспитализация

- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ - 28,12%
- Болести на храносмилателната система /кл. XI/ - 12,22%
- Болести на дихателната система /кл. X/ - 12,06%
- Бременност, раждане и послеродов период /кл. XIV/ - 7,49%

Честотата на хоспитализациите през 2014 г. е леко намалена.

Таб. 3. Хоспитализирана заболеваемост в област Ямбол за 2014 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Изписани болни	Хоспитализирани на 10 000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I - XIX клас	23616	1899.5	100.00
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	840	67.1	3.56
II	Новообразувания	561	45.4	2.38
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	86	7.0	0.36
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	1101	87.6	4.66
V	Психични и поведенчески разстройства	565	44.9	2.39
VI	Болести на нервната система	707	56.1	2.99
VII	Болести на окото и придатъците му	415	32.8	1.76
VIII	Болести на ухото и мастоидния	236	18.7	1.00

	израстък			
IX	Болести на органите на кръвообращението	6640	542.1	28.12
X	Болести на дихателната система	2849	227.4	12.06
XI	Болести на храносмилателната система	2885	233.3	12.22
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	528	41.8	2.24
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	729	57.7	3.09
XIV	Болести на пикочо-половата система	1770	141.3	7.49
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1900	150.3	8.05
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	171	13.7	0.72
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	5	0.4	0.02
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	263	22.6	1.11
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1365	109.1	5.78

Таб.4. Хоспитализирана заболеваемост в област Ямбол за 2013 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Изписани болни	Хоспитализирани на 10 000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I - XIX клас	24160	1916,6	100,00
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	853	67,4	3,53
II	Новообразувания	411	32,5	1,70
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	107	8,4	0,44
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	1304	102,6	5,40
V	Психични и поведенчески разстройства	586	45,9	2,43

VI	Болести на нервната система	735	57,5	3,04
VII	Болести на окото и придатъците му	312	24,4	1,29
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	256	20,0	1,06
IX	Болести на органите на кръвообращението	6769	543,1	28,02
X	Болести на дихателната система	3060	241,6	12,67
XI	Болести на храносмилателната система	2467	197,0	10,21
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	585	45,9	2,42
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	622	48,6	2,57
XIV	Болести на пикочо-половата система	2150	170,4	8,90
XV	Бременност, раждане и послеродов период	2162	169,0	8,95
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	207	16,3	0,86
XVII	Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	5	0,4	0,02
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	250	21,3	1,03
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1319	104,1	5,46

Фиг.1

Леко намаление на хоспитализациите през 2014 г. Най-висок е относителният дял на болестите на органите на кръвообръщението, следвани от болести на дихателната и храносмилателната система.

Основни здравни проблеми:

Висока честота на заболяванията при населението над 18 г.:

- болести на органите на кръвообръщението /кл.IX/
- болести на храносмилателната система /кл.XI/
- болести на пикочо-половата система /кл. XIV/
- травми и отравяния /кл.XIX/

При децата от 0 -17 г.:

- болести на дихателната система /кл.X/
- някои инфекциозни и паразитни болести /кл.I/
- болести на храносмилателната система /кл.XI/
- травми и отравяния /кл.XIX/

Онкологични заболявания - висок е делът на регистрираните онкологични заболявания, докато броя на новооткритите е намалял. Най-често регистрираните онкологични заболявания са на храносмилателна система - дебело черво, пикочо-половите органи, кости, съединителна тъкан, кожа и млечни жлези.

Таб.5. Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания

	2014 г.				2013 г.			
	Всичко	в т.ч. новоткр ити	Всичко	в т.ч. новоткр ити	Всичко	в т.ч. новоткр ити	Всичко	в т.ч. новоткр ити
	Брой		На 100 000 от населението		Брой		На 100 000 от населението	
Общо	4404	583	3482.8	461.1	4279	616	3364,6	484,4
Устни, устна кухина и фаринкс	152	13	120.2	10.3	154	15	121,1	11,8
в т.ч. : устни	93	4	73.5	3.2	97	2	76,3	1,6
Храносмилателни органи и перитонеум	855	170	676.2	134.4	813	172	639,3	135,2
в т.ч. : стомах	117	38	92.5	30.1	102	31	80,2	24,4
Дебело черво, ректум ректосигмоидна област и анус	643	91	508.5	72.0	617	98	485,2	77,1
Дихателна система	334	79	264.1	62.5	323	82	254,0	64,5
в.т.ч.: трахея, бронхи, бял дроб	212	64	167.7	50.6	193	74	151,8	58,2
Кости, съединителна тъкан, кожа и млечни жлези	1514	121	1197.3	95.7	1495	134	1175,5	105,4
в.т.ч.: меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	746	66	590.0	52.2	737	65	579,5	51,1
женска гърда	709	51	1101.8	79.3	689	61	1064,8	94,3
Пикочо-полови органи	1244	142	983.8	112.3	1213	163	953,8	128,2
в.т.ч. маточна шийка	200	17	310.8	26.4	195	14	301,4	21,6
тяло на матката	248	18	385.4	28.0	250	22	386,4	34,0
яйчник и други придатъци на матката	125	23	194.2	35.7	111	23	171,5	35,5
Простата	193	27	310.8	43.5	201	45	321,7	72,0

пикочен мехур	230	34	181.9	26.9	219	30	172,2	23,6
Други	305	58	241.2	45.9	281	50	221,0	39,3

¹⁾ На 100 000 жени

²⁾ На 100 000 мъже

Таб.6. Регистрирани заболявания от активна туберкулоза по форма на заболяването (брой)

Форма на заболяването	2014 г.		2013 г.		2012 г.	
	брой	На 100 000	брой	На 100 000	брой	На 100 000
Общо	35	27.7	39	30,5	51	39,4
в т.ч. новооткрити	34	26.9	37	28,9	48	37,1
Туберкулоза на дих. органи	26	20.6	28	21,9	37	28,6
в т.ч. новооткрити	25	19.8	27	21,1	35	27,1
Туберкулоза на костите и ставите	1	0.8	0	0,0	0	0,0
в т.ч. новооткрити	1	0.8	0	0,0	0	0,0
Туберкулоза на пикочо-половите органи	0	0.0	1	0,8	0	0,0
в т.ч. новооткрити	0	0.0	1	0,8	0	0,0
Други форми на активна туберкулоза	2	1.6	10	7,8	14	10,8
в т.ч. новооткрити	2	1.6	9	7,0	13	10,1

Броят на регистрираните новооткрити пациенти с активна туберкулоза намалява през 2014 г.

Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в област Ямбол

Рискови фактори:

1. Ниска здравна култура;
2. Нисък социален статус, обусловен от икономически предпоставки, което води до нездравословен начин на живот – непълноценно хранене, с повече хляб и тестени изделия, употреба на храни с високо съдържание на холестерол; употреба на консервирани плодове и зеленчуци и по-малко на плодове и зеленчуци в сурово състояние.

3.4.2 Състояние на системата за медицинска помощ

В област Ямбол са разкрити:

- 70 практики за първична извънболнична медицинска помощ, 2 групови практики за първична извънболнична медицинска помощ;
- 71 практики за специализирана извънболнична медицинска помощ;
- 97 практики за първична извънболнична медицинска помощ по дентална медицина;
- групови практики за първична извънболнична медицинска помощ по дентална медицина;
- Медицински център – 6 броя;
- ДКЦ - 1 брой;
- Дентален център – 1 брой;
- Самостоятелни медико-диагностични лаборатории - 6 броя;

- Самостоятелна медико-техническа лаборатория – 17 броя;
- Многопрофилна болница за активно лечение – 3 броя;
- Специализирана болница за активно лечение по кардиология - 1 брой;
- Дом за медико-социални грижи за деца - 1 брой;
- Център за спешна медицинска помощ – 1 брой със 7 филиала (Ямбол, Стралджа, Войника, Скалица, Тенево, Болярово и Елхово).

Първична извънболнична медицинска помощ

Осигуреност с ОПЛ

Осигуреност на населението за 2014 г.

- показател - ОПЛ на 10 000 души
- **за областта – 7,0**
- **по общини**
- Болярово – 5,1
- Елхово – 5,2
- Стралджа – 4,9
- Тунджа – 3,9
- Ямбол – 7,7
- показател - души, обслужвани от 1 ОПЛ
- **за областта – 1439,9**
- **по общини**
- Болярово – 1946,0
- Елхово – 1926,0
- Стралджа – 2058,8
- Тунджа – 2548,6
- Ямбол – 1306,5

Извършените прегледи са 3,75 бр. прегледи от ОПЛ на 1 жител

По областна здравна карта броят на индивидуалните практики за първична медицинска помощ са 96. Регистрираните в РЗИ ИП са 74 и 2 групови практики. Населението на област Ямбол е направил избор на 100% и недостиг от лекари няма.

Видове ЛЗ	2014 г.	2013 г.	2012 г.
ИП ПИМП	72	74	75
ИП ПИДП	98	100	99
ГП ПИМП	2	2	2
ГП ПИДП	2	2	2

Таб.7. Лечебни заведения за първична медицинска и дентална извънболнична помощ по общини в област Ямбол през 2014 г.

Община	Минимален брой по областна здравна карта		Брой регистрирани в РЗИ (физ.лица)			
			В инд. практики		В групови практики	
	лекари	дентални	лекари	дентални	лекари	дентални
1. община Ямбол	55	55	48	81	2 /7л./	3 /6л./
В т.ч. в градовете	55	55	48	81	2 /7л./	3 /6л./
В селата	0	0	0	0	0	0
2. община Елхово	11	11	8	9	0	0

В т.ч. в градовете			5	8		
В селата			3	1	0	0
3. община Стралджа	9	9	6	3	0	0
В т.ч. в градовете			5	2	0	0
В селата			1	1	0	0
4. община Тунджа	18	18	9	4	0	0
В т.ч. в градовете			0	0	0	0
В селата	18	18	9	4	0	0
5. община Болярово	3	3	2	0	0	0
В т.ч. в градовете			1	0	0	0
В селата			1	0	0	0

Квалификация 2014 г.

Към момента ОПЛ със специалности:

- обща медицина - 39

С други специалности:

- детски болести – 12
- вътрешни болести – 19
- нервни болести – 1
- акушерство и гинекология - 1
- дерматовенерология – 1
- авиационна медицина – 1
- социална хигиена и организация на здравеопазването – 2

Зачислени за специалност Обща медицина: 9

Таб.8

Област Ямбол	Общо			
	Посещения в амбулаторията при ОПЛ през 2014 г.			Посещения по домовете
	Всичко	На 1 жител	в това число	
			Профилактични	
Общо-практикуващи лекари /ОПЛ/	474 357	3,75	101 386	8 162

Изводи: По информация в РЗИ, ОПЛ незачислени за специализация по „Обща медицина” са 2. С промяна на Закона за лечебните заведения се даде възможност на ОПЛ със специалност по „Вътрешни болести” и „Педиатрия” да могат да практикуват, като ОПЛ без да е необходимо вземането на „Обща медицина”. Голяма част от ОПЛ в областта имат специалност „Вътрешни болести” и „Педиатрия”- 21 лекари със специалност вътрешни болести и 12 с детски болести. Освен това значителен брой лекари със специалности по „Вътрешни болести” и „Педиатрия” са взели и специалност по „Обща медицина”.

Специализирана извънболнична медицинска помощ

Осигуреност с лекари в извънболничната специализирана медицинска помощ:
14,0 на 10 000 души от населението

Таб.9

Видове ЛЗ	2014 г.	2013 г.	2012 г.
ИПСМП	72	71	76
ИПСДП	1	1	1
ГПСМП	1 /3л./	1 /3л./	2 /6л./
ГПСДП	0	0	0
МЦ	6	6	6
МДЦ	0	0	0
ДКЦ	1	1	1
ДЦ	1	1	1
МДЛ	6	6	6
МТЛ	16	16	15

Таб. 10. Лечебни заведения за специализирана извънболнична помощ по общини 2014 г.

община	ИПСМП	ИПСДП	ГПСМП	ГПСДП	МЦ	МДЦ	ДКЦ	ДЦ	МДЛ	МТЛ	хосписи
Ямбол	62	1	1/ 3 л./	0	5	0	1	1	6	16	0
Елхово	7	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Стралджа	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Тунджа	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Болярово	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

**Таб.11. Изпълнение на здравната карта
за област Ямбол по видове специалности към 31.12.2013 г.**

Специалност	Минимален брой по НЗОК	Брой специалисти в ИБМП, склучили договор с НЗОК
Акушерство и гинекология	5	14
Клинична алергология	2	0
Гастроентерология	2	3
Кожни и венерически болести	4	5
Ендокринология	4	6
Вътрешни болести	8	1
Инфекциозни болести	1	1
Кардиология	4	10
Неврология	7	11

Нефрология	1	4
Онкология	1	1
Ортопедия и травматология	3	5
Ото-рино- ларингология	4	5
Офталмология	4	8
Медицинска паразитология	1	-
Детски болести	6	6
Психиатрия	6	6
Пневмология и фтизиатрия	4	3
Ревматология	1	1
Урология	2	4
Клинична хематология	1	1
Хирургия	6	15 от тях 2 /съдова хирургия/
Физиотерапия	2	2
Анестезиология	4	2
Неврохирургия	1	1
Клинична токсикология	0	0
Клинична лаборатория	3	8
Клинична микробиология	1	2
Обща и клинична патология	1	2
Рентгенология	5	8
Вирусология	1	1
Общо:	95	136

В област Ямбол в извънболничната медицинска помощ има голям брой специалисти по акушерство и гинекология, кардиология, уши-нос-гърло, неврология, хирургия, които са сключили договор с РЗОК. Голяма част от тези специалисти работят и в лечебните заведения за болнична помощ, като при сключването на договори с РЗОК, РЗИ издава удостоверения за недостатъчност съгласно чл. 81 от Закона за лечебните заведения. За 2014 г. от РЗИ са издадени 91 удостоверения за недостатъчност.

Таб.12

Области	Общо			
	Посещения в амбулаторията при специалисти през 2014 г.			Посещения по домовете
	Всичко	На 1 жител	в това число	
			профилактични	
Лекари	244 344	1,93	9453	1492
в т.ч. Интернисти		0,00		
От тях				
Вътрешни болести	11162	0,09	350	
гастроентеролози	2859	0.02	0	0
Ендокринолози	13928	0.11	759	25
кардиолози	41026	0.32	0	20
ревматолози	354	0.00	0	5
Пневмофтизиатри	7982	0.06		76
нефролози	6274	0.05		21
хематолози	1306	0.01		0
алерголози		0.00		
----		0.00		
Педиатри	7162	0.06	34	139
Хирурзи	13549	0.11	53	266
ортопедотравматолози	14436	0.11	154	69
Уролози	7668	0.06	922	159
Неврохирурзи	207	0.00		0
акушер-гинеколози	21183	0.17	5833	4
инфекционисти	346	0.00		5
офтальмолози	22900	0.18	720	10
оториноларинголози	11050	0.09	34	10
Невролози	23773	0.19	53	398
Психиатри	9457	0.07	0	41
дермато-венеролози	8123	0.06	541	14
физиотерапевти	3965	0.03		
Други	15624	0.12		232

Болнична медицинска помощ

Характеристика – 2014 г.

Осигуреност с легла (средногодишен брой) - 438 легла.

Болничен персонал общо 835 души, лекари 191, от които 116 със специалност и 357 души персонал по здравни грижи.

Таб.13

Видове заведения	2014 г.		2013 г.		2012 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко:	4	438	4	439	4	447
<i>Публични лечебни заведения</i>	<i>2</i>	<i>339</i>	<i>2</i>	<i>331</i>	<i>2</i>	<i>346</i>
Многопрофилни болници	2	339	2	331	2	346
Многопрофилна болница за активно лечение	2	339	2	331	2	346
Специализирани болници						
Специализирана болница за активно лечение						
Специализирана болница за долекуване и продължително лечение						
Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация						
Специализирана болница за рехабилитация						
Диспансери						
За пневмофтизиатрични заболявания						
За кожно-венерически заболявания						
За онкологични заболявания						
За психични заболявания						
Психиатрични болници						
<i>Частни лечебни заведения</i>	<i>2</i>	<i>99</i>	<i>2</i>	<i>97</i>	<i>2</i>	<i>101</i>
Многопрофилни болници	1	61	1	59	1	63
Многопрофилна болница за активно лечение	1	61	1	59	1	63
Специализирани болници	1	38	1	38	1	38
Специализирана болница за активно лечение	1	38	1	38	1	38
Специализирана болница за долекуване и продължително лечение						
Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация						
Специализирана болница за рехабилитация						

На територията на област Ямбол към 31.12.2014 г. разкритите лечебните заведения за болнична помощ са:

1. МБАЛ „Свети Пантелеймон” АД - гр. Ямбол е болницата с 91,47% държавно участие. От общо разкритите болнични легла за област Ямбол - 420, 264 са разкрити в МБАЛ АД-Ямбол т.е. 62,62%. Болницата е единствена на територията на областта с разкрито отделение по „Спешна медицина”, през което за 2014 год. са преминали 17000

пациенти. Приемат се спешни и много тежки случаи, пострадали от катастрофи, както и бежанци с инфекциозни и други заболявания.

2. МБАЛ „Свети Иван Рилски” ЕООД - гр. Елхово е 100% общинска собственост. Болницата е в трудно-достъпен район, осигурява първоначалните консултации и извършването на медико-диагностични изследвания на бежанците от Разпределителния център в гр. Елхово. Разкрити са 55 болнични легла, което е 13% от общия брой легла за областта. В болницата се осъществява първоначалната диагностика на бежанците от Разпределителния център в гр. Елхово.

3. МБАЛ „Свети Йоан Рилски” ООД - гр. Ямбол има разкрити 63 болнични легла по специалности по вътрешни болести, хирургия и гинекология.

4. „СБАЛ по кардиология - Ямбол” ЕАД - гр. Ямбол са разкрити 38 болнични легла. Болницата оказва спешна и за планова хоспитализация медицинска помощ на пациенти със сърдечно-съдови заболявания. Разполага с високоспециализирана апаратура-ангиограф, както и катетеризационна лаборатория. От анализа на заболяемостта се установява, че е висок дялът на заболяванията на сърдечно-съдовата система, както и на мозъчно-съдова болест.

Таб.14. Легла в лечебните заведения за болнична помощ по видове към 31.12.2014 г.

Видове легла	2014 г.		
	Брой легла	Относителен дял	Осигуреност на 10 000
Общо	435		34.6
За анестезиология и интензивно лечение	24	5.52	1.9
За активно лечение	399	91.72	31.7
В т.ч. Терапевтични	30	6.90	2.4
Гастроентерологични	17	3.91	1.4
Ендокринологични	10	2.30	0.8
Кардиологични	52	11.95	4.1
Ревматологични		0.00	0.0
Пневмофтизиатрични	30	6.90	2.4
Нефрологични	4	0.92	0.3
Хематологични	1	0.23	0.1
Педиатрични	30	6.90	2.4
Детски кърмачески		0.00	0.0
Неонатологични	10	2.30	0.8
Хирургични	54	12.41	4.3
Ортопедотравматологични	16	3.68	1.3
Урологични	8	1.84	0.6
Неврохирургични		0.00	0.0
Гинекологични	23	5.29	1.8
Родилни	12	2.76	1.0
Патологична бременност	6	1.38	0.5
Инфекциозни	10	2.30	0.8
Офталмологични	6	1.38	0.5
Оториноларингологични	6	1.38	0.5
Психиатрични	30	6.90	2.4
Неврологични	36	8.28	2.9
Дерматологични	8	1.84	0.6

токсикологични	-	0,00	0,0
онкологични	-	0,00	0,0
За долекуване и продължително лечение	-	1,82	0,6
Дневен стационар	-	2,28	0,8
Физикална и рехабилитационна медицина	12	2,76	1,0

През 2014 г. преминали болни през психиатрично отделение са 570, през 2013 г. – 572. Проведени леглодни през 2014 г. са 8976, 2013 г. са 9578, за 2012 г. – 9333. В тази връзка се налага изводът, че при психичните заболявания е налице тенденция на задържане на броя на болните. Нозологичната структура е стабилна, почти без изменения през годините. Лечението на пациентите с психични заболявания се осъществява в психиатрично отделение на МБАЛ „Св.Пантелеймон” АД - Ямбол, Център за психично здраве - гр. Бургас, както и в държавните психиатрични болници. През 2014 г. МЗ заплаща на МБАЛ - Ямбол само стационарното лечение на психично болните, а НЗОК заплаща разходите по диспансеризацията им.

Обслужването на болните с онкологични заболявания е затруднено поради липса на специалист със специалност „Онкология”, диспансеризацията на тези болни е в Комплексен онкологичен център - гр. Бургас, снабдяването с лекарства се извършва, като пациентите пътуват до гр. Бургас.

Таб.15. Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения

Видове заведения	2014 г.									
	Легла средногодишен брой	Постъпили или болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Проведени леглодни	Използваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 лекуван болен	Летали-тет (%)
Общо	438	24 609	24 207	414	24 790	106 321	243	57	4,29	1,68
Многопрофилни болници										
МБАЛ „Св.Пантелеймон” АД – гр. Ямбол	289	15 596	15 261	344	15 748	76 647	265	54	4,87	2,20
МБАЛ „Св.Иван Рилски” ЕООД – гр. Елхово	50	1 975	1 974	6	1 990	9 735	195	40	4,89	0,30
Специализирани болници										
Диспансери										
Публични заведения - общо	339	17 571	17 235	350	17 738	86 382	255	52	4,87	1,99
Частни лечебни заведения										
МБАЛ „Св.Йоан Рилски” ООД – гр.Ямбол	61	3 165	3 162	3	3 165	8 431	138	52	2,66	0,09
„СБАЛ по кардиология – гр. Ямбол” ЕАД	38	3 873	3 810	61	3 887	11 508	303	102	2,96	1,58

Липсата в Областта на специалисти алерголози и онколози налага пациентите да пътуват до ЛЗ в населени места на други области.

Спешна медицинска помощ – 2014 г.

ЦСМП – гр. Ямбол има разкрити 7 филиала, както следва: ФСМП – гр. Ямбол, гр. Елхово, гр. Стралджа, гр. Болярово, с. Войника, с. Скалица и с.Тенево. Организацията на работа в ЦСМП е съгласно Правилника за устройството и дейността на ЦСМП.

Таб.16. Брой разкрити филиали в област Ямбол - 7 броя

Показател	Брой
Амбулаторни прегледи	12 747
Изпълнени повиквания - общо,	23 992
от тях – за спешна медицинска помощ	23947
- за неспешни медицински състояния	2
- за санитарен транспорт	43
Обслужени лица – всичко:	36 371
Обслужени пациенти,при изпълнени повиквания	23 624
от тях – брой деца 0-17г.	2 252
- насочени за хоспитализация	6 053
Обслужени пациенти,при амбулаторни прегледи	12 747
от тях – брой деца 0-17г.	1 752
- насочени за хоспитализация	1 074
Персонал – общ брой,/по щат/	207
от тях – лекари	26
- фелдшери	55
- медицински сестри	42
- акушерки	0
Транспортни средства -	22

Дейност на спешните отделения към болнични заведения - 2014 г.

Амбулаторни прегледи	17 375
Лица, насочени за хоспитализация	7 856

Осигуреност на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси

Осигуреност с медицински специалисти в областта - налице е тенденция на намаляване на броя на лекарите със специалност, като не достигат специалисти по алергология, гастроентерология / в извънболничната помощ/, онкология.

Табл.17. Медицински персонал в лечебните заведения в област Ямбол към 31.12.2014 г.

Персонал	2014 г.	2013 г.	2012 г.
Лекари	340	331	368
Лекари по дентална медицина		107	109
Фармацевти	1	1	2
Специалисти по здравни грижи	599	634	650
в т.ч. :			
фелдшери	80	91	83
акушерки	44	45	48

медицински сестри	379	397	379
Лаборанти (клинични и рентгенови)	76	80	83
помощник-фармацевти	4	4	4
Друг персонал	422	351	367

Таб.18. Лекарите по специалности – общо

Видове специалности	2014 г.		2013 г.		2012 г.	
	брой	на 10000 от населението	брой	на 10000 от населението	брой	на 10000 от населението
Лекари - всичко	243	19,2	253	19,8	211	17.6
в т.ч. интернисти	9	0.7	13	1,0	14	1,7
-гастроентеролози	4	0.3	4	0,3	5	0,5
-ендокринолози	6	0.5	6	0,5	8	0,5
-кардиолози	14	1.1	12	0,9	13	0,7
-ревматолози	0	0.0	0	0,0	1	0,1
-нефролози	5	0.4	7	0,5	8	0,5
-хематолози	1	0.1	1	0,1	1	0,1
Хирурзи	18 /1 детска +1 неврохир.+ 2 съдови хирурзи	1.4	20 /1 детска +1 неврохир.+ 2съдови хирурзи	1,6	23 /1 детска +1 неврохир.+ 2съдови хирурзи/	1,9
акушер-гинеколози	21	1.7	19	1,5	20	1,5
Педиатри	13	1.0	12	0,9	13	1,2
офталмолози	8	0.6	8	0,6	9	0,9
оториноларинголози	5	0.4	6	0,5	8	0,7
Невролози	14	1.1	16	1,3	15	1,4
Психиатри	8	0.6	8	0,6	9	0,7
пневмофтизиатри	4	0.3	4	0,3	4	0,3
дерматовенеролози	5	0.4	5	0,4	5	0,5
рентгенолози	7	0.6	8	0,6	8	0,6
физиотерапевти	2	0.2	1	0,1	3	0,2
лабораторни лекари	8	0.6	9	0,7	9	0,6
ортопедотравматолози	5	0.4	5	0,4	7	0,7
уролози	4	0.3	3	0,2	4	0,5
анестезиолози	11	0.9	14	1,1	13	1,1
инфекционисти	3	0.2	3	0,2	3	0,3
микробиолози	3	0.2	4	0,3	2	0,5
патологоанатоми	2	0.2	2	0,2	2	0,1

Изводи: Недостатъчен брой специалисти по онкология, алергология и гастроентерология в извънболничната помощ. Финансирането на лечебните заведения за болнична помощ се извършва основно чрез НЗОК и Министерството на здравеопазването, където делът е по малък – ТЕЛК, стационарно лечение на психично болните и болните с туберкулоза, диспансеризация на пациенти с туберкулоза и пациенти, преминали през Спешно отделение на МБАЛ-Ямбол.

Таб.18. Финансиране на здравните дейности в област Ямбол

Приходи	2014 г.	2013 г.
Приходи от НЗОК	39 809 707	36 500 826
Приходи от МЗ	734 734	656 865
Приходи от общината	225 000	315 000
ДРУГИ ПРИХОДИ	1 225 000	1 420 997
ОБЩО	41 994 441	38 893 688

Разпределението на средствата за здравеопазване през 2014 г. е следното:

- за болнична помощ - 21 020 912 лв. за 2014 г. , 19 343 344 лв за 2013 г.; при 20 896 062 за 2012 г.
- за извънболнична помощ – 20 906 116 лв. за 2014 г., 19 775 471 лв. за 2013 г.; 16 421 059 за 2012 г.
- за спешна помощ – 2 926 120 лв. за 2014 г., 2 773 312 лв. за 2013 г.; 2 526 313 за 2012 г.

Финансирането на лечебните заведения за болнична помощ се извършва основно чрез НЗОК и Министерството на здравеопазването с по-малък дял – ТЕЛК, психично болните /стационарно лечение /, спешно отделение и болните с туберкулоза /стационарно лечение и диспансеризация/. От общините са предоставени средства само на МБАЛ „Свети Иван Рилски” ЕООД-гр. Елхово и МЦ –гр. Елхово.

През 2014 г. комисия от РЗИ-Ямбол е извършила 24 проверки в ЛЗБП – месечни и тримесечни на отчетите на лечебните заведения относно финансирането им от МЗ. Нарушения в дейността на МБАЛ „Св. Пантелеймон” АД-Ямбол и МБАЛ „Свети Иван Рилски” ЕООД - гр. Елхово не са установени.

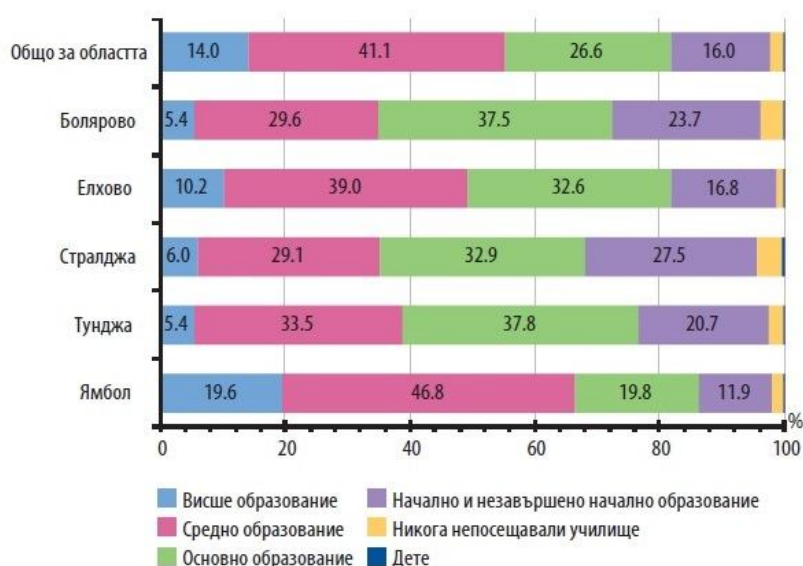
3.5. Образование

Образователната структура на населението на 7 и повече навършени години значително се подобрява през 2011 г. в сравнение с предходните години, следвайки ясно изразената тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование, при същевременно намаляване на броя на лицата с основно и по-ниско образование.

Към 1.02.2011 г. броят на лицата с висше образование в област Ямбол е 17 256 души, или всеки седми (14.0%) е висшист, а лицата, завършили средно образование, са 50 554 (41.1%). Делът на лицата с начално и по-ниско образование е 18.3%.

Значителни са различията в образователната структура по местоживееене - почти две трети от жителите на градовете (64.0%) са със завършено най-малко средно образование, докато за жителите на селата този относителен дял е 35.1%.

Фиг.1. Структура на населението на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование и общини

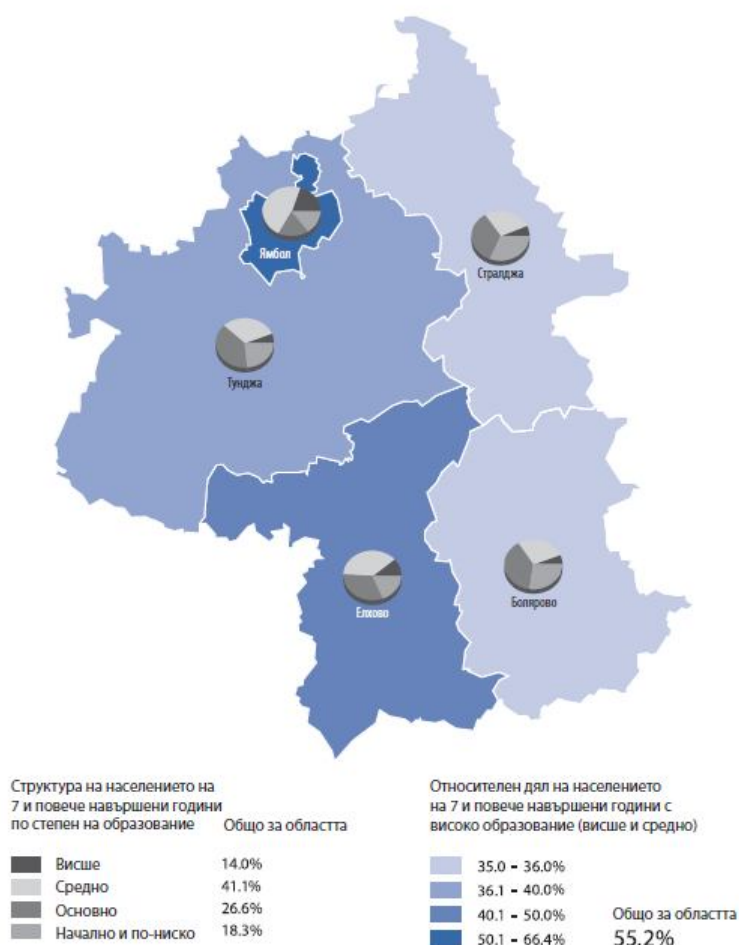
Таб.1. Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование, местоживееене и общини

Общини Местоживееене	Общо	Степен на завършено образование				Никога непосе- щавали учили- ще	Дете
		висше	средно	основно	начално и незавър- шено начално		
Общо за областта	122868	17256	50554	32628	19699	2452	279
В градовете	85243	15476	39121	17829	11190	1422	205
В селата	37625	1780	11433	14799	8509	1030	74
Болярско	3930	211	1163	1474	932	146	5
В градовете	1178	100	514	375	179	..	..
В селата	2753	111	649	1099	753	..	..
Елхово	15327	1571	5983	5002	2578	169	24

В градовете	9968	1417	4676	2560	1244	57	14
В селата	5359	154	1307	2442	1334	112	10
Стралджа	11710	706	3412	3854	3219	476	42
В градовете	5058	416	1598	1246	1540	233	25
В селата	6652	290	1815	2608	1697	243	17
Тунджа	22861	1225	7662	8650	4743	538	43
В градовете	--	-	-	-	-	-	-
В селата	22861	1225	7662	8650	4743	538	43
Ямбол	69039	13543	32333	13648	8227	1123	165
В градовете	69039	13543	32333	13648	8227	1123	165
В селата	--	-	-	-	-	-	-

Най-образовани са жителите на община Ямбол, където всеки пети (19.6%) е с висше образование, следвана от община Елхово (10.2%), а с най-неблагоприятна образователна структура по отношение на дела на лицата с висше образование са общините Болярово и Тунджа (с по 5.4%).

Фиг.2. Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование и общини

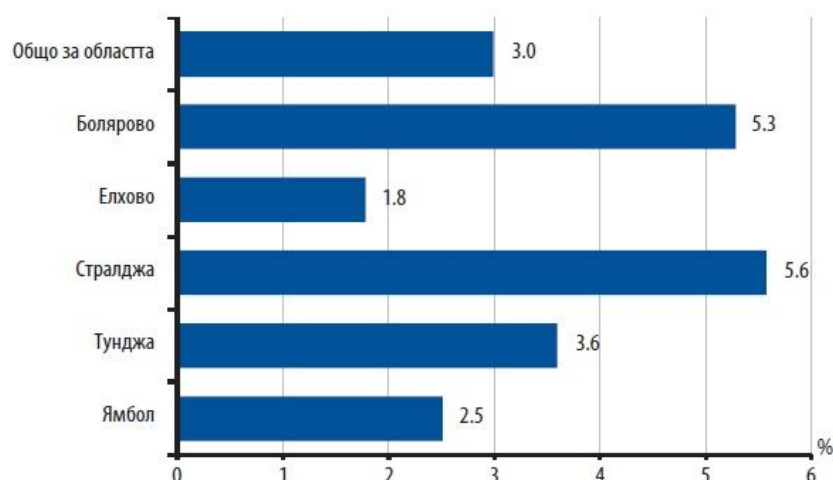

Грамотност

При последното преброяване относителният дял на неграмотните лица (неумението да се чете или пише) в област Ямбол е 3.0% от населението на 9 и повече навършени години. Жените са с по-висок относителен дял на неграмотните (3.7%) в сравнение с мъжете (2.3%).

С най-нисък относителен дял на неграмотното население в областта е община Елхово (1.8%), следвана от община Ямбол (2.5%), а най-неблагоприятно по отношение на грамотността е положението в община Стралджа, където относителният дял на неграмотните е 5.6%, или всяко 18-о лице е неграмотно.

Фиг.3. Относителен дял на неграмотните лица на 9 и повече навършени години по общини

Таб.2. Грамотност на населението на 9 и повече навършени години по пол и общини

Общини	Общо	В т.ч. жени	Грамотни		Неграмотни	
			общо	В т.ч. жени	общо	В т.ч. жени
Общо за областта	120543	61457	116925	59186	3618	2271
Болярово	3864	2007	3660	1844	204	163
Елхово	15069	7597	14802	7433	267	164
Стралджа	11435	5733	10796	5323	639	410
Тунджа	22512	11328	21700	10856	812	472
Ямбол	67663	34792	65967	33730	1696	1062

Таб.3. Брой деца, посещаващи детски и учебни заведения – през учебна 2014 – 2015 година

Учебна 2014 – 2015 година	Записани в началото	Завършили съответен клас
Деца в детски ясли или яслени групи	91	378
Деца в детски градини /без предучилищни форми/ (3-4 год.)	1647	1712
Деца в преучилищни форми на образование/детска градина, училище/	2379	2436
Деца в общински и държавни училища/ общ брой/	13 400	13 232
От тях:		
Деца в общински и държавни училища / 1- 4 клас/	4 896	4 852
Деца в общински и държавни училища / 5- 8 клас/	4 702	4 635
Деца в общински и държавни училища /9-12 клас/	3 802	3 745

Описание на мрежата на образованието по общини в областта

Община Ямбол - 2 начални училища, 7 основни училища, 3 профилирани гимназии, 1 СОУ, 1 спортно училище, 7 професионални гимназии, 1 частен бизнес колеж, 3 обслужващи звена – Общински детски комплекс, НАОП, РЦПЮВДУСОП; 4 детски градини и 5 ОДЗ

В Ямбол има и едно висше учебно заведение – **Факултет „Техника и технологии“** – Ямбол към Тракийски университет Стара Загора.

Община Тунджа – 2 начални училища, 7 основни училища, 1 СОУ, 1 обслужващо звено – ОЦИИД - Кабиле, 4 ОДЗ и 1 ЦДГ

Община Елхово - 4 основни училища, 1 профилирана гимназия, 2 професионални гимназии, 1 помощно училище, 1 обслужващо звено – Общински детски комплекс, 1 ОДЗ и 1 ЦДГ

Община Стралджа – 3 основни училища, 1 СОУ и 2 ЦДГ

Община Болярово – 1 основно училище и 1 СОУ, 1 ЦДГ

Равнище на образованието и основни проблеми в област Ямбол

1. Обхват на децата и учениците. Намалване дела на преждевременно напусналите образователната система.

От анализа на резултатите от изминалите 2013/14 и 2014/2015 учебни години може да се посочи, че голяма част от причините учениците от област Ямбол, които са в задължителна училищна възраст да напускат училище се коренят преди всичко в семейството, в неговия етнически произход и в населеното място, в което живеят. Причините за отпадане на учениците имат социални, семейни, етнокултурни и не на последно място финансови измерения. В по-големите населени места, в градовете общински центрове, безпричинно напусналите ученици са по-малко и предприетите мерки са свързани със спецификата на училището и учениците. Обикновено напусналите/отпаднали/ ученици са тези, които трайно не са посещавали учебни занятия, натрупали са неизвинени отсъствия и в резултат на това напускат или биват наказани с преместване в друго училище.

През последните години нараства и броят на учениците, за които има информация, че заедно с родителите си **отиват да живеят в чужбина**, като за изминалата учебна година те са **136 на брой или повече от 5 паралелки**.

Таб.3. Брой деца отпаднали от училище през последните 5 учебни години

8.1.10. Деца, отпаднали от училище през учебната 2010–2011 година.	105
8.1.11. Деца, отпаднали от училище през учебната 2011–2012 година.	132
8.1.12. Деца, отпаднали от училище през учебната 2012–2013 година.	102
8.1.13. Деца, отпаднали от училище през учебната 2013–2014 година.	69
8.1.14. Деца, отпаднали от училище през учебната 2014–2015 година.	51

От направените анализи се вижда, че намаляването броя на отпадналите ученици през последните години се превръща в тенденция като за тази учебна година те са 51, което е с 18 по-малко от предходната 2013/2014 година, когато трайно непосещаващите училище са били общо 69 и точно два пъти по-малко от 2012/13 учебна година (102 ученици). От тях 16 са спрели да посещават училище през първия, а 35 през втория учебен срок. По общини данните са:

Община Ямбол – 2 първи и 8 втори срок или общо 10 от 9239 ученици - 0,1%;
Община Тунджа – 0 първи и 2 втори срок или общо 2 от 1121 ученици - 0,2%,
Община Елхово – 3 първи и 8 втори срок или общо 11 от 1562 ученици - 0,7%,
Община Стралджа – 7 първи и 6 втори срок или общо 13 от 1204 ученици - 1%;
Община Болярово – 4 първи и 11 втори срок или общо 15 от 274 ученици – 5,5%.

От посочените данни се вижда, че като процент трайно непосещаващите училище с най-добри показатели е община Ямбол – 0,1% , а най-голям процент е отбелязан в община Болярово – 5,5%. Средният дял на напусналите училище за Област Ямбол е 1,27%.

Причините за трайното непосещаване на училище за различните общини могат да се обобщят по два основни показателя – с голям брой отсъствия и по социални и семейни причини.

За община Ямбол – с голям брой отсъствия – 0 ученици, 10 по социални и семейни причини;

За община Тунджа – с голям брой отсъствия – 2 ученици, няма по социални и семейни причини;

За община Елхово – с голям брой отсъствия – 2 ученици, 9 по социални и семейни причини;

За община Стралджа – с голям брой отсъствия – 2 ученици, 11 по социални и семейни причини;

За община Болярово – 15 по социални и семейни причини;

Предприетите мерки относно безпричинното напускане на учениците от училище на територията на област Ямбол са различни според особеностите на населеното място и вида училище. Тези мерки са и превенция за неизвинените отсъствия и зависят от две най-общо формулирани направления – социално-икономическо положение на родителите и слаба мотивация за посещение на учебните часове. Те се отнасят не само за учениците в задължителната училищна възраст, но и за всички ученици, за да се стимулира завършването на средно образование.

Мерките за задържане и предотвратяване напускането на учениците включват:

- Изпращане на известия до родителите на децата, които отсъстват от училище;
- Ежемесечно изпращане на списъци с децата, отсъстващи от училище в Дирекция „Социално подпомагане“;
- Провеждане на анкети сред учениците за нагласите и очакванията им към училището;
- Включване на децата от рискови групи в съществуващите извънкласни форми, функциониращи към училищата според интересите им;
- Организиране на неформални срещи с лидерите на ромската общност, децата и родителите, както и системни посещения по домовете;

- Търсене на съдействие от кметовете на селата, от които има пътуващи ученици. При обучение в целодневна организация на учебния процес, пътуващите ученици са обхванати в полуинтернатни групи, осигурена е безплатна закуска за учениците от начален етап и обяд за пътуващите ученици;

- При тежка семейна и социална ситуация се търсят варианти за материална и финансова подкрепа на ученика - закупуване на карти за пътуване, безплатни закуски;

- Съвместната работа между класните ръководители и социалните работници от отделите „Закрила на детето” по места.

- Насочване на децата към консултация с психолог или педагогически съветник;

- Индивидуална работа с учениците в риск от отпадане и неговите родители;

- Налагане наказания по чл. 139 от ППЗНП и съгласно Правилника за дейността на съответното училище за учебната 2014/2015 г. - полагане на обществено полезна дейност в полза на училището; смяна на формата на обучение до края на учебната година;

- УКПППУ осъществява индивидуална работа с ученици, застрашени от отпадане;

- При необходимост се работи съвместно с Детска педагогическа стая;

- Картотекиране на застрашени от отпадане ученици и ежедневна проверка;

- Участие в дейности, които им дават възможност за изява – дежурства по време на междучасия, празници, организаторски функции по време на спортни състезания и екологични акции;

- Работа по програмата „С грижа за всеки ученик” и по проектите по ОП РЧР “УСПЕХ” и „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес”.

В заключение: за изминалата учебна година учениците, които трайно не са посещавали учебните занятия са 0,4% /51 от 13 400/ от общия брой ученици за областта.

В област Ямбол обхватът на децата в задължителна предучилищна подготовка е 83%.

2. Кадрово осигуряване на образователната система в област Ямбол

Педагогическите кадри в област Ямбол с ръководни и консултиращи (подкрепящи) функции, назначени на щатно място са както следва: Директор – 70; ПДУД – 26; ПДУПД – 6; ПДУТД – 1; ПДАСД – 9; Училищен психолог – 8; Педагогически съветник – 18; Логопед – 4; РКК – 7; **Общ брой: 149**

Преобладаващата част от тях – 137 – притежават ОКС „магистър”, 12 имат придобита ОКС „бакалавър”;

По пол разпределението е както следва: 113 жени и 36 мъже.

Младите педагогически кадри са с подкрепящи функции: до 29 г. – 6 (училищни психолози, педагогически съветници и логопед).

Педагогически кадри по длъжност, назначени на щатно място, брой, ОКС, ПКС, професионална квалификация „учител“, друга професионална квалификация, пол, възрастови характеристики по години.

Педагогическите кадри в област Ямбол, назначени на щатно място за учебната 2014/2015 година са както следва: „младши учител” - 50, „младши възпитател” - 7, „учител” - 180, „възпитател” - 53, „старши учител” - 995, „старши възпитател” - 118, „главен учител” - 38, „главен възпитател” - 1; други – 8; **Общ брой: 1450**

Преобладаващата част от тях – 941 – притежават ОКС „магистър”, 266 имат придобита ОКС „бакалавър”; със степен „професионален бакалавър” са 234 и със средно образование - 10.

По възрастова характеристика преобладаващата част на педагогическите кадри е между 50 – 60 годишна възраст, а именно: от 51 г. до 55 г. – 289, от 56 г. до 60 г. – 331. Над 60 г. – 138. до 29 годишна възраст - 62; от 31 до 35 г. – 54; от 36 до 40 г. – 161; от 41 до 45 г. – 198; от 46 до 50 г. – 217.

В сравнение с предходните учебни години се е увеличил броят на педагогическите кадри над 60 годишна възраст: от 36 през 2011/2012 г. на 138 през 2014/2015 г.

Прави впечатление, че с увеличаване на възрастта нараства и броя на педагогическите кадри, от което следва, че професията учител е все по-малко желана от младите хора, като професионална реализация.

3. Планиран и реализиран утвърден държавен план-прием

За учебната 2015/2016 г., със Заповед № РД 09-388/30.03.2015 г. на министъра на образованието и науката - за държавните училища и Заповед № 157/30.03.2015 г. на началника на РИО – за общинските училища, в област Ямбол е утвърден прием на ученици както следва:

- след 7 клас - 15 профилирани и 7 професионални паралелки;
- след завършено основно образование - 1 профилирана паралелка в СОУ – Стралджа и 3 непрофилирани паралелки, 20 професионални паралелки в 9 професионални гимназии и СОУ-Скалица.
- след завършен VI клас – 2 професионални паралелки в ОУ „Д-р Петър Берон” - Ямбол.
- за ученици със СОП – 3 професионални паралелки в 2 професионални гимназии и 1 в ПУИ – Елхово.
- за лица над 16 годишна възраст след завършено основно образование в 6 професионални гимназии - 3 паралелки вечерна форма и 4 паралелки задочна форма на обучение.

4. Социализиране и приобщаване на децата и учениците в социален риск и децата и учениците със СОП

Образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства.

Съгласно представената информация от директорите на училища и детски градини, през учебната 2014/2015 г. в област Ямбол се възпитават и обучават общо 6574 деца и ученици, за които българския език не е майчин, при следното разпределение:

	Брой	Общ брой деца	Брой деца, за които български език не е майчин
ДГ/ОДЗ	13	2214	1066
Училища	35	10167	5508

Дейностите, свързани с образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства, се осъществяват в съответствие с утвърден от началника на РИО годишен план. Документът е част от Областната стратегия за интегриране на ромите в област Ямбол по приоритет „Образование”.

Стратегическа цел в дейността е осигуряване на равен достъп до качествено образование в мултикултурна образователна среда и на условия за обхващането и задържането на децата от етнически малцинства в образователната система.

Изпълнение на дейностите.

1. На училищата и детските градини на територията на областта своевременно е предоставяна информация за възможностите за допълнително финансиране на дейности чрез участие в национални и европейски програми и проекти.

РИО организира, координира, подпомага методически и контролира изпълнението на следните програми и проекти:

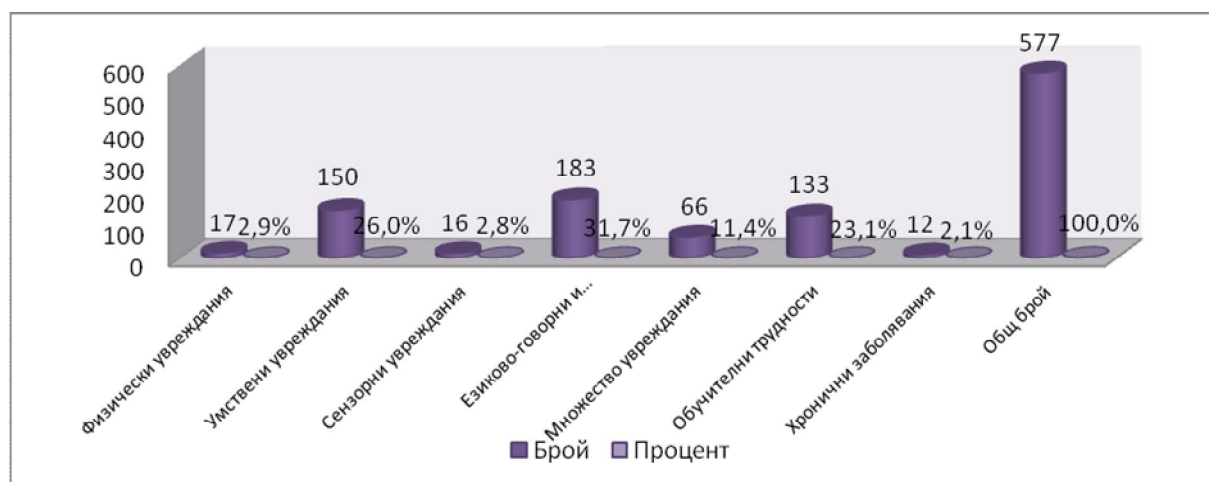
- Национална програма *Училището – територия на учениците*;
- Национална програма *На училище без отсъствия*;

- Национална програма *С грижа за всеки ученик*;
 - Проект *УСПЕХ*;
 - Проект *Подобряване качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес*;
 - Проект на ЦМЕДТ „Амалипе” - гр. В. Търново *Всеки ученик може да бъде отличник* с финансовата подкрепа на Тръст за социална алтернатива, в който участваха ОУ „Й. Йовков” - гр. Ямбол, НУ „В. Левски” - с. Завой, НУ „Св. Климент Охридски” - с. Крумово, ОУ „Св. св. Кирил и Методий” - Зимница, ПГЛПЕХТ – гр. Ямбол;
 - Проект към ДФ „Земеделие” - *Училищен плод* за учениците от ПГ и I-IV клас;
 - Проект *Етнически пространства* по ОПРЧР, схема „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”, който се реализира от сдружение „ЦОПСИ” – гр. Ямбол в партньорство с ЦДГ „Люляците” – гр. Ямбол и ОУ „П. Р. Славейков” – гр. Ямбол.
 - Проект *Нов шанс за успех*, чрез който се осигурява възможност за образователна интеграция и реинтеграция на лица от етнически малцинства, прекъснали образованието си.
2. Осигуряване на привлекателна и подкрепяща среда в детските градини и училищата.
 3. Във всички общини е осигурен транспорт за извозване на пътуващи ученици.
 4. Осигурена е безплатна закуска и топъл обяд за децата на целодневно обучение.
 5. Осигурени са безплатни учебници и учебни помагала за учениците от I до VII клас.
 6. Сформирани са ПИГ за ученици от I до VIII клас.
 7. Сформирани са групи по СИП за ученици от I до XII клас.
 8. В училищата през учебната година се работи по разработени на училищно ниво програми за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства.
 9. От РИО- Ямбол е разработена и утвърдена „Програма за приобщаване на родителите-роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот”, съобразена с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите за периода 2012-2020 г., Областната стратегия за интегриране на ромите в област Ямбол по приоритет „Образование” и Годишния план за дейността на РИО- Ямбол. Основна цел на програмата е привличане и ангажиране на родителите-роми в дейността на училищата, което да допринесе за успешна образователна интеграция на учениците.
 10. Продължава осигуряването на подкрепяща среда в детски градини и училища за деца и ученици със специални образователни потребности.
 11. Осигурени са възможности за образователна интеграция и реинтеграция на лица от етнически малцинства, прекъснали образованието си, чрез включване в самостоятелна форма на обучение и проект *Нов шанс за успех*.
 12. Осигурено е провеждане на въвеждаща и поддържаща квалификация на директори и учители по теми за формиране на знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда, използване на активни и интерактивни методи в ОВП, превенция и мерки срещу отпадането на учениците от образователната система.
 13. Подпомагане на деца/ученици от социално слаби семейства и осигуряване на социални услуги.

Обучение и възпитание на деца и ученици със СОП

В съответствие с националните цели и приоритети в областта на образованието, приоритетна дейност на РИО - Ямбол през учебната 2014/2015 г. е осигуряване на равен достъп до образование за деца и ученици със специални образователни потребности и на подкрепяща среда за обучение, съобразено с индивидуалните възможности.

Фиг.4. Статистика на уврежданията през учебна 2014/2015 г.

На фона на нарастващите изисквания към образователната система все по-тревожни са данните за заболяванията при децата, които пряко се отразяват на техните възможности за развитие и обучение. Представената статистика е изготвена въз основа на обобщените данни за броя деца/ученици със СОП за областта - **общо 577**, в които са включени:

деца и ученици, включени в интегрирано обучение - **379**;

ученици, които се обучават в специални училища - **44**;

деца с езиково-говорни и комуникативни нарушения, регистрирани при извършено в началото на учебната година логопедично обследване, без оценка от Екип за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО) и не посещават логопедичен кабинет - **154**.

В сравнение с предходните две учебни години статистиката се е променила минимално, в посока - нарастване броя на деца с езиково-говорни и комуникативни нарушения, с умствена изостаналост и с множество увреждания.

През учебната 2014/2015 г. в област Ямбол интегрирано се обучават общо 379 деца и ученици със специални образователни потребности, при следното разпределение по детски градини/училища и етапи на образование:

Таб.4.

ДГ/У/ПГ	Брой ДГ/У/ПГ	Група I-III	Подготвителна група	Начален етап	Прогимназиален етап	Гимназиален етап	Общо
ЦДГ/ОДЗ	7	16	50	0	0	0	66
ОУ/СОУ	24	0	7	128	135	3	273
Професионални гимназии	2	0	0	0	0	40	40
Общо	33	16	57	128	135	43	379

Интегрирани деца в детски градини

В 6 детски градини се обучават **37** деца със СОП, на възраст от 3 до 7 години, които са с оценка на общото развитие от ЕКПО към РИО - Ямбол.

Интегрирани деца и ученици в училища и професионални гимназии

През учебната 2014/2015 г. в общо **25** училища /начални, основни, средни общообразователни, професионални гимназии/ се обучават интегрирано **313** деца и ученици, при следното разпределение по видове училища и етапи на образование:

Таб.5.

Училища/ Гимназии – вид	Брой У/ПГ	Подготвителна група	Начален етап	Прогимназиален етап	Гимназиален етап	Общо
НУ	1	2	8	0	0	10
ОУ	17	4	103	121	0	228
СОУ	4	1	17	14	0	32
СУ	1	0	0	0	3	3
Професионални гимназии	2	0	0	0	40	40
Общо	25	7	128	135	43	313

В съответствие с чл. 7 от ППЗНП и чл. 7 от Наредба № 1/2009 г. за обучението на деца и ученици със СОП и/или с хронични заболявания в детските градини, училищата и гимназиите е осигурена подкрепяща среда.

- Достъпна архитектурна среда е изградена в **5** детски градини, **7** училища (подходна рампа и санитарен възел за деца с увреждания) и РЦПНОВДУСОП – гр. Ямбол.
- В съответствие с чл. 28, ал. 6 и чл. 37, ал. 3 от ППЗНП за всяко дете и ученик със заповед на директорите е определен екип за подпомагане на обучението и възпитанието, в който са включени учители и специалисти в зависимост от образователните потребности и препоръките на ЕКПО. Включени в екипите на детските градини и училищата са общо **437** учители, възпитатели и специалисти.
- Обособени са ресурсни кабинети и са осигурени условия за провеждане на диагностична, консултативна и рехабилитационна дейност.
- Осигурени са дидактически материали, учебни помагала, игри, специализиран софтуер за работа с децата и учениците, съобразно техните възрастови и индивидуални особености.
- За всяко дете/ученик е изготвена индивидуална образователна програма по учебни предмети, по които не усвоява ДООИ за учебно съдържание.

5. Условия за целодневна организация на учебния процес. Относителен дял на обхванатите ученици в целодневна организация на учебния ден по класове.

Условия за целодневна организация на образователно-възпитателния процес са създадени в 30 училища на територията на област Ямбол. В 16 средишни училища въведената целодневна организация обхваща 87 групи и 1985 ученици. В 14 начални, основни училища и СОУ в Ямбол, Стралджа, Тунджа и Елхово е създадена целодневна организация и са обхванати 1897 ученици в 76 групи. 43% от учениците посещават полуинтернатни групи и са обхванати в целодневна организация на учебния ден.

Относителният дял на обхванатите ученици в целодневна организация на учебния ден по класове е както следва:

I клас – 67%; II клас – 56%; III клас – 55%; IV клас – 55%; V клас – 39%; VI клас – 23%; VII клас – 20%; VIII клас – 30%.

6. Оптимизиране на училищната мрежа.

Със заповед № РД 14-51/19.06.2014 г. на министъра на образованието и науката ОУ „Св. Паисий Хилендарски”, с. Скалица, община „Тунджа”, област Ямбол е преобразувано в СОУ, считано от 15.09.2015 г., с една паралелка за професионално образование по професия 621090 „Лозаровинар”, специалност 6210901 „Лозаровинарство”, прием след завършено основно образование.

Осигуряването на високо качество на предлаганото професионално образование и обучение е основен приоритет на професионалните гимназии. За гарантиране на процеса и в изпълнение на Заповед № РД 09-872/29.06.2012 г. на министъра на образованието, младежта и науката, професионалните гимназии от област Ямбол разработиха свои системи за самооценяване.

- Към момента 11 училища се извършват поредния цикъл на самооценяване. 100% от тях прилагат мерки за подобряване на качеството, основани на доклада от самооценяването за предходната учебна година.

- В тези училища със Заповед на директора е назначена работна група/комисия по самооценяване.

- При самооценяването 11 училища ползват Наръчника, публикуван на сайта на МОН, а 7 се възползват от онлайн карти за самооценяване.

Състоянието на професионалното образование в област Ямбол не прави изключение от тенденциите в национален мащаб. Държавният план-прием в професионалните гимназии се свива всяка учебна година. Причините за това са от комплексен характер – демографски, икономически и нормативен. Работодателите отказват участие в провежданите държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация, а при подкрепа за една или друга професия от Държавния план-прием не поемат ангажимент за съдействие в практическото обучение и за реализация на завършилите младежи. Малко са примерите за проявена от работодатели и браншови организации инициатива, насочена към ориентиране на ПОО към потребностите на пазара на труда: машиностроителни фирми инициират включване в пилотен проект за дуално обучение; фирми членове на Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост проявяват загриженост за професионалната подготовка на учениците и предлагат провеждане на учебната практика от специфичната професионална подготовка да се провежда във фирмите на реални работни места; организираното от Камарата на строителите състезание „Аз мога да строя” е пример за популяризиране на професиите в строителния бранш.

7. Изграждане на система за превенция на насилието и агресията сред децата и учениците

Една от най-важните задачи в образователните институции е свързана с опазване живота и здравето на децата/учениците по време на образователно-възпитателния процес. Съгласно постъпилите в РИО доклади от директорите на детски градини и училища, основните рискови фактори са следните:

- разположение на образователната сграда в близост до път с интензивно движение;
- - липсваща цялостна ограда на училищния двор и свободен достъп на външни лица, които пречат на ОВП, особено в районите с компактно ромско население;
- - недостатъчни средства за осигуряване на видеонаблюдение и ефективна охрана.

За намаляване на риска за здравето на децата и учениците са предприети следните мерки:

- осигурено е видеонаблюдение в 32 училища;
- въведен е специален пропускателен режим в 26 училища /назначен охранител/;

- в 27 училища пропускателният режим се осигурява от дежурните учители и помощния персонал.

Във всичките 46 училища се осъществява постоянно наблюдение над децата и учениците по време на престоя им в училището от дежурните учители и от помощния персонал.

Агресията в училище

Съгласно представената информация от директорите на училища, през учебната 2014/2015 г. са регистрирани общо 98 случая на агресия, от които: физическа агресия – 30; вербална агресия – 26; тормоз – 5 /виртуален тормоз – 3/; насилие върху дете – 5; прояви срещу авторитета и достойнството на учителя – 2; вандализъм – 4; кражби – 2. Нарушения на училищния ред, при които са наложени наказания на ученици в съответствие с чл. 139, ал. 1 от ППЗНП са 20 – предимно поради голям брой допуснати неизвинени отсъствия и нарушаване на дисциплината по време на час. Регистриран е 1 случай на ПТП, при който са загинали 2 ученици.

3.6 Жилищна среда и инфраструктура

По данни на НСИ към края на 2014 г. жилищата в Област Ямбол са 71 675 бр. с полезна площ 4915944 кв.м.

Таб.1. Жилищен фонд и население по местоживееене - данни на НСИ към 31.12.2014 г.

Област Ямбол	Общо	Градове		Села	
		бр./кв.м.	%	бр./кв.м.	%
Жилища брой	71 675	43 399		28 276	
Полезна площ - м ²	4915944	3016396		1899548	

Жилищните сгради в областта представляват 2.1% от общия жилищен фонд в страната.

Според разпределението на жилищните сгради по конструкция преобладават тухлените сгради с гредоред - 25.5 хил. или 59.2% от всички жилищни сгради, следвани от тухлените сгради с бетонна плоча - 13.4 хил. или 31.1%. Стоманобетонните жилищни сгради в областта са 1.1%, а панелните - 0.8%. В градовете 48.4% от тухлените сгради са с гредоред, а 40.0% са тухлени с бетонна плоча.

Към 31.12.2014 г. в област Ямбол преобладават едноетажните жилищни сгради - 26.0 хил. или 60.5% от всички сгради в областта. Сградите на два етажа са 15.6 хил. (36.3%), триетажните са 718, а жилищните сгради на четири и повече етажа са 648.

Разпределението на жилищните сгради в област Ямбол по години на построяване е следното: 14.0 хил. са построени в периода 1946 - 1960 г. или 32.5% от общия жилищен фонд, следват построените в периода 1961 - 1970 г.- 9.9 хил. (23.0%), в периода 1971 - 1980 г. - 5.5 хил. (12.7%), 1981 - 1990 г. - 4.7 хил. или 10.9%, 1991 - 2000 г. - 2.1 хил. или 4.8%, 2001 - 2010 г. - 1.2 хил. (2.9%), до 1918 г. - 441 (1.0%) и от началото на 2011 г. - 91 (0.2%).

Към 31.12.2014 г. броят на жилищата в област Ямбол е 71.7 хиляди. В градовете се намират 43.4 хил. жилища или 60.5% от общия брой.

Таб.2. Жилища в област Ямбол към 31.12. по местонамиране

(брой)

	2010	2011	2012	2013	2014
Общо	75 764	71 382	71 496	71 651	71 675
В градовете	44 874	43 128	43 237	43 381	43 399
В селата	30 890	28 254	28 259	28 270	28 276

Осигуреността с жилища в област Ямбол на 1 000 души от населението през 2014 г. е 570, като в градовете тя е 491, а в селата - 758. През предходната година стойността на показателя за областта е 563 жилища, съответно 487 в градовете и 744 - в селата.

В края на 2014 г. в област Ямбол 24.5 хил. жилища са двустайни, следвани от тристайните - 23.6 хил., а тези с четири и повече стаи достигат 18.2 хиляди. В градовете на областта 44.6% от жилищата са двустайни, 31.5% са с три стаи, 13.9% са с четири и повече стаи и 10.0% са едностайни. В селата 43.1% от жилищата са с четири и повече стаи, следвани от тристайните жилища - 35.2%, двустайните - 18.4% и едностайните - 3.4%.

Средният брой лица в едно жилище в област Ямбол е 1.8 лица, като за градовете показателят е 2.0 лица, а за селата - 1.3. Запазва се равнището на показателя от 2013 г. само в селата, докато в градовете той намалява с 0.1 броя.

Преобладаващата част от жилищата са собственост на частни физически лица - 70.0 хил. или 97.7% от общия жилищен фонд на област Ямбол.

Общата полезна площ на жилищата в областта е 4 916 хил. кв. м., като делът на полезната площ на жилищата в градовете е 61.4 на сто от общата полезна площ на всички жилища. Средната полезна площ на едно жилище в областта е 68.6 кв. м., като от градовете тя е 69.5 кв. м., в селата - 67.2 кв. метра. Спрямо 2013 г. се наблюдава увеличение с 0.1 кв. м. при средната полезна площ, като в селата тя е с 0.1 кв. м. повече.

Средната жилищна площ на човек от населението в област Ямбол е 30.2 кв. м., като за градовете тя е 25.5 кв. м., а за селата 41.1 кв. метра. В края на предходната година средната жилищна площ на човек от населението е била 29.8 кв. м., като в градовете тя е 25.3 кв. м., а в селата - 40.3 кв. метра.

Основните признаци, характеризиращи благоустроеността на жилищата са електрификация, водоснабденост, канализация, и изградена инсталация за централно или местно отопление (парно или газ). От всички 71.7 хил. жилища в област Ямбол 73.4% са електрифицирани, с водопровод и канализация. Електрифицираните жилища с водопровод, канализация и с централно или местно отопление са 15.1%, електрифицираните само с водопровод - 7.6%, а само електрифицирани - 3.7%. Без благоустроеност са 0.2% от жилищата.

Таб.3. Основни характеристики на жилищния фонд и въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища в област Ямбол

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Жилищен фонд					
Жилищни сгради	Брой	47424	42969	42993	43011
<i>По материал на външните стени на сградата</i>					
стоманобетонни и панелни	Брой	1583	749	770	795
тухлени	Брой	39635	38823	38833	38839
други	Брой	6206	3397	3390	3377
Жилища	Брой	75764	71382	71496	71651
<i>По форма на собственост</i>					
държавни и общински	Брой	1541	1107	1107	1107
частни на юридически лица	Брой	444	491	522	525
частни на физически лица	Брой	73779	69784	69867	70019
<i>По брой на стаите</i>					
едностайни	Брой	8507	5261	5275	5290
двустайни	Брой	28377	24453	24490	24542
тристайни	Брой	23708	23517	23562	23623
четиристайни	Брой	8725	9881	9892	9913
Петстайни	Брой	4240	3920	3925	3931
с шест и повече стаи	Брой	2207	4350	4352	4352
Полезна площ	кв. м	4569029	4891047	4900713	4911624
жилищна	кв. м	2978955	3773426	3780504	3788092
спомагателна	кв. м	952298	719910	721963	724285
площ на кухни	кв. м	637776	397711	398246	399247
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища					
Сгради	Брой	25	38	33	35
Жилища	Брой	117	110	123	172

Полезна площ	кв. м	8518	10002	10235	12006
в т.ч. жилищна	кв. м	5204	6396	7466	8331

Жилищна среда и инфраструктура по общини

Община Болярово

Жилищната собственост в община Болярово е доминиращият вид собственост (заедно със собствеността върху земята). Нейната структура и развитие се предопределят преди всичко от динамиката на демографските процеси и социално-икономическите условия в общината. Преобладава моделът основно градско жилище – селски родов жилищен имот. Жилищната площ на един жител в общината е над средната за областта.

Необходима е конкретна политика за укрепване и модернизация на жилищния фонд в селата. В много от тях преобладават жилищата в полупаянтови и паянтови тип.

Таб.4.

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Жилищен фонд					
Жилищни сгради	Брой	3640	3264	3264	3264
<i>По материал на външните стени на сградата</i>					
стоманобетонни и панелни	Брой	87	79	79	79
тухлени	Брой	3187	2999	2999	2999
други	Брой	366	186	186	186
Жилища	Брой	3905	3577	3577	3577
<i>По брой на стаите</i>					
едностаини	Брой	272	93	93	93
двустаини	Брой	1115	803	803	803
тристаини	Брой	1247	1066	1066	1066
четиристаини	Брой	639	753	753	753
петстаини	Брой	500	504	504	504
с шест и повече стаи	Брой	132	358	358	358
Полезна площ	кв. м	233454	233436	233436	233436
жилищна	кв. м	150533	178014	178014	178014
спомагателна	кв. м	45741	45267	45267	45267
площ на кухни	кв. м	37180	10155	10155	10155
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища					
Сгради	Брой	-	-	-	-
Жилища	Брой	-	-	-	-
Полезна площ	кв. м	-	-	-	-
в т.ч. жилищна	кв. м	-	-	-	-

Община Елхово

В картотеката на община Елхово към 31.12.2014 г. има 322 граждани, картотекирани с установени жилищни нужди, т.е. нямат имот или са с много членове на семейството в един имот. Формирането и нарастването на жилищния фонд зависят, както от демографските, така и от социално-икономическите условия в общината. Значителна част от домакинството поддържат втори жилища, което придава гъвкавост на обитаването. Най-често срещан е вариантът: основно градско жилище – селски родов жилищен имот. Жилищната площ на

домакинство (почти 8400) е средно 48 м². Жилищният фонд предимно в селата не отговаря пълно на съвременните изисквания за обитаване и отдиш.

Таб.5.

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Жилищен фонд					
Жилищни сгради	Брой	7814	6783	6786	6788
<i>По материал на външните стени на сградата</i>					
стоманобетонни и панелни	Брой	289	102	102	104
тухлени	Брой	6548	6053	6056	6056
други	Брой	977	628	628	628
Жилища	Брой	10464	9345	9348	9351
<i>По брой на стаите</i>					
едностайни	Брой	1034	515	515	515
двустайни	Брой	3903	3071	3071	3071
тристайни	Брой	3351	3394	3397	3399
четиристайни	Брой	1187	1269	1269	1270
петстайни	Брой	706	455	455	455
с шест и повече стаи	Брой	283	641	641	641
Полезна площ	кв. м	620430	665416	665698	665948
жилищна	кв. м	405366	518396	518596	518756
спомогателна	кв. м	120664	94922	94967	95041
площ на кухни	кв. м	94400	52098	52135	52151
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища					
Сгради	Брой	-	3	3	2
Жилища	Брой	-	3	3	3
Полезна площ	кв. м	-	311	282	250
в т.ч. жилищна	кв. м	-	206	200	160

Община Стралджа

Жилищният фонд на територията на община Стралджа включва жилища – частна собственост и жилища – общинска собственост.

Жилищни блокове има на територията на гр. Стралджа /8 бр./, един от които е на общинска собственост и с. Войника /2 бр./. Всички останали жилища са обикновено двуфамилни, двуетажни сгради. Преобладават масивните, но съществуват и полумасивни и паянтови.

Делът на общинските жилища към частните такива е минимален. На територията на гр. Стралджа има единадесет общински жилища, а в с. Войника едно. Всичките са отдадени под наем и се обитават предимно от млади семейства.

Частните жилища са преобладаващите в жилищния фонд на община Стралджа. В голямата си част те са изградени в периода 1950 – 1970 г. и са еднотипни. Това показва, че сградният жилищен фонд на територията на община Стралджа е остарял, а в някои случаи и застрашен от самосрутване. Това се отнася основно за жилищата в селата, тъй като те се обитават предимно от възрастни хора. Сградният фонд не отговаря на съвременните изисквания за енергийна ефективност, устойчивост и качество на строителните материали. Голяма част от жилищата са необитаеми, а има и полуразрушени.

Жилищата на ромското население в 90% от случаите са едноетажни и 95% от тях са незаконни, построени върху общинска земя. Като се има предвид високата раждаемост при тази група, обикновено територията от 25 м² и обитавана от около 7-8 души.

Таб.6.

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Жилищен фонд					
Жилищни сгради	Брой	8033	6746	6747	6748
<i>По материал на външните стени на сградата</i>					
стоманобетонни и панелни	Брой	105	51	52	53
тухлени	Брой	6690	5993	5993	5993
други	Брой	1238	702	702	702
Жилища	Брой	7952	7064	7066	7067
<i>По брой на стаите</i>					
едностаини	Брой	858	296	296	296
двустаини	Брой	2264	1480	1480	1480
тристаини	Брой	2600	2457	2459	2459
четиристаини	Брой	1257	1597	1597	1598
петстаини	Брой	621	549	549	549
с шест и повече стаи	Брой	352	685	685	685
Полезна площ	кв. м	455556	469390	469532	469704
жилищна	кв. м	314999	379217	379299	379420
спомагателна	кв. м	74318	69360	69395	69431
площ на кухни	кв. м	66239	20813	20838	20853
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища					
Сгради	Брой	4	-	1	1
Жилища	Брой	5	-	2	1
Полезна площ	кв. м	432	-	142	172
в т.ч. жилищна	кв. м	256	-	82	121

Таб.7. Община Тунджа

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Жилищен фонд					
Жилищни сгради	Брой	18080	16875	16880	16890
<i>По материал на външните стени на сградата</i>					
стоманобетонни и панелни	Брой	443	122	126	132
тухлени	Брой	15636	15699	15700	15704
други	Брой	2001	1054	1054	1054
Жилища	Брой	17089	16405	16410	16420
<i>По брой на стаите</i>					
едностаини	Брой	1195	683	683	683
двустаини	Брой	3906	2800	2800	2799
тристаини	Брой	5778	5632	5633	5636
четиристаини	Брой	2897	3238	3240	3246

петстайни	Брой	2063	1823	1825	1827
с шест и повече стаи	Брой	1250	2229	2229	2229
Полезна площ	кв. м	1050011	1126258	1126891	1128139
жилищна	кв. м	731063	913908	914315	915202
спомогателна	кв. м	172988	152044	152210	152471
площ на кухни	кв. м	145960	60306	60366	60466
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища					
Сгради	Брой	5	9	7	11
Жилища	Брой	6	9	7	11
Полезна площ	кв. м	1171	630	747	1294
в т.ч. жилищна	кв. м	422	380	507	919

Община Ямбол

Система „Обитаване” е основният териториален елемент за градската територия в обхвата на общината. Тя е с приоритетна роля при оценяването на привлекателността на град Ямбол. Тази система е в правопрпорционална зависимост от броя на населението, като влияние върху нейното развитие оказват редица качествени и количествени показатели. Зона „Обитаване” заема площ от 445.9 ха или 26.58% от площта на града, като на 1 жител се падат 59.9 кв.м. от нея.

В град Ямбол по данни от преброяването през 2011 г. има 9280 сгради, с 34690 жилища в жилищни сгради и 133 жилища в нежилни сгради. От тях основната част са еднофамилни жилищни сгради - 7074 или 76,2%; многофамилни жилищни сгради над 10 жилища са едва 440 или 4.7%.

По вида на конструкцията - жилищният фонд (9280 сгради с 34823 жилища) се разпределя, както следва:

- ЕПЖС – 1.4% (116 сгради)
- СТБ - 4.4% (258 сгради)
- Тухлени със СТБ – 42.4 % (3615 сгради)
- тухлени с гредоред- 52.3 % (4461 сгради) и
- паянтови -0.9 % (77 жилища)

Възрастовият профил на жилищните сгради на гр. Ямбол показва следните резултати: едва 1211 сгради или 13% са „млади” сгради – строени до 20 години, 48.8 % от сградите са сравнително "млади"- строени от 20 до 50 год.; буди безпокойство големия процент (13.1) жилищни сгради, които са на възраст над 65 години. Въпреки новото строителство през последните 20 години, лошото управление и поддържане на многофамилните сгради в комплексите и намалелите доходи, следствие на икономическата криза, се превръщат в сериозен проблем, предизвикващ ускорената амортизация на този фонд.

Жилищна зона

Дефинират се следните урбанистични единици:

- Квартал „ж.к. „Георги Бенковски” с граници: обходен път Изток, ул. „Тимок”, ул. „Преслав” (от север на юг по посока на часовниковата стрелка);
- Квартал „ж.к. Христо Ботев” с граници: река Мочурица, ул. „Преслав”, ул. „Сибир”, река Тунджа;
- Квартал „ж.к. „Райна княгиня”, Ромска махала, Турска махала и част от Първи градски район с граници: ул. „Сибир”, ул. „Тимок”, „ж.к. Райна княгиня”, ул. „Огоста”, ул. „Абланово”, ул. „Балкан”, ул. „Акация”, ул. „Вит”, ул. „Крайречна” и река Тунджа;

- Квартал Първи градски район с граници: ул. „Вит”, ул. „Боровец”, ул. „Ген. Вл. Заимов”, бул. „Д. Благоев”, река Тунджа, ул. „Арда”, ул. „Вит”;
- Централна граска част (смесена централна зона с преобладаващи жилищни функции) с граници: бул. „Д. Благоев”, ул. „Ген. Вл. Заимов”, ул. „Николай Петрини”, река Тунджа, ул. „Българка”, река Тунджа;
- Квартал „Златен рог” 1 и 2 с граници: река Тунджа ул. „Дружба”, река Тунджа ул. „Атанас Кратунов”, ул. „Златен рог”;
- Квартал Каргон с граници: ул. „Проф. П. Нойков”, ул. „Индже войвода”, ул. „Д-р Кръстев”, ул. „Жеко Андреев”, ул. „Ат. Кратунов”, ул. „Юндола”, Обходен път Юг;
- Квартал „ж.к. „Васил Левски”, ж.к. „Възраждане”, „ж.к. „Граф Игнатиев” с граници: река Тунджа, ул. „Николай Петрини”, бул. „Граф Игнатиев”, Обходен път Юг, ул. „Индже войвода”;
- Квартал Аврен, „ж.к. „Диана”, ж.к. „Хале”, ж.к. „Зорница” с граници ул. „Николай Петрини”, ул. „Милин камък”, ул. „Търговска”, Обходен път Юг, бул. „Граф Игнатиев”;

Общото устройството на територията на Ямбол е добро, но съществуват и по-горе посочените проблеми, чието отстраняване е наложително, с оглед на още по-доброто устройство и функциониране на градската територия. Такива зони се открояват много силно сред северните жилищни квартали, каквито са кв. „Георги Бенковски”, кв. „Райна Княгиня”, кв. „Христо Ботев”. Анализите показват, че това са районите с най-слабо развита инфраструктура и най-силно амортизиран жилищен фонд.

Към 2015 г. са картотекирани 638 лица в остра жилищна нужда, необходимостта от повече общински жилища е видима. Общински жилища в момента не се строят. Факт е и това, че сегашната система за изграждане на общински жилища е в дълбока криза.

Разпределението на общинските жилища е в съответствие с нуждите и е съобразен с възможностите на жилищния фонд, с който разполага Община Ямбол.

Основната част от жилищата са собственост на физически лица. Много малка част от жилищата са държавна, общинска собственост или собственост на търговски дружества, обществени или кооперативни организации.

Структурата на собствеността ограничава възможностите на общинските власти да провеждат социална жилищна политика. Общината е изключително затруднена да осигури жилища на нуждаещите се. Огромният дял частна собственост поставя с особена острота проблема за „социалните жилища”.

Таб.8.

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013
Жилищен фонд					
Жилищни сгради	Брой	9857	9301	9316	9321
<i>По материал на външните стени на сградата</i>					
стоманобетонни и панелни	Брой	659	395	411	427
тухлени	Брой	7574	8079	8085	8087
други	Брой	1624	827	820	807
Жилища	Брой	36354	34991	35095	35236
<i>По брой на стаите</i>					
едностаини	Брой	5148	3674	3688	3703
двустаини	Брой	17189	16299	16336	16389
тристаини	Брой	10732	10968	11007	11063
четиристаини	Брой	2745	3024	3033	3046

петстайни	Брой	350	589	592	596
с шест и повече стаи	Брой	190	437	439	439
Полезна площ	кв. м	2209578	2396547	2405156	2414397
жилищна	кв. м	1376994	1783891	1790280	1796700
спомогателна	кв. м	538587	358317	360124	362075
площ на кухни	кв. м	293997	254339	254752	255622
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища					
Сгради	Брой	16	26	22	21
Жилища	Брой	106	98	111	157
Полезна площ	кв. м	6915	9061	9064	10290
в т.ч. жилищна	кв. м	4526	5810	6677	7131

4. Анализ на групите в риск в област Ямбол

Както в предходната, така и настоящата Стратегия факторите „доход” и „възраст”, са в основата на анализа на ситуацията и в съчетание с другите параметри формират риск от социално изключване. В резултат на това се очертават следните рискове за лица и семейства в неравностойно положение, произтичащи от ниската образователна степен, неравностойната позиция на пазара на труда, съчетана с липса на трудови навици; принадлежност към етнически общности в неравностойно положение; заболяемост, съчетана с трайни увреждания; трайна липса на собственост и доходи; многодетни семейства; противообществени прояви; рискове, засягащи интересите на деца настанени в институции. Анализът цели да очертае някои приоритетни потребности от социална защита, както и необходимостта от развитието на конкретни социални услуги.

4.1. Фактори, които пораждат риск за различни групи от населението

4.1.1. Фактори, свързани с доходите

Факторът безработица е свързан със социално – икономическото развитие на общностите и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното население. Това е един и от основните рискови фактори, който е свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст.

Установено е, че част от безработните лица не поддържат регистрацията си, ако няма базирани териториални структури на Агенцията по заетостта и се налага да пътуват. Друг проблем е, че самите лица не са и мотивирани да търсят услугите на ДБТ и след изтичане периода на получаваното обезщетение, тъй като нямат доверие, че ще получат преквалификация, която би им помогнала при търсене на работа. Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: хора с основно и по-ниско образование; безработни младежи на възраст 18 – 29 години; хора в предпенсионна възраст; хора с увреждания в трудоспособна възраст; както и за хора от етническите малцинства.

Безработицата и ниските доходи в семействата рефлектират директно върху групи с ограничени ресурси за автономност, пряко зависими от своите близки. Незадоволителните битови условия и дефицит в средствата за издръжка пораждат затруднения за осигуряване на добро качество на живот, покриване на разходите за всекидневни нужди и са сред основните причини за настаняване на деца и възрастни в специализирани институции. Бедността и ниските доходи влияят върху оформянето на почти всички групи в риск:

- Деца, в многодетни семейства;
- Деца на самотни родители;
- Деца с увреждания на самотни родители/ и в семейство с безработен родител;
- Хора с увреждания – деца и възрастни;
- Семейства на хора с увреждания;
- Майки под 18-годишна възраст;
- Деца и родители от ромски произход;
- Самотни възрастни хора с ниски пенсии;
- Самотни възрастни хора и хора с увреждания;
- Възрастни хора с безработни деца в домакинството;
- Деца и възрастни, настанени в специализирана институция;
- Родители на деца, настанени в институция;
- Семейства с ниски доходи, живеещи в отдалечени райони.

4.1.2. Образование

През последните години се наблюдава устойчивост на нисък процент необхванати и отпаднали ученици, поради семейни и социални причини. Сградният фонд се поддържа в сравнително добро състояние, предприети са мерки за привличане на външни средства за модернизация на материално-техническата база. За децата със специални образователни потребности са осигурени ресурсни учители, създадени са условия и подкрепяща среда.

Възстановяването на средното професионално образование и тенденцията за утвърждаване на тази практика създава добри условия за осигуряване на достъп до средно образование на децата, желаещи да повишат професионалните си компетентности и умения.

Въпреки тези положителни тенденции е необходимо да продължат подкрепящите дейности в общността към рисковите групи:

- Децата, нередовно посещаващи училище с фокус деца от ромски произход от семейства в неравностойно положение;
- Младежи, напуснали рано училище и младежи с основно и по-ниско образование.

4.1.3. Структура на семейството

От съществено значение за формиране на рисковите групи по отношение на доходите са структурата и броят на членовете на семейството, както и разпределението на разходите между тях. Структурата на семейството е допълнителен фактор и поради факта, че повечето хора със социални проблеми разчитат на близките си.

В тази връзка следва да се прилагат комплексни интегрирани мерки в подкрепа на този тип рискови групи:

- Многодетни семейства;
- Непълни семейства – родители, които сами отглеждат децата си, самотни хора с увреждания и самотни възрастни хора.

4.1.4. Увреждане или здравословен проблем на член от семейството

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Тежките здравословни проблеми или увреждането са фактори, които също затрудняват осигуряването на доходи и се отразяват неблагоприятно както върху самочувствието и самооценката на заболялия, така и на членовете на семейството му. Лицата с частична загуба на работоспособност или с хроничен здравословен проблем, често са поставени в неравностойно положение на пазара на труда и срещат трудности при намиране на работа за осигуряване на доходи.

Практиката показва, че не малък е дялът на лицата с 50 % загуба на работоспособност, които не попадат в кръга осигурени, които могат да получат пенсия. Не рядко са случаите, когато в семейството се полагат грижи за възрастни хора, трайно загубили възможност за самообслужване и се нуждаят от подкрепа. Това изисква някой от трудоспособните членове на семейството да напусне работа и да полага грижи за болния в домашна среда, което води до допълнително задълбочаване на проблемите, свързани с доходите. Средствата, които се осигуряват за заплати в сектора на социалните асистирани грижи са около размера на минималната работна заплата и не са достатъчни за покриване разходите, свързани с комунално – битови разходи, лекарства, храна, отопление и др.

В тази връзка се оформят следните групи на:

- Семейства, в чийто състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем;
- Семейства с хора с увреждания, оставащи без доходи в периодите между сключване на договор по програма за домашни грижи;
- Семейства с безработен член, непълни семейства с родители в пенсионна възраст.

4.1.5. Затруднен достъп до здравни услуги

Хората с увреждания често изпитват затруднения при достъпа си до специализирани лечебни заведения. Проблемите са от различно естество: липса на здравни пътеки, които покриват разходите за лечение; ниски доходи и невъзможност за закупуване на лекарства и осигуряване на необходимото лечение; липса на подходящ транспорт до здравните заведения и др. По отношение на достъпа до здравни услуги най-многобройни са **следните групи в риск**:

- Хора в пенсионна възраст, живеещи в отдалечени населени места;
- Хора с увреждания и с няколко хронични заболявания.

4.1.6. Изолираност на населеното място

Населените места в област Ямбол са на различна отдалеченост от административните си центрове и областния център. Чрез изградената транспортна и комуникационна инфраструктура се осигурява достъпност до всички населени места, без оглед на тяхната отдалеченост.

Развитите социални услуги в общността – обществена трапезария или домашен социален патронаж са достъпни във всички населени места. Чрез тях се осигурява топла храна и допълнителни грижи за потребителите.

Факт е обаче, че съществуват населени места с малък брой жители, като повечето от тях са възрастни и самотни хора, нуждаещи се от подкрепа не само по отношение осигуряването на храна, а и от помощ в организиране на бита. В този смисъл социалната изолация предполага насочване на мерки към следните групи в риск:

- Старите хора в селата със специален фокус върху самотните стари хора, живеещи в отдалечени села;
- Семействата без/с ниски доходи.

4.1.7. Жилища и жилищна политика

В общинските центрове има недостиг на общински жилища, което затруднява осигуряването на жилища за нуждаещите се хора предимно от рисковите групи на населението. Липсват механизми, които да стимулират инвестициите в тази посока, което ограничава възможностите на общинските власти да провеждат адекватна жилищна политика.

4.1.8 Възрастта е друг параметър, който оказва влияние върху уязвимостта на населението, спрямо възможностите за самостоятелност на хората и необходимостта от подкрепа. При определяне на необходимите условия за нормален стандарт за живот се извеждат и възможностите за грижа на близките, които имат нужда – деца или стари хора.

Във връзка с тези фактори се формират две основни рискови групи „деца” и „стари хора”. Както и при доходите, параметърът възраст не формира самостоятелно рискови групи, а само в съчетание с други обстоятелства – в случая наличие или липса на близки и възможностите им да предоставят грижи. Възрастта влияе върху уязвимостта на населението на областта в комбинация със следните фактори:

➤ Наличие на лица, отговорни за децата и възможност да полагат грижи

Отговорните възрастни, ангажирани с предоставянето на грижи за децата, са техните родители. Роднините, най-често баби и дядовци, са включени активно в отглеждането на децата, като това е широко разпространена практика в семействата от всички социално-икономически слоеве на населението. Грижата за децата традиционно се споделя между различните поколения в рамките на разширеното семейство. Много често родителите реално отсъстват, най-често са на работа в други населени места или в чужбина. Голяма част от

трудностите при осъществяване на адекватни политики, мерки и услуги по закрила на детето са свързани с отговорностите по отношение на детето.

Групите, които се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа за децата от страна на биологичните родители: деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им – липса на достатъчно възможности (доходи, родителски капацитет); наличие на увреждане на детето; проблемно поведение на детето; деца в риск да бъдат изоставени от своите родители; деца, с мярка за закрила – настанени в специализирани институции; настанени в приемни семейства; настанени при близки и роднини; деца, без родителски контрол, които не са обект на закрила, отглеждани от свои близки.

➤ **Възможност да се предоставят грижи за възрастни и стари хора от техни близки**

Остаряването се обуславя не само от генетични предпоставки и биологични процеси, но се повлиява и съществено от физически, психически и социални фактори. С настъпването на стареенето започва общо физическо и психично снижаване. Развива се и реакция на личността спрямо този процес. В този смисъл се обуславя необходимост от полагане на грижи за възрастните хора. Традиционно грижата се възприема като задължение на техните деца, но през последните години се наблюдава промяна в нагласите, поради причини като все по-рядко съвместно съжителство между различните поколения, установяване на младите в други градове, а често и в различни държави. В тази връзка, развитието на социални услуги в подкрепа на грижите за възрастните хора се възприема като облекчение и за двете страни. Групите, които могат да се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа са самотни стари хора, които живеят сами; възрастни хора, в т.ч. и хора с увреждания, настанени в специализирани институции.

4.2. Идентифицирани рискови групи

В резултат на анализа на рисковите фактори се обособиха няколко ключови рискови групи, които могат да бъдат обект на въздействие на Областната и общинските стратегии за развитие на социални услуги, а именно:

4.2.1. Деца

- **Деца, настанени извън семейството**

- **деца, настанени в специализирани институции** – прилагането на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България” и на дейностите заложи в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол /2010 – 2015/ в Област Ямбол, доведе до закриване на Дома за деца лишени от родителски грижи „Юрий Гагарин” гр. Ямбол. През 2015 г. бяха закрити и социалните услуги „Преходно жилище за момичета” и „Преходно жилище за момчета”. Разкриването и развиването на алтернативни социални услуги за деца в риск доведе до намаляване настаняването на деца и в ДМСГД – гр. Ямбол, които **към края на 2015 г. са 34**.

- **деца, настанени в приемни семейства** – настаняването на дете в приемно семейство е решение на конкретния проблем. Към 2015 г. в Област Ямбол има **23 действащи приемни семейства, като в 19 от тях има настанени деца**. Броят на приемни семейства не е значителен, но стремежите на ангажираните институции са свързани с повишаване на качеството на предоставяне на услугата и нейното популяризиране.

- **деца, настанени при роднини и близки** – тази мярка за закрила е една от формите на споделена грижа в рамките на разширеното семейство и намира широко приложение през последните години. При тези деца е необходима подкрепа и за лицата, които са поели грижа за отглеждането им, вместо техните биологични родители. Проблемите се отнасят също до потребностите на децата да получават адекватни грижи и до потребностите на роднините и близките да бъдат подкрепени при предоставяне на грижите за настанените при тях деца.

- **Деца с увреждания**

Регистрираните деца с увреждания са 489 (към края на 2015 г.). В по-голямата част семействата, отглеждащи дете с увреждане споделят следните проблеми:

1. необходимост от удобен транспорт за използване от трудно подвижни лица, ползващи помощно-технически средства;
2. недостатъчно средства за осигуряване на необходимите здравни грижи – лекарства, специализирано лечение, голяма част от родителите са самотни и се затрудняват при покриване на разходите за консумативи;
3. недостатъчният доход под формата на заплата за позиция „Личен асистент“, която се оказва основен източник на доходи за почти всички родители. Повечето от тях не получават помощи, различни от тези по Закона за интеграция на хората с увреждания.

- **Деца с проблемно поведение**

Не всички общини предоставят статистически данни за децата с проблемно поведение, но всички общини на територията на област Ямбол ги идентифицират, като рискова група.

Тази рискова група е обект на работа основно на МКБППМН. Все още системата за закрила на детето не разпознава в достатъчна степен тези деца, независимо, че социален работник взема участие в заседанията на Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Съгласно подадените данни от страна на общините в област Ямбол по- голяма част от противообществените прояви са посегателства срещу лично имущество, върху личността, а останалата част са нарушения по Закона за пътищата и Закона за българските документи за самоличност и нарушения на Наредба №1 на ОбС – Ямбол, за опазване на обществения ред и поддържане на приветлив вид на Община Ямбол.

При анализите на причините за извършените асоциални прояви и престъпления от малолетни и непълнолетни, на преден план изпъкват следните фактори - нездрава или криминогенна семейна и приятелска среда, липса на пълноценен и ефективен родителски контрол, лоши хигиенно-битови условия в семейството (или нисък социален статус), не посещаване на училище, вредно влияние от страна на приятелското обкръжение, липса на трайни интереси, лекомислие и увлечение, недостатъчна заинтересованост на обществеността по проблема.

- **Деца от семейства в неравностойно социално положение**

Към тази група се включват:

- Деца, които живеят в социално слаби семейства;
- Деца на самотни родители;
- Деца, родени от деца (непълнолетни майки до 18 години).

Социално – битовите проблеми на родителите (липса на жилище, липса или ниски доходи, многодетни семейства) предполагат обективни трудности при отглеждане на децата. Специфичен проблем за децата от семейства в неравностойно положение е ниското качество на живот и влошения социално-психологически климат в семействата. Помощите за безработни не могат да компенсират цялостния проблем на семействата в риск. Невъзможността за справяне със ситуацията е предпоставка за явления като стрес, депресия, домашно насилие, разпадане на семействата, изоставяне на деца и др., които водят до редица други неблагоприятни последици.

- **Деца - необхванати, нередовно посещаващи, в риск от отпадане и отпаднали от училище.**

През последните години има тенденция на намаляване на отпадналите от училище деца. Най-многобройни са нередовно посещаващите училище деца от ромски произход. Причините, поради които учениците трайно не посещават училище, могат да се обобщят по следния начин: социални причини (липса на средства, поради безработица на родителите) и семейни причини (семейства, за които образованието не е част от ценностната система), поради липса на мотивация у родителите, децата им да посещават училище, с цел продължаване на образованието. Предприетите мерки по задържането на учениците в училище – мерките взети от училищните ръководства, зависят от тези две най-общо формулирани направления – социално-икономическо положение на родителите и слаба мотивация за посещение на учебните часове. Мерките се отнасят не само за учениците в задължителната училищна възраст, но и за всички ученици, с цел стимулиране завършване на средно образование. За задържането им в училище и за предотвратяване на бъдещи рискове от социална изолация са необходими дейности за компенсиране на образователните

пропуски, мотивиране на децата за посещение и задържане в училище, дейности за запълване на свободното време и за мотивация на родителите за ангажиране в образоването на своите деца.

4.2.2. Възрастни хора с увреждания

Проблемите на тази група са свързани с възможността за социално включване, т.е. получаване на образование, ефективен достъп до пазара на труда, качествена здравна грижа, общуване и придвижване. От общите данни за хората с увреждания, няма данни каква част от тях имат нужда от допълнителна подкрепа, извън паричното подпомагане. Проучванията показват, че все още услугите за тях са недостатъчни. От подкрепа и заместване се нуждаят и семействата на хора, които изискват непрекъсната грижа. Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Това са хора в трудоспособна възраст с тежки увреждания и хора в надтрудоспособна възраст, които вследствие на възрастта и заболяванията са придобили увреждания.

Регистрираните в Дирекциите „Социално подпомагане” **лица с увреждания, които се подпомагат по различни нормативни основания са 10 702** /в т.ч. 489 деца/ към края на 2015 г..

Основните проблеми на тази група са:

- Незадоволително изградена достъпна архитектурна среда ;

- Липса на алтернативни форми за заетост, съобразени с хората с увреждания;

- Ниски и недостатъчни доходи – за повечето основният източник на доход е пенсията за инвалидност;

- Когато член на разширеното семейство е засегнат от безработица или е в пенсионна възраст, домакинството изпада в ситуация на криза;

- Необходимост от подкрепа при поддържане на жилището – физическа невъзможност за извършване на ремонтни работи и поддръжка на жилището, липса на средства за ремонт;

- Нужда от помощ при поддържане на домакинството, плащане на сметки и др.;

- Част от хората с увреждания имат повече от едно заболяване, ниските доходи са причина за ограничаване на достъпа до лечение и съответно за хронично влошаване на здравословното състояние;

- Нужда от социализация, развлечения, общуване и контакти.

В групата на хората с увреждания могат да се обособят няколко специфични групи, които имат нужда от диференцирана подкрепа - хора с повече от едно хронично заболяване, даващо степен на инвалидност, самотни възрастни хора с увреждания, хора с увреждания, които имат нужда от придружител и подкрепа.

Необходимите мерки за подкрепа на хора с увреждания са осигуряване на алтернативни форми на заетост, предоставяне на интегрирани медико-социални услуги за хора с увреждания в невъзможност да поддържат самостоятелно дома и домакинството си, предоставяне на почасови и дневни форми на грижа, осигуряване на достъпна среда, разширяване на възможностите за развлечения и социализация. Липсват подходящи услуги за хората с увреждания от резидентен тип, особено за хора с деменция и психични заболявания.

4.2.3. Самотно живеещи стари хора

По отношение на тази рискова група също липсват статистически данни, но тя е идентифицирана като такава в аналитичните доклади на всяка една от общините на територията на област Ямбол. Тази социална група е една от най-заstraшените, както и самотно живеещите хора в отдалечените изолирани населени места.

Основните им потребности са свързани с:

- Затруднен достъп до здравни услуги;

- Затруднен достъп до закупуване на лекарства, поради липса на аптеки в малките населени места;

- Необходимост от помощ за организиране на бита и домакинството.

- Недостатъчни средства за издръжка;

- Нужда от медицинско наблюдение;

- Нужда от социални контакти и общуване.

4.2.4. Безработни лица

Към 31.12.2015 г. броят на безработните лица в област Ямбол е 6 916, като равнището на безработица е 12.40. В тази група преобладават младежи, продължително безработни; безработни самотни родители, продължително безработни лица без квалификация, особено от етническите общности; безработни самотни родители с деца до 3-годишна възраст; безработни лица, изтърпели наказание „лишаване от свобода”; безработни в предпенсионна възраст; други групи безработни лица. Тази група е застрашена от изолация от пазара на труда и в тази връзка е необходимо да се предприемат действия и мерки за активното включване и мотивиране на застрашените лица на пазара на труда.

4.2.5. Трайно настанени в институции. Стари хора

Основните идентифицирани потребности на старите хора, настанени в такива домове са: потребност от постоянна грижа за лежащите, достъп до медицинско обслужване, осигуряване на възможности за общуване и запълване на свободното време според индивидуалните интереси на потребителите. В процеса на социална работа, психологична оценка и разговори с потребителите не се наблюдава готовност и желание у тях за извеждане. Липсва желание за извеждане от институцията и от страна на близките и семействата на настанените.

4.2.6. Етнически общности в неравностойно положение

В тази група се включват и хора, живеещи в обособената ромска общност. В ромския квартал са налице различни фактори определящи бедността – ниско образование и квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навики за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия.

В обособените ромски квартали са районите с най-голям относителен дял на непълнолетни майки, деца, настанени в институции, деца в риск от отпадане от училище. Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори оказва най-силно влияние, когато семейството живее в рамките на собствената компактна малцинствена група.

В тази група попадат семейства в неравностойно положение, чиито деца рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители. За да бъде преодолян

затворения цикъл, е необходима комплексна интервенция насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за социално включване и развитие на децата:

Компенсиране на липсата на професионална квалификация и образование;

Допълнителна професионална квалификация и образование за младежите, отпаднали от училище или с основно и по-ниско образование;

Подкрепа на родителя в случаите на трайна безработица чрез допълнителна професионална квалификация и включване в програми за заетост, при липса на други възможности за заетост;

Изграждане на родителски капацитет и увереност;

Включване на децата от ранна възраст в детска градина с цел социализация и овладяване на български език;

Мотивация на детето и семейството за включване и задържане в образователната система;

Директна работа в общността за подкрепа на семействата в неравностойно положение и за подпомагане на родителите и семейството при реинтеграция на децата, настанени в институции, както и превенция на изоставянето;

Изграждане на механизъм на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.

5. Състояние на мрежата от социални и интегрирани услуги в област Ямбол

5.1. Дейности по мониторинга и Обобщена оценка на изпълнението на областната стратегия (2011-2015)

През 2010 г. за първи път беше осъществен процес на областно планиране на социалните услуги в област Ямбол и разработена Областната стратегия за развитие на социалните услуги за периода от началото на 2011 г. до края на 2015 г. Приоритетните направления са групирани в две посоки - отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

- **Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолация**
- **Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа**
- **Развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги**
- **Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги**

За координиране работата по изпълнение на целите, приоритетите и конкретните дейности на Областната стратегия със заповед на областния управител е сформирана Постоянната комисия по социална политика към Областен съвет за развитие, както и Звено за мониторинг и оценка.

Ежегодно екипът на Звеното за мониторинг и оценка изготвя Мониторингов доклад за изпълнението на областната стратегия за развитие на социалните услуги.

През 2014 г. Звеното за мониторинг и оценка извърши **Междинен преглед на изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги на област Ямбол** за периода 2011 – 2013 г. Междинният преглед на Областната стратегия за развитие на социалните услуги се състои от три части:

Първата част представлява Моментна снимка на състоянието на мрежата от налични услуги в област Ямбол към края на 2013 година. Показва общата картина и териториалното разпределение по общини и населени места на услугите, заложили в Областната стратегия. Подробно са представени: услугите за деца и семейства в риск; услуги за деца и лица с увреждания; услуги за възрастни лица; специализираните институции и социални услуги в общността – резидентен тип, за деца. Направен е преглед на изпълнението на годишните планове за развитие на социалните услуги на всяка община като са посочени всички услуги, планирани в общините и включени в Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2011 – 2015), но НЕРАЗКРИТИ към края на 2013 година, изтъкнати са причините, описани са и всички нови разкрити услуги. Изведени са изводи и препоръки.

Втората част е Териториален разрез на социалните услуги в област Ямбол за 2013 година по общини.

Третата част представлява преглед на изпълнението на заложените цели, мерки и дейности в Областната стратегия за развитие на социалните услуги 2011 – 2015 в област Ямбол към декември 2013 година.

Направен бе извод, че Визията и стратегическите цели, определени в Областната стратегия за развитие на социалните услуги на област Ямбол, запазват своята актуалност.

В изготвения през 2015 г. Мониторингов доклад за изпълнението на областната стратегия за развитие на социалните услуги са изведени следните основни изводи и препоръки:

ИЗВОДИ:

- Визията и стратегическите цели, определени в Областната стратегия за развитие на социалните услуги на област Ямбол, запазват своята актуалност. Рамката на заложените приоритети съответства на проблемите и нуждите на целевите групи. В общинските стратегии за развитие на социалните услуги са заложени разнообразни социални услуги в общността, съобразени със спецификата на всяка една от общините.
- Преходът от институционалната грижа към услуги предоставяни в общността и семейството, продължават да се реализира главно чрез разширяване на кръга от услуги, като дневни центрове, центрове за социална рехабилитация и интеграция, центрове за настаняване от семеен тип, защитени жилища.
- Развива се моделът за предлагане на услуги в домашна среда /личен и социален асистент, домашен помощник, приемна грижа, социален патронаж, обществени трапезарии/. Запазва се устойчивата тенденция за професионализиране на приемната грижа и утвърждаването ѝ като алтернативна социална услуга, предоставяща качествена грижа за децата в риск.
- Предоставянето на качествени и достъпни услуги за възрастни хора и хора с увреждания се осъществи с изпълнението на редица проекти по ОП РЧР – дейности „Социален асистент”, и „Домашен помощник”. По схема „Помощ в дома” се даде възможност на съществуващите домашни социални патронажи да разширят дейността си, като създадат Звена за услуги в домашна среда. Създадоха се условия за приемственост на обслужването на лица, ползващи услугите „Социален асистент”, „Домашен помощник” и „Личен асистент”, финансирани от ОП РЧР и Националния бюджет. Този нов модел е основа за бъдещо планирано развитие на общински социални услуги.
- Реализирани са мерки по осигуряване на достъпна архитектурна среда за хората с увреждания в общините на областта.
- Реализират се поетапно стъпките при реализиране на процеса по деинституционализация.
- Ограничен е достъпа на хората с увреждания, живущи в малките и отдалечени населени места до подходящи социални услуги.
- Продължават да липсват достатъчно услуги в общността и такива от резидентен тип за хора с деменция, психични разстройства, сензорни и физически увреждания;
- Общините в област Ямбол положиха усилия и продължиха да търсят възможности да развиват системата от социални услуги. Нереализирането на част от заложените услуги се дължи на недостатъчно добро планиране на възможностите за реализация на заложените услуги, както и на липса на финансови средства.
- Необходима е сериозна инвестиция в укрепване капацитета на човешките ресурси за доброто и ефективно изпълнение на заложените дейности.
- На база на направеният анализ може да се обобщи, че за наблюдавания период съществува устойчиво междуинституционално сътрудничество при етапите на изпълнение на Областната стратегия за развитие на социални услуги на област Ямбол.

ПРЕПОРЪКИ:

- Да продължи да се осигурят възможности за обучение, обмяна на опит и добри практики с цел развитие капацитета на екипите, ангажирани с управление на социалните услуги и на доставчиците.
- Да се въведе практика за осъществяване на индивидуална и групов супервизия, като елемент от системата за управление на човешките ресурси и като средство за подобряване качеството на предоставяните услуги.
- Да се осигури периодична оценка на въздействието на услугите от гледна точка на реалния ефект върху потребителите, удовлетворяване на съществуващите нужди, реално „затваряне на входа” към институционалната грижа и въздействието върху общността.
- Да продължи работата по развитие на приемната грижа в област Ямбол.
- Да продължи ефективното използване за финансиране от Структурните фондове на ЕС и усвояване на средства от различни национални и донорски програми в областта на социалните услуги.
- Да се насърчават доброволчески практики и осъществяване на по-тясно взаимодействие с неправителствения сектор в процеса на осигуряване на ефективността и качеството на социалните услуги
- Важен фактор в развитието на социалните услуги е кадровата осигуреност на действащите заведения за социални услуги. Необходимо е да се провеждат поддържащи обучения на работещите социални работници и придобиване на подходяща квалификация за тези, които се предвижда да постъпят в сектора на работа през следващия период.

През 2015 г. е проведено проучване и е изготвен **Анализ на състоянието на специализираните институции за възрастни хора** - за хора с психични разстройства, за хора с физически увреждания и сетивни нарушения; за хора с деменция; за хора с умствена изостаналост и за стари хора. Проучването е направено от сформирани екипи, в които са включени представители на Дирекция социално подпомагане и представители на общините, на чиито територии се намира социалната институция. В тези екипи се включиха и областните координатори, назначени по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище“. Областните координатори проведоха тридневен обучение на останалите членове на екипите, за да ги запознаят с картата и методиката за оценка на СИ. Оценяването на СИ беше извършено по предварително изработен от областните координатори план-график и посещение на място в СИ. След извършване на оценките на шестте специализирани институции на територията на област Ямбол в периода 06.04.2015 г.- 16.04.2015 г., областните координатори обобщиха данните за всяка една СИ от областта по видове институции (за възрастни хора с умствена изостаналост, за стари хора.) Основните изводи показват, че всички институции за възрастни хора на територията на област Ямбол, разполагат с материална база, която е в добро състояние. Създадени са възможности за социални контакти на потребителите и индивидуална грижа. Анализът за състоянието на специализираните институции за възрастни хора е предоставен за разглеждане и обсъждане на Звеното за мониторинг и оценка.

През 2015 г. е учреден Областен координационен механизъм по деинституционализация - като модел за ефективно сътрудничество и взаимодействие между гражданския сектор, регионалните и общински структури. ОКМД се създава с цел да осигури ефективна координация и взаимодействие на ангажираните субекти при изпълнение на политики за деинституционализация. Принципите за прилагане на ОКМД се основават на: осигуряване най-добрия интерес на детето; взаимна информираност на партньорите и

помощ; мултидисциплинарен подход на областно ниво; гъвкавост при вземане на решения; етично поведение при обгрижване на всеки конкретен случай. Приет е правилник за организацията и дейността на ОКМД в област Ямбол, със заповед на областния управител е определен и поименния състав на Механизма.

5.2. Обща характеристика на мрежата от социални услуги в област Ямбол

На територията на област Ямбол функционира добре развита мрежа от социални услуги, предназначена за възрастни хора, хора с увреждания и деца в риск.

За периода на изпълнение на Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол / 2010 г. – 2015 г./ успешно се реализира процеса на деинституционализация на деца, като беше закрит единственият ДДЛРГ „Ю. Гагарин” – Ямбол, както и социалните услуги „Преходно жилище за момичета” и „Преходно жилище за момчета” и същевременно се създаде широк набор от социални услуги в общността и резидентни социални услуги, съответстващи на потребностите и съвпадащи с планираните дейности.

1. Приемна грижа

Социалната услуга „Приемна грижа” дава възможност на много деца в риск или деца, отглеждани в специализирани институции да се отглеждат в сигурна среда, близка до семейната.

Общият брой приемни семейства в област Ямбол:

в края на 2012 година е 19,

в края на 2013 година е 26

в края на 2014 година е 24

в края на 2015 година е 23.

• Община Ямбол

Проект „И аз имам семейство” се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г., схема за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Приеми ме”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. По проект „И аз имам семейство” Агенция за социално подпомагане е бенефициент, а Община Ямбол е нейн партньор.

Община Ямбол осъществява проекта на територията на Община Ямбол и Тунджа. Кандидатите за приемни семейства на територията на Община Тунджа се насочват към ЕПГ при Община Ямбол.

От началото на проекта са подадени 10 заявления, от тях са одобрени, утвърдени и вписани в регистъра 8 приемни семейства: 1 доброволно и 7 професионални приемни семейства. Две от подалите заявления кандидат приемни родители са се отказали по време на проучването поради смяна на адресната си регистрация. Настанените деца от стартиране на проекта до 30.09.2015 г. са 9, като от тях 1 дете е реинтегрирано, 3 са осиновени и се изготвят необходимите документи за осиновяване на още 1 дете. Две от приемните семейства се отказват от приемната грижа след осиновяването на децата, настанени при тях. За някои от настанените деца са ползвани услугите на специалистите от КСУДВ (Комплекс за социални услуги за деца и възрастни) гр. Ямбол - психолог, логопед, педагог, рехабилитатор. От 01.10.2015 г. до 31.12.2015 г. към Проект „И аз имам семейство” преминаха още 3 приемни семейства, 2 от които са били към ОЗД, и 1 – от ЕПГ гр. София. Настанените деца в тези приемни семейства са 4.

До 31.12.2015 г. към ЕПГ към Община Ямбол има 8 приемни семейства: 1 доброволно и 7 професионални приемни семейства и 7 настанени деца.

През месец септември 2015 г. Община Ямбол изготви необходимите документи по Проект „Приеми ме 2015” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-

2020, финансирана по ОП РЧР 2007-2013. Проектът „Приеми ме 2015“ допълва и надгражда приключващия в края на 2015 г. проект "И аз имам семейство". Целта на проекта е да се усъвършенства и да се разшири обхватът на услугата „Приемна грижа“ и затвърди нейното предоставяне на местно ниво като алтернативна форма за отглеждане на деца в риск в семейна среда. Акцент е поставен към развитие на специализирана приемна грижа за деца с увреждания; деца, жертви на насилие или трафик; деца, които са непридружени бежанци.

Специален фокус се поставя върху настаняването на деца до 3-годишна възраст, както и на мерките, насочени към повишаване на качеството на приемната грижа чрез осъществяване на мониторинг. Утвърдените и сега действащите в рамките на проект „И аз имам семейство“ приемни родители ще преминат към проект "Приеми ме 2015" с оглед гарантиране интереса на настанените деца и недопускане на възможност за прекратяване на настаняването и връщането им обратно в специализирани институции.

- **Община Елхово**

Продължава работата по проект „И аз имам семейство“ - Приемна грижа в община Елхово като превенция на институционализацията на децата. На 08.12.2011г. е подписано партньорско споразумение на община Елхово с Агенцията за социално подпомагане в изпълнение на проект „И аз имам семейство“. Екипът по проекта се състои от администратор, счетоводител и двама социални работници. През годините те извършват наблюдение и подкрепа на приемните семейства в процеса на полагане на грижи за децата, настанени при тях.

Проектът се реализира за период от м. септември 2011 г. до 31 декември 2015 г.

От началото на проекта 13 семейства са подали заявления за приемни родители, от тях 3 семейства са отхвърлени. През периода в приемни семейства са настанени общо 13 деца, от които едно е реинтегрирано в биологичното семейство, четири са осиновени и едно е настанено в ДДЛРГ. За осем приемни семейства с настанени деца проектът продължава. През годините социалните работници извършват наблюдение и подкрепа на приемните семейства в процеса на полагане на грижи за децата, настанени при тях.

През м. септември 2015 г. община Елхово изготви необходимите документи за надграждане на приемна грижа по Проект „Приеми ме 2015“ финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020. Проект „Приеми ме 2015“ ще бъде с продължителност 32 месеца.

2. Център за обществена подкрепа „УСМИВКА“ Ямбол

Услугата е разкрита през 2007 година по Програма ФАР 2004/016-711.0.02 Деинституционализация посредством предоставяне на услуги общността за рискови групи, Проект „Разкриване на център за обществена подкрепа за деца и семейства в риск в Община Ямбол“. Проектът приключва в края на 2008 г. и от 01.01.2009 г., центърът функционира като държавно делегирана дейност с доставчик община Ямбол с **капацитет 50 места**. Услугата е поместена в Комплекса за социални услуги за деца и възрастни, не далеч от централната градска част в близост до ДКЦ-1, училища и детски градини. Комплексът е ремонтиран и модернизирания сграда (частна общинска собственост) по проект „Ремонт, оборудване и обновяване на Комплексен център за социални услуги в Ямбол за осигуряване на устойчиво градско развитие и социално включване“, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие“. Представлява масивна сграда на 4 етажа и приземен етаж, разделена на два корпуса – източен и западен. Обща площ 4 602 кв.м. в т.ч. и двор, РЗП – 3 490,30 кв. м. Центърът обитава втория етаж на западния корпус и има изградени: кабинети Логопед, Социални работници, Психолог, зала по психомоторика, кабинет Социално консултиране, 2 броя кабинети Педагог, тренинг зала, кътове за игра.

Услугите, които предоставя центърът са следните:

- семейно консултиране и подкрепа – социални, правни и психологически консултации;

- превенция на насилието и подкрепа на деца, жертви на малтретиране, насилие и negliжиране – социална и психолого - терапевтична работа с деца, жертви на насилие и техните семейства;
- пре-натална и пост-натална грижа;
- семейно планиране – консултации в сферата на репродуктивното здраве;
- ресурсно подпомагане на деца с увреждания – възможност за почасово пребиваване на децата в Центъра с цел подкрепа и помощ за родителите на деца с увреждания;
- превенция на отклоняващото се поведение при децата и работа с деца с отклоняващо се поведение;
- превенция на отпадането от училище ;
- деинституционализация и реинтеграция;
- обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция – подкрепа при напускане на институциите, поради навършване на пълнолетие;
- обучение на приемни родители, подкрепа при настаняване на деца в приемна грижа, наблюдение и подкрепа след настаняване на дете;
- Обучение на кандидат-осиновители
- Логопедична терапия

Към м. юни 2015 г. са преминали 99 потребители, от които 60 мъже и 39 жени. Имайки в предвид почасовите услуги и непрекъснатата необходимост от страна на общността, центърът работи над капацитета си повече от три години. Щатната численост на персонала е 11 щатни бройки.

3. Център за обществена подкрепа Стралджа

Услугата е разкрита от 01.10.2010 г. като делегирана от държавата дейност.

Капацитетът е **15 потребители** - деца в риск от 0 до 18 годишна възраст и техните семейства. Услугите които предлага центърът са: консултиране - дневна грижа, постоянна грижа, мобилна работа: изнесени услуги, рехабилитация, терапия, ориентиране; информиране и обучение; груповата работа - работа на терен, помощ в домакинството, образование /обучение.

Сградата в която е разположен ЦОП е общинска собственост. Състои от три помещения - административен кабинет, кабинет за индивидуални консултации, зала за груповата работа. Кабинетите са оборудвани с необходимото оборудване, дидактически материали и пособия. Има обособени кътове за учебна дейност, арт терапия и занимателни игри. ЦОП разполага с малка библиотека от специализирана литература.

Щатът на центъра е 3 бр., от които двама специалисти и двама работници на непълно работно време.

4. ЦОП с. Тенево, община Тунджа

С реализацията на проект „Насърчаване процесите на социално включване в българското село чрез разкриване на Център за обществена подкрепа в община Тунджа в партньорство с НЧ ”Просвета-1910” в с. Тенево е разкрит Център за обществена подкрепа, който функционира през периода 01.07.2014 г. – 31. 12. 2015 г. . Проектните дейности в Центъра за обществена подкрепа се финансираха със средства от Фонд „Социална закрила” при МТСП и съфинансиран от общинския бюджет. Общата стойност на проекта е в размер на 31 976.30 лв.

Социалната услуга в общността е с капацитет **20 потребители**. В рамките на 6 месеца специалисти: педагог, социален работник и психолог оказват подкрепа на деца, родители и семейства в следните области: семейно консултиране и подкрепа; превенция на насилието и

подкрепа на деца, жертви на малтретиране, насилие и negliжиране; ресурсно подпомагане на деца с увреждания; превенция на отклоняващото се поведение при децата и работа с деца с отклоняващо се поведение; превенция на отпадането от училище - изграждане на добри работни взаимодействия с педагогическите екипи на основните училища в с. Тенево, с. Дражево и с. Кукорево; обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция.

За осигуряване на устойчивост на проекта и продължаване на създадените възможности за подкрепа в общността на децата и техните семейства, община „Тунджа“ отправя предложение до МТСП през бюджетната 2015 г. социалната услуга да бъде финансирана като делегирана от държавата дейност.

С приемане на общинския бюджет за 2015 г., Община „Тунджа“ осигури собствени средства за финансиране на услугата в рамките на 3 месеца. Поради ограничен финансов ресурс услугата е прекратена от 01.06.2015 г.

5. Дневен център за деца с увреждания „ДЪГА” Ямбол

Дневният център за деца с увреждания е разкрит от 01.01.2009 г. с **капацитет 30 места**. Намира в сградата на Комплекс за социални услуги за деца и възрастни (КСУДВ) – град Ямбол. ДЦДУ е разположен на 1-вия и 2-рия етаж в източното крило на сградата. Услугите в ДЦДУ „Дъга” се предоставят в ремонтирана и модернизирана сграда (общинска собственост) по проект „Ремонт, оборудване и обновяване на Комплексен център за социални услуги в град Ямбол за осигуряване на устойчиво градско развитие и социално включване”, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие”. На първия етаж са разположени кабинет за семейно консултиране, кабинет на педагог, зала по психомоторика, зала за ЛФК, тренинг зала, офис за персонала и санитарен възел. На втория етаж са разположени кабинет на психолог, на логопед, зала за рехабилитация, зала за игрова терапия, зала за занимателна терапия, стая за отдих, медицински кабинет, трапезария, санитарен възел. Сградата е снабдена с външен и вътрешен асансьор, има двор с обособени кътове за игра и отдих.

ДЦДУ предоставя комплекс от социални услуги в общността за цялостно обслужване на децата през деня, които са свързани с предоставянето на храна и задоволяване на ежедневните социални, здравни и рехабилитационни потребности, логопедична терапия за деца с говорни и комуникативни нарушения, медицинска грижа – поддържащо лечение, назначено от лекуващ лекар или друг лекар – специалист, както и развиване на умения за организиране на свободното време и социално взаимодействие в среда от връстници. Тази социална услуга е алтернативна форма на грижа за децата с увреждания, която чрез предоставяне на психологическа, логопедична и педагогическа професионална подкрепа ги насърчава да развиват своя потенциал, според специфичните им индивидуални възможности.

Услугата Дневен център за деца с увреждания се предоставя на деца с физически, ментални и множествени увреждания на възраст от 2 до 18 години, които имат издадено ЕР на ТЕЛК или ЛКК.

На потребителите е осигурен безплатен специализиран транспорт - извозване от дома на потребителя до Центъра и обратно. Капацитетът на центъра е 30 места. Към юни 2015 г. услугите на центъра се ползват от 30 деца, от които 14 момчета и 16 момичета. Щатната численост на персонала е 13,5 щатни бройки.

За специалистите, работещи в ДЦДУ е осигурена ежемесечна супервизия от водещи специалисти в сферата на социалните услуги за деца. Като допълнителна методическа подкрепа за специалистите в социалните услуги към КСУДВ е осигурена интервизия.

6. Проект за социално включване „Общностен център - Ямбол за интегрирано предоставяне на социални услуги на деца и семейства в риск”

Проектът на Община Ямбол за изграждане на „Общностен център”, получи одобрение от МТСП, в резултат на което се подписа споразумение за финансиране. Изграждането на „Общностен център” в к-с „Бенковски”, предлага интегрирани социални услуги за деца до 7 години и техните родители, чрез който се разшири и доизгради създадената мрежа от социални услуги.

Община Ямбол се възползва от възможността дадена в Насоките за кандидатстване в новоизградената сграда да бъдат отредени помещения за детски и яслени групи. Официално на 19.06.2013 г. в Общностния център за интегрирано предоставяне на социални услуги за деца и семейства в риск, със собствени средства на Община Ямбол, са разкрити две групи - за деца от 3 до 7-годишна възраст и една яслена група - за деца от 10 месеца до 3-годишна възраст. Детското заведение е филиал на ОДЗ „Свобода”. 1,6 млн лева са вложени в строителството на новото детско заведение по защитен проект пред Международната банка за възстановяване и развитие, за подобряване на образователната и социална инфраструктура в един от най-населените ямболски квартали, в който никога не е имало детска градина, което да помогне и улесни родителите от този квартал да осигурят на своите деца така значимата за тяхното здравословно и духовно израстване специализирана грижа.

В „Общностния център” са обособени и оборудвани следните кабинети: Кабинет „Здравна консултация за деца”, Кабинет „Кинезитерапевт” и Зала за кинезитерапия; Зала за групова терапия и Кабинет „Психолог”.

До 31.12.2015 г. в Общностния център се предоставят следните социални услуги:

- Услугата „Здравна консултация за деца” (от 0 до 3 год. и от 3 до 7 год.), стартира от 16.03.2015 г. и цели: редовно наблюдение на здравното, физическото и психомоторното развитие на бебетата и децата; превенция на детската заболяемост, смъртност, не полагане на достатъчна грижа в семейството и други рискове в ранна детска възраст; достъпност за родители на новородени и на малки деца, които са уязвими, изолирани и/или не са регистрирани при общопрактикуващ лекар или не го посещават; осигуряване на мобилност – посещения в домовете на родителите, работа в общността за превенция на заболяванията, информиране и консултиране и т.н. Специалисти заети в услугата са: Лекар – педиатър; Мед.-сестра; Медиатор;

- Услугата „Ранна интервенция на уврежданията чрез създаване на Център за ранна интервенция на уврежданията”, стартира от 30.04.2015 г. В рамките на услугата се предоставят следните видове дейности: Посещения на кинезитерапевт в отделението за новородени в болницата; Посещения в Центъра за ранна интервенция на уврежданията; Редовни посещения на мобилен екип в домовете на семействата. Специалисти заети в услугата са: Лекар – педиатър; кинезитерапевт; психолог

- Услуги „Формиране и развитие на родителски умения” и „Семейно консултиране и подкрепа”, стартират от 08.06.2015 г. и се предоставят заедно като част от специалистите са общи за двете услуги. Специалисти заети в двете услуги: Акушерка; Медиатор; Медицинска сестр. Социален работник в услугите „Формиране и развитие на родителски умения” и „Семейно консултиране и подкрепа на родители на бебета и деца до 3 годишна възраст”. Специалисти в услугата Семейно консултиране и подкрепа са: Социален работник в услугата „Семейно консултиране и подкрепа на родители на деца от 3 до 7 години”.

В рамките на услугата „Формиране и развитие на родителски умения“ се осъществяват следните дейности: Групи за консултация и подкрепа на бъдещи родители; Групи за консултация и подкрепа на родители с бебета и деца на възраст от 0 до 3 г.; Групи за родители и бъдещи родители; Индивидуална работа с бъдещи родители и родители на деца от 0 до 3 г.

В рамките на услугата „Семейно консултиране и подкрепа на родители на бебета и деца до 3 годишна възраст“ се извършват следните дейности: Групови и индивидуални сесии за семейно планиране; Консултиране и подкрепа на родители, които не полагат достатъчно грижа за своите деца.

В рамките на услугата „Семейно консултиране и подкрепа на родители на деца от 3 до 7 години“ се извършват следните дейности: Групи за консултация и подкрепа на родители на деца от 3 до 7 г., Консултиране и подкрепа (индивидуално или групово), Консултация на деца, живеещи в рискова семейна среда.

7. Проект за социално включване „Желани пространства – комплексен модел на интегриран подход за реализирането на ефективни политики за детето и семейството в малките населени места от селски тип” – община Тунджа.

Проектът за социално включване се изпълнява съгласно подписано Споразумение между Община „Тунджа“ и Министерство на труда и социалната политика. Проектът за социално включване цели: подобрена училищна готовност на децата от семейства с ниски доходи и децата с увреждания на възраст до 7 години; повишено общо благосъстояние на децата; разширяване на обхвата на услугите, свързани с грижи за деца, предоставяни на деца с ниски доходи и деца с увреждания на възраст до 7 години.

През 2012 г. се извършват СМР дейности в 2 средищни детски заведения (с. Тенево и с. Кабиле), където е изградена подходяща материална база за разкриване на два семейни центъра, от общо предвидените три. Предвид забавяне стартирането на услугите, след съгласуване с Дирекция социално включване при МТСП, през м. септември 2013 г. се разкриват три яслени групи, а две от ЦДГ се преобразуват в Обединени детски заведения - в с. Скалица и с. Кабиле.

В сградата на ОДЗ с. Кабиле е обособен **Общностен център**, който предлага интегрирани социални услуги за деца от 0 до 7 години и за техните родители.

По проекта са изградени 10 зони за семейна подкрепа в средишните детски градини на територията на община „Тунджа“ и един Общностен център в с. Кабиле. В Общностния център функционира и Кабинет за ранна интервенция на уврежданията. През 2014 г. е доставено оборудването на Кабинета за ранна интервенция, а през м. декември на община Тунджа е предоставен 20 местен автобус, с хидравлична платформа, подходящ за транспортиране на деца, в т.ч. и на такива с увреждания, ползващи технически и помощни средства

В периода 13 август – 12 септември 2014 г. се реализира услугата „Допълнителна подготовка за равен старт в училище“, проведена в 4 населени места: Веселиново, Хаджидимитрово, Завой и Бояджик.

През март 2015 г. стартира услугата „Здравна консултация за деца“.

През м. май 2015 г. стартира услугата „Ранна интервенция на уврежданията“ и е дооборудван Кабинета за ранна интервенция на уврежданията.

Услугите „Формиране и развитие на родителски умения“ и „Семейно консултиране и подкрепа“ стартират през м. май 2015 г.

През периода м. август – септември 2015 г. се проведе втори етап на услугата „Допълнителна подготовка за равен старт в училище“ – в село Завой и село Веселиново.

След подписване на Допълнително споразумение РД09-158/06.10.2015 г. между МТСП и Община "Тунджа", срокът за предоставяне на интегрираните услуги бе удължен до 31.12.2015 год. Това даде възможност да се постигне по-пълнен обхват на рисковите общности от деца на възраст от 0-7 год., родители и бъдещи родители, живеещи на територията на общината.

За осигуряване устойчивостта на проектните дейности, реализирани по Проекта за социално включване, Община „Тунджа“ подаде проектно предложение по схема „Ранно детско развитие“ на ОП” РЧР 2014-2020.

8. Проект "С отговорност и грижа за децата от 0 до 7 г. от община Стралджа", финансиран по Проекта за социално включване

Проектът стартира през 2011 година със строително - монтажни работи в Сградата за социални услуги по проекта в гр. Стралджа и ЦДГ в селата Зимница и Лозенец. През 2013 година е извършено оборудване на създадените 9 помещения за предоставяне на интегрирани услуги за социално включване, а от август 2014 година се предоставят следните услуги: Здравна консултация за деца; Интеграция на децата в детските градини и предучилищни-те групи/класове; Формиране и развитие на родителски умения и Семейно консултиране и подкрепа; Допълнителна подготовка за равен старт в училище". Проектът приключва на 30.09.2015г. В него са обхванати над 1000 деца от уязвимите групи и над 400 родители и бъдещи родители от гр. Стралджа и селата Зимница и Лозенец.

9. Център за социална рехабилитация и интеграция - Ямбол

ЦСРИ е разкрит на 01.01.2007 г. с капацитет 30 места, а от 01.01.2011 г. капацитета на ЦСРИ е завишен на 41 места. От 1 септември 2012 г. ЦСРИ е включен в структурата на Комплекс за социални услуги за деца и възрастни – гр. Ямбол. ЦСРИ обитава първи етаж от западното крило на сградата. Има обособени кабинети за работа със социален работник, логопед, педагог, психолог, зали за функционална и занимателна трудотерапия, зали за лечебна физкултура, медицинска рехабилитация и физиотерапия, тренинг зала, компютърна зала и фитнес салон.

ЦСРИ е комплекс от социални услуги, за почасово обслужване на лица, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правно консултиране, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.

Целевите групи са деца и лица с различни видове увреждания и близкото им социално обкръжение, с емоционално – поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието, деца и лица с различни форми на зависимост.

Към м. юни 2015 г. услугите на ЦСРИ са ползвани от 84 потребители, от които 47 мъже и 37 жени. Имайки в предвид почасовите услуги и непрекъснатата необходимост от страна на общността, центърът работи над капацитета си повече от три години. Щатната численост на персонала е 10.5 щатни бройки.

10. Център за социална рехабилитация и интеграция за деца „Света Марина“ – Елхово

Услугата е разкрита през 2008 г., след успешно приключване на проект, финансиран по програма ФАР Деинституционализация, посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи. Доставчик на услугата е община Елхово. Финансирането на ЦСРИ "Света Марина" - гр. Елхово е държавно делегирана дейност.

ЦСРИ "Света Марина" - гр.Елхово предоставя комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно обучение,

изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване. Предлага специализирано оборудване и обзавеждане, в зависимост от конкретните потребности на лицата. В ЦСРИ "Света Марина" са създадени оптимални условия за корекционно-компесаторна и интеграционна работа с потребителите на услугите.

Предоставяната услуга в ЦСРИ „Св. Марина“- гр. Елхово, е предназначена за деца с увреждания, деца от рискови групи и самозаявили се потребители. Потребители на социалната услуга са деца от община Елхово и община Болярово, на възраст от 3 до 18 години. Целевите групи включват: деца с увреждания - с ДЦП, глухота, зрителни увреждания, хидроцефалия, тежка умствена изостаналост, епилепсия и др.; деца от рискови групи-деца с девиантно поведение, деца, отглеждани от настойници, деца, преживели или застрашени от насилие; деца със специални образователни потребности - дислексия и затруднения в обучението. Самозаявилите се потребители са деца с езиково-речеви проблеми, за които неовладяването на проблема в ранна детска възраст, крие риск при социалното им включване и риск от психо-емоционално смущение в последващ етап от тяхното развитие. Капацитетът на ЦСРИ "Света Марина" от 2010 г. е 35 потребители деца.

Услугата е мобилна за работа с рехабилитатор при деца с ДЦП, с които се работи в техните домове и потребителите с двигателни проблеми и ДЦП, които са потребители на ЦНСТДМУ – град Елхово. Очаква се предложение за повишение на капацитета от 50 потребители, поради обслужване на деца от „Центъра за настаняване за деца и младежи без увреждания – Къща като къщи“, „Центъра за настаняване за деца и младежи с увреждания“ – град Елхово, нарасналата необходимост за обслужване на деца от общността и във връзка с проявеният интерес от страна на самозаявили се потребители при предоставяната мобилна услуга в детските градини в града.

11. Център за социална рехабилитация и интеграция в град Стралджа

ЦСРИ – Стралджа функционира от 2006 г. с капацитет 50 места и численост на персонала 9 щатни бройки. До въвеждане на таксите за ползване на социалните услуги за възрастните ползватели на ЦСРИ от месец август 2011 г. с изм. на Тарифата за таксите на социалните услуги, финансирани от републиканския бюджет /ДВ. бр. 58 / центърът работи при висока заетост на услугата. Тази промяна ограничава броя на възрастните ползватели и съответно средномесечната заетост на услугата намалява под капацитета. След мониторинг на заетостта на услугата, извършен от Инспекторат на АСП, капацитетът на ЦСРИ е намален от 50 на 35 места, считано от 01.02.2013 г.

ЦСРИ е разположен на партерен етаж от жилищна сграда в централната част на гр. Стралджа. Изградена е рампа за инвалидни колички за достъп до сградата. Услугата се предоставя в общо 7 работни помещения – кабинет логопед-психолог, зала за рехабилитация, лекарски кабинет, кабинет физиотерапия, ателие за занимателна трудотерапия, административен кабинет и социален клуб. ЦСРИ разполага със специална мебелировка и оборудване, съобразено с потребностите на потребителите: физиотерапевтична техника – два бипулсатора, апарат ИМП, ултразвук, апарат за йонофореза, интерферема, инхалатор, лампа „Солукс“, шведски стени, топки, гирички, експандери. Центърът разполага със специализиран транспорт за трудно подвижните му потребители.

Потребители на центъра са деца и лица с различни видове увреждания или временни здравословни проблеми, емоционално - поведенчески проблеми, нарушения в развитието.

Щатът на центъра е 10.5 бр. От тях на пълно работно време работят 9 специалисти и 4 са на непълно работно време.

12. Център за социална рехабилитация и интеграция в град Болярово

Капацитет 25 места. Заетите места към 30.06.2015 г. са 25 бр. в т.ч. 10 мъже и 15 жени, от общината. Доставчик на услугата е Община Болярово. Финансирането на ЦСРИ гр. Болярово е държавно делегирана дейност. Ползватели на услугата са 25 възрастни хора с различни увреждания от гр. Болярово. В ЦСРИ се предоставят краткосрочни и дългосрочни социални услуги. За нуждите на потребителите на услугата е изградена зала за физиотерапия, оборудвана с шест апарата и са назначени специалисти за извършване на тази дейност. Екипът на ЦСРИ се състои от 7 щатни бройки и включва: управител, 2 социални работници, 2 трудотерапевти, касиер-домакин, санитар, рехабилитатор. Финансовите средства за 2014 г. са в размер на 129 823 лв. от държавния бюджет.

13. Център за социална рехабилитация и интеграция с. Калчево, община Тунджа

Услугата е създадена в началото на 2011 г. по Проект „Дневен център за пълнолетни лица 18 + - алтернатива за преодоляване на социалната изолация в малките населени места” по Схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ “Социални услуги за социално включване” и Договор за безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

От 01.03.2012 г., след приключване на проекта, услугата е трансформирана в Център за социална рехабилитация и интеграция, с капацитет за 25 лица и се финансира, като делегирана от държавата дейност. През периода 2012 - 2014 г. социалната услуга работи с пълен капацитет и обслужва 41 потребители. Персоналът включва 6.5 щатни длъжности: социален работник, психолог, рехабилитатор, трудотерапевт, медицинска сестра, социален сътрудник и помощен персонал.

Социалните услуги предоставяни в ЦСРИ с. Калчево са: социална интеграция; двигателна рехабилитация; медицински услуги; съдействие по набавяне на медикаменти; психологическа рехабилитация; трудотерапия; занимания по интереси; организиране на свободното време, отдых и развлечение; организиране на кулинарни изложби и др.; излети сред природата и опознавателни екскурзии. Те са насочени към деца и лица с увреждания. С потребителите се работи по индивидуални програми, съобразени с нуждите и специфичните им особености. При необходимост услугите се предоставят чрез домашни посещения.

14. Дневен център за възрастни лица с увреждания – село Веселиново, община „Тунджа”

Услугата е разкрита от 1.02.2014 г. с капацитет 20 места.

Община Тунджа стартира конкурсна процедура за възлагане управлението на социалната услуга, съгласно чл. 18а, ал. 3 от Закона за социално подпомагане и чл.37, чл. 38, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане на външен доставчик.

След провеждане на конкурсната процедура е сключен договор със СНЦ „Каритас”, да управлява и предоставя комплекс от дневни грижи в общността за лица с увреждания.

Към 2015 г. от социални дневни услуги се ползват 20 пълнолетни лица с увреждания, живеещи на територията на община „Тунджа” и община Ямбол.

Потребителите се транспортират със специализиран транспорт от „врата – до врата”, което значително облекчава семействата на ползвателите. Осигуряват се социални, трудотерапевтични, медицински, рехабилитационни услуги според индивидуалните потребности и възможности на потребителите, както и културно-образователни мероприятия.

15. Дом за възрастни хора с умствена изостаналост с. Малко Шарково, община Болярово

Капацитетът е 85 места. Заетите места към 30.06.2015г. са 83 жени, 2 са от общината, 12 от областта, 69 от други области в страната. Потребителите на този вид услуга са лица с умствена изостаналост в различни степени, за които са изчерпани всички възможности за живеене в семейна среда. Настанени са в седем блока, като всеки блок има по три или четири спални помещения, баня и тоалетни. Осигурено е 24 часово медицинско обслужване за нуждите на потребителите. В залите за трудотерапия се водят занимания с около 50 най-тежко увредени жени, с които се работи по програма, разработена съвместно с експерти от Сдружение за подпомагане на домове за хора с увреждания в чужбина – гр. Кьолн, Германия. Екипът на Дома за възрастни с умствена изостаналост се състои от 46 щатни бройки, ръководи се от директор и включва социален работник, трудотерапевт, счетоводител, фелдшер, медицински сестри, началник склад, касиер-домакин, домакин, готвач, помощник готвач, работник кухня, огняр, санитар, шофьор, общ работник, пазач. Финансирането на Дома за възрастни с умствена изостаналост е чрез делегиран държавен бюджет с възможност за дофинансиране от общинския бюджет и дарения. Финансовите средства за последната бюджетна 2014 година са в размер на 615 148 лв. от държавния бюджет.

16. Защитено жилище за хора с умствена изостаналост - Ямбол

През 2014 г., социалната услуга се финансира от Европейски социален фонд по проект „Интеграция на деца и младежи с увреждания чрез предоставяне на социални услуги от резидентен тип в община Ямбол. През 2015 г. , защитено жилище преминава към държавна делегирана дейност. Частна общинска собственост, обща площ на терена и сградите – 475,30 кв.м., сгради – 1 бр.; двор – 1 бр. Функционално сградата е на четири основни зони: обща дневна зона, две спални зони за по 4 потребители и обслужваща зона. Всички зони са разположени на едно ниво - обща дневна зона в която са разположени обща дневна – трапезария с кухненски бокс, стая за дежурен възпитател и персонал, отворена към дневната с гардеробна и санитарен възел, входно предверие и външна площадка - веранда. Две спални зони за общо 8 обитатели.

Ползватели: Лица от 18 до 29 годишна възраст с увреждания, които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.

През 2014 г. са настанени 8 потребителя над 18-годишна възраст.

Към 30.06.2015 има настанени 7 потребителя, при капацитет – 8 потребители, от които 3 жени и 4 мъже.

Щатната численост на персонала е 5 щатни бройки, от които 0,25 управител, 1 социален работник, 5 трудотерапевта и 1 огняр.

17. Защитено жилище за хора с умствена изостаналост град Елхово

Защитено жилище за хора с умствена изостаналост е социална услуга в общността – резидентен тип. Капацитетът на жилището е 6 жени и към момента всички места са заети. Това са са пълнолетни жени между 36 и 43 г. с умствена изостаналост, изведени от специализирани институции.

Защитено жилище за хора с умствена изостаналост – Елхово е открито през 2006 г. Целта е осигуряване на пълноценен и относително самостоятелен начин на живот в подходяща среда, близка до семейната, с възможност за подкрепа и изява. Екипът на Защитено жилище се състои от 3,5 щатни бройки и 1 пазач извънщатна длъжност. Финансирането на услугата е чрез делегиран бюджет.

18. Защитено жилище за хора с умствена изостаналост село Малко Шарково, община Болярово

Капацитет 8 жени. Заетите места към 30.06.2015г. са 8 жени, от други области в страната. През 2005 и началото на 2006 г. с финансовата помощ на „Сдружението за подпомагане на домове за хора с увреждания в чужбина”- гр.Кьолн - Германия, община Болярово и със средства от фонд „Социално подпомагане” е създадено и функционира защитеното жилище в пределите на дома с капацитет 8 жени. Потребителите на този вид услуга са пълнолетни лица с лека и средна степен на умствена изостаналост, прекарвали част от живота си в специализираната институция на ДВУИ с. Малко Шарково, но имащи реален шанс за социална интеграция. В защитеното жилище са създадени условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на потребителите. Осигурен е пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, близка до семейната. 4 членен екип работи за създаване на трайни и социални битови навици и умения у потребителите, като предпоставки за водене на пълноценен и независим живот. Финансирането на „Защитено жилище за хора с умствена изостаналост” е чрез делегиран държавен бюджет с възможност за дофинансиране от общинския бюджет и дарения. Финансовите средства за последната бюджетна 2014 година са в размер на 54 360 лв. от държавния бюджет.

19. Защитено жилище за хора с умствена изостаналост гр. Болярово

Капацитет 8 жени. Заетите места към 30.06.2015г. са 8 жени, от други области в страната. През 2007 г. се реализира проект „Създаване на условия за изграждане на защитено жилище в гр.Болярово”. Извърши се реконструкция на жилищна сграда с цел приспособяването и за живот на осем възрастни лица с умствена изостаналост. Потребителите на този вид услуга са пълнолетни лица с лека и средна степен на умствена изостаналост, прекарвали част от живота си в специализираната институция на ДВУИ с. Малко Шарково, но имащи реален шанс за социална интеграция. В защитеното жилище са създадени условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на потребителите. 5 членен екип работи за създаване на трайни и социални битови навици и умения у потребителите, като предпоставки за водене на пълноценен и независим живот. Финансирането на „Защитено жилище” е чрез делегиран държавен бюджет с възможност за дофинансиране от общинския бюджет и дарения. Финансовите средства за последната бюджетна 2014 година са в размер на 54 360 лв. от държавния бюджет.

Потребителите на тези две услуги са изведени от специализираната институция на ДВУИ с. Малко Шарково.

20. Защитено жилище за хора с физически увреждания гр. Болярово

Заетите места към 30.06.2015г. са 11 в т.ч.5 мъже и 6 жени, от общината. През 2008г. се извършва преустройство на сградата на бивша детска градина, собственост на общината. Създадени се условия за достоен живот на 11 възрастни и самотни хора с физически увреждания. Потребителите на този вид услуга водят независим начин на живот, подпомагани от професионалисти - като се прилага индивидуален подход съобразен с конкретните потребности на всяко настанено лице. Екипът на Защитеното жилище се състои от 7,5 щатни бройки, ръководи се от управител и включва медицинска сестра, готвач, домакин-шофьор, санитарни. Финансирането на „Защитено жилище” е чрез делегиран държавен бюджет с възможност за дофинансиране от общинския бюджет и дарения. Финансовите средства за последната бюджетна 2014 година са в размер на 74 228 лв. от държавния бюджет.

21. Дом за възрастни хора с умствена изостаналост с. Маленово, община Стралджа

Домът за възрастни хора с умствена изостаналост – Маленово работи с пълен капацитет - домуващите са 60 от които 52 жени и 8 мъже. Капацитетът на дома от 2010 г. е намален от 64 до 60 към 01.01.2015 г. Във връзка с изпълнение на Изготвен Анализ през м.октомври 2009 г. от МТСП за състоянието на социалните институции, делегирани от държавата дейности и препоръките за намаляване капацитета на институцията, с решение на общински съвет, намаляването ще продължи в следващия програмен период и до 2020 г. капацитетът на дома ще стане 55.

Сградата на дома е на два етажа. На първия етаж е обособено Защитено жилищно пространство, с две зони за 18 потребители с тежка степен на увреждане. Зона А е с 4 спални и са настанени 12 потребители, 6 от които на постелен режим, с дневна-трапезария. Зона Б е с две стаи, дневна и с 6 потребители. На втория етаж има 9 спални, кътове за гледане на телевизия, обзаведена е мултисензорна зала, занимални за провеждане на занимателна трудотерапия.

Щатът на ДВХУИ – Маленово е 32, от които са заети 29, свободни са 3 щатни бройки за: социален педагог, логопед и санитар.

22. Социална услуга „Личен асистент“ по Оперативна програма Развитие на човешките ресурси

Лицата с увреждания получават грижа и чрез услугата „Личен асистент“, с която се цели подобряване грижите към тях, повишаване качеството им на живот и намаляване на риска от зависимост от институционален тип грижа. По Проект „Подкрепа за достоен живот“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007-2013г.“, през 2011 г. са включени всички общини от област Ямбол, като партньори на Агенцията за социално подпомагане.

➤ Община Ямбол:

Проектът стартира на 08.11.2010 г., а предоставянето на дейността – на 10.01.2011 г. Предоставянето на социалната услуга „Личен асистент“ като времетраене, беше удължавана няколкократно, последно до 24.04.2015 г.

Към 31.12.2013 г. социалната услуга „Личен асистент“ в Ямбол ползват 73 потребители, като за тях се грижат 64 лични асистенти. Личните асистенти работят почасово на 4, 6 или 8-часов работен ден.

От общия брой потребители:

-15- са деца от 4 до 18 години, които се обгрижват от свои близки;

-22- са самотноживеещи хора, за които се грижат „външни“ за семейството лица.

Към 31.12.2014 г. социалната услуга „Личен асистент“ ползват 76 потребители, като за тях се грижат 67 лични асистенти. Личните асистенти работят почасово на 4,6 или 8-часов работен ден.

Проект „Нови възможности за грижа“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г., бюджетна линия 2014BG05M9OP001-2.2015.001 „Нови алтернативи“ – 24.03.2015 г. – 17.03.2016 г.. Към 31.12.2015 г. социалната услуга „Личен асистент“, ползват 89 потребители, които са обгрижвани от 87 лични асистенти по Проекта. Личните асистенти работят почасово на 4, 5, 6 или 8-часов работен ден.

Проект „Осигуряване на подкрепа за независим живот на хора в неравностойно положение“, финансиран по ОП РЧР 2014-2020 г. Срок за изпълнение на договора е от 01.11.2015 до 31.08.2017. Планирани са близо 100 потребители, които ще бъдат обгрижвани от минимум 45 доставчици на услуги, в т.ч. личен асистент, домашен санитар, социален асистент, здравен асистент, психолог.

➤ **Община Тунджа:**

През периода 2010-2014 г. се реализира проект Проект „Подкрепа за достоен живот” по схема „Алтернативи” на Оперативна програма Развитие на човешките ресурси 2007-2013г.

За периода община Тунджа усвоява всички 3600 часа, разчетени по проекта, като периодично на освободените часове, се насочват нови потребители и нови лични асистенти. От началото на проекта са преминали 73 лични асистента, които са полагали почасови грижи в семейна среда за 91 потребители.

С подписване на Споразумение BG05-2804-1/24.03.2015 г., Община „Тунджа” изпълнява проект „Нови възможности за грижа” в качеството си на партньор на Агенция социално подпомагане - конкретен бенефициент по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Нови алтернативи” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020.

В размките на одобрените 4800 часа месечно са назначени 54 лични асистенти, които предоставят подкрепящи услуги за 82 потребителя в домашна среда. За осигуряване здравното консултиране и грижи са назначени 7 медицински специалисти. Дейностите на проекта е предвидено да приключат в края на м. февруари 2016 г.

От началото на м.ноември 2015 г. в община „Тунджа” стартира проект **„Център за услуги в домашна среда – интегриран модел на социално включване за независим живот в малките населени места от селски тип в община Тунджа”**, финансиран по схема BG051M9OP001-2.002 „Независим живот” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020.

Целта на проекта е да се подобри качеството на живот на лицата с увреждания, възрастните хора с хронични заболявания и лица в невъзможност за самообслужване чрез въвеждане на модел за комплексни интегрирани медико-социални услуги в домашна среда.

Заедно с разширяване обхвата на услугите, дейностите по проекта са насочени и към осигуряване на работни места в социалната икономика. По проекта се планира да бъдат наети общо 40 лица на позициите личен асистент или домашен помощник, както и 7 специалисти – социални работници, медицински сестри и рехабилитатор.

Услугата ще гарантира устойчивост на проект „Нови възможности за грижа, финансиран по схема „Нови Алтернативи” на ОП” Развитие на човешките ресурси” 2014-2020.

Осигуреното външно финансиране е на стойност 499 964.12 лв, като общата продължителност на дейностите е 22 месеца. Услугите е предвидено да се предоставят дългосрочно – за период от 18 месеца.

➤ **Община Елхово:**

По проекти 2011г. Агенцията за социално подпомагане - гр.София е бенефициент по проектите, община Елхово е партньор.

Проект „Подкрепа за достоен живот” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013г., бюджетна линия BG 051PO001-5.2.09 „Алтернативи” – 08.11.2010 г. – 31.01.2015 г.;

Проект „Нови възможности за грижа” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г., бюджетна линия 2014BG05M9OP001-2.2015.001 „Нови алтернативи” – 24.03.2015 г. – 17.03.2016 г..

Централен бюджет за 2015 г.: ПМС № 4 от 15.01.2015 г., обн. ДВ, бр. 6 от 23.01.2014 г. и Споразумение между Агенция за социално подпомагане и община Елхово № ФС01-243 от 23.01.2015 г. - 02.02.2015 г. – 24.04.2015.

➤ **Община Стралджа**

Схема „Алтернативи” по ОПРЧР - Община Стралджа е партньор на Агенцията за социално подпомагане по проект „Подкрепа за достоен живот”. Потребители на услугата, предоставяна по този проект са лицата с трайни увреждания, които не могат да се обслужват

сами. Проектът стартира през ноември 2010 г. и продължава до месец декември 2014 г. През първите три години 17 лични асистенти предоставят услугата „личен асистент“ на територията на община Стралджа, през 2013 г. те са 18, а през 2014 г. броят им нараства на 48.

Личен асистент по Проект № 2014BG05M9OP001-2.2015.001-C0001 „Нови възможности за грижа“ на Агенция за социално подпомагане. Общината е партньор по този проект. Продължителността на проекта е от 01.06.2015 г. - 29.02.2016 г., за 44 потребители с 39 лични асистента.

Личен асистент по ПМС №4/15.01.2015 г. за предоставяне на услугата „Личен асистент“. Продължителността на проекта е от 01.02.2015 -29.02.2016 г. Потребители на услугата са лица с трайни увреждания, които не могат да се обслужват сами. Ползватели на тази услуга са 48 лица с 41 лични асистенти.

➤ **Община Болярово**

През месец януари 2011 година стартира социалната услуга „Личен асистент“ по ОП „РЧР“- проект „Подкрепа за достоен живот“. Продължителността на проекта е 51 месеца, а на социалната услуга 48 месеца до 31.01.2015 г. Бюджетът на проекта възлиза на стойност 181 420.71 лв. Обща цел на проекта е да се приложи нов подход за предоставяне на услуги в семейна среда чрез въвеждане на принципа „индивидуален бюджет за личен асистент“ в национален мащаб. За ползватели на социалната услуга „Личен асистент“ кандидатстваха хора с трайни увреждания, нуждаещи се от постоянна грижа. Включването на лицата с трайни увреждания в проекта се реализира на три етапа. В първия, втория и третия етап от реализирането на проекта са включени 30 лица с трайни увреждания, които не са в състояние да се самообслужват. Лицата са обслужвани от 30 лични асистента. Реализацията на този проект осигури работа на 30 безработни лица, ангажирани като „Личен асистент“, преминали обучителен курс. С ПМС № 4/15.01.2015 г. (обн. ДВ, бр. 6 от 23.01.2015 г.) са одобрени допълнителни трансфери в размер на 11 290.18 лв. чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика за удължаване срока на социалната услуга от 01.02.2015г. до 24.04.2015 г..

23. Социална услуга „Личен асистент“ по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“

Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“ създава по-голяма независимост на хората с трайни увреждания и улеснява социалната им интеграция в обществото. Програмата се възприема с одобрение от общини, където не се предоставят алтернативни форми на социални услуги и грижата в семейна среда е от особено значение за нуждаещите се от тях лица.

2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.
109	113	109	110	72

Тази услуга е от особено значение за хората с увреждания, които разчитат единствено на своите близки. По този начин имат възможност да останат в своята домашна среда. Програмата оказва съществено влияние и върху намаляване броя на настанените в специализирани институции.

➤ **Община Тунджа**

Към 01.01.2014 г. е осигурена заетост на 10 безработни лица, които полагат грижи за близки с над 90 на сто трайно намалена работоспособност с право на чужда помощ или обгрижващи деца с над 50 на сто трайно намалена възможност за социална адаптация с право на чужда помощ. През 2010 г. са обгрижвани 15 души; през 2011 г. – 15; през 2012 г. – 15; през 2013 г. – 19; през 2014 г. – 28.

➤ **Община Елхово**

В община Елхово е осигурена заетост на общо 14 безработни лица, които полагат грижи за свои близки с над 90 на сто трайно намалена работоспособност с право на чужда помощ, обгрижващи деца и внуци с над 50 на сто трайно намалена възможност за социална адаптация с право на чужда помощ.

➤ **Община Болярово**

Чрез програма „Личен асистент” се осигурява трудова заетост на безработни лица, ангажирани ежедневно в обгрижването на свои близки с увреждания. По този начин се гарантира полагането на качествени грижи за лицата и децата в домашна среда и по-добър стандарт на живот на трудещите се и техните семейства. През 2010 г. са обгрижвани 4 души; през 2011 г. – 3; през 2012 г. – 3; през 2013 г. – 2; през 2014 г. – 1.

24. Домашен социален патронаж

Услугата е предназначена за лица, навършили пенсионна възраст и се финансира от общинския бюджет.

➤ **Община Ямбол**

Домашен социален патронаж е разкрит през 1968 г. в община Ямбол. До 1993 г. е ДСП. От 1993 до 2003 г. е част от Социален комплекс към Регионален център за социални грижи гр. Ямбол, в който се включва и Дом за стари хора на община Ямбол. От 2003 г. е част от Социални услуги – ДСХ и ДСП на община Ямбол. Домашен социален патронаж на община Ямбол е разположен в сградата на Дом за стари хора гр. Ямбол, непосредствено над Дом за медико социални грижи за деца, гр. Ямбол.

Право да ползват социалните услуги, предоставени от Домашен социален патронаж в общината имат следните групи: лица над 65 годишна възраст с постоянен или настоящ адрес в гр. Ямбол; лица с увреждания – с определен процент намалена работоспособност или трайно изгубена работоспособност, определена от ТЕЛК/НЕЛК; ветераните от войните; военноинвалидите и военнопострадалите.

Към 30.06.2015 г. обслужва 210 потребителя, при капацитет – 210 бр. потребители, от които 68 жени и 142 мъже и няма чакащи.

Основните дейности в Домашен социален патронаж гр. Ямбол са съобразени с изпълнението на стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги (Регламентирани в Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане) и са насочени към подпомагане и разширяване възможностите на патронираните лица да водят самостоятелен начин на живот.

Щатната численост на персонала е 23 щатни бройки и включва административен, специализиран и помощен персонал.

➤ **Община Тунджа**

Услугата е предназначена за лица, навършили пенсионна възраст и се финансира от общинския бюджет.

- Домашен социален патронаж **с. Болярско, с капацитет 90 места**, който предоставя услуги в 5 населени места – Болярско, Бояджик, Безмер, Гълъбинци и с. Златаре.

- Домашен социален патронаж **Тунджа**, който реализира дейността си на територията на селата Миладиновци, Меден кладенец, Савино и Межда с капацитет до **100 потребители**. Храната се осигурява на принципа на кетъринг.

- **Общинско социално предприятие за обществено хранене „Домашен социален патронаж” с. Победа**, което след приключване на проект, по схема „Нови възможности” на ОП РЧР 2007-2013 г., от 09.07.2013 г. е общинска дейност. **Капацитета му е 100 места** и предоставя социални услуги за жителите на 11 населени места от състава на община Тунджа – Победа, Челник, Асеново, Каравелово, Робово, Сламино, Козарево, Стара река, Търнава, Могила и Чарган. В рамките на устойчивостта на проекта, Общинското социално предприятие осигурява „защитена заетост” на 6 лица от уязвими социални групи. Запазен е и

социалния елемент при заплащане на услугите, като лицата с доход до минималната социална пенсия не заплащат такса.

➤ **Община Болярово**

Капацитет 180 потребители от гр. Болярово и селата на територията на общината, местна бюджетна дейност.

➤ **Община Елхово**

Домашен социален патронаж е местна дейност и съществува от 1991 година. Домашен социален патронаж е социална услуга, финансирана изцяло от община Елхово. С решение на Общински съвет Елхово от 13.02.2014 г. е прието да бъде повишен капацитета на услугата от 100 на 120 патронирани. Създадено е Звено за услуги в домашна среда, съгласно решение от 23.05.2012 г. към местната дейност Домашен социален патронаж във връзка с приключване на проект „Помощ в дома за достоен живот” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

Социалната услуга „Домашен социален патронаж” предоставя грижи и подпомага възрастни и самотни хора и лица с увреждания, насочена е към доставяне на храна, поддържане на хигиената в жилището; поддържане на личната хигиена; извършване на битови услуги - закупуване на хранителни продукти, заплащане на топлинна енергия, електроенергия; предоставяне на административни услуги; придружаване за излизане на разходки, културни мероприятия, придружаване до лечебно заведение и други. Домашен социален патронаж обслужва лица над 65 годишна възраст; възрастни хора и деца с различни по степен и вид увреждания. Капацитетът на патронажа е 120 души и е запълнен.

➤ **Община Стралджа**

В община Стралджа функционират 3 патронажа - в гр. Стралджа и селата Войника и Каменец. Капацитетът и на трите звена е по 50. Към 2015 г. заетостта е 110 души, съответно по звена 46, 44 и 20. Ползватели на услугата са самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда.

Материалната база на патронажите е добра. В селата Войника и Каменец е създадена с проекти към МТСП, в гр. Стралджа патронажът е разположен в сградата на общинска администрация. Необходимо е неговото изнасяне на друго място. Щатът на трите звена е 12 бр., от които 11 са заети. Всички работещи в тях са на непълно работно време. Свободни са 0.75 социален асистент и 0.25 медицинска сестра в звеното в с. Каменец, поради малкия брой потребители.

25. Обществени трапезарии

➤ **Община Ямбол**

В изпълнение на сключен договор между Министерството на труда и социалната политика, Фонд „Социална закрила“ и община Ямбол от 2009 г. в общината се реализира социалната услуга „Обществена трапезария“.

През 2015 г. услугата са ползвали 81 бенефициента.

➤ **Община Тунджа**

На територията на община Тунджа се реализира социална услуга Общинска обществена трапезария с капацитет - 200 места. Услугата се заплаща и включва осигуряване на двукомпонентно обедно меню, което се предоставя на 168 потребители живеещи в 19 населени места от състава на общината.

Община Тунджа е бенефициент по този проект поетапно от 2009 год. Чрез него са обхванати първоначално 100, а от 2012 г. - 90 потребители от целевите групи в шест населени места, които получават безплатна храна. През 2013, 2014 и 2015 г. потребители са жителите на с. Дражево, с. Хаджидимитрово, с. Ханово, с.Окоп , с. Крумово и с. Генерал Инзово.

От 2009 г. социалната услуга по програма Обществена трапезария се реализира и чрез публично частно партньорство със „Странджата - БГ” ЕООД – лицензиран доставчик на социалната услуга. Капацитетът през 2013 г., 2014 и 2015 год. е 108 лица и семейства от целевите групи в населените места: Веселиново, Завой, Тенево, Маломир, Драма, Дряново, Коневец и Кабиле.

От 2013 г. Фонд „Социална закрила” отвори втори етап за прием на проектни предложения. Две неправителствени организации – Местна инициативна група – Тунджа и Общински младежки съвет „Тунджа”, притежаващи лиценз за социална услуга Обществена трапезария имат одобрени проекти за финансиране.

След одобряване от 01.07.2013 г. капацитетът на социалната услуга Обществена трапезария за територията на община „Тунджа” се увеличава със 160 потребители и се разширява териториалния обхват за още 10 населени места – Скалица, Генерал Тошево, Голям Манастир, Овчи кладенец, Ботево, Роза, Видинци, Калчево, Симеоново и Кукорево.

През 2014 г. и 2015 г. продължи предоставяне на безплатна храна в общо 24 населени места на територията на община „Тунджа” по 4 проекта, финансирани чрез Фонд „Социална закрила”, като по този начин се осигури обхват на всичките 44 населени места от състава на общината, в които се предоставя готова храна на над 700 лица и семейства.

От 01.07. 2015 г. стартира доставката на услуги по проект "Осигуряване на топъл обяд в община Тунджа". Проектът се финансира от Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане, Операция тип – 3, схема за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ 2014BG05FMOP001-03.01 „Осигуряване на топъл обяд”.

Проектът се изпълнява на територията на 16 населени места от община Тунджа: Победа, Челник, Асеново, Сламино, Робово, Каравелово, Могила, Чарган, Търнава, Стара река, Козарево. Болярско, Безмер, Бояджик, Гълъбинци и Златари, като в последните пет села на жителите за първи път е предоставен достъп до услуга, включваща осигуряването на безплатно обедно хранене. Приготвянето и доставката на храната се извършва чрез Домашен социален патронаж с. Болярско и Общинско социално предприятие за обществено хранене „Домашен социален патронаж” с. Победа.

Достъп до социална услуга е осигурен до 30.04.2016 год. за 100 нови потребители, живеещи в материално лишение, отговарящи на изискванията и критериите за включване на целевите групи.

➤ **Община Елхово**

Социална услуга в общността за 35 бенефициента.

Ползват: супа, основно ядене и хляб. Целева група: лица и семейства на месечно подпомагане по реда и условията на чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, лица с доказани липса на доходи, самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии.

➤ **Община Болярово**

Проект обществената трапезария стартира в община Болярово през месец октомври 2009 г. За поредна година Фонд „Социално закрила” финансира продължение на проекта и отпуска средства за храна на 40 потребители и през 2015 г. Дейността по проекта е насочена към най-нуждаещите се жители на общината в гр. Болярово и в селата Ружица, Голямо Крушево, Стефан Караджово, Попово, Мамарчево, Малко Шарково, Воден, Златиница. Размерът на финансирането на услугата за едно лице за един ден е 2,30 лв.

Осигуряване на топъл обяд през месец март 2015 г. Агенцията за социално подпомагане стартира изпълнението на Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане 2014-2020 г., съфинансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. „Операция тип 3: Осигуряване на топъл обяд”. С проектно предложение през месец май 2015 г. общината кандидатства пред АСП за разкриване на две

трапезарии в община Болярово. Целта е да се допълни, надгради и разшири обхватът на действащата национална програма за подпомагане на обществените трапезарии. Със средства по Оперативна програма за храни се даде възможност създадената трапезария в общината да функционира целогодишно и да осигурява топъл обяд на 40 потребители в населените места – Попово, Воден, Ружица, Оман. Осигури се и подкрепа за създаване на нова трапезария за целогодишно обслужване на нуждаещите се лица в общината, които не получават финансиране от Фонд Социална закрила за 72 потребителя за периода от месец май до края на месец декември в селата Стефан Караджово, Мамарчево, Шарково, Малко Шарково, Златиница, Крайново, Голямо Крушево.

26. Дом за стари хора с отделение за лежащи - Ямбол

Домът е разкрит през 1989 г. от община Ямбол. До 1993 г. е ДСХ. От 1993 до 2003 г. е част от Социален комплекс към Регионален център за социални грижи гр. Ямбол, в който се включва и Домашен социален патронаж на община Ямбол. От 2003 г. е част от социални услуги – ДСХ и ДСП на община Ямбол. Домът за стари хора в гр. Ямбол е разположен до североизточния обходен път на гр. Ямбол в близост до кв. „Д-р Д. Дончев” на града, в източната част на парк „Боровец”, непосредствено над Дом за медикосоциални грижи за деца гр. Ямбол, масивна сграда с двор. Теренът е публична общинска собственост. Обща площ на терена и сградите, 14200 кв.м., Двор - 12668 кв. м., Брой сгради – 1, 8600 кв. м. полезна площ, като 4678 кв.м. за административен и обслужващ персонал; 3490 кв. м. – стаи за потребители; 432 кв.м. – общи помещения за потребителите.

Домът за стари хора е разположен в една основна сграда на 5 етажа и сутерен, както и прилежаща сграда на 3 етажа. На втория и третия етаж на прилежащата сграда – е разположено болничното отделение. Специализираната социална институция разполага с 96 единични стаи и 32 стаи с по две легла в основната сграда и 21 стаи в болничния сектор. Към всички стаи има прилежащи тераси, прилежащи санитарни възли и бани. Има стаи за интереси, библиотека, зала за тържества, трудотерапевтична зала, магазин. Обособен медицински сектор, включващ – лекарски кабинет, манипулационна, физиотерапевтична зала и зала за лечебна физкултура. Добро състояние на сградата за 26 годишна експлоатация. Извършвани са текущи ремонти през годините.

Домът за стари хора, гр. Ямбол е специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги на лица, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно Кодекса за социално осигуряване, включително и онези от тях, които имат процент намалена трудоспособност, установен с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК.

Към 30.06.2015 има настанени – 202 потребителя, при капацитет – 202 бр. потребители, от които 122 жени и 80 мъже и **161 чакащи**, от които 44 мъже и 117 жени.

Щатната численост на персонала е 76 щатни бройки, от които 1 е незаета и включва административен, специализиран, медицински и помощен персонал. Осигурена е за санитарни и медицински персонал супервизия и консултации от лекар и фелдшер и ежесмесечни обучения на санитарите, кухненски работници. Консултации с психолог и юрист.

27. Дом за стари хора с. Воден, община Болярово

Разкрит е през месец декември 2009 година. Капацитет 30 места. Заетите места към 30.06.2015г. са 28 бр. в т.ч. 7 мъже и 21 жени, 9 са от общината, 14 от областта, 5 от други области в страната. Потребителите на този вид услуга са лица, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно Кодекса за социално осигуряване, включително и на онези от тях, които имат процент намалена трудоспособност, установен с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК. Екипът на Дома за стари хора се състои от

14 щатни бройки. Основните дейности в дома са съобразени с изпълнение на стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги (регламентирани в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане) и са насочени към подпомагане и разширяване възможностите на настанените лица да водят самостоятелен начин на живот. Финансирането на Дома за стари хора е чрез делегиран държавен бюджет с възможност за дофинансиране от общинския бюджет и дарения. Финансовите средства за бюджетна 2014 година са в размер на 177 180 лв. от държавния бюджет.

28. Дом стари хора „Христо Ботев” в с. Болярско, община Тунджа

Дом стари хора „Христо Ботев” в с. Болярско е единствената социална услуга предоставяща институционална грижа на територията на община „Тунджа”, разкрита с капацитет 25 места.

Сградата на Дом стаи хора и социалната кухня към него са изградени по проекти в два етапа. Официално като делегирана държавна дейност е разкрит през м. Октомври 2008 г. Разположен е в двуетажна сграда на преустроено училище, с пристройка за социална кухня. За достъпност е изградена естакада на централния вход за хора със затруднения и асансьор между двата етажа. Сградата се намира в центъра на с. Болярско, в непосредствена близост до кметство, читалище, библиотека, параклис, магазини. Поддържано е дворното пространство. Обзавеждането в дома е съвременно, помещенията са със собствен санитарен възел, оборудвани са с радиоточка, противопожарна известителна система, сигнална инсталация при спешен случай, телевизор, хладилник. Сградата е собственост на община Тунджа. ДСХ не разполага със собствен транспорт.

Дом за стари хора „Христо Ботев” с. Болярско е с **капацитет 30 места**, изразходени са 182000 лв. като финансирана от държавата дейност в т.ч. с включено дофинансиране от Община „Тунджа”.

29. Дом за стари хора - с. Чернозем, община Елхово

Разкрит е през август 1999 г. Специализираната институция обслужва лица, навършили пенсионна възраст за прослужено време и старост. Капацитетът на дома е 16 легла, като към момента са настанени 15 възрастни. Домът е разположен в двуетажна сграда.

В ДСХ с. Чернозем се предоставят целогодишно социални услуги насочени към задоволяване личните потребности на възрастните хора. Социалните услуги се предоставят съобразно желанието и личния избор на потребителите. Вниманието и грижите към настанените са на ниво, гарантиращо пребиваването им. Домът е оборудван с необходимото за осигуряване на нуждите на настанените в него.

30. Дневен център за стари хора с. Генерал Инзово, община Тунджа

Услугата е разкрита през 2008 г. по Програма „ФАР 2005 - Деинституционализация посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи“, Фаза 2, а от м. юни 2009 г. е делегирана от държавата дейност.

Дневният център за стари хора с. Генерал Инзово е разположен в общинска сграда, преустроена и адаптирана според нуждите на лицата, ползващи социалната услуга. Разполага с обособени пространства за работата на социалния работник, всекидневна, трапезария, медицински кабинет, кухненско помещение, санитарни помещения. Социалната услуга осигурява материални условия, гарантиращи достъпност, функционалност и безопасност. Дворното пространство е залесено. Цветната градина служи за трудотерапия на потребителите. Оборудването е съобразено с нуждите на специалистите и потребителите.

Център за стари хора е комплекс от социални услуги в общността, в близка до семейството среда, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните и

рехабилитационни потребности, както и на потребностите от организация на свободното време, лични контакти, социални умения и възможности за пълноценен живот в обществото. Дневният център за стари хора работи във взаимодействие с различни институции и други услуги: общинска администрация, БЧК (получаване на хуманитарни помощи - лекарства и хранителни продукти), училищни власти, дневни центрове и домове за възрастни хора от областта и страната, читалища, клубове на пенсионера, младежки неправителствени организации. През 2014 г. в Дневен център за стари хора в с. Генерал Инзово капацитетът е 30 места и са изразходвани средства в рамките на единния разходен стандарт.

31. Дневен център за стари хора с. Скалица, община Тунджа

В края на 2013 г. община Тунджа финансира реконструкцията на две помещения в центъра на с. Скалица за разкриване на Дневен център за стари хора.

След отправено предложение до Агенцията за социално подпомагане от **01.04.2014 г.** е разкрит нов Дневен център за стари хора в с. Скалица с капацитет 30 места като делегирана от държавата дейност. Средствата за издръжка са разчетени по Единен разходен стандарт за дейността.

32. Дом за медико - социални грижи за деца /ДМСГД/ - гр. Ямбол

Домът за медикосоциални грижи е лечебно заведение по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения. Домът е разкрит на 20.11.1980 г. с капацитетни възможности за отглеждане и възпитание на 220 деца. Към настоящия момент, съобразно нормативната уредба и конкретните нужди на региона, броят на леглата е актуализиран на 70. В ДМСГД - гр. Ямбол се настаняват деца от 0 до 3 годишна възраст. Домът осъществява продължително медицинско наблюдение на деца с хронични заболявания и проблеми; диагностициране, лечение и рехабилитация; специфични грижи за деца с хронични заболявания и медико-социални проблеми: отглеждане, възпитание и обучение, подготовка за интеграция в обществото чрез посещаване на масови детски заведения, подготовка за осиновяване. В ДМСГД - гр. Ямбол работят квалифицирани медицински специалисти - лекари, медицински сестри, рехабилитатор, както и педагози, детегледачки и друг персонал. Домът е разположен в подножието на връх „Боровец“, намиращ се на 2 км от централната част на гр. Ямбол. Медицинският блок е структурна единица, която се състои от приемо-изолационен сектор, Сектор за деца с тежки неврологични заболявания, Сектор за физиотерапия и рехабилитация, както и Зала по психомоторика. Има обособено „Пространство за детето и семейството“, като самостоятелна структурна единица. То е предназначено за осъществяване на срещи между децата, настанени в дома с техните биологични родители и кандидат-осиновители. Жилищният блок се състои от спални помещения; помещения за хранене; помещения за игри и бодърстване на децата. Създадени са групи от 6 до 8 здрави и увредени деца на различна възраст, с оглед доближаване на отглеждането им до това в семейна обстановка. Домът има обширен двор с детски площадки, кътове за отдих и два открити басейна. Осигурен е достъп до и в сградата на хора с увреждания. Домът осигурява на настанените деца транспорт за провеждане на консултативна извънболнична и болнична помощ, както и посещения на куклен театър, сладкарници, плаж през лятото и други детски празници, провеждани в града.

33. Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания „СЛЪНЦЕ“ град Ямбол

Услугата е разкрита по проект по ОП „Развитие на човешките ресурси“ през 2011 година. От 1 март 2012 г. е държавна делегирана дейност с **капацитет 12 места**. ЦНСТДМБУ се предоставят в Комплекса за социални услуги за деца и възрастни, като обитават 3 и 4 етаж от източното крило: 3-ти етаж – кухня, хол, занималня, компютърен кабинет, 4 работни кабинета, тоалетни, склад- 2, бани -2; 4-ти етаж – 6 двойни стаи със

самостоятелни баня и тоалетна, коридор и тераса, перално помещение, двор със градина, места за отдих, спортно игрище. Оборудване и обзавеждане: ЦНСТ разполага с 6 самостоятелни стаи с по две легла, гардероби, маси, столове, нощни шкафчета, самостоятелни баня и тоалетна. Общите помещения са обособени в кухня с кухненско обзавеждане и оборудване. Центърът разполага с хол, с голям диван, телевизор, секция. Оборудван е и компютърен кабинет с 4 персонални компютъра, има занималнята за учебна дейност.

Дейности на социалната услуга: задоволяване на основните жизнени потребности на децата от храна, подслон, сигурност; осигуряване на безопасна и сигурна среда за живеене; възможности за развитие на всяко дете индивидуално; осигуряване на достъп до специализирани здравни, социални, образователни и други услуги; формиране на умения за самостоятелен живот и развитие и др.

За 2015 г. услугата са ползвали общо 14 деца, от които 4 момичета и 10 момчета. Щатната численост на персонала е 10 щатни бройки, от които 1 управител и социален работник, 2 детегледачи, 5 възпитатели, 1 хигиенист и 1 готвач.

34. Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания № 1 (ЦНСТДМУ 1) Ямбол

През 2014 г. социалната услуга се финансира от Европейски социален фонд по проект „Интеграция на деца и младежи с увреждания чрез предоставяне на социални услуги от резидентен тип в община Ямбол. През 2015 г. ЦНСТДМУ преминава към държавна делегирана дейност. ЦНСТДМУ 1 се намира в близост до МБАЛ „Св.Пантелеймон” и парк „Боровец” – гр. Ямбол. ЦНСТДМУ 1 е разположен на площ 928 кв.м., една сграда и двор. Сградата е проектирана като самостоятелно обособена къща на два етажа. Тя е с капацитет 14 деца (12 деца от специализирани институции и допълнителни 2 места за настаняване на деца/ младежи от общността по спешност). Местоположението на сградата в парцела, както и прилежащото ѝ дворно пространство е съобразено с функционалните изисквания и стандарти за изграждане на материална база за настаняване на деца с увреждания. Има три обособени спални сектора, които имат известна самостоятелност, осигурени са лесен достъп до общите за всички помещения. Спалните помещения са 7 и са оразмерени за обитаване на две деца за всяка стая. Леглата са 14 на брой. Санитарните възли са 6 на брой. За всяко дете е осигурено лично пространство, както и възможност за разделяне на помещението (чрез параван) на две части – при необходимост. Леглата и плотовете са съобразени със съответното физическо състояние на отделното дете. Всички бани към спалните групи са оразмерени за деца с двигателните увреждания. Отоплението е локално с газов котел.

През 2014 г. са настанени 13 потребителя: 8 потребителя под 18-годишна възраст и 5 потребителя над 18-годишна възраст. През 2015 г. са осиновени две деца от ЦНСТДМУ-1 от чуждестранни осиновители.

Към 30.06.2015 има настанени – 10 потребителя, при капацитет – 14 бр. потребители, от които 7 жени и 3 мъже.

Щатната численост на персонала е 11.25 щатни бройки, от които 0,25 управител, 1 социален работник, 1 възпитател, 8 детегледачи и 1 огняр. Персоналът на ЦНСТДМУ-1 получава ежемесечна супервизия от клинични психолози и експерти в областта на социалните услуги.

Ползватели - Децата от 3 до 18 годишна възраст с увреждания и лица от 18 до 29 годишна възраст с увреждания, които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Потребности - задоволяване на основните жизнени потребности на децата/младежите от подслон, храна, сигурност, развитие и осигуряване условия за по-добро

качество на живот; осигуряване на всяко дете/младеж достъп до здравна профилактика, здравни грижи, лечение и профилактика.

35. Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания № 2 (ЦНСТДМУ 2)

През 2014 г. социалната услуга се финансира от Европейски социален фонд по проект „Интеграция на деца и младежи с увреждания чрез предоставяне на социални услуги от резидентен тип в Община Ямбол. През 2015 г. ЦНСТДМУ преминава към държавно делегирана дейност. ЦНСТДМУ 2 се намира в близост до МБАЛ „Св. Пантелеймон” и парк „Боровец” – гр. Ямбол. Частна общинска собственост, обща площ на терена и сградите – 1002 кв.м., сгради – 1 бр.; двор – 1 бр. Сградата е проектирана като самостоятелно обособена къща на един етаж. Тя е с капацитет за 14 деца (12 деца от специализирани институции и допълнителни 2 места за настаняване на деца/ младежи от общността по спешност). Местоположението на сградата в парцела, както и прилежащото ѝ дворно пространство, е съобразено с функционалните изисквания и стандарти за изграждане на материална база за настаняване на деца с увреждания. Централно място заемат общите пространства – дневна, хранене и зона кухненски бокс. В тях се влиза директно от входното фоайе. Обслужващите, технически и складови помещения са обособени в зоната към улицата – североизток. Има три обособени спални сектора, които имат известна самостоятелност, но и са с осигурен лесен достъп до общите за всички помещения. Спалните помещения са 7 и са оразмерени за обитаване на две деца за всяка стая. Леглата са 14 на брой. Санитарните възли са 7 на брой. Леглата и плотовете са съобразени със съответното физическо състояние на отделното дете. Всички бани към спалните групи са оразмерени за деца с двигателните увреждания.

През 2014 г. са настанени 12 потребителя: 6 потребителя под 18-годишна възраст и 6 потребителя над 18-годишна възраст.

Към 30.06.2015 има настанени – 13 потребителя, при капацитет – 14 бр. потребители, от които 2 жени и 11 мъже.

Щатната численост на персонала е 11.25 щатни бройки, от които 0,25 управител, 2 социални работници, 1 възпитател, 8 детегледачи и 1 огняр.

Целева група – Деца от 3 до 18 годишна възраст с увреждания и лица от 18 до 29 годишна възраст с увреждания, които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.

36. Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания № 3 (ЦНСТДМУ 3) Ямбол

През 2014 г. социалната услуга се финансира от Европейски социален фонд по проект „Интеграция на деца и младежи с увреждания чрез предоставяне на социални услуги от резидентен тип в Община Ямбол. През 2015 г. ЦНСТДМУ преминава към държавна делегирана дейност. ЦНСТДМУ 3 се намира в ж.к. „Зорница” – гр. Ямбол. Частна общинска собственост, обща площ на терена и сградите – 1031 кв.м. сгради – 1 бр.; двор – 1 бр. Сградата е проектирана като самостоятелно обособена къща на един етаж. Местоположението на ЦНСТДМУ 3 е съобразено с функционалните изисквания и стандарти за изграждане на материалната база за настаняване на деца с увреждания. Сградата е в близост до централната част на гр.Ямбол с изградена достъпна архитектурна среда. В едно пространство са обединени всекидневната и трапезарията и са функционално свързани с кухнята. От всекидневната се излиза на тераса с изглед към площадките за игра и озелененото пространство около сградата. Спалните помещения са 7 и са оразмерени за обитаване на две деца за всяка стая. Леглата са 14 на брой. Санитарните възли са 5 на брой. Леглата и плотовете са съобразени със съответното физическо състояние на отделното дете.

През 2014 г. са настанени 14 потребители: 13 потребители под 18 годишна възраст и 1 потребител над 18 годишна възраст.

Към 30.06.2015 г. има настанени 13 потребители, при капацитет – 14 бр. потребители, от които 4 жени и 9 мъже.

Щатната численост на персонала е 11.25 щатни бройки, от които 0,25 управител, 2 соц. Работник, 1 възпитател, 8 детегледачи и 1 огняр.

Социалната услуга ЦНСТДМУ-3 си взаимодейства със КСУДВ – гр.Ямбол със специалисти като – логопед, психолог, рехабилитатор, педагог и др. Децата и младежите получават индивидуална подкрепа и грижа от екипите специалисти от ЦОП, ЦСРИ, ДЦДУ към КСУДВ.

37. Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Къща като къщи” , Елхово

Нова услуга от 01.03.2012 г., реализирана по проект, финансиран по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, схема за безвъзмездна финансова помощ BG051P0001 – 5.2.06 „Социални услуги за социално включване” с максимална обща сума на проекта – 148 366,82лв. Продължителност на проекта 14 месеца – от 01.01.2011г до 29.02.2012г.

На заседание на ОбС Елхово проведено на 22.12.2011г с решение 17/3/7/ по Протокол №3, на основание чл.21,ал.1, т.23 от ЗМСМА във връзка с чл 36 в,ал 1,т.1 и ал 3 от ППЗСП реши:

1. След изтичане срока на проекта, считано от 01.03.2012г, в община Елхово да се разкрие Център за настаняване от семеен тип като делегирана от държавата дейност, намиращ се на втория етаж от сградата на ул. „Чаталджа” № 6.

От 01.03.2012 г., след успешно приключване на проекта, финансиран по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд, по схема за безвъзмездна финансова помощ “Социални услуги за социално включване” Център за настаняване от семеен тип „Къща като къщи” е делегирана държавна дейност и е звено в Служба „Социални дейности”.

Общата численост на персонала е 6,4 щатни бройки.

В социална услуга се предоставя жизнена среда за растеж и развитие на 8 потребители деца от 3 до 18 години и младежи от 18 до 29 години, за които към момента на настаняването им в услугата са изчерпани възможностите за оставане в биологичното семейство, настаняването в семейството на близки и роднини, приемно семейство.

В Центъра освен жизнените потребности на потребителите се задоволяват потребностите им от обучение, здравни грижи и социално включване.

Работата на екипа на ЦНСТДМБУ „Къща като къщи” се подпомага от специалистите от ЦСРИ „Света Марина”, където потребителите получават подкрепа съобразно потребностите си. С тях работят специалисти: логопед, педагог, психолог, социален работник социална рехабилитация, социален работник социална интеграция и рехабилитатор.

38. Център за настаняване от семеен тип за деца/ младежи с увреждания, Елхово

Нова услуга, разкрита през 2015 г.

Община Елхово кандидатства с Проект ЦНСТ 2 по Програма „Развитие на селските райони” към Министерството на земеделието и храните, като част от проект „Детство за всички” на Държавната агенция за закрила на детето. Проектното предложение е одобрено и на 3 октомври 2012г. е сключен Договор на стойност 675 166 лв. за изграждане на ЦНСТ 2 за 12 деца с увреждания и 2 деца за спешно настаняване. Последван е от втори проект по

процедура „Да не изоставяме нито едно дете”, Компонент 2: Разкриване на социални услуги в общността, бюджетна линия BG051PO001- 5.2.12 на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 по Приоритетна ос 5: Социално включване и насърчаване на социалната икономика с Основна област на интервенция 5.2. Социални услуги за превенция на социалното изключване и преодоляване на неговите последици.

След успешното реализиране и на двата проекта Центърът от семеен тип за деца и младежи с увреждания от 01.01.2015 г. е държавно - делегирана дейност.

Към 2015 г. са настанени 5 младежи и 9 деца.

Общата численост на персонала е 12,6 щатни бройки.

В Центъра освен жизнените потребности на потребителите се задоволяват потребностите им от обучение, здравни грижи и социално включване.

Независимо от уврежданията им, на потребителите в образователна възраст се предоставят условия за обучение в ПУИ в града, а за учащите потребители, които не са в състояние за самостоятелно придвижване извън сградата на Центъра е обособена учебна стая, в която се провеждат учебните занятия по индивидуална програма за всеки потребител в образователна възраст. Занятията се провеждат от ресурсен учител към ПУИ в града.

Сградата е едноетажна и лесно достъпна за потребителите с двигателни проблеми, които ползват помощни средства /инвалидни колички/. Сградата разполага с два сектора, мъжки и женски. Потребителите са настанени съобразно пол, възраст и увреждане. Във всеки сектор има по две бани с тоалетна, оборудвани с парпети и шезлонги за поддържането на хигиената на потребителите с двигателни увреждания. Обособена е голяма всекидневна, обзаведено е мека, кожена мебел, дюшек, телевизор с кабелна телевизия, където преминава бодърстването на потребителите на Центъра.

Обособен е двор с обезопасена детска площадка, парпети за подпомагане придвижването на потребителите.

Работата на екипа на ЦНСТДМУ се подпомага от специалистите от ЦСРИ „Света Марина”.

39. Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с деменция в община Болярово

Открит е с Решение №509/29.04.2015 г. на Общински съвет с капацитет 15 потребители и целева група възрастни хора с деменция. През 2014 г., в резултат на изпълнение на проект финансиран от Публичната инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите”, се извърши преустройство на недвижим имот, общинска собственост, представляващ двуетажна масивна сграда на бивша детска градина – парцел XV в кв. 39 по плана на **с.Мамарчево**. Центърът за настаняване от семеен тип осигурява подходящо равнище на интервенция и подкрепа, което дава възможност на хората да постигнат максимална самостоятелност и контрол над собствения си живот. Създава се среда за живот близка до семейната, при която лицата получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за водене на относително самостоятелен и независим живот. Това е социална услуга от резидентен тип насочена към възрастни хора с увреждания, които имат нужда от 24-часова грижа и е делегирана от държавата дейност, която се разкрива на база идентифицирани потребности на населението в общината от такъв вид услуга.

Общата численост на персонала 14 щатни бройки.

Целевата група включва възрастни хора с увреждания - деменция. Всеки потребител може да остане да живее в „Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с деменция”, докато има нужда от грижи или нужда да остане в него /съгласно изпълнението на индивидуалния план/.

40. Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания

Открит е с Решение №510/29.04.2015 г. на Общински съвет Болярово с капацитет 8 потребители и целева група възрастни хора с физически увреждания за които е налице риск от институционална грижа. За откриване на „Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания” са необходими подходящи помещения, които да отговарят на определени критерии и изисквания. За тази цел през 2014 г., в резултат на изпълнение на проект финансиран от Публичната инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите”, е извършено преустройство на недвижим имот, общинска собственост, представляващ двуетажна масивна сграда на бивша детска градина – парцел XV в кв. 39 по плана на с.Мамарчево.

„Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания” е нова форма на социална услуга, насочена към лица, които имат потребност от 24-часова грижа. Това е социална услуга от резидентен тип и е делегирана от държавата дейност, която се разкрива на база идентифицирани потребности на населението в общината от такъв вид услуга.

Обща численост на персонала 7 щатни бройки.

Двете новоразкрити социални услуги от резидентен тип ще започнат да функционират през месец октомври 2015 г. като местна дейност, финансирани от общинския бюджет. С цел осигуряване на устойчивост на услугите и в предвид на оскъдния бюджет на малката ни гранична община, разчитаме двете услуги да бъдат финансирани като делегирани държавни дейности, считано от 01.01.2016 г.

6. Анализ на човешките ресурси за предоставяне на услуги

Съгласно методиката за определяне числеността на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността, наетите по трудово правоотношение лица покриват изискването относно брой и видове длъжности, но се отчитат изключителни трудности при подбора на персонал и особено при специализирания персонал. Основната причина за това са недостатъчните финансови средства, определени с единните разходни стандарти за отделните услуги, които включват разходи за възнаграждения, осигуровки и издръжка. Средната брутна заплата в сферата на социалните услуги е една от ниските, което демотивира персонала и затруднява наемането на специалисти. Невъзможността за дофинансиране на дейността на социалните услуги от общинските бюджети ограничава социалните услуги да определят разходите си в рамките на средствата, определени с единните разходни стандарти.

Предвид спецификата на работата в сферата на социалните услуги и особеностите при работа с деца и лица в риск, заетите в сферата специалисти често са обект на свръх напрежение, стрес и емоционално и психическо претоварване. Без адекватна подкрепа, периодични супервизии и осигуряване на средства за специализирани обучения и методическа подкрепа, съществува висок риск от честа смяна на персонала в социалните услуги, което се отразява негативно и регресиращо на потребителите, а от друга страна е основна причина за понижаване качеството на социалните услуги.

Общинската администрация не разполага с достатъчна щатна численост за управление на социалните услуги на територията на общината. Персоналът е добре обучен и мотивиран, но е недостатъчен, предвид и на другите административни задължения на служителите, заетостта им в различни комисии, съвети и ангажименти по разработване и реализиране на социални стратегии, програми и проекти.

Основните потребности от развитие на човешките ресурси и на организационния капацитет, идентифицирани в процеса на анализа на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в област Ямбол, които имат отношение към административния и организационен капацитет са свързани с:

- повишаване на капацитета на персонала, ангажиран с администрирането, управлението и директното предоставяне на социалните услуги;
- потребност от развитие на капацитета за подготовка и управление на проекти, осигуряващи развитие на социалните услуги в общините и разширяване на обхвата на съществуващите услуги, осигуряване на качество и ефективност на предоставяните услуги.

Специфичните потребности от промяна и развитие, свързани с капацитета на човешките ресурси, които бяха идентифицирани в процеса на разработване на анализа са:

- повишаване на квалификацията, професионалния опит и уменията на управляващите социалните услуги в общността по отношение на подбор на персонал, ориентиране и обучение на персонала, планиране на работните задачи, мотивиране на персонала, стимулиране на работата в екип и работата в разширени/ мултидисциплинарни екипи.
- преодоляване на дефицита от човешки ресурси (социални работници и специализиран персонал), необходими за директното предоставяне на новоразкрити социални услуги;
- основна потребност за развитието на управленския персонал е повишаване на професионалните компетенции, свързани с прилагане на иновативни практики за повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги, както и с въвеждане на механизми за ефективна оценка на положения труд, съобразени със спецификата на различните дейности по предоставяне на социалните услуги и обвързване на възнагражденията на служителите с реалната работа по обслужване на потребителите на услугите.

7. Заключение и препоръки

Основни изводи от ситуационния анализ

Негативните тенденции в развитието на демографските процеси през последните десетилетия и настъпилите в резултат изменения в броя и структурите на населението оказват силно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителната и системата за социална защита.

Текущата демографска ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност.

Непрекъснатият темп на намаляване на населението в област Ямбол през последните години потвърждават неблагоприятния ход на демографските показатели у нас. В резултат, както на естественото си движение, така и от развитите се през последното десетилетие миграционни процеси, населението трайно влошава демографския си потенциал.

Възрастовата структура на населението в област Ямбол е от регресивен тип: продължават да нарастват броят и дялът на възрастното население и да намаляват тези на младите генерации. Във възрастовата структура се увеличава относителният дял на лицата над 60-годишна възраст и намалява дялът на лицата до 17 години. Процесът на застаряване е по-изразен сред жените отколкото сред мъжете. Разликата се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Процесът на застаряване на населението е и в пряка връзка с броя на икономически активното население и води до промени в неговата основна възрастова структура - разпределение на населението под, в и над трудоспособна възраст. Населението в надтрудоспособна възраст се е увеличило, а населението в трудоспособна възраст е намаляло.

Динамиката на населението на областта показва, че то постепенно и неизменно намалява като тази тенденция е характерна за всички общини в областта. Някои от селата се обезлюдяват и се наблюдава сериозен спад в икономическата активност в селските райони.

Естественят прираст на населението в областта е неизменно отрицателен. Това се дължи на неблагоприятното развитие на основните демографски процеси. Миграцията (предимно на млади хора) от областта към по-големи градове на страната и имиграцията в чужбина е все по-осезаема.

Анализът показва, че в демографското състояние на населението от област Ямбол неблагоприятните изменения имат траен характер.

Наблюдава се тенденция стойностите на показателите заетост, равнище на безработица, работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение, да са по-неблагоприятни от средните стойности на тези показатели за страната. Стойностите на показателя коефициент на заетост в област Ямбол са по-ниски от средната стойност за страната. Нивото на безработица е по-високо от средната за страната стойност на показателя.

Голям е дялът на хората от областта, които се нуждаят от специални грижи за справяне с бедността, социалното разслоение и изключването от активна трудова дейност.

В структурата на безработните лица от област Ямбол се наблюдава превес на лицата с ниско образование и без квалификация.

Област Ямбол е сред областите в страната с висок дял регистрирани в ДБТ безработни младежи, продължително безработни лица, безработни без квалификация.

Работните заплати остават значително по-ниски от средната заплата за страната.

Наблюдава се влошена качествена характеристика на работната сила, очакваща реализация на трудовия пазар.

Продължава да е валидна тенденцията за неравновесие между търсенето и предлагането на работна сила на пазара на труда в област Ямбол.

Все по-ясно се очертава необходимостта от по-пълно съответствие на професионалната подготовка с потребностите на работодателите от региона и регионалните характеристики на пазара на труда. Подобряването на механизма на сътрудничество и споделянето на отговорностите, свързани с професионалното образование, между държавата и бизнеса ще осигурят условия за повишаване качеството на професионалната подготовка в съответствие с новите изисквания на регионалната икономика. Това ще доведе и до повишаване относителния дял на трудовата и социалната реализация на завършващите професионално образование по изучавана професия.

Висок дял на хората с увреждания, както и на самотно живеещите стари хора.

Нарастват нуждите на населението от алтернативни на институциите социални услуги за социална интеграция и рехабилитация на лица с увреждания, резидентни и дневни услуги за лица с увреждания, особено такива с психични разстройства и умствена изостаналост, както и почасови социални услуги в домашна среда.

Общи изводи за услугите за деца:

1. Основен дял на услугите за деца са услуги, предоставяни в общността. Преобладаващ е броят на услугите в общността за деца и семейства, развити в община Ямбол, като е поставено началото и на такива във всички останали общини.
2. Съществуващите услуги за уязвими семейства включват семейно консултиране и подкрепа, но все още не успяват да достигнат до най-засегнатите групи.
3. Приемната грижа, като форма на алтернативна семейна грижа бележи напредък в развитието, но настаняването при близки и роднини е все още преобладаваща форма.
4. Развити са услуги за деца с проблемно поведение, но те не успяват ефективно да покрият всички нуждаещи се.

Изводи за услугите за възрастни с увреждания и за стари хора:

През последните години в цялата област бяха открити и развити услуги в общността за възрастни като домашен социален патронаж, домашен помощник, социален асистент, личен асистент, дневен център за деца и/или възрастни хора с увреждания, дневен център за стари хора, център за социална рехабилитация и интеграция, както и услуги от резидентен тип: център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания, център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания, защитено жилище за хора с умствена изостаналост, обществени трапезарии. За разлика от годините, предшестващи реализацията на предходната Стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол, през последните пет години се повиши квалификацията на специалистите в тези услуги. Дейностите, които се извършват в тях и видовете услуги съответстват или в голяма степен се доближават до стандартите и критериите за предоставяне на услуги, разписани в нормативната база. Независимо от броя настанени лица в специализираните институции, стремежът е към предоставяне на индивидуална грижа. Финансиране се осигурява от различни източници - по проекти, с делегиран бюджет или като местна дейност, което е гаранция за устойчивост на дейностите.

В много от населените места работят читалища и пенсионерски клубове, които изпълняват много социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора.

Въпреки разнообразието от предоставяни услуги в общността, все още няма подходяща алтернатива за извеждане на потребителите от специализираните институции и има необходимост от социална и психологична работа с тях за мотивирането им за напускане на институцията.

Липсват достатъчно социални услуги, които да обхващат лицата с психични разстройства и деменция.

Изводи и препоръки за наличните социални услуги

Социалните услуги, функциониращи на територията на област Ямбол са важен фактор за ефективно социално включване и участие в живота на обществото на уязвимите групи. Планирането и разкриването на социални услуги през последните години е в съответствие с идентифицираните потребности на населението от общините на територията на Област Ямбол. Наблюдава се равномерно разпределение на услугите на територията на областта и сравнително добро качество на предоставянето им. Социалните услуги се предоставят съобразно желанието и личния избор на лицата с цел оказване на подкрепа да останат в общността. Обикновено бенефициенти са хора с увреждания, самотни възрастни хора, пенсионери, деца в риск.

Към края на 2015 г., социалните услуги, които функционират на територията на област Ямбол, като държавно делегирана дейност са:

- **Специализирани институции – 6 бр., от които:**
 - ✚ Домове за стари хора – 4 бр./ с. Воден, община Болярово; с. Болярско, община Тунджа; с. Чернозем, община Елхово, гр. Ямбол, община Ямбол
 - ✚ Домове за възрастни хора с умствена изостаналост – 2 бр. /с. Малко Шарково, община Болярово; с. Маленово, община Стралджа/
- **Социални услуги в общността – резидентен тип, делегирана от държавата дейност – 6 бр., от които:**
 - ✚ Центрове за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания – 2 бр./гр. Елхово, община Елхово; гр. Ямбол, община Ямбол;
 - ✚ Центрове за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания – 3 Ямбол и 1 Елхово
 - ✚ Защитени жилища – 5 бр., /3 бр. за жени с умствена изостаналост, съответно в гр. Болярово, с. Малко Шарково, община Болярово, гр. Елхово; 1 бр. За хора с физически увреждания в гр. Болярово и 1 бр. За хора с умствена изостаналост в гр. Ямбол/
- **Социални услуги в общността, делегирана от държавната дейност – 11 бр., от които:**
 - ✚ Дневни центрове – 4 бр. / 2 бр. За стари хора в с. Генерал Инзово и с. Скалица, община Тунджа, 1бр. За възрастни хора с увреждания в с. Веселиново, община Тунджа, 1 бр. За деца с увреждания в гр. Ямбол/
 - ✚ Центрове за социална рехабилитация и интеграция – 5 бр./ осигуряват комплексно обслужване на деца и възрастни и функционират на територията на всички общини/
 - ✚ Центрове за обществена подкрепа – 2 бр. / гр. Стралджа, община Стралджа, гр. Ямбол, общ. Ямбол/

От края на 2015 г., като местна дейност са открити две услуги на територията на община Болярово - Център за настаняване от семеен тип за лица, целева група - възрастни хора с деменция, с капацитет 15 места и Център за настаняване от семеен тип за лица, целева група – възрастни хора с физически увреждания, с капацитет 8 места.

На територията на област Ямбол се предоставят и социалните услуги в общността личен и социален асистент и домашен помощник, домашен социален патронаж и обществена трапезария.

Въпреки разнообразието от предоставяни услуги в общността, все още няма подходяща алтернатива за извеждане на потребителите от специализираните институции. Липсват достатъчно социални услуги, които да обхващат лицата с психични разстройства.

Необходимо е мрежата от социални услуги в т.ч. и от резидентен тип да се разшири, което ще даде възможност за предлагане на услуги за възрастни хора в среда близка до семейната, чрез предоставяне на квалифицирана помощ и подкрепа от специалисти.

Благодарение на стартирания процес на деинституционализация много деца и лица с увреждания получиха достъп до съвременни социални услуги. За да се развият и станат ефективни новоразкритите услуги, следва да се въведат механизми за проследяване дали услугата подобрява качеството на живот на всеки един клиент, а не само дали отговаря на всички нормативни изисквания.

Необходимо е приоритети в Стратегия за развитие на социалните услуги 2016 – 2020 да бъдат създаването на условия за достоен и независим живот на възрастните хора и хората с увреждания в семейна среда или в среда близка до семейната, чрез трансформация на институционалната грижа в качествени и достъпни услуги в общността и подкрепа на семействата, полагащи грижи за тях, както и подобряване достъпа до социални услуги, чрез повишаване на качеството им, включително и на тези услуги в съществуващите институции и превенция на отделянето на детето от семейството.

РАЗДЕЛ II

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ 2016 – 2020 ГОДИНА

8. Визия

Създаването и приемането на Областна стратегия за развитие на социални услуги в област Ямбол изразява стремежа на всички участници да допринесат за продължаването и доразвиване на социалната политика в областта. Тази стратегия изразява желанието за създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск.

Стратегията за развитие на социалните услуги в област Ямбол изразява стремежа за развитие и предоставяне на достъпни и качествени социални услуги, основно в семейна и близка до семейната среда от институции и организации, работещи в мрежа, с качество и обхват, задоволителни в максимална степен потребностите на всички рискови групи. Тя ще подкрепя местните общности, уязвимите групи и лицата в риск чрез преодоляване на неравномерността в развитието на социалните услуги, разширяване на обема, реформиране и оптимизиране на вече съществуващите и разкриване на нови форми на социални услуги и осъществяване на сътрудничества и участие на партньори от свързващи сектори.

Областната стратегия ще насърчи взаимодействието между социалните и здравните услуги, включително и развитието на иновативни междусекторни услуги, които да осигурят възможност за социално включване и същевременно да имат превантивна роля по отношение институционализацията на лицата, както и прилагането на интегриран подход.

Областната стратегия ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнени общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели областната стратегия предвижда развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център потребителя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.

В дългосрочен план Стратегията за развитие на социалните услуги цели в област Ямбол да се създадат условия за пълноценно участие в общественния живот на хората в неравностойно положение и с риск от социално изключване чрез предоставянето на достъпни, разнообразни и качествени социални услуги и грижи.

Приоритетните направления, целите, мерките и дейностите в Стратегията за развитие на социалните услуги са изведени въз основа на заключенията и препоръките от общинските анализи, направените проучвания и обобщения в анализа на ситуацията на областно ниво, както и установените потребности на рисковите групи в област Ямбол.

9. Ценности и принципи

Основна ценност за стратегията е човекът и правото на всяко човешко същество за достоен живот и развитие на възможности за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Стратегията утвърждава следните принципи и ценности при планирането и предоставянето на социални услуги, основаващи се на социалното включване и ефективната подкрепа. Те покриват всички аспекти на предоставянето на услуги в подкрепа на уязвимите групи.

- Съответствие на социалните услуги с международните документи относно спазване на човешките права;
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички социални групи;

- Интегриран подход при предоставянето на социалните услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на потребителя; осигуряване на достатъчен набор от социални услуги;
- Равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на област Ямбол;
- Водещи интереси на детето и на потребителите при планиране и предоставяне на социални услуги;
- Повишаване качеството на живот на децата, семействата, уязвимите общности и индивиди;
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги и партньорствата;
- Всеобхватност и гъвкавост;
- Насърчаване на услугите в общността;
- Ползване на услуги от резидентен тип само в краен случай;
- Иновативност и гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки;
- Ефективност и прозрачност при усвояването на финансовите средства;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги;
- Изграждане на мрежа от партньорства на местно ниво, с участието на всички заинтересовани страни;
- Подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- Независим живот в семейна среда или в среда близка до нея;
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България.

10. Обхват на стратегията

В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички общини на територията на област Ямбол, като се обръща специално внимание и на по-малките общини, където живеят малобройни рискови групи. Целта е да се преодолее неравномерността в развитието и достъпа до социални услуги. В този контекст чрез областното планиране се създава възможност за изграждане на мрежа от социални услуги, която отговаря на нуждите на рисковите групи и е ефективна от управленска и икономическа гледна точка. Стратегията задава както областната рамка, така и параметрите на социалните услуги във всяка от общините на територията на област Ямбол.

Стратегията обхваща **5-годишен период (2016 – 2020 г.)** и включва всички социални услуги, които ще функционират на територията на областта: разкритите социални услуги (и тяхната перспектива) и развитието на нови социални услуги. В Стратегията са планирани социални услуги за всички рискови групи на територията на областта и са описани достъпа до тези услуги и връзката между тях. Планирани са мерки и дейности в свързаните сектори: здравеопазване, образование, заетост, жилищна политика и инфраструктура, които имат важно значение за социалното включване и решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

11. Национални приоритети в развитието на социалните услуги

Същността на държавната политика в областта на социалните услуги в България е определена в няколко стратегически и програмни документи на национално ниво, чрез които се изясняват основните цели, приоритетите и мерките, които се планират в развитието на социалните услуги. Областната стратегия е разработена в съответствие с националните

приоритети в развитието на социалните услуги, залегнали в следните основни стратегически документи:

- Национална програма за развитие: България 2020;
- Национална стратегия за дългосрочна грижа;
- Национална стратегия за детето 2008 – 2018 година;
- Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България”;
- План за действие за изпълнение на Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България”;
- Актуализирана стратегия за демографско развитие на населението в Република България 2012 – 2030 г.;
- Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастни хора в България (2012 – 2030 г.);
- Актуализирана стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 г.;
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;
- Актуализираната стратегия по заетостта на Република България 2013-2020 г.

От 2000 г. държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това премина и към услугите за другите възрастови групи.

Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции, които предлагат универсален отговор на различните потребности и проблеми на хората, се премина към създаване на социални услуги в общността и услуги от резидентен тип, които индивидуализират подхода към групите в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Въведени са отговорности на общините при управлението на социалните услуги на местно ниво. Децентрализацията намери израз и във въвеждането на регламентите и практиката на договаряне на социалните услуги с частни доставчици.

12. Документи на областно и общинско ниво

При планирането на социалните услуги в Областната стратегия на областно и общинско ниво са взети под внимание и следните документи:

- Областна стратегия за развитие на област Ямбол (2014 – 2020 г.);
- Анализ на ситуацията и оценка на потребностите на общините;
- Общински планове за развитие на социалните услуги;
- Общински програми за закрила на детето;
- Областни и общински програми и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги.

13. Приоритетни направления

Приоритетните направления на Областната стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от намеса за решаване на ключови/ критични социални проблеми на жителите на областта. Областната стратегия предвижда да осигури качествени социални услуги в област Ямбол, интеграция на индивиди и общности, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

Избраните приоритетни направления включват:

☐ Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолация

Международната и българската практика показват, че инвестирането в развиване на услуги по превенция на общинско ниво е ефективно по отношение на ранна реакция и предотвратяване на проблеми и по отношение на вложените средства, които са много по-малко на един потребител в сравнение с услугите, които интервенират спрямо изявили се проблеми.

Поради това, приоритетно направление на областната стратегия е развиване на услуги по превенция на рискови фактори, ситуации, събития, които могат да водят до или да задълбочават социална изолация и изключване. Тези услуги ще бъдат развивани на общинско ниво и ще бъдат максимално мобилни, за да могат да обхванат максимално голям брой потребители. Услугите в това направление са насочени към подкрепа на семействата и индивидите за оставане в тяхната семейна и домашна среда, развитие на индивидуалните и общностни умения и ресурси, превенция на насилие, различни форми на насилие и експлоатация, превенция на противоправно поведение, социална маргинализация.

☐ Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа

Областната стратегия трябва да доведе до значително намаляване на дела на хората в специализирани институции в област Ямбол чрез разкриване на социални услуги от резидентен тип, закриване на институции, развиване на качествени социални услуги от резидентен тип със среда близка до домашната.

☐ Развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги

Развиването на нови социални услуги и подобряването на качеството на мрежата от социални услуги, въвеждането на принципи на работа и взаимодействие, насочени към ефективност и ефикасност, добро управление изискват въвеждането на областна политика за развитие на човешките ресурси в услугите и общинските администрации чрез обучения, супервизия и различни форми на подкрепа. Предвижда се развитие на механизми и стимули на областно ниво за подкрепа на доставчиците на социални услуги за непрекъснато повишаване на качеството на социалните услуги.

Във връзка с развитието на човешките ресурси в област Ямбол, все още не е използван целия капацитет и възможност на неправителствения сектор.

□ Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги.

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на областно ниво изисква активно развиване на партньорствата между общините в областта по отношение на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск, извежда на преден план необходимостта от междусекторно взаимодействие и прилагане на интегриран подход, което може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различни публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, инфраструктура и др.

14. Общи и специфични цели

За осъществяването на **Визията** на Областната стратегия, във всяко от приоритетните направления са набелязани общи и специфични цели и задачи.

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на лица и групи. Подкрепа за интеграция на семейства и общности чрез:

- **Специфична цел 1.1.** Предоставяне на социални услуги във всички общини в област Ямбол за подкрепа на уязвимите семейства и децата, за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие
- **Специфична цел 1.2.** Предоставяне на услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.
- **Специфична цел 1.3.** Предоставяне на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.
- **Специфична цел 1.4.** Предоставяне на социалните услуги за подкрепа на включването и реализация на лицата с увреждания.
- **Специфична цел 1.5.** Предоставяне на социални услуги за подкрепа на социалното включване и реализация на младежи, маргинализирани лица и групи, безработни и хора със зависимости.
- **Специфична цел 1.6.** Предоставяне на социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа

Обща цел 2. Намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции, чрез:

- ☐ **Специфична цел 2.1.** Разработване на планове за закриване/трансформиране на специализираните институции на територията на областта
- ☐ **Специфична цел 2.2.** Настаняване на деца в риск в различни форми на семейна грижа
- ☐ **Специфична цел 2.3.** Предоставяне на социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната, за децата, които не могат да бъдат отглеждани в биологичното си семейство. Подобряване качеството на съществуващите услуги от резидентен тип.
- ☐ **Специфична цел 2.4.** Разкриване на нови социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната за хора с увреждания и за стари хора
- ☐ **Специфична цел 2.5.** Реформиране и подобряване качеството на грижа в институциите за хора с увреждания и стари хора.

Приоритетно направление 3: Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги

Обща цел 3: Създаване на ефективна система за подкрепа на развитието на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги на територията на област Ямбол, с активното участие на всички заинтересовани страни

- ☐ **Специфична цел 3.1.** Изграждане на капацитет за управление и планиране на социални услуги в структурите на областно ниво
- ☐ **Специфична цел 3.2.** Изграждане на капацитет за управление на социални услуги в общините и доставчиците на социални услуги
- ☐ **Специфична цел 3.3.** Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги
- ☐ **Специфична цел 3.4.** Развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги
- ☐ **Специфична цел 3.5.** Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги

Приоритетно направление 4: Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги

Обща цел 4. Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на потребителите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество

- ☐ **Специфична цел 4.1.** Стимулиране и развиване на междуобщинското партньорство в социалните услуги
- ☐ **Специфична цел 4.2.** Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и услуги

15. Ключови индикатори

Постигането на набелязаните общи и специфични цели в рамките на следващите пет години ще създаде условия за устойчиво подобряване на качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение. Качествената промяна в ситуацията ще бъде измервана чрез система от качествени и количествени индикатори за напредъка в решаването на идентифицираните проблеми и в модернизирването на системата от социални услуги в област Ямбол.

Основните индикатори за промяната в системата на социалните услуги в област Ямбол, постигната в рамките на Областната стратегия, са:

- Намаляване на броя на настанените възрастни хора в институции с 20 %;
- Подобро условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;
- Осигуряване на устойчивост на 90% от услугите за деца и семейства в риск;
- Увеличаване на приемната грижа с минимум 10-15 семейства (професионални и доброволни приемни семейства) за целия период на Стратегията;
- Развит капацитет за предоставяне, управление, мониторинг и оценка на качествени и ефективни социални услуги на минимум 20% от персонала и експертите;
- Осъществени поне 5 партньорства между социалните услуги, общините, експерти.

Ключовите качествени индикатори за успеха на осъществената интервенция по отношение на постигнатата промяна в ситуацията в област Ямбол и ползите за рисковите групи в резултат от изпълнението на Стратегията са:

- Поне 20% от лицата с увреждания, обхванати в услуги за рехабилитация или различни форми на заместваща, дневна грижа;
- Повишено качеството на услугите за хората с увреждания - социална и медицинска рехабилитация чрез ЦСРИ в област Ямбол;
- Осигурена поетапна деинституционализация на стари хора и възрастни с увреждания чрез извеждане и разкриване на минимум 2 алтернативни форми на резидентна грижа в общността;
- Развити нов тип алтернативни резидентни услуги в среда близка до домашната за стари хора, които не са в състояние да живеят самостоятелно;
- Увеличаване капацитетите на ЦОП-ове в област Ямбол с 10%;
- Разкрита минимум 1 услуга за деца/младежи от резидентен тип;
- Подобро качество на услугите за деца и семейства в риск в минимум 3 услуги;
- Пълно обхващане на децата в предучилищно и училищно образование;
- Подбрана информираност на учениците и младежите за последиците от зависимостите и рисковото поведение;
- Брой проведени общи срещи и брой приложени механизми за обмен на опит и подобряване взаимодействието между заинтересованите страни в сферата на социалните дейности;
- Брой проведени обучения.

16. Интервенция – социални услуги и мерки

16.1. Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на лица и групи. Подкрепа за интеграция на семейства и общности.

Специфична цел 1.1. Предоставяне на социални услуги във всички общини в област Ямбол за подкрепа на уязвимите семейства и децата, за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.

Мярка 1.1.1. Предоставяне на подкрепа на уязвимите семейства и деца в Центрове за обществена подкрепа

Центрове за обществена подкрепа (ЦОП) на деца и семейства в риск са разкрити в общините – Ямбол, Стралджа и с. Тенево, община Тунджа. Всеки ЦОП е с териториален обхват населените места от съответната община, но се включват и потребители от съседни общини, в които няма разкрит ЦОП или разкритият ЦОП не предлага подходяща услуга. Дейностите в ЦОП са насочени към превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, развиване на умения на самостоятелен живот, приемна грижа и осиновяване, превенция на отклоняващото се поведение.

Конкретните услуги във всеки Център за обществена подкрепа включват: семейно консултиране и подкрепа; консултиране и информиране за проблеми, свързани с развитието на децата от съответната възраст; индивидуални и фамилни консултации в случаи на кризи в семейството; превенция на рисково и асоциално поведение на деца и младежи; подкрепа за професионално ориентиране на деца и младежи; семейно планиране, подготовка за родителстване, работа на ниво родилен дом, психологическо консултиране и рехабилитация, обучения в умения за самостоятелен живот, превантивни програми на ниво училище, информационни кампании, оценяване, обучение, наемане и подкрепа на приемни родители, подготовка и подкрепа на осиновители. Потребителите на услугите в ЦОП са насочвани от ОЗД и други свързани структури – медицински професионалисти и лечебни заведения, детски градини и училища, структури от системата на борба с противообществените прояви, общински администрации и др.

Дейност 1.1.1.1. Продължаване дейността на Център за обществена подкрепа (ЦОП) в гр. Ямбол. Капацитет – 50 места. ЦОП функционира в Комплекса за социални услуги за деца и възрастни (КСУДВ).

Дейност 1.1.1.2. Продължаване дейността на Центъра за обществена подкрепа (ЦОП) за деца и семейства в риск в община Стралджа. ЦОП обхваща деца обучаващи се в образователните институции в гр. Стралджа. Капацитетът му е 15, като се предвижда покачването му през 2019 година на 20 потребители, тъй като броят на децата и семействата които имат необходимост от тези услуги от гр. Стралджа расте.

Дейност 1.1.1.3. Продължаване дейността на Центъра за обществена подкрепа (ЦОП) с. Тенево, община Тунджа. С реализацията на проект „Насърчаване процесите на

социално включване в българското село чрез разкриване на Център за обществена подкрепа в община Тунджа в партньорство с НЧ "Просвета - 1910" в с. Тенево е разкрит Център за обществена подкрепа, който функционира през периода 01.07.2014 г. – 31. 12. 2014 г. През 2015 г. Центърът за обществена подкрепа в с. Тенево продължи дейността си като общинска дейност, но поради ограничен финансов ресурс услугата преустанови работа. В новия планов период община Тунджа има готовност за стартиране на услугата ЦОП в с. Тенево като делегирана от държавата дейност с капацитет 20 места или ще търси възможности за развиване на услугата чрез външно финансиране.

Мярка 1.1.2. Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие в цялата област Ямбол с обхват на уязвимите семейства и деца

По тази мярка в цялата област ще бъдат осъществени дейности за насърчаване развитието на деца 0-7 години. Те са насочени към развиване и подобряване на уменията за родителстване на родители с малки деца, стимулиране на развитието на децата в тази възраст (спрямо стандартите за ранно детско развитие), включване в предучилищна подготовка и училищно образование. Дейностите ще включват партньорство между социалния, образователен и здравен сектор.

Дейност 1.1.2.1. Развиване на умения за родителстване и пренатална подкрепа. Тази дейност включва съвместна работа на ЦОП в общините, кабинети по семейно планиране, здравни медиатори, лични лекари, лекари специалисти от доболничната, болничната и спешната помощ, общини. Тези дейности са насочени към:

- Установяване на възможни рискове за детето – от здравословен и социален характер и стартиране на социална работа при установен риск от раждане на дете с увреждане или риск от изоставяне;
- Приоритетно подпомагане на бременната жена – съвместна работа на ЦОП в общините, медиаторите, личните лекари и дирекциите „Социално подпомагане”;
- Семейно консултиране и подкрепа.

Дейност 1.1.2.2. Създаване и функциониране на **мобилен екип от специалисти** /педиатър, психолог, логопед, социален работник, рехабилитатор/, който да оказва навременна подкрепа в семейна среда. Развиване на услуги по ранна интервенция с акцент подкрепа на деца от 0 до 3 год. от уязвими семейства в област Ямбол.

Целта на тази услуга е:

- ранно диагностициране на детето при съмнение за изоставане в някоя от областите на развитие – познавателна, двигателна, речева, социална, емоционална;
- насочване на детето за навременно лечение в специализирани болнични заведения или към центрове за подпомагане;
- предотвратяване на риска от изоставяне на дете и настаняването му в институция;
- предоставяне на информация на родителите, за медицински, социални, образователни услуги и др.
- оказване на помощ и подкрепа на родителите и мотивирането им при отглеждането и възпитанието на своето дете.

След посещение на специалист/и в дома ще бъде обсъден план за действие, който в най-голяма степен ще отговаря на нуждите на детето и семейството.

Дейност 1.1.2.3. Услуги в подкрепа на родителската грижа за деца до 7 години. Предоставят се от ЦОП в общините, здравните медиатори, лечебните заведения, образователни институции, дирекции Социално подпомагане, организации с нестопанска цел.

- Предоставяне на краткосрочно подпомагане (храна, дрехи, памперси) за семейства с деца (0-3 години) в случаи на тежки социални проблеми (от общините, ДСП, НПО, хуманитарни организации);
- Обхващане в детски ясли и градини. Планирането на местата в яслите и детските градини ще бъде съобразено с темповете на демографско развитие. Чрез здравните медиатори и проекта за „Ранно детско развитие“ ще се насърчава записването на децата в ясли и детски градини.

Дейност 1.1.2.4. Продължаване и разширяване на дейностите в **Общностен център – Ямбол**. Реализиране на проект „Услуги за ранно детско развитие в **Общностен център – Ямбол** – продължение на дейността по проекта за социално включване „Общностен център-Ямбол за интегрирано предоставяне на социални услуги на деца и семейства в риск“.

Дейност 1.1.2.5. Продължаване и разширяване предоставянето на интегрирани социални услуги за деца от 0-7 годишна възраст и за техните родители в **Общностен център с. Кабиле, община Тунджа**. Услугите „Формиране и развитие на родителски умения“, „Семейно консултиране“ предвиждат предоставяне на подкрепа за развитие на деца и родители в неравностойно положение чрез директна работа в общността; предоставяне на мобилни интегрирани социални, здравни, образователни и консултативни услуги в подкрепа на родителството ще се изпълняват в изградените 10 зони за семейна подкрепа в средишните детски години на територията на община Тунджа.

Дейност 1.1.2.6. Продължаване, разширяване и укрепване на **Център за ранна интервенция на уврежданията**, който функционира в рамките на Общностния център в с. Кабиле, **община Тунджа**. Осигурен е подходящ транспорт с хидравлична платформа за превоз на деца, ползващи технически и помощни средства.

Дейност 1.1.2.7 Продължаване и разширяване предоставянето на услугата „Здравна консултация за деца чрез „Здравен кабинет” /мобилна услуга/ на територията на **община Тунджа**. Услугата предвижда предоставяне на подкрепа за консултиране на деца, чийто ОПЛ не е педиатър и на родители в неравностойно положение чрез директна работа в общността; предоставяне на мобилни интегрирани социални, здравни, образователни и консултативни услуги в подкрепа на родителството. Планираният капацитет е за 500 потребители, в т.ч. за 120 деца.

Дейност 1.1.2.8. Услуги за деца с увреждания, подлежащи на записване в първи клас чрез „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания”. Дейността ще се предлага като мобилна услуга по процедура „Ранно детско развитие” в **община Тунджа**. Дейностите ще се подкрепят и чрез мултидисциплинарен екип в услуга „Ранна интервенция на уврежданията” в рамките на Общностния център за интегрирани услуги в с. Кабиле.

Дейност 1.1.2.9. Услуги и дейности по процедура „Ранно детско развитие” в **община Стралджа**. Услуги и дейности по процедура „Ранно детско развитие” са по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за превенция на социалното изключване, намаляване на бедността сред децата, чрез инвестиции и подкрепа за дейността на създадените по Проекта за социално включване (финансиран със заем на Международната

банка за възстановяване и развитие) интегрирани услуги насочени към деца до 7 години от уязвими групи, включително и деца с увреждания и техните семейства, както и бъдещи родители, реализиращи се в **община Стралджа**.

Дейност 1.1.2.10. Осигуряване на здравни грижи на лица от етнически общности и в неравностойно положение. Тази дейност ще бъде осъществявана съвместно от лични лекари, експерти в общинските администрации (Болярово, Стралджа), здравните медиатори, детски заведения и ще включва:

- Проследяване на развитието на детето (с най-висока интензивност през първата една година);
- Информирание и консултиране по въпроси, свързани с развитието на детето (хранене, сън, стимулиране, общуване, игра);
- Информирание и консултиране по въпроси, свързани с нуждите на детето и умения за разпознаването им;
- Извършване на редовни имунизации. Съвместна работа със здравните медиатори за обхващане на деца от етническите общности в неравностойно положение.

Мярка 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца

За да се предотврати изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом, е необходимо работата по превенция да започне преди раждането на детето - успехът на превенцията зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение. Предотвратяването на изоставяне деца ще включва комплексни програми за семейна подкрепа – социална, достъп до образование, здравни грижи, жилищна политика, заетост и др.

Дейност 1.1.3.1. Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство. Съвместни инициативи на лечебните заведения, ЦОП в общините, РЦЗ, общинските администрации и ОЗД, които включват:

- активно включване на медиатори за консултиране на бременни и млади майки от ромската общност;
- информиране, консултиране и подкрепа на родилките и младите майки в риск да изоставят детето си, посредничество за решаване на социални проблеми и насочване към подходящи социални услуги.

Дейност 1.1.3.2. Подкрепа за развитието на социалните ресурси на уязвими семейства. Тази дейност ще бъде осъществявана съвместно от ЦОП, ДСП (които идентифицират рисковите семейства), бюрата по труда, образователните структури, структури за професионално обучение, лечебни заведения, лични лекари, медиатори и общинските администрации. Те включват:

- информиране и консултиране за наличните форми на социално подпомагане и подкрепа, достъп до административни услуги;
- подкрепа и придружаване за достъп до административни и други услуги за социална подкрепа;
- подкрепа за достъп до услуги по професионално ориентиране, квалификация и преквалификация, активни мерки на пазара на труда и заетост;
- подкрепа за достъп до здравни грижи – издирване, подкрепа и консултиране за здравно осигуряване и налични здравни грижи;

- осигуряване на общински жилища за временен престой на семейства в жилищна криза;
- семейно консултиране и подкрепа на семействата за преодоляване на семейни кризи и взаимоотношения в семействата, което ще се осъществява от ЦОП в общините.

Дейност 1.1.3.3. Предоставяне на интегрирани подкрепящи и консултативни услуги по схема „Ранно детско развитие” - Формиране и развитие на родителски умения, Семейно консултиране, Ранна интервенция на уврежданията чрез Общностен център с. Кабиле и зоните за семейна подкрепа **община Тунджа.**

Мярка 1.1.4. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца в цялата област и подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик

Дейностите в тази сфера включват създаване на система от мерки за превенция на насилието над деца и са насочени към създаване на чувствителност сред населението и професионалистите за причините и форми за насилие, симптомите на насилие, така че системите за закрила да могат да изградят адекватни мерки за реакция.

Дейностите се осъществяват от ЦОП в общините, ДСП/ОЗД със съдействието на МКБППМН, органите на МВР, лечебни заведения, работещите в ученическо здравеопазване, образователни институции, НПО.

Дейност 1.1.4.1. Образователни програми и кампании във всички детски градини и училища, както и в рамките на ЦОП, насочени към превенция на агресивно поведение сред деца, развиване на познание за насилието и неговите симптоми и умения за защита от насилие: провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво. Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от детските градини, училищата (учители, педагогически съветници), ЦОП, МКБППМН. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, НПО и други организации.

Дейност 1.1.4.2. Обществени кампании за предотвратяване на насилието и други форми на злоупотреба и експлоатация

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от общинска администрация и МКБППМН при община **Болярово**. Темите ще включват различните форми на насилие (физическо, сексуално и психологическо), злоупотреба, експлоатация, тежки форми на детски труд, negliжиране. Те ще са насочени към деца, родители, професионалисти и широката общественост. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, УНИЦЕФ, НПО и други организации.

Дейност 1.1.4.3. Разкриване на Кризисен център в град **Ямбол** в сграда, намираща се на ул. „Ресен“ №2 с капацитет 10 места. Социална услуга ще се състои в оказване на защита на деца и лица пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция. Специално внимание се обръща на случаите, когато лицето пострадало от домашно насилие е бременна жена или майка на дете,

ненавършило 3 години, и съществува риск от изоставяне на детето. В тези случаи се предприемат мерки за незабавно настаняване на майката и детето.

Дейност 1.1.4.4. Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик. Съвместни дейности на ОЗД, МКБППНП, ЦСРИ „Св. Марина“ - Елхово за подкрепа на деца жертви на насилие.

Дейност 1.1.4.5. Превенция на безнадзорността и тежките форми на детски труд и подкрепа за ре-интеграция на децата на улицата.

Община Тунджа ще продължи да утвърждава и реализира програми, включваща дейности в следните направления:

- МКБППМН и отдел Закрила на детето при Дирекция Социално подпомагане организират социално - превантивна дейност за децата в риск. Съвместно с училищните ръководства се осъществяват дейности в образователна и извънобразователна среда за ограничаване възможностите децата да попаднат в рискова ситуация.
- Към комисията работят обществени възпитатели, които оказват подкрепа на малолетни и непълнолетни лица с рецидив в проявите. Сред децата и родителите се разпространяват информационни материали за превенция на зависимостите, борба срещу насилието и агресията в различните им форми, трафик на хора, злоупотреби в Интернет.
- Продължаване на работата на сдружение „Заедно срещу дрогата“ по програмата за „Превенция и контрол на употребяващи наркотици“
- Превантивна дейност по проблемите на ХИВ/СПИН, туберкулоза и др.
- Провеждане на информационни кампании за популяризиране правата на детето в рамките на инициативата „Община - приятел на детето“.

Дейност 1.1.4.6. Предоставяне на разширен спектър от услуги за деца, младежи с рисково поведение, жертви на насилие и трафик, зависимости с цел намаляване на отпадането от училище на територията на **община Ямбол**.

Специфична цел 1.2. Предоставяне на услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.

Мярка 1.2.1. Предоставяне на подкрепа на роднините и близки, които са поели грижата за дете.

Тази мярка включва съвместни дейности на ЦОП и ОЗД за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от СИ и деца в риск от изоставяне. Настаняването при близки и роднини и осиновяването осигуряват устойчива семейна грижа за детето и трайно решаване на проблема за бъдещето на изоставените деца.

Дейност 1.2.1.1. Подкрепа за семействата на роднини и близки, които отглеждат деца като мярка за закрила. Предоставя се от ЦОП в общините и включва:

- Подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за новородени и по-големи деца, чиито родители заявяват намерение за изоставяне;

- Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси за деца от 0-1 година) в случаи на тежки социални проблеми;
- Мобилизиране на разширеното семейство.

Дейност 1.2.1.2. Консултиране и подкрепа на приемни родители, осиновители и близки, поели грижа за дете в община Тунджа от социални работници, психолози, юристи, педагози и др., които предоставят услуги в рамките на схема „Ранно детско развитие”.

Мярка 1.2.2. Широко развитие на приемната грижа и поддържане над 30 работещи приемни семейства годишно в областта.

За развиване на приемна грижа следва да продължи работата на екипите по приемна грижа в общините, ОЗД/ДСП, ЦОП на територията на общините.

Да продължи междуинституционалното сътрудничество при организирането и провеждането на информационни кампании. В развитието на приемната грижа ОЗД/ДСП, Комисията по приемна грижа, ЦОП на територията на общините, екипите по приемна грижа да работят в тясно партньорство за реализиране на услугата „приемна грижа”. Приоритетно ще бъде развивана приемна грижа за деца до 2 години, но е необходимо да има утвърдени приемни семейства за деца във всяка възрастова група.

Дейност 1.2.2.1. Развитие на дейности по приемна грижа в съществуващите ЦОП.

Дейност 1.2.2.2. Продължаване на дейностите по приемна грижа по проект “Приеми ме 2015“ в **община Ямбол**. Обучение на приемни родители по одобрена от МТСП програма. Осъществяване на наблюдение и подкрепа на приемното семейство след настаняване на дете.

Дейност 1.2.2.3. Продължаване на дейности по приемна грижа в **община Елхово** по проект “Приеми ме 2015“. В резултат се очаква подобряване на качеството на предоставяната грижа в приемните семейства, чрез повишаване капацитета на приемните родители, насочване на децата-потребители към социални услуги в общността (ЦСРИ „Св. Марина“ Елхово).

Дейност 1.2.2.4. Продължаване на дейности по приемна грижа в **община Тунджа** и създаване условия за разширяване на услугата – до 5 семейства.

Дейност 1.2.2.5. Провеждане на периодични информационни кампании в населените места на **община Тунджа** за популяризиране на „Приемната грижа” като алтернативна грижа за деца в семейна среда .

Дейност 1.2.2.6. Използване на ресурса на утвърдените приемни семейства за спешно краткосрочно настаняване на деца в риск от изоставяне и на изоставени деца. Развиване на „заместваща“ приемна грижа на територията на **община Ямбол**.

Мярка 1.2.3. Развиване на услуги в подкрепа на кандидат-осиновители, осиновители и осиновени във всички общини в областта

В процеса по осиновяване участие имат Съветът по осиновяване към РДСП, ДСП/ОЗД, ЦОП в общините.

Дейност 1.2.3.1. Обучение и подготовка на кандидат осиновители

Обучението и подготовката се предоставя от ЦОП в общините на кандидат-осиновители, насочени от ОЗД и по собствено желание. Обучение на кандидат-осиновители и от външни обучители. Включва форми на индивидуална и групово работа.

Дейност 1.2.3.2. Подкрепа на осиновители и осиновени. Тази дейност включва:

- Наблюдение и подкрепа в следосиновителния период;
- Формиране на групи за подкрепа на осиновители и осиновени деца;
- Подкрепа в периода на прием на осиновеното дете в семейството – подкрепа в ежедневните грижи.

Дейност 1.2.3.3. Предоставяне на услуги в подкрепа на осиновяването – консултиране, информиране. Психологическо консултиране и подкрепа на детето и семейството за улесняване на адаптацията към новата среда и за подобряване на общуването между членовете на семейството; информиране, консултиране, насочване на семейството към ползването на адекватни услуги в общността, с оглед по-добро посрещане потребностите на детето.

Дейност 1.2.3.4. Създаване на „Възпитателно – образователен дневен център за деца, юноши и семейства” в т.ч. кризисен център и център за обществена подкрепа на територията на община Тунджа, в който ще се предоставят комплекс от социално-образователни услуги, насочени към оказване на индивидуална подкрепа, осигуряване на подслон, консултиране или социално – психологическа подкрепа, формиране на умения и знания за околния свят, бит и традиции.

Дейност 1.2.3.5. Включване на специалисти от услугите” Формиране на родителски умения”, ”Семейно консултиране” и „Здравна консултация” в мрежата от подкрепящи услуги за кандидат – осиновители, осиновители и осиновени на територията на община Тунджа.

Специфична цел 1.3. Предоставяне на социални услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.

Мярка 1.3.1. Подкрепа към родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания и настаняването им извън семейна среда.

Тази мярка включва комплекс от дейност за навременна диагностика и ранна интервенция в случаите на раждане на дете с увреждане. Интервенцията е насочена към предоставяне на информация на семейството за медицинските аспекти на състоянието на детето, подготовка и подкрепа за необходимите грижи. Услугата включва и дейностите по ранно детско развитие. Предоставят се от медицински професионалисти и лечебни заведения, общински администрации, други услуги в общността, обществени организации.

Дейност 1.3.1.1. Осигуряване на устойчивост и продължаване на предоставяните услуги от **Компекса за социални услуги за деца и възрастни в гр. Ямбол.**

Предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родители преди и непосредствено след раждане на дете с увреждания. Реинтеграция на деца от резидентни институции. Информирание и обучение в зависимост от степента на увреждане. Съвети за права, процедури и посредничество за получаване на технически помощни средства от социалните услуги в общността за деца и възрастни.

Дейност 1.3.1.2. Създаване на Комплекс за социални услуги за деца и семейства (обединява ЦСРИ „Св. Марина“, ЦНСТДМБУ „Къща като къщи“, ЦНСТДМУ) в **гр.Елхово**, за обхванатите от услугите деца и семейства риск. Дейностите в КСУДС Елхово са насочени към осъществяване на превантивна и социална работа с деца в риск и техните семейства.

Стимулиране процеса на социализацията на децата в риск, образователна подкрепа и мотивиране на желанието им за посещаване на училище, специализирана подготовка за започване или връщане в училище:

- Обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция, семейно планиране и подкрепа, оздравяване на семейната среда и обучение на родителите;
- Логопедична работа с деца;
- Закрила на деца жертви на малтретиране, насилие и negliжиране и дейности за подобряване на обществените нагласи спрямо деца с увреждания и деца в риск;
- Дейности за подобряване обществените нагласи спрямо деца с увреждания и деца в риск;
- Посещения на семейства, с цел развиване на родителски капацитет;
- Консултиране и подкрепа за деца с отклоняващо се поведение.

Дейност 1.3.1.3. Стимулиране процеса на социализацията на децата в риск, образователна подкрепа и мотивиране на желанието им за посещаване на училище, специализирана подготовка за започване или връщане в училище чрез услугите, реализирани по схема „Ранно детско развитие“ в **община Тунджа**: „Формиране и развитие на родителски умения“, **„Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания“**, „Семейно консултиране“, „Допълнителна подготовка за равен старт в училище“ и др.

- Обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция, семейно планиране и подкрепа, оздравяване на семейната среда и обучение на родителите;
- Логопедична работа с деца;
- Подкрепа при осъществяване на мерки за закрила на деца жертви на малтретиране, насилие и negliжиране и дейности за подобряване на обществените нагласи спрямо деца с увреждания и деца в риск;
- Дейности за подобряване обществените нагласи спрямо деца с увреждания и деца в риск;
- Посещения на семейства, с цел развиване на родителски капацитет;
- Консултиране и подкрепа за деца с отклоняващо се поведение.

Дейност 1.3.1.4. Програми за интегриране на деца с увреждания в **община Тунджа**. Разработването и прилагането на такива програми цели осигуряване възможности на деца със специални образователни потребности да се обучават в интегрирана образователна среда под ръководство и подкрепата на ресурсни учители

Дейност 1.3.1.5. Изграждане на работещо сътрудничество и обмен на информация между системата на здравеопазването и социалните услуги за пренатална диагностика, ранна регистрация на бременността и ранно установяване на риска от увреждане; предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родителите преди и непосредствено след раждане на дете с увреждания.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства.

Тази мярка ще бъде осъществена чрез продължаване на функционирането на съществуващите услуги и развиване на нови, насочени към улесняване на достъпа до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация.

Системата/мрежата на услуги в общините ще спомогне за изграждане на условия за адекватни здравни грижи, рехабилитация и интеграция на децата с увреждания; ще осигури подкрепа на техните родители и близки чрез индивидуални и групови консултации (социални, здравни, правни, психологически) и обучение на родителите, семействата и близките за подобряване на уменията им за грижа за децата с увреждания в семейна среда.

Дейност 1.3.2.1. Продължаване дейността на Дневен център за деца с увреждания в **град Ямбол** – капацитет – 30 места. Извършване на рехабилитация и работа с родители в Дневния център за деца с увреждания в град Ямбол. Наред с дневната грижа, Дневният център за деца с увреждания в община Ямбол предлага и услуги за рехабилитация на деца с увреждания и работа с техните семейства за предоставяне на информация и подготовка за полагане на грижи в семейна среда.

Дейност 1.3.2.2. Продължаване дейността на Център за социална рехабилитация и интеграция **ЦСРИ град Ямбол** – капацитет 41 места.

Дейност 1.3.2.3. Развиване на дейностите на Центъра за социална рехабилитация и интеграция в гр. **Стралджа** за деца с увреждания, който може да осигурява подкрепа и за децата с увреждания от други населени места от общината при заявено желание от страна на родителите или техни настойници.

Дейност 1.3.2.4. Продължаване дейността на ЦСРИ „Св. Марина“ в **община Елхово** за деца с увреждания с разширяване капацитета от 35 на 50 потребители и развиване на мобилност в услугата.

Дейност 1.3.2.5. Реализиране на услуги по схема **„Ранно детско развитие“** в **община Тунджа**. Ще бъдат подкрепени следните услуги: „Здравна консултация за деца“, включително и предоставяне на мобилни услуги в населените места; „Ранна интервенция на уврежданията“, „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания“; „Допълнителна подготовка за равен старт в училище“ „Формиране и развитие на родителски умения“ и „Семейно консултиране и подкрепа“. Предвид специфичния характер на общината, услугите ще се предоставят чрез мобилни екипи и работа на терен.

Дейност 1.3.2.6. Развиване на дейностите в **Център за услуги в домашна среда** по проект „Независим живот“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и предоставяне на подкрепа за семействата с деца с увреждания на територията на **община Тунджа**.

Дейност 1.3.2.7. Предоставяне на подкрепящи услуги за деца с увреждания и техните семейства във **„Възпитателно – образователен дневен център за деца, юноши и семейства“** в **община Тунджа**, в който ще се предоставят комплекс от социално-образователни услуги, насочени към оказване на индивидуална и групова подкрепа, психологическо консултиране. Чрез предоставените услуги ще се формират знания и умения за родителска грижа, дейности от ежедневието, околната среда, бит и традиции.

Дейност 1.3.2.8. Социална подкрепа в ЦОП Стралджа. Семействата с деца с увреждания ще ползват и услугите по семейно консултиране и подкрепа, развитие на родителски умения, осъществявани от ЦОП Стралджа.

Дейност 1.3.2.9. Реализиране на проект „Услуги за ранно детско развитие в „Общостен център – Ямбол“.

Дейност 1.3.2.10. Развиване на дейностите в Център за услуги в домашна среда по проект „Независим живот” по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и предоставяне на подкрепа за семействата с деца с увреждания на територията на **община Болярово**.

Мярка 1.3.3. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова и заместваща грижа за децата с увреждания според вида на техните увреждания, отглеждани в семейна среда.

Бъдещото развитие на дневната и почасова грижа изисква да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят. Целта е подготовка на децата, които до момента са живели изолирано, за включване в масови детски заведения и да се предостави временна подкрепа на родителите и семействата. Предвидено да се развият разнообразни форми:

- Разширяване на програмите, които предлагат домашни грижи - Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник за деца с увреждания. Предвижда се всяка община в област Ямбол да осигури разкриването и развиването на този тип социални услуги в общността;
- Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по Закона за хората с увреждания.

Дейност 1.3.3.1. Разработване на проекти от **община Стралджа** с цел разширяване обхвата на децата по програмите, които предлагат домашни грижи - личен асистент, социален асистент и домашен помощник за деца с увреждания.

Дейност 1.3.3.2. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за деца с увреждания – личен асистент, финансирани по ОПРЧР или национални програми. **Община Елхово** от 01 ноември 2015 г. стартира изпълнението на проект “Право на независим живот“. Той се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз – чрез Европейския социален фонд и национално съфинансиране по Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ “Независим живот”, приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното изключване” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020”. Основна цел на проекта е подобряване качеството на живот и на достъпа до здравни услуги и услуги за социално включване на хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация, чрез което да се създадат условия и подкрепа за ефективно упражняване правото им на независим живот.

Дейност 1.3.3.3. Разкриване и развиване на социалните услуги в общността - Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник по проект „Независим живот” по ОП „Развитие на човешките ресурси“ за деца и възрастни с увреждания на територията на **община Болярово**.

Дейност 1.3.3.4. Продължаване и разширяване на социалните услуги чрез програми и проекти, осигуряващи домашни грижи за деца с увреждания в **община Тунджа** – личен асистент, социален асистент, домашен помощник.

Дейност 1.3.3.5. Продължаване функционирането на „Звено за услуги в домашна среда” към ДСП” Тунджа” в **община Тунджа**.

Дейност 1.3.3.6. Продължаване реализиране на социална услуга „личен асистент” по НП „АХУ” на територията на **община Тунджа**.

Дейност 1.3.3.7. Развитие на **Център за услуги в домашна среда** по схема „Независим живот” на ОНРЧР 2014-2020 на територията на **община Тунджа**. Предлагат се интегрирани медико-социални услуги в домашна среда за самотноживеещи възрастни хора, лица и деца с увреждания или със затруднения в самообслужването и организирането на бита. По проекта се създава възможност при необходимост да бъдат временно ползвани помощно – технически средства.

Дейност 1.3.3.8. Предоставяне и разширяване на социалните услуги чрез програми и проекти, които осигуряват домашни грижи за децата с увреждания - личен асистент, социален асистент и домашен помощник в **община Ямбол**

Дейност 1.3.3.9. Продължаване и разширяване на дейностите в съществуващия Дневен център за деца с увреждания в град **Ямбол** – рехабилитация, терапевтични занимания и терапии, психологическа подкрепа, развиване на придобитите знания и умения и др. Капацитетът на социалната услуга е 30 потребители, като е предвидено увеличаване на капацитета от 30 на 38 места.

Дейност 1.3.3.10. Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по Закона за хората с увреждания. Разкритите социалните услуги в общността ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства от социалните услуги в общността за деца и възрастни.

Дейност 1.3.3.11. Повишаване информираността на местната общност на територията на **община Ямбол** по проблемите и възможностите за развитие на децата с увреждания и семействата им.

Специфична цел 1.4. Предоставяне на социалните услуги за подкрепа на включването и реализацията на лицата с увреждания.

Мярка 1.4.1. Развиване капацитета на функциониращите ЦСРИ с мобилни екипи и дневни центрове за обхващане на хората с увреждания в цялата територия на област Ямбол.

Функциониращите ЦСРИ и Дневните центрове в област Ямбол осигуряват за хората с увреждания необходимата медицинска и социална рехабилитация, здравни грижи, информация и консултации. Освен това, семействата и близките, които полагат грижи за хора с увреждания получават в ЦСРИ и Дневните центрове специализирана подкрепа, информиране и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо).

Дейност 1.4.1.1. Развитие на дейността на ЦСРИ в Комплекса за социални услуги за деца и семейства – **гр. Ямбол**. Използване на мобилни екипи от рехабилитатор и психолог за посещения по домовете, когато не се изисква специализирана апаратура. Осигуряване на специализиран транспорт в случаите, когато услугата изисква специално оборудване.

Дейност 1.4.1.2. Развитие на дейността на ЦСРИ – **гр. Стралджа**. Услугите се предоставят в обособената за тази услуга база, собственост на „Булгартрансгаз“, която общината ползва под наем. Ежегодно материално-техническата база на центъра се допълва с различни уреди, обогатяващи дейността на центъра, осигуряващи по-качествено обслужване на потребителите. Предвижда се покачване на капаците на услугата през 2018 г. при условие, че се запази средната ползваемост на услугите, предоставяни от центъра над 40 през 2016 г. и 2017 г.

Дейност 1.4.1.3. Развитие на дейността на ЦСРИ „Св. Марина“ – **гр. Елхово** - 35 потребители деца с увреждания с фокус рехабилитация, подкрепа, консултиране и мобилен екип за покриване потребителите на територията на община Елхово и Болярово. Дейността на ЦСРИ „Св. Марина“ в община Елхово за деца с увреждания от 3 до 18 години планира разширяване капацитета от 35 на 50 потребители и развиване на мобилност на услугата.

Дейност 1.4.1.4. Развитие и разширяване на дейността на ЦСРИ – **гр. Болярово**. Развиване на мобилни услуги, които да обхванат хората с увреждания в цялата община и да осигурят достъп до услуги в семейна среда за децата и хората с увреждания, живеещи в малки изолирани населени места.

Дейност 1.4.1.5. Развитие на дейността на ЦСРИ – **с. Калчево, община Тунджа**

Услугата е делегирана от държавата дейност с капацитет 25 потребители. Почасови социални услуги се ползват от 41 потребители. Подкрепящи дейности, предоставяни в ЦСРИ с. Калчево са: социална интеграция; двигателна рехабилитация; медицински услуги; съдействие по набавяне на медикаменти; психологическа рехабилитация; трудотерапия; занимания по интереси; организиране на свободното време, отдых и развлечение; организиране на кулинарни изложби и др.; излети сред природата и опознавателни екскурзии. С потребителите се работи по индивидуални програми, съобразени с нуждите и специфичните им особености. При необходимост услугите се предоставят чрез домашни посещения. В резултат на комплексните услуги, се отчита съхраняване на двигателната активност, добро психо - емоционално състояние на потребителите.

Развитие на дейността на ЦСРИ е в посока разширяване на териториалния обхват, в т.ч. като мобилна услуга, обхващаща близките населени места.

Дейност 1.4.1.6. Развитие и разширяване дейността на **Дневен център за възрастни лица с увреждания – село Веселиново, община Тунджа.**

Дневният център е делегирана от държавата дейност с капацитет 20 места. Управлението на услугата е предоставено на СНЦ „Каритас“ след провеждане на конкурсна процедура, съгласно чл. 18а, ал. 3 от Закона за социално подпомагане и чл.37, чл. 38, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. Доставчикът предоставя комплекс от дневни грижи в общността за лица с увреждания. От социални дневни услуги се ползват 20 пълнолетни лица с увреждания, живеещи на територията на община Тунджа и община Ямбол. Потребителите се транспортират със специализиран транспорт от „врата – до врата“, което значително облекчава семействата на ползвателите.

Осигуряват се социални, трудотерапевтични, медицински, рехабилитационни услуги според индивидуалните потребности и възможности на потребителите, както и културно-образователни мероприятия.

Дейност 1.4.1.7. Предприемане на действия за промяна профила на **Дневен център за деца с увреждания в община Ямбол** и създаване на Дневен център за деца и/или възрастни хора с увреждания – обхващане на целевата група от лица над 29 годишна възраст, с цел предоставянето на подходяща социална услуга в общността.

Мярка 1.4.2. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Спектърът на тези услуги обхваща както ежедневни дейности вкъщи (като помощ при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване), така и предоставяне на дневни и почасови услуги извън дома (дневни центрове и алтернативни форми на заместваща грижа).

Дейност 1.4.2.1. Продължаване дейността на Звеното за услуги в домашна среда в **община Ямбол** към Домашен социален патронаж по проект „Осигуряване на подкрепа за независим живот на хора в неравностойно положение“ по ОПРЧР.

Дейност 1.4.2.2. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за деца и лица с увреждания и самотни стари хора – личен асистент, финансирани по ОПРЧР или национални програми в **община Ямбол**.

Дейност 1.4.2.3. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за деца и лица с увреждания и самотни стари хора – личен асистент, финансирани по ОПРЧР или национални програми в **община Стралджа**.

Дейност 1.4.2.4. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за деца и лица с увреждания и самотни стари хора – личен асистент, финансирани по ОПРЧР или национални програми. Дейностите ще бъдат осъществявани от общините и доставчици на социални услуги. **Община Елхово** от 01 ноември 2015 г. стартира изпълнението на проект “Право на независим живот“. Той се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз – чрез Европейския социален фонд и национално съфинансиране по Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ “Независим живот”, приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното изключване” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020”. Основна цел на проекта е подобряване качеството на живот и на достъпа до здравни услуги и услуги за социално включване на хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация, чрез което да се създадат условия и подкрепа за ефективно упражняване правото им на независим живот.

Дейност 1.4.2.5. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за деца и лица с увреждания и самотни стари хора – личен асистент, финансирани по ОПРЧР или национални програми. Дейностите ще се осъществяват от **община Болярово**.

Дейност 1.4.2.6. Продължаване и разширяване на социалните услуги чрез програми и проекти, осигуряващи домашни грижи за деца с увреждания в **община Тунджа** – личен асистент, социален асистент, домашен помощник.

Дейност 1.4.2.7. Продължаване функционирането на „Звено за услуги в домашна среда” към ДСП” Тунджа” в **община Тунджа**.

Дейност 1.4.2.8. Продължаване реализиране на социална услуга „ личен асистент” по НП „ АХУ” на територията на **община Тунджа**.

Дейност 1.4.2.9. Развитие на **Център за услуги в домашна среда** по схема „Независим живот” на ОПРЧР 2014-2020 в населени места в община Тунджа. Предлагат се интегрирани медико-социални услуги в домашна среда за самотноживеещи възрастни хора, лица и деца с увреждания или със затруднения в самообслужването и организирането на бита. По проекта се създава възможност при необходимост да бъдат временно ползвани помощно – технически средства.

Дейност 1.4.2.10. Разширяване на услугите в подкрепа на близките, които полагат грижи за хора с увреждания в домашна обстановка. Предоставяне на специализирана подкрепа на близките при инцидент с член от семейството, който води до инвалидизация – информиране и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо) чрез социалните услуги, Дневните центрове и ЦСРИ, развиващи дейност на територията на община Тунджа.

Дейност 1.4.2.11. Развитие на дейността на **Домашните социални патронажи**

Продължаване и разширяване на дейността Домашен социален патронаж в **община Ямбол**.

На територията на **община Стралджа** функционират три патронажа - гр.Стралджа, с. Войника и с. Каменец. Капацитетът на трите е за по 50 потребители. „Домашен социален патронаж” в общината предоставя социални услуги по домовете свързани с доставка на храна и медицинско обслужване. С реализирането на проект „Звена към ДСП в община Стралджа – 2” дейността им се обогати, доставят се още здравна грижа, психологическа подкрепа, и рехабилитация.

Повишаване числеността и обхвата на Домашния социален патронаж **Елхово**.

Продължаване и развиване на дейността на Домашният социален патронаж гр. **Болярово**.

Продължаване и разширяване на дейността Домашен социален патронаж в **община Тунджа**:

- **Домашен социален патронаж с. Болярско**, *общинска дейност* с капацитет 90 места, който предоставя услуги в 5 населени места – Болярско, Бояджик, Безмер, Гълъбинци и с. Златаре.
- **Домашен социален патронаж „Тунджа”** – *общинска дейност* - осигурява услуги на територията на селата Миладиновци, Меден кладенец, Савино и Межда с капацитет до 100 потребители. Храната се осигурява на принципа на кетъринг.
- **Общинско социално предприятие за обществено хранене „Домашен социален патронаж” с. Победа**, което е *общинска дейност*. Капацитетът му е 100 места и предоставя социални услуги за жителите на 11 населени места от състава на община „Тунджа” – Победа, Челник, Асеново, Каравелово, Робово, Сламино, Козарево, Стара река, Търнава, Могила и Чарган. В рамките на устойчивостта на проекта,

Общинското социално предприятие осигурява „защитена заетост” на 6 лица от уязвими социални групи.

- **Общинска обществена трапезария** - *общинска дейност* с капацитет 200 лица. Предоставя условия за доставка на готова храна до потребителите на територията на цялата община целогодишно.

Дейност 1.4.2.12. Осигуряване на информация, съдействие и посредничество за улесняване на достъпа до технически помощни средства и достъпна среда в дома по програмите на АХУ и Закона за хората с увреждания.

Дейност 1.4.2.13. Продължаване дейността на клубовете на инвалида в **общините Ямбол, Елхово и Стралджа**. Създаване на условия за преодоляване изолираността на хората с увреждания и включването им в различни културни, спортни и други прояви.

Дейност 1.4.2.14. Осигуряване на социално включване на хората с увреждане и стари хора в местните клубове на пенсионера на територията на **община Болярово**.

Мярка 1.4.3. Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания

Дейностите се изпълняват съвместно от общински администрации, организации на хора с увреждания, обществени организации.

Дейност 1.4.3.1. Подобряване на инфраструктурата и осигуряване на достъпна среда в общественото пространство, културни и здравни центрове, училища и детски градини. Определяне на конкретните задачи по общини в рамките на годишните планове за развитие на социалните услуги.

Осигуряване на подкрепяща среда за децата със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания в училищата и детските градини:

- достъпна архитектурна среда;
- специалисти – психолози, логопеди, рехабилитатори, образователни медиатори и др. ;
- специални учебно-технически средства и апаратура, дидактически материали, учебни помагала, специализиран софтуер, учебни програми – в зависимост от потребностите на всяко дете/ученик.

Дейност 1.4.3.2. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на по-широки възможности за самостоятелен живот чрез осигуряване на достъп до социални услуги.

Дейност 1.4.3.3. Обхващане с хоризонтални мерки и целеви инициативи за социално включване, насочени към достъп до професионална квалификация, заетост и доходи, чрез включване в програми и мерки на ДБТ; инициране и изпълнение на проекти за професионална квалификация и заетост, финансирани по оперативни програми.

Дейност 1.4.3.4. Провеждане на разяснителни мероприятия от ДБТ сред работодателите в област Ямбол, относно възможностите за заетост на хората с увреждания. Прилагане на целеви мерки съвместно с ДБТ и НПО с цел придобиване на допълнителна професионална квалификация, обучение и практически умения. Преодоляване изолацията на пазара на труда.

Дейност 1.4.3.5. Изграждане на Социални предприятия в община Тунджа

Приоритет в целевите общински политики за социално включване на хората с увреждания през новия стратегически планов период, **община Тунджа** ще реализира чрез развиване на социалното предприемачество на територията на общината.

Социалното предприемачество е основен приоритет в процеса на реформа в сферата на социалните услуги, насочена към деинституционализация и прилагането на активни мерки на пазара на труда. Предоставянето на социални услуги в рамките на социално предприятие има три паралелни цели, а именно:

- а) развитие/усъвършенстване на социални и трудови умения чрез продължаващо обучение сред рискови групи на пазара на труда;
- б) възможност за защитена трудова заетост за лицата, включени в планираните дейности;
- в) подобряване на качеството на живот на хората, получаващи услуги в тяхна подкрепа;

В контекста на този приоритет ще се реализират проекти с външно финансиране, създаващи условия за утвърждаване и развиване на нови форми на социални предприятия за осигуряване социалното включване на различни рискови общности – хора с увреждания, трайно безработни лица и др.

Дейност 1.4.3.6. Разработване на нови форми и услуги за активно включване на лицата с увреждания. Развитие на Социално предприемачество на територията на **община Ямбол**. Прилагане на индивидуален подход за развитие и подобряване уменията на лицата от уязвимите групи с цел преодоляване на социалната изолация в общността.

Дейност 1.4.3.7. Изграждане на електронен информационен портал, включващ НПО и бизнеса в региона за подкрепа на младежи с увреждания.

Изграждане на информационен портал който, да събира база данни за младежи с увреждания, които желаят да се реализират на пазара на труда от една страна. От друга страна порталът ще даде възможност на представителите на бизнеса да заявят желание за включване на младежи с увреждания в техния бизнес като стажанти или на трудов /граждански/ договор. По този начин в област Ямбол хората с увреждания ще имат възможност да упражнят правото си на достоен труд и успешна социална реализация в обществото.

Специфична цел 1.5. Предоставяне на социални услуги за подкрепа на социалното включване и реализация на младежи, маргинализирани лица и групи, лица в риск от социално изключване и хора със зависимости.

Мярка 1.5.1. Развиване на услуги за превенция и подкрепа за преодоляване на последиците от рисково и зависимо поведение на младежи и възрастни

Тези услуги имат за цел да свържат младежите и лицата от уязвимите групи с подходящи социални, образователни, здравни, информационно-консултантски и други услуги в зависимост от техните нужди и проблеми. Тези услуги са своеобразен диспечерски пункт към други услуги и нуждата от тях се поражда от факта, че един от проблемите на младежите и лицата от уязвимите групи е социална изолация, ниска социална компетентност или незнанието/ неумението да се обърнат към подходяща институция или специалист, които да им помогнат в решението на проблемна ситуация.

Дейност 1.5.1.1. Предоставяне на услуги за превенция в съществуващите ЦОП и ЦСРИ в град **Ямбол**, които да включват: развиване на умения за самостоятелен живот и превенция на рисково поведение; психологическо консултиране, семейно консултиране, медиация, рехабилитация, младежки информационно консултантски и обучителни услуги, обучителни услуги, свързани с повишаване на квалификацията, преквалификация, кариерно консултиране и посредничество за намиране на работа.

Дейност 1.5.1.2. Предоставяне на услуги за превенция в ЦСРИ **Стралджа** и ЦОП **Стралджа** и изградения консултативен кабинет към МКБППМН.

Дейност 1.5.1.3. Разкриване Кризисен център в град **Ямбол** (включва Звено за кризисна интервенция и Звено за психо-социална подкрепа), който има за цел да предоставя подкрепа и закрила от 3 до 6 месеца на нуждаещи се лица.

Дейност 1.5.1.4. Развитие и подобряване на качеството на услугите предоставяни от **Превантивно-информационен център – гр. Ямбол.**

Предоставяните слуги ще бъдат насочени към деца, млади хора и техните семейства от високо рискови и маргинализирани групи – ромска общност и уязвими семейства /семейства със зависимост към наркотици и алкохол, семейства в криза поради развод, семейства в които има психично болен или починал родител, семейства с осиновено дете, семейства живеещи в пълна бедност/. Основната цел е се да променят нагласите на лицата от тези групи позволяващи формиране на рисково поведение и/или на нездравословен начин на живот.

Дейности:

- предоставяне на достъпна и обективна информация относно употребата на психоактивни вещества
- обучения за специалисти, доброволци, представители на образователни и социални институции, НПО по различни теми, свързани осъществяването на превантивни интервенции;
- форуми, семинари, дискуссионни срещи, информационни кампании;
- изграждане на координационен механизъм м/у отговорните и заинтересовани институции;
- сформирание на групи за психо-социални тренинги с деца и младежи употребяващи алкохол и наркотични вещества /без данни за зависимост/;
- сформирание на групи за психо-социални тренинги с деца и младежи с криминално и асоциално поведение;
- индивидуални консултации на деца, млади хора и родители по проблемите на наркотиците и наркозависимостите;
- групи за родителска взаимопомощ.

Мярка 1.5.2. Разширяване на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на маргинализирани лица и групи, лица в риск от социално изключване

Дейност 1.5.2.1. Продължаване и развиване на услугата Обществена трапезария в община **Ямбол**

Дейност 1.5.2.2. Реализация на проект „Топъл обяд“ в община **Ямбол**

Дейност 1.5.2.3. Продължаване на дейността по социалната услуга Обществена трапезария за бенефициенти от **община Елхово**.

Дейност 1.5.2.4. Продължаване и развиване на услугата **Обществена трапезария** в **община Тунджа**, по проекти, финансирани от **Фонд „Социална закрила“**.

На територията на община Тунджа от 2009 г. се реализират социални услуги по НП „Обществена трапезария“ на принципа на проектно финансиране чрез Фонд „Социална закрила“. Самостоятелно и под формата на публично – частно партньорство с подкрепата на външни лицензирани доставчици, в това число и чрез неправителствени организации, услугата „Обществена трапезария“ се предоставя за 358 лица в 24 населени места по 4 проекта.

Предвид сезонния характер на услугата (01.10. – 30.04.), ще се използват възможности за финансово осигуряване чрез проектно/външно финансиране за предоставяне на услугата и през периода 01.05.-30.09., за който не се осигуряват средства по Националната програма.

Дейност 1.5.2.5. Разширяване обхвата и капацитета на услугата по **проект „Осигуряване на топъл обяд в община Тунджа“**, финансиран от **ФЕПНЛ**.

Услугата в момента се предоставя за 100 потребители, живеещи на територията на 16 населени места от община „Тунджа“: Победа, Челник, Асеново, Сламино, Робово, Каравелово, Могила, Чарган, Търнава, Стара река, Козарево. Болярско, Безмер, Бояджик, Гълъбинци и Златари. Приготвянето и доставката на храната ще се извършва чрез Домашен социален патронаж с. Болярско и Общинско социално предприятие за обществено хранене ”Домашен социален патронаж” с. Победа. Достъпът до социалната услуга имат потребители, живеещи в материално лишение, отговарящи на изискванията и критериите за включване в една от следните целеви групи:

- Лица и семейства на месечно подпомагане, с доход по-нисък от диференцирания минимален доход;
- Неосигурени, самотноживеещи лица с децата си, подпомагани по Закона за семейни помощи за деца;
- Самотно живеещи лица, получаващи минимални пенсии /за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност, социални и наследствени пенсии;
- Лица и семейства, инцидентно пострадали от бедствия и аварии при форсмажорни обстоятелства, подпомогнати с еднократна помощ по реда на Закона за социално подпомагане.

Дейността на проектите дейности е до 30.04.2016 год., като община Тунджа има готовност да продължи реализиране на подобна дейност и при отваряне на нова схема за финансиране.

Дейност 1.5.2.6. Продължаване и развиване на услугата Обществена трапезария в **община Болярско** с капацитет 40 потребители

Дейност 1.5.2.7. Продължаване и развиване на услугата „Осигуряване на топъл обяд“ в **община Болярско**. Услугата се предоставя на територията на община Болярско в 11 населени места – гр. Болярско и селата Стефан Караджово, Мамарчево, Голямо Крушево, Шарково, Златиница, Крайново, Воден, Попово, Оман, Ружица. Приготвянето и доставката на храната се извършва чрез Домашен социален патронаж гр. Болярско. Достъп до социалната услуга имат 112 потребители, отговарящи на изискванията и критериите за включване в една от следните целеви групи: Лица и семейства на месечно подпомагане, с доход по-нисък от диференцирания минимален доход; Неосигурени, самотноживеещи лица с децата си, подпомагани по Закона за семейни помощи за деца; Самотно живеещи лица,

получаващи минимални пенсии /за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност, социални и наследствени пенсии. Продължителността на проекта е до 30.04.2016 год. Община Болярово ще продължи реализиране на подобна дейност и при отваряне на нова схема за финансиране.

Специфична цел 1.6. Предоставяне на социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Мярка 1.6.1. Предоставяне на комплекси от услуги за подкрепа на старите хора във всички общини в областта.

Дейност 1.6.1.1. Разкриване на Дневен център като самостоятелна услуга за стари хора и хора с увреждания в община **Елхово**.

Дейност 1.6.1.2. Продължаване дейността на съществуващия Дневен център за стари хора в **с. Генерал Инзово, община Тунджа**. Дневният център за стари хора с. Генерал Инзово е разположен в общинска сграда, преустроена и адаптирана според нуждите на лицата, ползващи социалната услуга. Капацитетът е 30 места. Развиване на дейността с обхват и в съседни населени места. Осигуряване на мобилност.

Дейност 1.6.1.3. Продължаване дейността на съществуващия Дневен център за стари хора в **с. Скалица, община Тунджа** с капацитет 30 места. Развиване на дейността с обхват и в съседни населени места. Осигуряване на мобилност.

Дейност 1.6.1.4. Разкриване на Дневен център за стари хора в **с. Маломир, община Тунджа** с капацитет 20 места.

Дейност 1.6.1.5. Изграждане на **Комплекс за социални услуги за възрастни или самотни стари хора** - Услугите се предвиждат да се предоставят на лица с увреждания и самотни стари хора на територията на **община Тунджа**. Предвижда се да комбинира ресурсите на различни дейности и услуги (ЦНСТ за лица с увреждания, ЦНСТ за възрастни хора, Дневен център за стари хора;) с цел оптимизиране на ресурсите и ефективното им използване при предоставяне на услуги за рискови общности и групи. Целева група Пълнолетни и/или стари хора и лица с увреждания, в това число самотни стари хора и живеещи в изолирани райони, в община Тунджа

Дейност 1.6.1.6. Продължаване на дейността на действащите ЦСРИ

- Продължаване на дейността на действащия **ЦСРИ - Стралджа**
- Продължаване на дейността на действащия **ЦСРИ - гр. Болярово**. Центърът за социална рехабилитация и интеграция е държавно делегирана дейност с капацитет 25 места, финансира се от Републиканския бюджет чрез бюджета на община Болярово. Услугите, които се предлагат са: консултиране, рехабилитация, терапия, ориентиране, информиране, групово работно, работно на терен, обучение в полезни умения.
- Продължаване на дейността на действащия **ЦСРИ - с. Калчево, община Тунджа**. Услугите, които се предлагат включват: социално консултиране, рехабилитация,

психологическа подкрепа, индивидуална и групов работа с потребителите, работа на терен, обучение в полезни умения и съхраняване на двигателна активност

Дейност 1.6.1.7. Продължаване на общинската подкрепа за дейностите на Клубовете на пенсионера, предоставящи възможности за общуване, социален живот за стари хора с относително съхранено здраве и възможности за самостоятелно придвижване, като се увеличи броят на потребителите им и при възможност създаване на нови в населените места където все още не съществуват такива.

В **община Ямбол** функционират 13 клуба на пенсионера.

В **община Стралджа** – 14 Клуба на пенсионера като 2 от тях са в гр. Стралджа, при възможност ще бъдат създадени нови клубове в населените места, където все още не съществуват такива.

На територията на **община Елхово** функционират пенсионерски клубове във всяко населено място, два от които са в град Елхово, в които възрастните жители в пенсионна възраст прекарват голяма част от свободното си време. Тези клубове са форма на социална интеграция. В тях се организират социални контакти и възможности за активен живот на пенсионерите. В клубовете посетителите получават информиране и консултиране по социални, здравословни и др. въпроси. Финансират се от община Елхово.

В **община Тунджа**, поради спецификата на населените места, са изградени и действат 37 клуба на пенсионера. В тях хората от третата възраст организират социални контакти и възможности за активен живот. В клубовете посетителите получават информиране и консултиране по социални, здравни и др. въпроси.

В **община Болярово** функционират 9 клуба на пенсионера в гр. Болярово и селата Воден, Мамарчево, Попово, Стефан Караджово, Голямо Крушево, Горска поляна, Шарково, Крайново. Клубовете са форма на социална услуга в общността, която цели ограничаване на социалната изолация на възрастните хора, подпомагане на създаването и развитието на социални контакти, подкрепа за развитие на творческите изяви на хората от третата възраст. Клубовете на пенсионера се финансират от общинския бюджет.

Дейност 1.6.1.8. Изграждане на Комплекс за подкрепа на възрастни лица, лица с увреждания и самотни стари хора на територията на **община Тунджа**. Предвижда се да комбинира ресурсите на различни налични дейности и услуги на територията на общината (Дневен център за стари хора; Домашен социален патронаж, Клуб на пенсионера, Обществена трапезария) с цел оптимизиране на ресурсите и ефективното им използване при предоставяне на услуги за рискови общности и групи. Целева група Пълнолетни и/или стари хора и лица с увреждания, в това число самотни стари хора и живеещи в изолирани райони, в община Тунджа.

Дейност 1.6.1.9. Разширяване предоставянето на социалната услуга личен асистент по проект „Нови възможности за грижа“ по ОПРЧР в **община Ямбол**.

Дейност 1.6.1.10. Предоставяне на почасови услуги в **община Ямбол** – услуги за лична помощ (личен асистент), услуги за комунално-битови дейности (домашен санитар), услуги за социално включване (социален асистент), здравни и медицински услуги (здравен асистент), услуги за психологическа подкрепа (психолог) по проект „Осигуряване на подкрепа за независим живот на хора в неравностойно положение“ по ОПРЧР.

Дейност 1.6.1.11. Разширяване на услугите в домашна среда в **община Елхово** - домашен помощник, социален асистент, личен асистент, осигуряващи домашни грижи, помощ в домакинството, обслужване, помощ за излизане и придвижване и др. дейности в

подкрепа на стари хора, които им позволяват по-дълго да живеят в своя дом и в семейна среда. Реалното увеличение на тези услуги през 2016-2020 г. ще зависи от предоставените възможности за финансиране по оперативни и национални програми.

Община Елхово от 01 ноември 2015 г. стартира изпълнението на проект “Право на независим живот“. Той се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз – чрез Европейския социален фонд и национално съфинансиране по Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ “Независим живот”, приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното изключване” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020”. Основна цел на проекта е подобряване качеството на живот и на достъпа до здравни услуги и услуги за социално включване на хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация, чрез което да се създадат условия и подкрепа за ефективно упражняване правото им на независим живот.

Дейност 1.6.1.12. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за самотни стари хора – личен асистент, домашен помощник, социален асистент финансирани по ОПРЧР или национални програми. Дейностите ще се осъществяват от **община Болярово.**

Община Болярово от февруари 2016 г. стартира изпълнението на проект „Независим живот за жителите на община Болярово”, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г. по процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001-2.002 „Независим живот” съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейски социален фонд. Общата цел на проекта е чрез доразвиване на съществуващия център за услуги в домашна среда в Община Болярово да се обогати систематизираното и пълно предоставяне на необходимите социални и здравни услуги на хората в неравностойно положение в общината. Ще се оказва подкрепа за лична помощ, комунално-битови дейности и подкрепа на социално включване в дома на потребителите. Специализираните медико-социални услуги ще бъдат изпълнявани от медицинска сестра, рехабилитатор, психолог, управител и социален работник. Предвижда се да бъде осигурена дългосрочна подкрепа в домашна среда и предоставяне на интегрирани услуги за 130 лица с увреждания и хора над 65 г. с ограничения и невъзможност за самообслужване, живеещи на територията на община Болярово

16.2. Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа

Обща цел 2. Намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции чрез:

Специфична цел 2.1. Разработване на планове за закриване/трансформиране на специализираните институции на територията на областта

Мярка 2.1.1. Разработване на планове за развитие, за подобряване на материалната база и качеството на социалните услуги в специализирани институции за възрастни хора на територията на област Ямбол, съобразено с приоритетите на Националната стратегия за дългосрочна грижа

Дейност 2.1.1.1. Създаване на общински работни групи във всяка община за разработване на планове за подобряване на материалната база и качеството на социалните услуги в специализираните институции за възрастни и стари хора на територията на всички общини в областта. Тяхната работа ще бъде подпомагана от експертна група на областно ниво (с участието на РДСП, РЗИ, НПО и външни специалисти) за консултиране и подкрепа на процеса чрез провеждане на срещи, посещения на място, дискусии, съвместна разработка на предложения.

Специфична цел 2.2. *Настаняване на деца в риск в различни форми на семейна грижа.*

Мярка 2.2.1. Осигуряване на семейна среда за деца в риск чрез реинтеграция в биологичното или разширено семейство и настаняване в алтернативна семейна грижа.

Дейност 2.2.1.1. Реинтеграция в биологичното семейство. Услугите по реинтеграция на децата в биологичното семейство ще се предоставят от ЦОП в общините и включват подкрепа на детето и на семейството:

- Подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки с биологичните родители, братя и сестри;
- Подкрепа на детето при реинтеграция в семейството;
- Подкрепа на биологичните родители при поемане на грижата за деца, отглеждани в институции. Информирание и консултиране за права и отговорности. Услуги за изграждане на родителския капацитет.

Дейност 2.2.1.2. Настаняване в разширено семейство – услугите по интеграция на децата в семейство на роднини и близки и в разширеното семейство ще се предоставят от ЦОП и включват подкрепа на детето и на семейството:

- Подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки на децата с техните близки и роднини;
- Подкрепа на детето в периода на адаптация в разширеното семейство;

- Консултиране, практическа подкрепа, съдействие, информиране, посредничество, материална и финансова подкрепа в процеса на отглеждане на изведените деца.

Дейност 2.2.1.3. Настаняване на деца в риск в приемни семейства.

Услугите ще се предоставят от ДСП/ОЗД, ЦОП в общините, както и от НПО, предоставящи подходящи услуги и ще включват провеждане на кампании, обучение и оценка на кандидат приемни родители, подкрепа на детето и на семейството.

- Провеждане на кампании и информационни срещи;
- Подбор и обучение на приемни родители;
- Сключване на договори, подкрепа при предоставяне на приемната грижа.

Дейност 2.2.1.4. Преобразуване/закриване на ДМСГД в Ямбол, във връзка с процеса на деинституционализация на настанените деца в институцията.

Специфична цел 2.3. Предоставяне на социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната за децата, които не могат да бъдат отглеждани в биологичното си семейство. Подобряване качеството на съществуващите услуги от резидентен тип.

Мярка 2.3.1. Осигуряване на среда близка до семейната за деца, лишени от родителска грижа – Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ).

ЦНСТ представлява резидентна форма на грижи за деца, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването им ще бъде дългосрочно. Центровете предоставят подслон и ежедневни грижи за настанените деца, като осигуряването на здравните и образователни услуги се предоставят извън мястото за живеене, за да бъде осигурена социална интеграция.

Дейност 2.3.1.1. Продължаване и развиване на дейността на съществуващите ЦНСТ в Ямбол – ЦНСТДМУ и ЦНСТДМ.

Дейност 2.3.1.2. Подобряване качеството на предоставяната грижа в ЦНСТДМБУ „Къща като къщи“ и ЦНСТДМУ - Елхово, чрез задоволяване на базовите, здравни, социални, образователни, емоционални и др. потребности. Стимулирането и създаването на социални контакти на потребителите, предоставяне на условия за поддържането и запазването на емоционалната връзка между потребителите и техните близки и роднини. Оказване на помощ и подкрепа при проявен интерес от страна на кандидат-осиновители.

Дейност 2.3.1.3. Изграждане на ЦНСТ за младежи с физически/ментални/, интелектуални увреждания на територията на **община Тунджа**.

Специфична цел 2.4. Разкриване на нови социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната за хора с увреждания и за стари хора

Мярка 2.4.1. Изграждане на резидентни услуги за стари хора и за хора с увреждания

Дейност 2.4.1.1. Изграждане и разкриване на Център за настаняване от семеен тип за стари хора – в **община Стралджа** (до 2018 г.) с капацитет от 12 места.

Дейност 2.4.1.2. Изграждане и разкриване на Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в община Стралджа с капацитет 12 места.

Дейност 2.4.1.3. Изграждане на 2 броя ЦНСТ за самотно живеещи възрастни хора с капацитет 12 места на територията на **община Тунджа**.

Дейност 2.4.1.4. Изграждане на ЦНСТ за хора с психични или поведенчески дефицити, с капацитет 8 места на територията на **община Тунджа**. Предоставяне на подслон и ежедневни грижи в среда, близка до семейната. Основните дейности включват изграждане на умения за самостоятелен живот; социални, образователни, здравни и други услуги в зависимост от потребностите на настанените лица.

Дейност 2.4.1.5. Изграждане на ЦНСТ за лица с физически увреждания с капацитет 8 места на територията на **община Тунджа**.

Дейност 2.4.1.6. Изграждане на ЗЖ за лица с ментални/психични увреждания с капацитет 8 места на територията на **община Тунджа**.

Дейност 2.4.1.7. Изграждане на Защитено жилище за хора с физически увреждания на територията на **община Тунджа** с капацитет от 8 места.

Дейност 2.4.1.8. Изграждане на Център за временно настаняване за бездомни пълнолетни лица и/или останали в безпомощно състояние на територията на **община Тунджа**.

Дейност 2.4.1.9. Изграждане на ЗЖ в с. **Зимница, община Стралджа** за пълнолетни лица с умствена изостаналост с капацитет от 8 места.

Дейност 2.4.1.10. Изграждане на 7 броя ЦНСТ за жени с умствена изостаналост на територията на **община Болярово**, изведени от ДВХУИ с. **Малко Шарково**. Ще бъде извършен ремонт и реконструкция на съществуващата материална база на ДВХУИ с. Малко Шарково с цел създаване на условия за предоставяне на услугата ЦНСТ. Услугата е насочена към предоставяне на подслон и ежедневни грижи в среда, близка до семейната. Основните дейности включват изграждане на умения за самостоятелен живот; социални, образователни, здравни и други услуги в зависимост от потребностите на настанените лица. Цели се подобряване на условията на живот и грижа на хората с увреждания.

Дейност 2.4.1.11. Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в **Болярово** - капацитет 8 бр., като държавна делегирана дейност през 2016 г. – услугата е разкрита през 2015 г. като местна дейност. Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания е нова

форма на социална услуга, насочена към лицата, които имат потребност от 24-часова грижа. Социалната услуга от резидентен тип е разкрита на база идентифицирани потребности на населението в общината от такъв вид услуга. Центърът осигурява подходящо равнище на интервенция и подкрепа, което дава възможност на хората да постигнат максимална самостоятелност и контрол над собствения си живот. Създава се среда за живот близка до семейната, при която лицата получават необходимата им индивидуализирана подкрепа за водене на относително самостоятелен и независим живот.

Дейност 2.4.1.12. Център за временно настаняване за бездомни пълнолетни лица и /или останали в безпомощно състояние на територията на **община Ямбол**.

Дейност 2.4.1.13. Изграждане на Дом за стари хора в гр. Стралджа с капацитет 35 лица.

Специфична цел 2.5. Реформиране и подобряване качеството на грижа в институциите за хора с увреждания и стари хора.

Мярка 2.5.1. Подобряване качеството на материалната база и качеството на грижа

Дейност 2.5.1.1. Предоставяне и развиване на дейността в Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с деменция - капацитет 15 бр., – услугата е разкрита през 2015 г. като местна дейност в **с. Мамарчево, община Болярово**, от 01.04.2016 г. е държавна делегирана дейност. Основната цел на предоставяните услуги в Център за настаняване от семеен тип е осигуряване качество на живот, което гарантира благосъстоянието и недопускането на социално изключване на всяко лице чрез предоставяне на индивидуализирана грижа и подкрепа, фокусирана върху постижими резултати за потребителите на услугата. Това е социална услуга от резидентен тип насочена към възрастни хора с увреждания, които имат нужда от 24-часова грижа, която се разкрива на база идентифицирани потребности на населението в общината от такъв вид услуга.

Дейност 2.5.1.2. Развиване и продължаване на дейността на съществуващото Защитено жилище за хора с умствена изостаналост (ЗЖХУИ) в **град Ямбол** с капацитет 8 лица.

Дейност 2.5.1.3. Развиване и продължаване на дейността на ЗЖХУИ с. **М. Шарково, община Болярово**.

Защитеното жилище е държавно делегирана дейност с капацитет 8 места, финансира се от Републиканския бюджет чрез бюджета на общината. Потребителите на този вид услуга са 8 пълнолетни лица с лека и средна степен на умствена изостаналост, прекарвали част от живота си в специализираната институция на ДВХУИ с. Малко Шарково, но имащи реален шанс за социална интеграция. В защитеното жилище са създадени условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на потребителите. Осигурен е пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, близка до семейната.

Дейност 2.5.1.4. Развиване и продължаване на дейността на ЗЖХУИ **гр. Болярово**. Потребителите на този вид услуга са 8 пълнолетни лица с лека и средна степен на умствена изостаналост, прекарвали част от живота си в специализираната институция на ДВХУИ с. Малко Шарково, но имащи реален шанс за социална интеграция. В защитеното жилище са

създадени условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на потребителите. Осигурен е пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, близка до семейната.

Дейност 2.5.1.5. Продължаване и развиване на дейността на ЗЖХФУ гр. **Болярово**. Капацитет е 11 места. Потребителите на този вид услуга водят независим начин на живот, подпомагани от професионалисти - като се прилага индивидуален подход съобразен с конкретните потребности на всяко настанено лице.

Дейност 2.5.1.6. Ремонт и реконструкция на настоящата сграда на Дом за стари хора с. **Воден, община Болярово**. Развиване и продължаване на дейностите в Дом за стари хора в с.Воден, община Болярово с капацитет от 30 места.

Дейност 2.5.1.7. Разкриване на филиал към съществуващия Дом за стари хора - **Ямбол** с капацитет 35 места.

Дейност 2.5.1.8. Реновиране и основен ремонт на сградата на Дом за стари хора – **Ямбол** с цел подобряване състоянието на социалната инфраструктура (предвидена възможност от НСОРБ относно дейности за подкрепа на социалната инфраструктура в обхвата на ОП „Региони в растеж“, ОП РЧР).

Дейност 2.5.1.9. Продължаване и развитие на дейностите в Дом за стари хора - село **Чернозем, община Елхово**. Подобряване на условията за живот и грижа на старите хора чрез ремонт, реконструкция и саниране на настоящата сграда.

Дейност 2.5.1.10 Продължаване и развитие на дейностите в Дом за стари хора – село **Болярско, община Тунджа**. Подобряване и разширяване на комплексните услуги.

Дейност 2.5.1.11. Подобряване на качеството на предоставяната услуга в „Защитено жилище за хора с умствена изостаналост” в гр. **Елхово**.

Дейност 2.5.1.12. Подобряване на материалната база и дворното пространство на ДВХУИ в с. **Маленово, община Стралджа**, чрез проекти или донорски организации.

Мярка 2.5.2 Реформиране на съществуващите специализирани институции за стари хора и за хора с увреждания

Дейност 2.5.2.1 Постепенно намаляване на капацитета на ДВХУИ в с. Маленово, община Стралджа от капацитет 59 на 55 потребители.

Дейност 2.5.2.2. Извеждане на потребителите на ДВХУИ с. Малко Шарково, община Болярово в новоизградени 7 броя ЦНСТ.

16.3. Приоритетно направление 3: Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги

Обща цел 3: Създаване на ефективна система за подкрепа на развитието на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги на територията на област Ямбол, с активното участие на всички заинтересовани страни

☐ **Специфична цел 3.1.** Изграждане на капацитет за управление и планиране на социални услуги в структурите на областно ниво.

Дейност 3.1.1. Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета за управление и планиране на социални услуги в структурите на областно ниво.

☐ **Специфична цел 3.2.** Изграждане на капацитет за управление на социални услуги в общините и доставчиците на социални услуги.

Дейност 3.2.1.1. Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на експертите и специалистите във всяка община, ангажирани с управлението на социалните услуги.

☐ **Специфична цел 3.3.** Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги.

Дейност 3.3.1. Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и добри практики на специалистите и персонала, пряко ангажирани в предоставянето на социални услуги.

☐ **Специфична цел 3.4.** Развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.

Дейност 3.4.1. Планиране и проучване на възможността социалните услуги на територията на **община Ямбол** да се предоставят от външни доставчици.

Дейност 3.4.2. Обучение за изграждане на ефективни партньорства, умение и нагласи за развиване на публично-частните партньорства в областта на социалните услуги.

Дейност 3.4.3. Споделяне на добри практики и развитие на партньорства между община Ямбол и СНЦ „Мостове над Тунджа“, СНЦ „Идея“, БЧК.

☐ **Специфична цел 3.5.** Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

16.4. Приоритетно направление 4: Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги

Обща цел 4. Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на потребителите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество

□ **Специфична цел 4.1.** Стимулиране и развиване на междуобщинското партньорство в социалните услуги.

Дейност 4.1.1. Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и добри практики за формиране и развитие на умения с цел изграждане и поддържане на ефективни партньорства на междуобщинско ниво и работа в мрежа.

□ **Специфична цел 4.2.** Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и услуги.

Дейност 4.2.1. Ефективно сътрудничество при прилагане на Областен координационен механизъм по деинституционализация.

Дейност 4.2.2. Подписване и прилагане в **община Ямбол** на Координационен механизъм за взаимодействие между заинтересованите институции при работа в случай на деца в риск от ХИВ, Хепатит С, Хепатит В и сексуално предавани инфекции.

Дейност 4.2.3. Прилагане на Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

Дейност 4.2.4. Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения чрез практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие

Дейност 4.2.5. Развиване на сътрудничество между сферата на здравеопазването и социалните дейности – Здравно консултативни центрове към МБАЛ, сферата на превенцията и противодействието на асоциалното поведение, сферата на образованието и социалните дейности.

Дейност 4.2.6. Съвместно развитие на мобилни екипи за осигуряване на подкрепа на деца, хора с уверждания и самотни стари хора в изолирани населени места.

РАЗДЕЛ III

План за действие

17. Управление и координация на изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общините, институциите на областно ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности.

Областен управител

Областният управител отговаря за разработването и утвърждаването на Стратегията за развитие на социалните услуги в област Ямбол. Разработването на настоящата стратегия е организирано от областния управител с оглед необходимостта от стратегическо планиране на областно ниво, което да включи всички общини. По този начин разкриването на социални услуги се доближава до потребностите на хората от целевите групи не само на територията на общината, но и в областта. Областният управител отговаря за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Ямбол, с която е свързана Областната стратегия за развитие на социалните услуги като секторна политика в областта. Той има важна роля при изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги с оглед прилагането на общи мерки на областно ниво и на съвместни дейности в няколко общини, както и с цел координиране дейността на общините и териториалните, секторни звена на централната изпълнителна власт при работата по стратегията. При управление на регионалното развитие, областният управител има ясно определени отговорности и правомощия, които упражнява еднолично, чрез областната администрация или като председател на областния съвет за развитие. Областният управител разполага с оперативна самостоятелност и функции и се явява ключова координираща фигура между управленските нива (държавно – местно; централно – териториално), от една страна, и от друга – между секторните звена на централната изпълнителна власт.

Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба, **областният управител** има следната роля и отговорности в изпълнението на настоящата стратегия:

- Внася проекта на Областната стратегия за развитие на социалните услуги за обсъждане и съгласуване от Областния съвет за развитие;
- Отговаря за оперативната и техническа координация на изпълнението на Стратегията;
- Координира подготовката на проектни предложения за финансиране в съответствие с областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Съвместно с РДСП Ямбол подпомага развитието на услуги в общността на междуобщинско и областно ниво, насочени към подкрепа за интегритета на семейства и общности и предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи; съдейства на общините за развитие на политики и услуги, насочени към намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции;
- Създава необходимите условия, координира, контролира и сътрудничи с всички заинтересовани страни, за да се повиши ефикасността на услугите и да се осигурят равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Областният съвет за развитие на област Ямбол е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител, който също носи определени отговорности за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта:

- Обсъжда и съгласува Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество между съседни общини за осъществяване на съвместни дейности в изпълнение на дейностите, заложи в стратегията;
- Отговаря за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта; оценява инициативите на общините и на юридически лица с нестопанска цел, свързани със стратегията;
- Съгласува актуализацията на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.

РДСП и ДСП

Регионалните дирекции за социално подпомагане като териториални поделения на АСП в областните центрове провеждат държавната социална политика на ниво област, а Дирекциите "Социално подпомагане" на територията на всяка община по отношение на закрила на детето; рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания и проучване потребностите на населението в областта и в общините от социални помощи и социални услуги.

Ролята на РДСП Ямбол по отношение на Областната стратегия включва:

- Сътрудничи при изготвяне на общинската стратегия за социални услуги, проучване и анализиране на нови потребности и необходимост от актуализация;
- Извършва оперативната и техническа координация на изпълнението на областната стратегия с подкрепата на областна администрация и общините;
- Подпомага изготвянето на Междинен доклад за мониторинг и оценка на изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Изготвя становища и прави предложения до АСП за откриване, закриване, промяна вида и капацитета на социалните услуги в съответствие с планираните дейности в стратегията;
- Събира и актуализира база данни с резултатите от предоставяните социални услуги и контролира спазването на критерии и стандарти за предоставяне на социални услуги за деца и възрастни;
- Събира и актуализира база данни с резултатите от предоставяните социални услуги и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на стратегията;
- Сътрудничи с областната и общинските администрации и с неправителствени организации при осъществяването на планираните дейности в стратегията;
- Осигурява методическа подкрепа на персонала на социалните услуги и системен контрол при предоставянето на социалните услуги;
- Оказва съдействие при подготовката и изпълнението на планове за закриване и трансформиране на СИ.

Предвид основните си функции, ДСП (с отделите си „Социална закрила“, „Закрила на детето“ и „Хора с увреждания и социални услуги“) носят отговорност и изпълняват конкретни задачи при реализирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги:

- Правят предложения до РДСП за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с областната стратегия и предвидените дейности в нея;

- Събират и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;

ДСП извършва консултиране и насочване на семейства с деца в риск към социални услуги; оказват съдействие за реструктурирането и реформирането на СИ – за деца и за лица с увреждания; подпомагат изграждането на алтернативни социални услуги; подпомагат общините при идентифициране на нуждаещите се стари хора от услуги в общността и други. РДСП и ДСП имат отношение към всички заложи цели в Стратегията и това са задачи свързани с: идентифициране и насочване на случаи към социални и здравни услуги за ранна превенция; подкрепа на семейства в риск от изоставяне на дете; насочване на семействата на деца с увреждания към дневни центрове и детски градини за получаване на гъвкава грижа; насочване на семействата с деца с увреждания за ранна диагностика и навременна интервенция на увреждането; изграждане на връзка между децата, настанени в СИ и биологично или разширено семейство; реинтеграцията на деца в семейна среда; оказване на методическа подкрепа и съдействие на ЦОП за формиране на мобилни екипи.

Общини

Общините отговарят за цялостното изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги на тяхната територия. За тази цел те разработват, приемат и прилагат общинска стратегия за развитие на социалните услуги и план за действие.

Местните власти разработват и изпълняват интегрирани политики за развитие на хората в риск на тяхната територия като комбинират ресурсите и координират дейности в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общините са доставчик на социални услуги. Общините развиват интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора.

Кметът на общината:

- Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- Организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- След съгласуване с Обществения съвет представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от общинския съвет;
- Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги и оценка на нуждите на групите в риск;
- Търси възможности и осигурява финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в областната стратегия.

Общинският съвет:

- Обсъжда и приема общинската стратегия / програма за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Областната стратегия;
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

РИО Ямбол

Регионалният инспекторат по образованието Ямбол отговаря за координиране и изпълнение на дейности за достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици. РИО Ямбол:

- Осигурява интегриране в системата на образование на децата със специални потребности, отглеждани в семействата;
- Осигурява методическо ръководство на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделите за закрила на детето и Центровете за обществена подкрепа в област Ямбол;
- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за осмисляне на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните интереси и за преодоляване на пропуските в знанията им;
- Осигурява контрол върху обхващането на всички деца на територията на област Ямбол в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината, в която живеят семействата им;
- Съвместно с РДСП, ДБТ и директори на училища планира програми за вечерно и професионално обучение за младежи и възрастни с основно и по-ниско образование.

Дирекция Бюро по труда

Дирекциите Бюро по труда участват в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (възрастни с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, в това число хора от ромски общности) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на дирекциите "Бюро по труда" по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;

- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми съвместно с общините за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;
- Участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от СИ;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;
- Активно взаимодействие с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол.

Регионална здравна инспекция Ямбол

Държавната здравна политика на територията на областта се осъществява и организира от Регионална здравна инспекция (РЗИ). РЗИ отговаря за координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, насочени към хората в риск на територията на област Ямбол. Създава база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на хора в риск.

Конкретните им отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/бременността с фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора във всички общини на област Ямбол.

Участие на НПО

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в област Ямбол. Гражданските организации предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината и областта за хора в риск. Съвместно с общините, териториалните структури на АСП и гражданите, НПО разработват интегрирани политики и мерки за социално включване. Участват в инициирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проектите. Подпомагат училищата, ЦОП и СИ при работа със семейството и с деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

НПО участват в актуализирането на Стратегията и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

18. Система на мониторинг и оценка. Актуализиране на Областната стратегия за развитие на социалните услуги

Системата за мониторинг и оценка е ключов инструмент за развитие на политики и програми в социалната сфера и особено за дългосрочни и комплексни интервенции като Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол.

Изграждането на цялостна функционираща система за мониторинг и оценка предполага комплекс от дейности, които се осъществяват на няколко етапа:

- Създаване на структура и изграждане на екип;
- Развитие на уменията и капацитета за мониторинг и оценка;
- Конкретизиране на системата от индикатори; планиране и изпълнение на дейности за мониторинг и оценка;
- Разпространение на заключенията от мониторинга и оценката и актуализиране на плановете и дейности в съответствие с направените препоръки.

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

- Да осигурява постоянен поток от актуална информация за развитието на социалната среда в област Ямбол;
- Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите по Стратегията на областно и общинско ниво, чрез:

о Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности/услуги;

о Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на степента на изпълнение на времевия график на дейности и резултати;

о Анализ на резултатите от мониторинга в сравнение със заложените количествени и качествени индикатори;

о Предоставяне на консултации и съвети на място на преките изпълнители на стратегията – общини, външните доставчици на услугите, свързани сектори и др. за подобряване на дейностите и качеството на социалните услуги.

- Да гарантира системното актуализиране на Областната стратегия, подобряването на политиките за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки чрез:

о Предоставяне на конкретни препоръки за актуализиране на цялостната Стратегия по отношение на избраните приоритетни направления, общи и специфични цели на интервенцията;

о Препоръки и текуща, актуална информация за оперативно препланиране на дейностите и следващите етапи от изпълнението на предвидените дейности – социални услуги и мерки;

о Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;

о Консултации и методическа помощ за усъвършенстване и подобряване на качеството на социалните услуги по места;

о Идентифициране на добрите практики и научените уроци от осъществяването на Областната стратегия и мултиплициране на натрупания опит по места.

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общините и структурите, които изпълняват Стратегията. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от Системата за мониторинг и оценка е задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

Мониторингът и оценката е основният подход, който ще се следва при изграждането на системата. Този подход изисква включването и обратната връзка от всички участници в изпълнението на предоставянето на социалните услуги и носи допълнителни предимства за ефективността на мониторинга. Участието гарантира съпричастността и чувството за собственост на заинтересованите страни върху продуктите и резултатите от мониторинга и оценката и съответно – тяхната готовност и интерес от прилагането на препоръките на практика.

Звено за мониторинг и оценка

За проследяване напредъка в изпълнението на областната и общинските стратегии за развитие на социалните услуги със заповед на областния управител се създава Звено за мониторинг и оценка. Състои се от основен и разширен екип. Членове на основния екип са: представител на Областна администрация Ямбол, директор на Регионална дирекция „Социално подпомагане” Ямбол, представител на Регионална здравна инспекция – Ямбол, представител на Регионален инспекторат по образованието – Ямбол, директор на дирекция „Социално подпомагане” - Ямбол, директор на дирекция „Социално подпомагане” – Елхово. Членове на разширения екип са: представители от общините на територията на област Ямбол, представители на дирекция „Социално подпомагане” - Ямбол, представител на дирекция „Социално подпомагане” – Елхово, представител на отдел „Закрила на детето”, представители на социални услуги.

Задачите и отговорностите на Звеното за мониторинг и оценка:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка.
- Обеспечава текущия мониторинг на изпълнението на дейностите по Стратегията на областно и общинско ниво;
- Изпълнява посещения на място за наблюдение на дейности и социални услуги в общините в областта;
- Предоставя консултации и практически съвети на доставчиците на услуги за подобряване на дейностите по места;
- Събира информация на областно ниво и систематизира данните/информацията, подадена от териториалните работни групи по общини;
- Осигурява постоянен поток от актуална информация за промените в социалната среда в областта;
- Разглежда периодично информация на областно ниво за изпълнение на Стратегията;
- Изработва Междинен доклад за изпълнение на стратегията в средата на нейното действие, който се предоставя за обсъждане и одобрение от Постоянната комисия за социална политика;
- При необходимост изготвя предложение за актуализиране на Стратегията, което се представя на Областния съвет за развитие;
- Оказва подкрепа при работата на външните оценители при извършване на оценка на изпълнение на Стратегията;
- Организира разпространението на резултатите от мониторинга и оценката сред заинтересованите страни и сред обществеността.

Дейности по мониторинг и оценка включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения при установена необходимост;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, теми, рискови групи и др.;

- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните за ключовите базови индикатори за ситуацията;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите за прогреса в изпълнението на Стратегията;
- Провеждане на междинна оценка на Стратегията. Заключениета и препоръките от Междинния доклад за изпълнение на стратегията се използват при планирането на следващия период от изпълнението на Стратегията.
- Разпространение на заключенията и препоръките от мониторинга и оценката;
- Разработване и внасяне на предложения за промени/подобрене в приоритетните направления, целите, мерките, дейностите на Стратегията.

В зависимост от наличните ресурси могат да се планират и **допълнителни дейности** на ЗМО като: проучвания по специфични въпроси, необходими за стартиране на нови дейности и/или иновативни услуги по целите на Стратегията.

Актуализиране на Областната стратегия за развитие на социалните услуги

Областната стратегия е отворен и гъвкав документ, подлежащ на промяна, допълване и усъвършенстване в отговор на възникнали нови потребности и в съответствие с променящите се условия, нормативна база и социално-икономическа среда.

Актуализация на Областната стратегия се извършва съобразно заключенията и препоръките от Междинния доклад за мониторинг и оценка на Стратегията, като се планира следващия период на изпълнение на Стратегията.

Областната стратегия за развитие на социалните услуги може да се актуализира и по инициатива на Кмета на община от област Ямбол, като:

- Актуализира се общинската стратегия на съответната община, като промяната се залага в плана за съответната година (промените, свързани с откриване, закриване, вида и/или капацитета на социалните услуги за делегирани социални дейности, се извършват при спазване разпоредбите на чл. 36в от ППЗСП);
- Предложението, заедно с анализ и подробна обосновка за необходимостта за промяна се изпраща за съгласуване от РДСП - Ямбол;
- Съгласуваното предложение, придружено с анализ и подробна обосновка за необходимостта за промяна се изпраща в Областна администрация Ямбол;
- Прегледът на обосновката и анализа на полученото предложение се осъществява на заседание на ЗМО, обсъжда се, след което се подготвя предложение за решение.
- След обсъждането, предложението за актуализация с нужната обосновка се внася в Областния съвет за развитие, като по преценка на експертите към предложението се прилагат допълнителни документи, решения на общинските съвети.
- С решение на Областния съвет за развитие се актуализира Стратегията за развитие на социалните услуги на областно ниво.

Механизми на партньорство

Целият процес на разработване на Областната стратегия за развитие на социалните услуги се основава на принципа на партньорство между ангажираните институции с цел синхронизиране и обвързване на социалните услуги с образователната, здравната и другите свързани системи и планиране на услуги с междуобщински и регионален обхват, така че да отговорят комплексно на потребностите на населението.

За успешното изпълнение на стратегията и постигане на заложените в нея цели е необходимо ефективно междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество. В Стратегията е заложено цяло приоритетно направление, което предвижда мерки за

партньорство и взаимодействие. При осъществяването на мониторинга и оценката на изпълнението на Стратегията отново ще се търси съдействието на всички заинтересовани страни, като техни представители са включени в състава на ЗМО.

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в област Ямбол, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси.

При изпълнението на Стратегията са заложили конкретни дейности за развиване на механизми за осъществяване на планираните смесени услуги и съвместни дейности между общини и сектори в решаването на проблемите на рисковите групи.

В област Ямбол ще бъдат използвани следните инструменти за сътрудничество като:

- Партньорства – съвместни действия при изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги;
- Сътрудничество със ЗМО в дейностите за мониторинг и оценка на Стратегията;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;
- Провеждане на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междуобщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като ДСП, ДБТ, доставчици на социални услуги, училища, НПО и др.);
- Съвместно развитие на мобилни екипи за осигуряване на подкрепа на хора с увреждания и самотни стари хора в изолирани населени места;
- Разработване на междуобщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск – решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни;
- Развитието на партньорствата между общините, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще допринесе за съгласуването и обединяването на дейностите на ангажираните институции с фокус уязвимите общности и групи.

Основни етапи в изпълнението на стратегията

Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол обхваща 5 годишен период 2016 – 2020 година, в който се очертават 2 етапа на изпълнение:

Етап	Период	Дейности
Първи етап	2016 – 2018 г.	Изпълнение на дейностите по стратегията
Междинна оценка	2018 г.	• Междинна оценка на постигнатите резултати и ефекти от стратегията
Актуализиране на стратегията	2016 – 2019 г.	• Препланиране на следващия етап в съответствие със заключенията и препоръките от междинната оценка и съобразно настъпили промени в нормативната уредба и стратегическите и планови документи на национално ниво.
Втори етап	2019 – 2020 г.	• Изпълнение на дейностите по стратегията
	2021 г.	• Финална оценка на въздействието от Областната стратегия

19. Ресурси и източници на финансиране на социалните услуги в област Ямбол

Изграждането на капацитет за реализиране на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Ямбол има за цел да повиши административния и организационен капацитет на всички организации, институции - участници в реализацията на стратегията, така че да осигури благоприятна среда, в която хората, ангажирани с нейното изпълнение – от административните позиции (отговорни за планиране на реформирането или разкриването на нови услуги, финансовото им обезпечаване), до специалистите, които директно предоставят социални услуги за рисковите групи, да реализират пълния си потенциал.

В рамките на приоритетно направление 3: Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги, са предвидени специфични цели за изграждане и подобряване капацитета както на лицата, ангажирани в социалните услуги, така и за развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

Източници на финансиране

Източниците на финансиране на социалните услуги са: републиканския бюджет, общинските бюджети, национални и международни програми, дарения от местни и чуждестранни физически и юридически лица, средства от фонд “Социална закрила” и други източници.

Държавно делегираното финансиране на услугите и размерът на финансовия стандарт се определят с решение на Министерски съвет за всяка бюджетна година. Основен източник на финансиране на социалните услуги в плановия период остава републиканския бюджет. От него се финансира главно текущата издръжка на социалните заведения. Издръжката на местни социални дейности се осигурява от собствени източници. Това важи и за социални услуги, разкрити по проекти, чиято устойчивост следва да бъде гарантирана от общините и съответно осигурено продължаващо собствено финансиране. За част от услугите общините събират такси от потребителите. При благоприятно развитие на икономическата конюнктура може да се очаква някои от общините с по-добро финансово състояние да започнат да отделят от местните си бюджети средства за подобро и разширено развитие на предоставяните като държавно делегирани социални услуги.

Издръжката за местни социални дейности се финансират от собствени източници на общините. Предвидените за сега местни социални дейности се ограничават в поддържането и развитието на домашния социален патронаж /и Звено за услуги в домашна среда към патронажа в някои общини/, клубовете на пенсионера, клубове на инвалида.

Финансирането на инвестициите, свързани с основния ремонт, изграждането на нови обекти за социални услуги и тяхното оборудване и обзавеждане се очаква да бъде главно осигурено от републиканския бюджет, от оперативните програми. При изпълнение на инфраструктурни проекти по оперативните програми, общините също осигуряват съфинансиране. В настоящия програмен период, освен собствено финансиране и финансиране от държавния бюджет, общините ще използват и възможностите по оперативните програми „Региони в растеж”, „Развитие на човешките ресурси” и „Развитие на селските райони”. Наред с това трябва да се отчете и това, че общините имат и други разходи, осигурявани от собствени приходи, които косвено подпомагат осъществяването и на предвидените дейности в социалната сфера.

Средствата за квалификация и преквалификация на социалните работници могат да се осигурят в необходимия размер от ОП „Развитие на човешките ресурси” и ОП „Добро управление”.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” е оперативната програма, която в най-голяма степен допринася за осигуряване на социално включване на различни маргинализирани общности. Подходът при финансиране на мерки по ОПРЧР е интегриран и осигурява комплексно въздействие върху социалните, здравни, образователни услуги и услугите за заетост. Възможностите за финансиране и по петте приоритетни оси на програмата ще повлияят директно или индиректно за постигането на по-качествен и независим живот на целевите групи, в семейна или близка до семейната среда.

20. Комуникационна програма

Публичността при изпълнението на всяка една политика е свързана с необходимостта от изграждането на информирано обществено мнение и обществено доверие между институциите и гражданите.

Настоящата комуникационна програма очертава само рамката, в която ще бъдат разгърнати конкретните усилия по популяризиране, комуникиране и информиране на обществеността относно процеса на изпълнение и отчитане на Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020) на област Ямбол. Популяризирането на стратегията е задача, изпълнението на която трябва да допринесе както за по-широката познаваемост на визията, целите и мерките на Областната стратегия, така и за популяризирането на конкретни възможности за развитие в сферата на социалните услуги. Дейностите, свързани с реализацията на Стратегията ще се съпровождат от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност.

Цели, мерки и форми на комуникационната програма

Основната цел на комуникационната програма е да популяризира сред обществеността действията, ефектите и резултатите от изпълнението на Областната стратегия за развитие на социални услуги в област Ямбол (2016 – 2020 г.), както и да спомогне за изграждане на обществена подкрепа към политиките на социално включване.

Комуникационни мерки:

- представяне и популяризира сред обществеността и заинтересованите страни резултатите, ползите и ефекта от изпълнението на Областната стратегия;
- популяризиране на настоящите, както и на планираните нови социални услуги;
- популяризиране на структурите, които са ангажирани с планирането, представянето и финансирането на социални услуги на територията на област Ямбол;
- повишаване на информираността и чувствителността на обществото към проблемите на различни уязвими общности и групи;

Целевите групи на комуникационната програма са:

- Органи и институции на държавната и местната власт;
- Териториални структури на държавните органи и институции;
- Неправителствени организации;
- Доставчици на социални услуги;
- Приоритетни целеви групи на Областната стратегия за социални услуги и потребители на социални услуги
- Медии
- Широката общественост

Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми:

- Среци и дискусии. Организиране на работни срещи, дискусии, кръгли маси с представители на заинтересовани страни и общественост с цел споделяне и обмяна на мнения и идеи при реализация на Стратегията за социални услуги.
- Комуникация чрез средствата за масово осведомяване. Регулярно предоставяне на информация относно изпълнението на Областната стратегия за социалните услуги чрез: пресконференции, интервюта, брифинги и съобщения за медиите;
- Комуникация чрез Интернет. Поддържане и актуализиране на информацията за Стратегията в интернет страницата на Областна администрация Ямбол.
- Работа с партньори. При изпълнението на Стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването ѝ и участващи в нейното изпълнение.